

DIGITÁLIS KÜLÖNSZÁM
2024. december

A LEGHANGOSABB ROCKMAGAZIN!

HAMMER

W O R L D

MARKO HIETALA

THE HALO EFFECT POKOLGÉP
OPETH BODY COUNT IOTUNN
NEVERGREEN ROAD SEAR BLISS
CRIPPLED BLACK PHOENIX

AIRBOURNA

SUPPORT

ASOMVEL

2025.03.25.

AKVÁRIUM KLUB, BUDAPEST

LIVE NATION

FUNCODE.HU

akvarium

AIRBOURNEROCK.COM

HAVI METAL

ÍRTA: CSELÓTEI LÁSZLÓ

A „hőskorban”, azaz a '90-es évek első felében minden hónapban kiutaztunk Németországba leadni az aktuális Metal Hammer Hungarica szám anyagát, mert a többi nemzetközi kiadással együtt ott nyomtatták és a kész példányok teherautóval érkeztek Magyarországra. Örökös főszerkesztőnkkel, Lénárd Laci barátommal fanatikusan gyűjtöttük a külföldi metal újságokat. Amikor beszabadultunk a dortmundi Hammer szerkesztőség irodáiba, minden kezünk ügyébe kerülő újságot megszereztünk. Aztán végigjártuk az összes, utunkba eső, németországi zenei boltot, valamint a városok főpályaudvarain található gigantikus újságosokat/könyvesboltokat. Kilószámra vettük a külföldi rocksajtót – német, angol, holland Metal Hammer, Kerrang, Rock Hard, Legacy, Rock World, Mojo, Rolling Stone, Circus, Metal Edge, Metal Forces, Guitar World és számtalan más magazin került a kosarunkba.

Lacit mindig is kizárólag a tartalom érdekelte, de én az izgalmas olvasnivaló mellett nagyon rá voltam kattanva a magazinok dizájnjára, papírminőségére. Imádtam a jó illatú, ragasztott gerincű, fényes borítós, nagy méretű, sok, óriási képpel és szép tipográfiával megvalósított újságokat. És persze lenyűgözött, ha egy 100 oldalnál vastagabb, sokszor akár 200 oldalas, szinte könyv méretű kiadvány került a kezembe.

Akkoriban a magyar Hammer 48-64 oldalon jelent meg, szerény, soványka újság volt. Kis ország, kis foci. Rettentően büszke voltam, amikor a 2000-es években, már saját erőből sikerült az oldalszámot 100 oldal fölé tornáztatni. Egyre szebb lett az újság az olyan kiváló grafikusoknak köszönhetően, mint Molnár Péter, később Posta Jani, Köhler Ági és a legutóbbi időkben ismét Jani.

De arra egészen 2021-ig kellett várnom, hogy az általam annyira áhított, ragasztott gerinces, prémium magazin formátum előálljon. Idén, 2024-ben, a 355-ös számnál meg kellett állnunk. De látom az esélyt, hogy 2025-ben ismét legyen nyomtatott Hammerworld magazin!

Ám addig is készítjük a digitális különszámainkat, amelyekkel immár havonta jelentkezünk. Ezek ingye-

nesen elérhetőek olyan formátumban, amely lényegében megegyezik a nyomtatott újságéval, kivéve, hogy nincs kinyomtatva.

Nos, nem bírtam ki: az eddig megjelent három különszámot ultralimitált példányszámban (mindössze 25-25 db létezik belőle) kinyomtattam. Ezt kapták a szerkesztőség legfontosabb munkatársai karácsonyi ajándékba. 10-10 darabot pedig január elején licitre bocsátunk. Egy online árverés keretében lehet majd megszerezni. A feltételekről a hammerworld.hu-n és a Facebook-oldalunkon lesznek infók.

És most decemberben, ezzel a digitális különszámmal, egy újabb álom vált valóra. Nem sokat, nagyjából negyven évet vártam rá. Itt a valaha volt „legvastagabb” Hammer! Több mint 170 oldal, gyönyörű, tömény fém! Talán valamikor a jövő évben ebből is lesz limitált, nyomtatott verzió.

Mindig is abban hittem és ma is ezt vallom: a nyomtatott sajtónak semmihez sem hasonlítható varázsa van. Egy szépen kivitelezett interjú olyan, mintha ott ülnél a művésszel szemben. Egy jól megírt albumkritika által megszólal a fejedben a zene. Egy szép fotókkal illusztrált koncertismertető elrepít a helyszínre, mintha ott állnál a színpad előtt és magad is részese lennél az eseménynek. A nyomtatott sajtó azért jó, mert beindítja a képzeletet, teret enged a fantáziának. Felkelti a vágyat a zene, az élmény iránt. Olthatatlan szerelmem a nyomtatott sajtó iránt negyven év után is ugyanúgy lobog. Én már valószínűleg így halok meg.

Ismét, sokadszor: köszönet Neked, az Olvasónak, hogy mellettünk állsz, velünk vagy! És természetesen köszönet a szakma szereplőinek, valamint munkatársaimnak, hogy időt és energiát nem kímélve, folyamatosan dolgoznak, alkotnak!

Békés, meghitt karácsonyt és boldog, zenében gazdag, sikeres új évet kívánok Neked és magunknak is!

„NEVER GIVE UP!” – éneklik rockhőseink számtalan dalban. És én/mi ennek szellemében élünk és cselekszünk. Sosem adjuk fel! **HW**

vezető szerkesztő

laszlo.cselotei@hammerworld.hu

**OLVASÓI
HANGPRÓBA
24/11.**

AURALEAK The Spirit Matrix	8,13
THY CATAFALQUE XII: A gyönyörű álmok...	7,66
IMPELLITTERI War Machine	7,60
TRIBULATION Sub Rosa In Aeternum	7,24
OPETH The Last Will And Testament	7,21
VOODOO CIRCLE Hail To The King	6,98
BODY COUNT Merciless	6,93
IOTUNN Kinship	6,75
SÓLSTAFIR Hin helga kvöl	6,57
CRIPPLED BLACK PHOENIX The Wolf Changes...	6,46
JERRY CANTRELL I Want Blood	6,39
GAEREA Coma	6,28
TUNGSTEN The Grand Inferno	6,26
VOLA Friend Of A Phantom	6,20
BROTHERS OF METAL Fimbulvinter	6,06
PHRENIA Your Heaven Is My Hell	5,48
AS I LAY DYING Through Storms Ahead	5,14

TARTALOM A-Z

AURALEAK	138
BLOODY HOLLY AND THE RICKETZ	144
BODY COUNT	14
CRIPPLED BLACK PHOENIX	10
FAUN	152
FIREBEARD	90
HOLLYWOOD UNDEAD	80
IOTUNN	92
KAJGÜN	166
MARKO HIETALA	6
MONASTERY	124
MONOLITHE	120
NEVERGREEN	24
OM	60
OPETH	62
ÖRNATORPET	132
PENNHURST	142
POKOLGÉP	96
ROAD	72
SAPIENS	158
SEAR BLISS	20
SUIDAKRA	68
TENGERI PÜSPÖK	161
THAW	150
THE HALO EFFECT	84
TRUST	164
<i>Élő Fém</i>	102
<i>Hangpróba</i>	31
<i>Médiaradar</i>	170
<i>Old School</i>	172
<i>Sokkoló Korongok</i>	32

HAMMER ROCKZENEI MAGAZIN METAL & HARD ROCK 1986 óta – Alapítók: Cselőtei László és Lénárd László (†2022) – Kiadó: Hammerworld Media Entertainment, 1114 Budapest, Fadrusz u. 12., +36 30 952 3550 – Felelős kiadó: Cselőtei László – Örökös, tiszteletbeli főszerkesztő: Lénárd László – Vezető szerkesztő: Cselőtei László laszlo.cselotei@hammerworld.hu – Szerkesztők: Posta János janos.posta@hammerworld.hu, Pintér Miklós miklos.pinter@hammerworld.hu, Zubor Olly (online) zubar.olly@hammerworld.hu – Tervezőszerkesztő: Posta János – Munkatársak: Gáti Viktor, Gyuricza Ferenc, Gyuricza Tamás Marcell, Kánya Ferenc, Kiss Daniella, Kiss Gábor, Milán Péter, Schmidt Péter, Szénégető Richárd, Uzseka Norbert – Fotók: kiadói archívumok – Sales és marketing: Hammerworld Media Entertainment – Hirdetésfelvétel: hirdetes@hammerworld.hu – Irodavezető: Kacsurné Szarka Bianka – Levélcím: Hammerworld, 1114 Budapest, Fadrusz u. 12. E-mail: info@hammerworld.hu – Terjesztés: www.hammerworld.hu és www.laptapir.hu

Copyright: A HammerWorld szókép és embléma a Hammerworld Media Entertainment bejegyzett védjegye. A szókép és embléma, valamint az újságban található minden szöveg, grafika és képanyag felhasználásához a Hammerworld Media Entertainment előzetes, írásbeli engedélye szükséges. HU ISSN 1589-4088

fontaines d.c.

EUROPE SUMMER 2025

2025. JÚNIUS 21.
BARBA NEGRA

JEGYEK: [LIVENATION.HU](https://livenation.hu)

LIVE NATION

More information at FontainesDC.com

Jubal
FUNCODE.HU

Rock 1

BARBA NEGRA

Marko Hietala

Kigyógyulva a depresszióból

Bár három éve még arról beszélt, hogy felhagy a zenéléssel, valamint a nyilvánosságtól is visszavonul, hamarosan mégis új albummal jelentkezik a Nightwish volt basszusgitárosa, Marko Hietala. Mindez persze nem előzmények nélküli, hiszen a hórihorgas finn zenész már 2022-ben újra turnézni kezdett, és ennek során több közös fellépést is vállalt a Nightwish egykori énekesnőjével, Tarja Turunennel, akivel márciusban egy közös dalt is megjelentetett. Időközben az is kiderült, hogy a Left on Mars című duett az újabb Marko Hietala-album, a Roses from the Deep egyik felvezető szerzeménye. Kettejük újbóli együttműködéséről, a február elején érkező albumról, valamint számos egyéb aktualitásról Gyuricza Tamás Marcell kérdezte a roppant barátságos zenészt.

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: MIKA TOIVANEN

Az első szólóalbumod, a Pyre of the Black Heart megjelenése idején még a Nightwish tagja voltál, ezért azt tekinthettünk akár egy zenei kikacsintásnak is. Most viszont már teljesen más a helyzet, szólísta lettél. Ezek alapján hogyan kezeljük a Roses from the Deep albumot?

„Bátran nevezheted az új albumot a Pyre of the Black Heart folytatásának, hiszen a Roses from the Deep címet már akkor kitaláltam, mielőtt az első lemezzel elkészültünk volna. Ha így nézzük, akkor a két album egymásra épül, de nincs szoros összefüggés a kettő között, vagyis nem arról van szó, hogy a Pyre of the Black Heart lenne az első, s a Roses from the Deep a második rész. Két teljesen önálló albumról van szó, s mind a kettőről azt gondolom, hogy nagyon jól sikerült. Ahogy az első albumnak, úgy a Roses from the Deepnek is van egy sajátos világa. Az új album mítoszokból, a természetből, valamint az emberi tapasztalatokból merít ihletet. Érzelmi dolgokkal foglalkoznak ezek a dalok, amelyek közt akad, ami valós élményekből táplálkozik, és van olyan is, ami teljes egészében kitaláció.”

Zeneileg rendkívül sokszínű a Roses from the Deep. Van benne progresszív rock, folk és szimfonikus metal is. Nem tartasz attól, hogy továbbra is úgy tekintenek rád, mint a Nightwish egykori zenészére, és olyasmi dalokat várnak tőled, mint a Wish I Had an Angel?

„Nem, ilyesmi egyáltalán nem foglalkoztat. Sosem gondoltam arra, hogy beskatulyázzam magam vagy a zenémet. Számomra a zene egy kifinomult közvetítő közeg, ami abban segít, hogy megmutassam, hol tart a spiritualitásom. Szóval nem nagyon írok zenét olyan megfontolásból, hogy ki mit vár el tőlem, és azt sem éreztem soha, hogy bárkivel versenyeznem kellene. Én saját magamnak írom a dalaimat, s elég

szerencsés vagyok, mert nagyon sokaknak tetszik a zeném. Őszintén szólva, nekem is elég nehéz lenne megmondanom, hogy miféle zenét tartalmaz a Roses from the Deep album. Ahogy te is mondtad, van benne progresszív rock, hard rock és szimfonikus rock, meg minden más, egészen a metalig. Nem gondolkodtunk vele kapcsolatban tudatosan, az elménk természetes működése eredményezte ezt a zenei sokszínűséget.”

Ugyanazokkal a zenésztársakkal készített az új lemezt is, mint a Pyre of the Black Heart albumot?

„Igen, hiszen lényegében már mint zenekar működünk együtt. Nemcsak a Pyre of the Black Heart albumot vettük fel, hanem a koncerteken is ott voltam velem. Gondoltam is arra, hogy kellene valami zenekarnév, de aztán éppen ők mondták, hogy legyen inkább az én nevem, hiszen én már elég ismert vagyok ahhoz, hogy odafigyeljenek ránk az emberek. Egy ismeretlen, új zenekari név alatt valószínűleg jóval nehezebben tudtunk volna elindulni, mint így. El kellett fogadnom, hogy igazuk van.”

Van kedvenc dalod az albumról?

„A The Dragon Must Die. Nagyon tetszik, ahogy kiterjed benne az a progresszív epikus hangzás, és imádom, ahogy a zenekar játssza a dalt. Ahogy a dinamikai váltásoknak köszönhetően van egy nagyon izgalmas hullámválása. És persze ebben a dalban is rengeteg különböző összetevőt találsz. Úgy áll össze az egész, mint egy mozaik. A stúdióban raktuk össze az egészet, spontán elkezdtünk játszani, és ez jött ki belőle.”

Az albumon szerepel egy duett is, amit az egykori Nightwish-énekesssel, Tarja Turunennel készítettél. Várható, hogy lesz további közös dalotok?

„A Left On Mars a saját dalom, amit a zenekarom tagjaival, a billentyűs Vili Ollilával és a gitáros Tuomas Wäinölával készítettünk. Eredetileg a feleségemnek írtam, ez tehát egy szerelmes dal, amiben Tarja mint vendégénekes szerepel. Még tavaly kezdtünk el újra együtt dolgozni egy svájci fesztiválon, ahova mind a kettőnket elhívtak. Külön léptünk fel, de Tarja koncertprogramjában szerepelt a Phantom of the Opera, amit közösen adtunk elő. 2005 óta ott szerepeltünk először újra együtt, s ott mutattam meg neki ezt a dalt. Elfogadta, hogy szerepeljen benne, ezért legalább egy duettel én is tartozom neki. Olyan ez, mint egy szóbeli megállapodás egy úriember és egy úrilány között. Nincs írásban rögzítve, de mindketten tudjuk, hogy ezzel tartozom neki. Ha szól, hogy szeretne a saját albumára egy duettet velem, akkor én ott leszek. Ezért most azt mondom, egy közös dalunk biztosan lesz még.”

Tavaly vettétek fel újra egymással a kapcsolatot?

„Nem, ez már 2017-ben megtörtént, a Raskasta Juolua projekt karácsonyi turnéján, Finnországban. Ebben Tarja is énekelt, s engem is felkértek. Ott közös dalunk még nem volt, de már beszélgettünk egymással. Tizenkét év telt azóta, hogy szétváltak az útjaink, mindkettőnkben leülepedtek érzelmek, nem nagyon foglalkoztatt bennünket a múlt. Nem a sérelmeinket hoztuk elő, hanem arról kezdtünk el beszélgetni, hogy milyen szoros barátságban voltunk egykor, amit jó lenne visszaállítani. Onnantól kezdve folyamatosan beszéltünk egymással, s amikor kiderült, hogy azon a svájci fesztiválon mind a ketten ott leszünk, küldött egy levelet, hogy előadhatnánk-e közösen a Phantom of the Operát. Én meg mint egy izgatott kisgyerek, rögtön visszaírtam, hogy csináljuk meg. S mivel pont akkor született meg a Left on Mars, rögtön arra gondoltam, hogy akár Tarja is lehetne benne a duett partnerem.”

Említetted, hogy ezt a dalt a feleségednek írtad...

„Igen, eredetileg ez egy romantikus dal lett volna, amiben a Mars mint szimbólum szerepel. Tudod, éppen rossz passzban voltam, amiből a feleségem rángatott ki. Azt szerettem volna kifejezni, hogy mennyire hálás vagyok azért, mert segített, hogy vissza tudják térni a túloldalról. Aztán Tuomas vetette fel, hogy duettnek is nagyon jó lenne.”

„Nem a sérelmeinket hoztuk elő, hanem arról kezdtünk el beszélgetni, hogy milyen szoros barátságban voltunk egykor, amit jó lenne visszaállítani.”

Amikor annak idején Tarját kirúgtátok a Nightwishből, te is egyetértettél azzal a döntéssel?

„Igen, sőt igazából én vettem fel elsőként, hogy meg kell ezt lépnünk. Szerintem olyan helyzetben voltunk akkor, hogy ha nem tesszük meg, akkor a Nightwish nem marad életben. El kellett dönteni, hogy a zenekar tér le az addig járt útról, vagy Tarja folytatja egyedül a sajátját. Nem tudom, hogy a többiek hogyan gondolkodtak erről, de amikor a menedzsment tagjaival arról beszélgettünk, hogy hogyan tovább, elsőként én mondtam ki azt, hogy a zenekar jövője érdekében el kell engednünk Tarját. Sajnos, vannak helyzetek, amikor meg kell hozni ilyen döntéseket. Ugyanez volt, amikor én hagytam ott őket.”

Azért léptél ki, mert a Nightwish tagjaként már nem érezted jól magad?

„Nem. Nagyon szép és eredményes időszak volt az életemben az a húsz év, amit a Nightwish tagjaként töltöttem. Rengeteg nagyszerű koncertet adtunk, és remek dalaink voltak. Mindig vágytam arra, hogy valami nagyszerű dolgot érjek el, és ez a zenekar ilyen volt. Büszke vagyok rá, hogy részese voltam a Nightwish történetének.”

Amikor húsz év közös munka után kiléptél a zenekarból, azt mondtad, hogy visszavonulsz a nyilvánosságtól, és felhagysz a zenéléssel. Miért változtattad meg ezt a szándékodat?

„Egy időre vissza is vonultam, és mindent ott hagytam. Régóta depresszióval küzdöttem, ezért változásra volt szükségem. Vettem egy házat Spanyolországban, hogy el tudjam hagyni a fekete, sötét, finn teleket. Mindent hátrahagytam, még az addigi otthonomat is, hogy legyen egy kis nyugalom. Spanyolországban felkerestem egy orvost, ő javasolta, hogy neurológussal nézessem meg, nincs-e ADHD-szindrómám. Végül így derült ki, hogy mi okozza a depressziót. 56 éves voltam, amikor kimutatták a figyelemhiányos hiperaktivitás-zavart, és elmondták, hogy ez hozza elő a depressziómat. Lecserélték az összes gyógyszeremet, illetve volt, aminek a szedését el is hagyhattam. Három hétre rá már sokkal jobban lettem, de azért kisebb-nagyobb problémáim utána is előfordultak még.”

Nem sokkal azután, hogy kezdtem jobban lenni, született egy kislányom, ami ismét egy nagy változást hozott az életembe. Úgy tűnik, a levegőváltozás, és ezek az örömteli magánéleti események sokat segítettek az egészségi állapotomon. Ugyan a téves diagnózis miatt évekig rossz gyógyszereket szedtem, s ez nagyon sokat rontott az állapotomon, de utólag már nem lehet ezen változtatni. Mióta kigyógyultam a depresszióból, rengeteget olvasok az ADHD-szindrómáról, és ezek alapján rá kellett jönnöm, ha időben felismerik a betegségemet, talán az egész életem másként alakul!”

Miben különbözik a spanyol életmód, vagy az ott élő emberek mentalitása a finnekétől?

„Finnországban sokkal jobban figyelünk az időpontokra, mint a spanyolok, ott ezzel kevésbé foglalkoznak. A finnek jobban odafigyelnek egymásra, ezt a spanyoloknál egyáltalán látom. A család számukra is fontos, de más emberekkel nem törődnek olyan nagyon. Bennünket viszont úgy neveltek, hogy mindig figyeljünk egymásra, talán azért, mert a téli sötétség miatt a finnek sokkal inkább magukba fordulnak.

„Amikor a menedzsment tagjaival arról beszélgettünk, hogy hogyan tovább, elsőként én mondtam ki azt, hogy a zenekar jövője érdekében el kell engednünk Tarját.”

Engem amúgy éppen ez vonzott Spanyolországba, hogy el tudjak szökni a sötétség elől. Finnországban ilyenkor már délután három órakor sötét van, amit nagyon nehezen viselek. Minél sötétebb van, annál jobban elkap a depresszió vagy az unalom. De azokat a meleg nyarakat sem viselem túl jól, ami Spanyolországot jellemzi, ezért márciusban visszaköltözöm Finnországba. Nagyjából hat hónapot töltök egyik, s ugyanannyit a másik helyen. Továbbra is Finnországot tartom az igazi otthonomnak, ott van a cégem is, de a telek nagyon megviselnek ott.

Amúgy most éppen itt vagyok Finnországban, mert ahogy több mint húsz éve mindig, most is van karácsonyi turnénk a Raskasta Joulua projekttel, amit nagyon élvezek.”

Más ember lett Marko Hietala 2021 után?

„Szerintem igen. Mások lettek a fő prioritások az életemben, s másként is élem az életemet. Ezek a változások persze nem az egyik pillanatról a másikra zajlottak le, a folyamat már jóval előtte elkezdődött, de az biztosan nagyon sokat tett hozzá, hogy annyira szétesett az életem. És nagyon is sokáig tartott, mire újra rendbe tudtam hozni magam.”

A Nightwish azok közé a zenekarok közé tartozik, amelyekről azt gondolnánk, hogy biztos megélhetést nyújt a tagjainak. Anyagilag mennyire érintett hátrányosan a zenekarból való távozásod?

„Nos, mindenképpen jobban oda kell figyelnem dolgokra, mint előtte. Szerencsére előrelátó voltam, s amikor lehetőségem volt rá, tettem félre pénzt. Abból tudtam megoldani, hogy Spanyolországba költözzem. A Nightwish valóban elég nagy és híres zenekar ahhoz, hogy ne legyenek anyagi gondjaid, azzal ne kelljen foglalkoznod, hogy miből fizeted ki a számláidat.

Most már egy kicsit jobban kell figyelnem az üzleti dolgokra is. Úgy tűnik, a saját cégem kezd elég jó helyzetbe kerülni, idén már egészen szépen alakultak a bevételeim. A Nightwish is hoz pénzt a konyhára, hiszen a régi szerződéseim alapján a velem készült albumok eladásából és azok jogdíjaiból kapok onnan is részesedést. Amúgy a show-business egy nagyon nehéz és rendkívül stresszes világ.”

Ha már ennyiszer szóba került a Nightwish, hadd kérdezzem meg a véleményedet a nélküled készült Yesterwynde albumról. Hogy tetszik?

„Igazából nem hallottam még, és tudatosan tartom magam távol tőle. Túl erős még az érzelmi kötődésem a Nightwishhoz, és akár tetszene az új album, akár nem, biztosan szomorú lennék miatta, ha hallanám. Még nem állok készen arra, hogy szembe tudjak nézni vele, ezért is döntöttem így.”

Tavasszal újabb közös turnén veszel részt Tarjával. Ezeknek a koncerteknek ugyanaz lesz a tematikája, mint az ideieknek?

„Nagyjából, de biztosan lesznek változások is. Márciusban indulunk, s megyünk Magyarországra is. Úgy képzeld el, hogy lesz két külön zenekar. Mindketten a saját dalainkat adjuk elő, a végén pedig lesz pár legendás duettünk. Teljesen még nem állt össze a program, mert jelenleg ezzel a karácsonyi műsorral turnézom, és igyekszem egyszerre csak egy dologra figyelni. Amint ennek vége lesz, utána kezdem el összerakni a tavaszi turné programját, amiről egyeztetnem kell Tarjával is, hogy melyek legyenek a közös dalok.”

Még a Nightwish tagjaként, 2020-ban szerepeltél az Álarcos énekes című televíziós műsor finn változatában, amit meg is nyertél. Milyen élményeid vannak vele kapcsolatban?

„Elég jók, nagyszerű móka volt Elton John-dalokat énekelni, vagy elrappelni a Gangsta's Paradise-t. Szerintem nagyon is felismerhető hangom van, ezért nagyon sok Nightwish-rajongó azonnal tudta, hogy engem rejt a doktor maszkja, de a zsűri tagjai nem voltak biztosak benne. Sikerült is átvernem őket. Én egyébként szeretek új dolgokat kipróbálni, ezért nagyon élveztem azt a versenyt.”

Szintén a Nightwish tagjaként énekeltél több feldolgozást is, illetve 10-15 évvel ezelőtt volt egy Sapattivuosi nevű zenekarod, amivel Black Sabbath-dalokat adtatok elő finn nyelven. Zenszéként kiket tartasz a példaképeidnek?

„Ó, ez nehéz kérdés. Ha arra lennél kíváncsi, hogy kiknek a dalain nőttem fel, akkor olyan klasszikus metalénekeseket kellene említenem, mint Ronnie James Dio, Rob Halford vagy Bruce Dickinson. Szerintem ez érződik is néhány új dalomon. Basszusgitárosként Geezer Butler volt rám hatással, illetve Bob Daisley, aki Ronnie James Dio zenekarában játszott, de egy rövidebb ideig Ozzyval is dolgozott együtt. Zenekarok közül eleinte a Black Sabbath és a Deep Purple befolyásolta legjobban az ízlésemet, aztán olyanokat hallgattam, mint a Metallica vagy a Pantera. Elég széles zenei hátterem van, az apám révén még jazzt is hallgattam. Fogalmam sincs, hogy miért éppen itt kötöttem ki.” (nevet)

Az elmúlt két évtizedben rengeteget jártál Magyarországon. Mi a legkedvesebb emlékeid, ami ide köt?

„A szilvapálinka. Mérges ital, de nagyon működik. (nevet) Persze a nagyszerű koncertek és a fantasztikus közönség is. Ti, magyarok nagyon tudjátok élvezni a zenét, s ez nagyszerű dolog.” **HW**

CRIPPLED BLACK

PHOENIX

„A FARKAS
A SZŐRÉT
ELHÁNYJA,
DE A SZOKÁSÁT
NEM...”

*Kereken két évtizede alapította Angliában a prog-, artrock-, posztrock-hatásokat egyedi megfogalmazásban vegyítő Crippled Black Phoenixet Justin Greaves multihangszeres/dalszerző, aki anno még dobosként játszott az Iron Monkeyban, és saját zenekara nevét a debüt album egyik dalának szövegéből kölcsönözte. A jeles jubileum alkalmából Justin egy különleges anyag összeállítására vállalkozott: a *The Wolf Changes Its Fur But Not Its Nature + Horrific Honorifics Number Two (2)* című dupla album újra vett szerzeményeket és feldolgozásokat tartalmaz, ezzel együtt 2024 egyik kimagasló alkotása. Nem véletlenül végzett az élen jelen hasábokon a novemberi Hangpróbán. A speciális kiadványról és a CBP első húsz évéről a zenekar vezetőjével, Justin Greavesszel beszélgettünk.*

SZÖVEG: GÁTI VIKTOR · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

Két részben jelent meg nemrég az új dupla albumotok. Mesélj kérlek az újravett dalok és a feldolgozások kiválasztásának hátteréről.

„Úgy éreztem, itt a megfelelő alkalom összehozni ezt az anyagot. Tudom, ez bizonyos szempontból egy furcsa vállalkozás, lesznek olyanok, akiknek tetszik, másoknak pedig nem. Ha már egy ilyen kerek jubileumhoz érkezünk a zenekar életében, szerettem volna valami mást csinálni, mint egy következő sorlemezt. Egyszerűen csak élvezni a zenét, és közben visszatekinteni az eddigi pályánkra. Szerettem volna adni a régi daloknak egyfajta második esélyt, ha úgy tetszik. Ha mostanában élőben előveszünk számokat az első két-három lemezről, az olyan érzetet kelt, mintha az utóbbi néhány albumon szerepelnének. Szóval adta magát az ötlet, hogy örökössük meg őket a stúdióban úgy, ahogy manapság a színpadon megszólalnak. Ezzel együtt néhol a dalszövegeket is frissítettük, hogy jobban kapcsolódjanak a jelenhez.”

Nálunk a stábnál nagyon jól működik az anyag, első lett a múlt havi Hangpróbán.

„Tényleg? Ennek igazán örülök! Habár a régi lemezeknek is megvan a maga bája, nem vagyok maximálisan elégedett az akkori produkcióval. Nem álltak rendelkezésre a megfelelő eszközök, ezért a dalok nem tudtak úgy megszólalni, ahogyan szerettem volna, és emiatt mindig is egy kicsit frusztrált voltam. Nem szeretem ezeket a felvételeket, de magukat a dalokat nagyon élvezetes élőben játszani. Szóval ez vezetett ehhez az anyaghoz.”

Az új verziók mintha jobban visszaadnák a komponálás erényeit, ennek részeként a friss keverés révén a dalok akár nagyobb hatást tudnak gyakorolni a hallgatóra. Valamennyire áthangszereltétek a dalokat, igaz?

„Alapvetően mindent szinte ugyanúgy vettünk fel, mint eredetileg. Nem szándékoztunk semmit megváltoztatni. Végül azért például a *You Take The Devil Out Of Me* címét és magát a nótát is kiigazítottuk egy kicsit, mert ahogy az évek során jó párszor elővettük a koncerteken, természetes módon elkezdett tovább fejlődni. Ebben az esetben az újrarögzítés célja az volt, hogy abban a verzióban örökössük meg, amilyen most, szemben a régi változattal. Egyes dalokban utólagosan szaxofont használtunk, mivel az utóbbi időben élőben így játszottuk őket.”

A szaxofon egy remek hangszer, és nagyszerűen működik nálatok.

„Kösz. Nagyon örülök annak, hogy ezek a dalok ennyire elevenek, lélegeznek, adott esetben folyamatosan változnak élőben, és ezért érdemes gondozni őket. Ki tudja, lehet, hogy újabb húsz év múlva megint megéri újra felvenni őket, megint más állapotokban.”
(mosolyog)

A feldolgozások közül a Self Control különösen jó lett. Belinda Kordic énekesnő hangja csodálatos benne, mint mindig. Ennél melyik verziót vettétek alapul, a Raf- vagy a Laura Branigan-félét?

„Az eredeti az olasz Raf zenekarhoz köthető, míg globális slágerré Laura Branigan által vált. Úgy gondolom, mindkettőből merítettünk a saját változatunkhoz. Belinda különösen üdvözölte ezt a feldolgozás ötletet. Nagyon szereti Laura Branigant. Emberileg is kedveli őt, a teljes munkásságát, a tragikus életútját, számára

ez Az igazi dalváltozat. Ezen kiterjedt vonatkozások miatt gondoltuk tovább ezt a számot a hangulata, a tempója, a komplett érzete szempontjából. A szomorúságosabb vokálok a teljes dalt sötétebbé tették.”

A Deep Purple-, a Fugazi- és mindennek tetejébe az Alex Harvey-feldolgozást szintén kiemelkedőnek gondolom. Hogyan esett a választásotok ezekre a tételekre?

„Régóta szoktam listát vezetni olyan dalokról, amelyeket szívesen megszólaltatnék a magam verziójában. Imádom feldolgozásokat játszani, mindig is így voltam ezzel. Ez szintiszta tiszteletadás, ami arról szól, hogy egy zenekar készít a rajongói számára egy válogatást a személyes kedvenceiből, azoktól, akik inspirálták az ő zenéjét, némileg átszabva a dalokat a saját hangjára.

Az Alex Harvey-darabot több verzióban játszottuk fel, van egy sűrűbben riffelős változata is. Belindával közösen végül a lemezre került verziót szavaztuk meg. Ez a dal és az Alex Harvey Sensational Band munkásságának jelentős része az ifjúkorom egyik meghatározó zenei hatása volt a '80-as években, amire ezzel az interpretációval reflektálunk. Amikor új CBP-dalokat írok, nem gondolok ilyesmire, hanem kiürítem az elmém, hogy csak a zenekarra tudjak fókuszálni. Legfeljebb az életből merítetek ihletet, de nem más zenékből. A saját zenénken kívül eső élményként tekintek ezekre a nótákra és előadókra, amelyekről ebben a formában jó érzéssel emlékezem meg.

A New Model Army Vengeance című dalának feldolgozása már 2009 környéke óta tervben volt egyébként, és most érkezett el az ideje, hogy ténylegesen felvegyük. Ez is egy olyan változat lett, amit csak mi tudunk ebben a formában elkészíteni, hiszen a mi hangunk, a mi hangszeres és dalszerzési technikánk formálta olyanná, amilyen. Ezzel együtt benne van a tiszteletünk az eredeti mű és szerző iránt, továbbá nem akarjuk szándékosan átszabni azt a magunk számára.”

Hogyan élted meg az elmúlt két évtizedet, a számtalan változást magad körül, mint a CBP vezetője és emberi oldalról?

„Anno azért alapítottam meg a CBP-t, mert őszinte zenét akartam játszani, a saját meglátásom szerint. Azért léptem ki az Iron Monkeyből, az Electric Wizardból vagy a többi bandából, ahol korábban zenéltem, hogy azt követően egész idő alatt a magam szerzeményeit játszhasam, ne máséit. Azelőtt nem volt önálló felelősségem, függtem másoktól, beszorítva éreztem magam. Az Electric Wizardban például túlságosan kontroll alatt voltam, és náluk különösen úgy éreztem, hogy nem őszinte, nem igazi, amit csinálunk. Amikor elkezdtem zenekározni, turnézni 1988-ban, az első években a punkszférában nyomultam olyanokkal, mint a Napalm Death, majd beszálltam dobolni az említett bandákba és még számos további.

A CBP jelentette a fordulópontot, amikor elszakadtam ettől a közegetől, és elkezdtem csak a saját dolgaimra koncentrálni. Szinte mindent újra kellett tanulnom a zenekározásról, mint egy csecsemő, aki most ismerkedik a járással. De felszabadító volt úgy kipróbálni dolgokat, hogy nem agyalok túl sokat rajtuk. Ez a banda az újrakezdést jelentette számomra, tiszta lappal indultam neki egy új fejezetnek úgy, hogy magam mögött hagytam tizenhat év tapasztalatait. Nem lettem volna képes csinálni ezt

a harminchat évet, ha újra és újra ugyanazt a zenét játszom. Most azt csinálom, amik akarok, és ez jelenti a fő motivációt a folytatáshoz. Sosem válik unalmas-sá, mert nincs megszabva, mi legyen a legközelebbi lépés. A következő album lehet akár elektronikus, akár folk, attól függően, épp mihez van kedvem az adott pillanatban. Elsődleges hajtóerőt jelent, hogy mindig új zenére vágyom, és így magam tudom megalkotni, amit hallani akarok.”

Számos tagcserén esett át a zenekar. Ezek általánosságban természetes úton következtek be, vagy tudatos döntések eredményeként?

„Sosem utóbbi útján történtek ezek, mindig a körülmények alakulása szabta meg a változásokat a felállásban. Van egy alapvető félreértés ezzel kapcsolatban, de én őszintén mondom, hogy egyszer sem gondoltam úgy a CBP-re, mint szóló projektre. Minden egyes tag, aki valamilyen formában része volt a zenekarnak, lemezen vagy koncerten, olyan szerepet töltött be a maga idejében, amit én csak varázspornak hívok. Hozzátették, hozzáteszik a maguk egyszeri és megismételhetetlen adalékát a zenéhez, ami az adott pillanatban meghatározza a CBP-t. Ily módon mindig frissnek hatunk, ahogy a felállással együtt változik a zene.

A gyakori tagcseréknek az alapvető oka, hogy a legtöbben nem tudnak teljesen elköteleződni a zenekar iránt, mert van állásuk, más hivatásuk, ami leköti az idejüket. Mi, akik heten jelenleg alkotjuk a csapatot, más-más országban élünk, ami szintén egy komoly nehezítő tényező. Minden kihívás ellenére szerencsés vagyok, mert a barátaimmal zenélhetek együtt. Az aktuális felállás tényleg fantasztikus!”

Alig várom, hogy láthassalak benneteket élőben!

„Jelenleg nagyon nehézkes számunkra a turnézás. Hét zenész plusz körülbelül ugyanennyi fős stáb életének az összeszervezése szörnyen komplikált, irtózatoss költségek merülnek fel, a Brexit pedig tovább bonyolítja mindent.”

Hogy látod, van rá esély, hogy ez a jubileumi dupla lemez képes újabb kapukat megnyitni előttetek? A mi stábunk példájából kiindulva én ezt reálisnak gondolom.

„Kedves, hogy ezt mondd, de komoly kétségeim vannak ezzel kapcsolatban. Távolról sem vagyunk egy mainstream banda, az elmúlt húsz évet voltaképpen a radar alatt töltöttük. Ugyanakkor egy nagyszerű, stabil rajongóbázisunk van, akik rendszeresen vesznek a vinyleket és egyéb cuccainkat. Így működik a dolog, kiegészülve egy kiváló kiadó, a Season Of Mist támogatásával, akik annak ellenére sokat segítenek nekünk, hogy nem vagyunk épp a fő profiljukba illeszkedő black metal vagy hasonló zenekar. A kiadó embereivel ápolt személyes kapcsolatunknak köszönhetően azonban igazán kedvező a helyzetünk.

Nem vagyunk jók a közösségi mediában, nincs valami jelentős internetes jelenlétünk. Én ehhez túl öreg és lusta vagyok. *(mosolyog)* Őszintén szólva, nem is teljesen értem, hogy működik ez az egész pontosan. Mindenesetre nyomulunk tovább előre a magunk módján, készül a vadonatúj lemezünk friss szerzeményekkel, és már most nagyon büszke vagyok rá. Akik eddig hallották a köztes verziót, egybehangzóan a legerősebb anyagunknak tartják. Remélhetőleg 2025 folyamán meg is jelenik.” **HW**

**„AKI VALAMILYEN FORMÁBAN RÉSZE
VOLT A ZENEKARNAK, LEMEZEN VAGY
KONCERTEN, OLYAN SZEREPET TÖLTÖTT
BE A MAGA IDEJÉBEN, AMIT ÉN CSAK
VARÁZSPORNAK HÍVOK.”**

NEM JAZZ, HEAVY METAL!

Négy év szünet után, november végén jelent meg a Body Count új albuma, Merciless címmel. A júniusban Budapesten is fellépett zenekar gitárosával, Ernie C-vel volt alkalmunk csevegni egy jót, minek során nem csak a zenekar, de többek között a Black Sabbath is szóba került.

SZÖVEG: KISS GÁBOR • FOTÓ: ALESSANDRO SOLCA

A legfontosabb hír a Body Counttal kapcsolatban, hogy november végén megjelent az új albumotok, Merciless címmel. Milyen volt a fogadtatása?

„Igazság szerint soha ilyen jó visszajelzéseket nem kaptunk még, mint most. Az elmúlt 30 évben ezzel az anyaggal a legjobb a sajtónk. Nem tudom, jelent-e ez valamit, de tényleg soha ilyen jól nem fogadták egyik lemezünket sem, mint most.”

Számomra a Merciless egyenes folytatása a 2020-as Carnivore-nak. Egy erőteljes, dühös anyag.

„Nézd, hat ránk, ami a világban történik, és a dalainkkal ezekre a dolgokra reagálunk. Nincs igazi hatásunk arra, ami zajlik, mi csak követjük, de nem alakítjuk a dolgokat. Zenészként viszont magadba szívsz mindenfélét a környezetedből, és ezeket a saját módodon tükrözöd vissza. Mivel a világ most eléggé dühös, és az utóbbi időszak eseményei alapján egyre csak dühösebb lesz, nyilván a Merciless sem egy vidám anyag. És igen, igazad van, tényleg a Carnivore folytatása zeneileg. Szerintem egy lemez akkor érik be igazán, amikor megtur-néztatod, erre pedig esélyünk sem volt a Carnivore-ral

a pandémia miatt. Szóval egy kicsit mi is leragadtunk a Carnivore zenei világánál, hiszen az élő koncertek elmaradásával nem igazán forrt ki belőlünk az a zene. Most viszont lehetőségünk van mindent bepótolni, így a következő korong biztosan másmilyen lesz.”

Ezek szerint sok koncertet terveztek.

„Igen. Ebben az évben is voltak koncertjeink, de jövő-re például szeretnénk turnézni az Államokban is, amire nagyon rég nem volt már lehetőségünk. Amerikában nagyon gyorsan változik a zenei ízlés. Ma ez divatos, holnap meg az. A világban mindenhol máshol van egy stabil zenei közeg, de otthon, nálunk naponta változik minden. Európában viszont a metal az metal. Szeretik az emberek és kitartanak a bandák mellett.”

Szóval nektek is itt van az igazi bázisotok?

„Igen, van egy stabil és nagy táborunk Európában. De szeretnek minket Dél-Amerikában, Ausztráliában is. Amerikában viszont az emberek hajlamosak gyorsan elfelejtkezni a bandákról.”

Mit gondolsz, ki nagyobb otthon, a Body Count vagy Ice-T, mint szólóelőadó?

„Body Count. Ice nem igazán csinál már rapdalokat. Azt mondta, ha betölti a hetvenet, kiad majd egy új raplemezt, szóval ki tudja. *(nevet)* Ráadásul a rap is állandóan átalakul, azoknak a fiatal kölyköknek, akik ma rappelnek, nem sok közülük van a régi stílushoz. A metal sokkal állandóbb, a Led Zeppelin állandó. A rap viszont folyamatosan, napról napra változik. Ha meghallgatod mondjuk a Run DMC-t meg a mostani dolgokat, totál más a kettő.”

A Body Countban nyilván Ice írja a szövegeket, de ki a fő dalszerző? Te vagy a nagyfőnök?

„Nem. Persze folyamatosan vannak nekem is ötleteim, és sokáig én is voltam a fő dalszerző, de ez már nem így van. A Body Count mindig nyitott az ötletekre, akár külsőktől is. Vince Dennis, a bőgősünk is sok dalt hoz, de a producerünk, Will Putney is mindig rengeteg ötlettel áll elő. És persze a saját bandái, a Fit For An Autopsy meg a Better Lowers is nagyon jók.”

Vince mellett van még egy régisulis metal arc a csapatban, Juan Garcia. Velük hogy jöttetek össze?

„Ó, ezer éve ismerem mindkettejüket. Az eredeti felállás alatt Vince abban a stúdióban dolgozott, ahol próbáltunk. Mikor elvesztettük a basszusgitárosunkat, Moose-t, rögtön tudtam, hogy Vince-nek kell csatlakoznia. Juannal ugyanez volt a helyzet; mindig körülöttünk volt, haverok voltunk, része volt a színtérnek. Mikor aztán eldöntöttük, hogy beveszünk még egy gitárost, fel sem merült, hogy meghallgatásokat tartsunk, egyértelmű volt, hogy őt kérjük fel. Tudod, hiába jó zenész valaki, kiderülhet később, hogy emberileg nem passzol közéttek. Nálunk a személyiség az elsődleges, a zenei tudás csak utána jön. Ettől működik jól egy zenekar.”

„EGY WALESI KASTÉLYBAN PRÓBÁLTUNK. ANNYIRA MÁS VOLT AZ EGÉSZ, MINT AHONNAN ÉN JÖTTEM... CSAK NÉZTEM, HOGY HOVA IS KERÜLTEM, ÉS HOGY LETTEM ITT ÉN A FŐNÖK?”

És hogy lett belőle Juan of the Dead?

„Egyszerűen csak akartunk valami fasza, metalos nevet adni neki. Ennyi.”

Nem volt fura először, hogy van egy tag a bandában, aki nem fekete?

„Tudod, mi a helyzet? A Body Countban csakis azért volt mindenki fekete régen, mert barátok alapították a zenekart, akik történetesen mind feketék voltak. Mindannyian egy környékről jöttünk. Szó sem volt koncepcióról, hogy akkor most gyűjtsünk össze egy csomó fekete srácot, és belőlük legyen a banda. Mikor aztán elkezdtek a zenekart, a sajtóban mindenhol azt olvastam, hogy mi vagyunk A Fekete Zenekar. Én meg: »Micsoda? Hiszen barátok vagyunk, nem a bőrszínünk miatt játszunk együtt.« Később, mikor elvesztettünk valakit, akkor sem a bőrszínük miatt kerültek be az új tagok, hanem mert jóban voltunk velük. Ahogy Juannal is, így nem is volt kérdés, hogy azt szerettük volna, hogy csatalkozzon hozzánk.”

Minden tisztelem a régi tagoké, de véleményem szerint a Body Count jobb az újjáalakulás óta, mint bármikor korábban. Mi a véleményed erről?

„A mai napig összesen hétféle felállása volt a bandának, de igazán jól csak a legelső és a mostani működött. Azért, mert a tagok remekül passzolnak egymáshoz. Mi olyan csapat vagyunk, akik szeretnek együtt lógni, együtt játszani. Nagyon jól kijövünk egymással, nincs harc, nincs vita, nincs feszültség. Ezért is ilyen stabil ez a felállás, és ugyanezért működött a legelső is.”

Utólag úgy tűnik, mintha az első felállás el lett volna átkozva, hiszen három tagot is elvesztettek 14 év alatt. Ez volt az oka, hogy 2006-ban feloszlott a Body Count?

„Tulajdonképpen igen. Ice-nak ott volt az Esküdt ellenségek sorozat a TV-ben, én meg nem érzetem magamban az energiát a folytatáshoz. Mi ketten vittük a hátunkon a zenekart, de addigra elfáradtunk. Vince csatlakozása töltött fel minket újra. Ahogy ő belépett, elkezdtek újra élvezni a zenekarozást. Mostanra pedig elértük azt az állapotot, hogy rengeteg örömünk származik a Body Countból, nagyon feltölt minket a zenekar. Jó barátok muzsikálnak itt együtt, akik remekül érzik magukat közben.”

Talán a legmeglepőbb dolog az új lemezen David Gilmour felbukkanása. Pontosan mit is játszott ő fel a Pink Floyd-feldolgozásotokhoz, a Comfortably Numbhoz?

„Az egész szólót ő nyomja, végig játszik a dalban. De hadd meséljek el még valamit! Ice rég fel akarta dolgozni ezt a dalt, megírta hozzá a szöveget, és a zenekar is rengeteget dolgozott vele. Vince amúgy Richie Sambora gitártechnikusaként is dolgozik, szóval az első verziót még ketten, Richie és én gitároztuk fel. Remélem, egyszer az is kiadásra kerül. Szerintem azt se gondolta volna soha senki, hogy Ernie C és Richie Sambora nyomnak majd Pink Floydot egy Body Count-lemezen. *(nevet)*

Szóval mikor készen lettünk, jóvá akartuk hagyatni a verziókat a szerzőkkel, úgyhogy elküldtük a dalt Roger Watersnek. Ő meg kérdezte, hogy ki az énekes. Mondom, Ice-T. Oké, akkor mehet. Ennyi volt az egész. Utána kerestük meg Davidet, akinek nagyon tetszett a mi verziónk, úgyhogy megkérdezte, játszhatna-e a dalban. Olyan volt ez nekem, mintha maga Isten szállt volna le a mennyekből. Gyerekkoromban imádtam a Pink Floydot. Szóval feljátszotta a dalt, aztán meg kérdezte, hogy a klipben is szerepelhetne-e. Gyorsan átküldtünk hozzá egy csapatot és felvettek pár jelenetet, David pedig ott is van a klipben. Aztán amikor a nyári turnénkon Londonban játszottunk, úgy volt, hogy fel is lép velünk, de aztán sajnos nem tudta szabaddá tenni magát. David egy nagyon szerény, kedves ember.”

Ha már a legendák szóba kerültek, milyen volt anno producereként irányítani Tony Iommit és a Black Sabbathot a Forbidden idején? Ráadásul úgy, hogy a Body Count lemezeit leszámítva az volt az első anyag, aminek te voltál a producere.

„Úgy látszik, az angol gitárosok kifejezetten szerettek. *(nevet)* A Sabbath akkor az I.R.S. kiadónál volt, és a főnök, Miles Copeland nagy Body Count-rajongó volt; ő kért fel producereknek. Nem a zenekar akart tehát velem dolgozni. Tonyval és Cozy Powell dobossal találkoztam először, és egy walesi kastélyban próbáltunk. Annyira más volt az egész, mint ahonnan én jöttem...”

néztem, hogy hova is kerültem, és hogy lettem itt én a főnök? (nevet) Érted, ott melóznunk a stúdióban, aztán egyszer csak besétál Brian May. Szuper időszak volt. Nemrégiben kiadták a Forbidden remaszterizált verzióját, és szerintem remekül sikerült. Sokkal jobb kritikákat kap most, mint annak idején.”

Igen, anno elég sokan utálták azt a lemezt.

„Ezeknek az arcoknak én mindig azt mondom, hogy és te hány Black Sabbath-lemezen voltál producer, haver? (nevet) Egyáltalán nem volt könnyű egyébként anno a Sabbath lemezén melózni. Én valami olyasmit akartam belőlük csinálni, amik igazából sosem voltak. Szikárabb, szárazabb hangzást akartam, olyasmit, mint a Nirvana soundja volt. Ők meg persze a nagy, monumentális, visszhangos megszólalásukat akarták hallani akkor is, a

végeredmény meg ennek a kettőnek valamiféle keveréke lett. Váltakoztak az idők, de ők nem akartak másfajta hangzást. Ma már világos, hogy egy olyan dobozba akartam őket begyömészölni, ahová nem voltak valók. De sokat tanultam belőle és együtt lóghattam Tonyval, akivel amúgy ma is barátok vagyunk. Remek fickó, de zeneileg tényleg nem működött, amit elképzeltem.”

A te ötleted volt, hogy Ice énekeljen az Illusion of Powerben?

„Abszolút. Ő volt amúgy az első vendég, aki Black Sabbath-lemezen szerepelt, és a mai napig az utolsó is. Naná, hogy be akartam nyomni a haveromat, hiszen segített nekem megvalósítani az álmaimat azzal, hogy összehozta a Body Countot. Viszonozni akartam a szívességet.”

Hogyhogy soha többet nem dolgoztál senkivel producerként?

„Mert végeztem egy komoly önvizsgálatot, és rájöttem, hogy igazából csak gitározni szeretnék. Ha producer vagy, az szintisza politika. A Sabbath mellett is rendkívül sokat kellett ilyesmivel foglalkoznom, Sharonról nem is beszélve. Ő még egy jogsértés abbahagyására felszólító levelet is küldött nekem a stúdióba. Tony csak annyit reagált erre, hogy ne is foglalkozzak vele, csak meg akar félemlíteni. Mit ne mondjak, elég jó munkát végeztem. *(nevet)* Később aztán személyesen is találkoztam Sharonnal, hiszen talán öt évvel ezelőtt felléptünk az Ozzfesten. Mondta is, hogy »Drágám, az csak üzlet volt.« *(nevet)*

Koncerteken próbálsz ragaszkodni a lemezeken játszott szólóidhoz vagy inkább csak improvizálsz?

„Leginkább csak improzok, de persze vannak régi, emblematikus témák, mint mondjuk a There Goes the Neighborhoodé, amiket a közönség hallani akar, így azokhoz azért ragaszkodom. De az újabb, rövidebb dalokban is precízebb vagyok.”

A harmadik Body Count-nagylemez egy Interview című trackkel indul, ami elég rosszul végződik az újságíró számára. Sok szarságot kaptatok anno a rocksajtótól?

„Igen, Ice lelövi a fickót. (nevet) De amúgy nem, sosem volt gondunk a sajtóval. Az csak egy poén. A Body Countot nem szabad túl komolyan venni, gondolj csak a KKK Bitchre vagy az Evil Dickre. Elég sajátos a humorunk, az biztos. Amúgy az a srác, aki az Interview-ban szerepelt a lemezkiadónk A&R-osa volt, Danny Goodman. Haver, őt azért egy párszor tényleg le akartuk puffantani!” (nevet)

Hatvanöt múltál idén, Ice pedig már hatvanhat. Mit gondolsz, meddig tudjátok még nyomni ezt az intenzív zenét?

„Először is hadd meséljek el egy jó sztorit. Épp turnéztunk, amikor betöltöttem a hatvanötöt, idén június 10-én. Természetesen aznap este is együtt lógtunk Ice-szal és Seannel (Sean E. Sean, samplers), akiket tizenöt éves korom óta ismerek. Szóval pontosan ugyanazokkal az emberekkel töltöttem a hatvanötödik születésnapomat, akikkel a tizenötödiket is. Anno a suliban ültünk az étkezőasztal körül, most meg a szenior menüből rendelünk. (nevet). Visszatérve a kérdésre, nem tudom. Nem gondolkozunk még a búcsún, nincs tervben a búcsúturné, semmi ilyesmi. Legalább egy lemezt még mindenképpen meg akarunk csinálni. Egyelőre remek formában vagyunk, nem tartunk ott, hogy meg kéne pihenni. Ráadásul itt van Ice fia is a bandában, aki még csak harminchárom, és rengeteg extra energiát hozott. Nézzük, ahogy nyomul a koncerteken, közben meg azt gondoljuk, hogy ez még nekünk is menne. De perze nem.” (nevet)

Szóval, ha Ice betölti a hetvenet és kiadja azt a bizonyos raplemezt, lehet, hogy Little Ice áll majd a mikrofon mögé?

„Ki tudja, de szerintem rengeteg minden van még bennünk. Isten segedelmével, ha nem történik valami tragédia, még jó pár évig nyomjuk majd. Ráadásul pont most tervezzük kicsit megegztrálni a koncerteket is, technikailag. Még mindig van elég energiánk, még mindig tanulunk, fejlődünk és még mindig marhára élvezzük.”

Egy furcsa kérdés a végére: igaz, hogy nemrégiben szerepeltél egy televíziós kvízműsorban is?

„Igen, a The Price Is Rightban. Egyszer, még a '80-as években már ott voltam a stúdióban, de nem választottak be játékosnak, úgyhogy mindenképpen vissza akartam menni. A legviccesebb az volt, mikor kérdezték a műsorban, hogy mivel foglalkozom. Mondtam, hogy zenész vagyok. Mire ők: »Ó, jazz...« Mondom: »Nem, heavy metal.« Nem erre a válaszra számítottak, és szerintem végül ezért is választottak engem játékosnak. Jó móka volt.” **HW**

EUROPEAN SUMMER HEADLINE SHOWS

MOTIONLESS IN WHITE

JEGYEK: LIVENATION.HU

2025. JÚNIUS 15. BUDAPEST, BARBA NEGRA

LIVENATION with R.G.T.

LEMARADTÁL EGY LAPSZÁMRÓL? KIEGÉSZÍTENÉD A GYŰJTEMÉNYEDET?

RENDELD MEG RÉGI LAPSZÁMAINKAT!

490 Ft

(FIGYELEM: AZ ÁR DARABÁR.
PUTÁRRAL TÖRTÉNŐ
KIKÖLDÉS ESETÉN PLUSZ
PUTÁRKÖLTSÉG)

No. 331-355

490 FT / DB

2021-ES ÉVFOLYAM (10 LAPSZÁM)
PAPÍRGYŰRŰBEN - **5990 FT**

2022-ES ÉVFOLYAM (8 LAPSZÁM)
PAPÍRGYŰRŰBEN - **4490 FT**

2023-AS ÉVFOLYAM (5 LAPSZÁM)
PAPÍRGYŰRŰBEN - **3990 FT**

A KÍNÁLAT HAMAROSAN BŐVÜLI

RENDELÉS ÉS TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

RENDELES@HAMMERWORLD.HU

FIGYELEM! SZEMÉLYES ÁTVÉTELRE NINCS LEHETŐSÉG!

A HIRDETÉS CSAK A FELSOROLT LAPSZÁMOKRA VONATKOZIK
A KÉSZLET EREJÉIG!

HAMMER

SEAR BLISS

A NEM SZŪNŐ KREATIVITÁS

Nem túlzás állítani, hogy a Sear Bliss Magyarország egyik legkiemelkedőbb zenei jelensége. Még akkor is, ha jobbára csak egyetlen szubkultúrán belül ismerik a nevüket, igaz, a világ minden táján. Ez mit sem von le az 1993 óta működő csapat jelentőségéből. Nagy András énekes/basszusgitáros/dalszerző/zenekarvezető elszántsága minden nehézségen átvitte a Sear Bliss, a lemezek sokszínűsége, minősége pedig önmagáért beszél. E kivételes pályáív legfrissebb elemeként idén nyáron jelent meg a kilencedik album, a Heavenly Down, melynek kapcsán András állt rendelkezésünkre.

SZÖVEG: MILÁN PÉTER · FOTÓ: ZENEKARI ARCHÍVUM

Tavaly ősszel bonyolítottátok le a Sear Bliss harmincadik születésnapját ünneplő nagyszabású koncertet. Nyilván sok munkát, időt, energiát emésztett fel a szervezés. Milyen érzések, gondolatok merülnek fel benned most és merültek fel akkor, a koncert előtt e három évtizedes pálya kapcsán? **Hogy sikerült a koncert szerinted?**

„Természetesen sok gondolat merül fel az emberben három évtized után. Először is az, hogy milyen gyorsan eltelt ez a hosszú idő. Talán mivel nyakig benne voltunk az új lemez felvételeiben, most pedig annak utóhatásaiban (turné, koncertek, stb), így kevésbé ragadott el a nosztalgia, és a fókusz sokkal inkább a jelenre irányult.

És ez a jó, ez is azt mutatja hogy nem a múltból akarunk élni, vagy a múltba révedni, hanem megyünk tovább előre, van mit mondanunk. Ettől függetlenül persze fontosnak tartottuk ezt a jubileumot és tényleg komolyan készültünk rá. Szerintem nagyon jól sikerült a koncert, szenzációs volt a közönség is és jó volt régi társakkal, barátokkal újra együtt zenélni.”

Az előzenekari posztot a román Dordeduh töltötte be, egy szintén kiváló zenekar. Miért rájuk esett a választásotok? Gondolom, jól kijöttetek velük.

„Mindenképp valami igazán különleges zenekart szeretnénk volna erre az eseményre meghívni, és azt hiszem a Dordeduh remek választás volt ehhez. Egyrészt nagyon jó a kapcsolatunk, koncerteztünk már együtt korábban is, másrészt nagyrabecsüljük az egyedi zenei világukat.”

A koncert abból a szempontból is különleges volt, hogy meghívtátok a Sear Bliss korábbi tagjait. Milyen érzés volt újra egy színpadon állni Szücs Gergővel vagy Necóval? Jó néhányan nem jöttek el a régi tagok közül. Róluk lehet tudni valamit?

„Jó érzés volt együtt zenélni velük, újra színpadra állni. A régi tagok közül többekkel is nagyon jó a viszony, megmaradt a baráti kapcsolat.”

Annak idején, 1995-ben még postán küldted el a címemre a The Pagan Winter kazettát, ami természetesen ma is megvan. Nem túlzás, hogy rongyosra hallgattam a szalagot, de szerintem sem te, sem én nem gondoltuk volna, hogy a Sear Bliss mivé növi ki magát. Ha visszaemlékszel a demó időszakára, milyen elképzeléseid voltak a Sear Blisst illetően, milyen távolra láttál akkoriban a zenélés vonalán? Ma miként látod akkori önmagad?

„Igen, emlékszem, hogy leveleztünk és küldtem neked kazettát. Hihetetlen időszak volt az, hogy elég volt egy jó Hammer-kritika és beindult az örület. Szinte nem győztük postázni a kazettákat. Érdekes módon voltam annyira konok és fiatalosan naív, hogy tudtam, hogy nagyon hosszú évekig fogom csinálni a bandát. Ha jól emlékszem, tízéves koromban határoztam el, hogy mindenáron zenekart alapítok és zenélni fogok. Nagyon szilárd elhatározás és eltökéltség volt bennem ezzel kapcsolatban. Valóban nagyon hirtelen történtek az első lépések és minket is meglepett a kezdeti siker. Azt hiszem, jó időben voltunk jó helyen. Illetve az elég szokatlan volt akkoriban, hogy Magyarországról jut ki egy zenekar a nemzetközi színtérre.

Sokat köszönhetünk az akkori kiadónknak is, de amilyen a legfontosabb, hogy a '90-es évek black metal szempontból legtermékenyebb időszakában léptünk

„VALÓBAN NAGYON HIRTELEN TÖRTÉNTEK AZ ELSŐ LÉPÉSEK ÉS MINKET IS MEGLEPETT A KEZDETI SIKER. AZT HISZEM, JÓ IDŐBEN VOLTUNK JÓ HELYEN.”

porondra. Az egy elképesztő korszak volt, aki ott volt, úgyis tudja. És nem volt még internet, nem volt digitális letöltés, hanem csak nagyfokú fanatizmus. Szoktam gondolni az akkori önmagamra és gyakran nézek vele szembe, vonok le belőle következtetéseket. És ha hoztam is néhány helytelen döntést akkoriban, azt hiszem, elégedett lehetek a dolgok alakulásával. Azt csinálom, amit gyerekkorom óta szerettem volna.”

Egy-egy Sear Bliss-album között viszonylag hosszú idő telik el, ami nem csoda, hiszen minden tagnak megvan a maga élete, elfoglaltságok, egyebek, és a zenétek sem olyan, amit pár hónap alatt össze lehet dobni. Amikor megjelenik egy új album, gondolom lemerülnek az elemek és jó látni a kész produktumot. Feltételezem, hogy ez volt a helyzet a 2018-as Letters From The Edge lemezzel is. Arra lennék kíváncsi, hogy általában hogyan indul el a dalszerzés/ötletgyűjtés, egyáltalán a gondolkodás egy új albumhoz. Az évtizedek során változott valamennyire a módszer vagy módszerek ezen a téren? Jellemzően kitől jön egy-egy új daltöltet? Miképpen zajlott a folyamat a nyáron megjelent Heavenly Down lemez esetében?

„Nagyon jól látod a dolgot. Főleg egy olyan lemez után, mint a Letters elkészítése, rendesen lemerülnek az elemeink, mert annyira intenzíven éljük meg az alkotási, felvételi időszakot. Ráadásul az egy nagyon személyes lemez, rengeteg olyan érzéssel, amiknek a feltárása és kicsatornázása lelkiileg is megterhelő. Természetesen mindig van egyfajta katartikus élmény, amikor elkészülünk és ez a Heavenly Down esetében különösen feltört. A Sear Blissnél általában nagyon hosszú a lemezfelvételi időszak, rengeteg dolgot kipróbálunk, aprólékosan mérlegelünk Viktorral közösen, akivel három lemez kivételével mindig is együtt dolgoztunk. Egy-egy ilyen folyamat után nem is tudnánk egyből nekiállni alkotni.

Természetesen régen minden sokkal gyorsabban zajlott. Eleve több időnk volt fiatalon, alkotni és próbálni is, illetve a lemezfelvételi folyamatok is sokkal gyorsabbak voltak, mivel drágák voltak a stúdiók és nem állt még rendelkezésre a mai technika. Ezáltal sokkal több volt a spontaneitás, amit kicsit hiányolok is a mai dolgokból.

Egyébként a lemezkészítési folyamat nagyjából hasonló mindig. Kitűzünk egy célt és elkezdünk dalokat írni, sajnos általában otthon, mivel nehéz a távolságok miatt sok közös próbát összehozni. Jelen esetben a legtöbb dal alapja tőlem jött, és ezeket általában Pál Zolival ketten dolgoztuk véglegesre a próbateremben, de hozott egy dalt Marci is, illetve Vigh Zolinak is több ötlete felhasználásra került. Ezáltal különösen izgalmas és élvezetes alkotási folyamat volt.”

**„SOHA EGY PERCRE
NEM ÁLLT LE A BANDA,
MINDIG ALKOTTUNK
ÉS FOLYAMATOSAN
KERESTÜK AZ UTAT.”**

A dalszerzésről azért is érdemes beszélni, mert az új album tele van igazán muzikális részekkel, olyan ötletekkel, amelyek korábban nem bukkantak fel, vagy talán nem ilyen mennyiségben és formában egyetlen Sear Bliss-lemezen sem. Például a *Forgotten Deities* egy nagyon különleges tétel, de említhetném a *The Winding Path* is a vad black metalos részekkel, valamint az atmoszferikus „finomságokkal”. **Hogy áll össze egy-egy ehhez hasonlóan összetett szerkezetű dal?**

„Általában úgy indul, hogy kitalálok egy vezérdallamot, vagy legtöbbször csak a dal elejét és onnan fűzöm tovább az egészet és egyik alkotóelem jön a másik után. Nagyon szeretem ezt a folyamatot. Nincs benne tudatosság, hanem szinte íródik a dal. Végtelen lehetőség áll rendelkezésre és nem tudod hova jutsz. A *The Winding Path* valóban egy ilyen dal. Izgalmas volt megírni. A *Forgotten Deities* pedig érdekes módon nem is a lemezhez íródott eredetileg, hanem egy barátom kért meg, hogy csináljak zenei aláfestést egy dokumentumfilmjéhez, de végül valamiért nem érezte helyénvalónak azt, én pedig úgy éreztem, rengeteg érzést vittem bele, úgyhogy úgy döntöttem, felhasználom a lemezen, kicsit átdolgozva, kiegészítve.”

Idén belépett a Sear Blissbe a Rivers Ablaze zenei agya, Kertész Márton gitáros. Az első Rivers Ablaze-albumon vendégszerepeltél énekesként. Milyen élményekkel gazdagodtál? Ami a Sear Blisst illeti, hogyan merült fel, hogy Marci rendes tagként lépjen be a csapatba? Hozott ötleteket a lemezhez?

„Izgalmas volt a Rivers Ablaze-lemez feléneklése és hálás vagyok Marcinak, hogy felkért erre a feladatra. Nagyon élveztem az alkotást. Ritkán vállalom ilyesmit, de igazából a *Genuine Delusion* dal közepén található lélekemelő, sorsformáló rész miatt mondtam igent. Már azzal sokat gazdagodtam. Természetesen egyből rá gondoltam, hogy viszonzásképpen szálljon be

hozzánk gitárosnak, amikor Attila elhagyta a bandát. Hozott ötleteket a lemezhez, konkrétan tőle származik az *Upper World* dal, meg néhány ötlet még ezen kívül. Ő egy nagyon kreatív ember és szenzációs zenész.”

A Chasm dalhoz készült egy videóklip, melyben erős képi, szimbolikus kötődés észlelhető Magyarországhoz, szülőföldünkhöz. Kérlek, beszélj a videó koncepciójáról, a stábról, a forgatásról.

„A Mihaszna Film stábját kértük fel a klip kivitelezéséhez és óriási élmény volt minden pillanata. Ők álltak elő a magyaros képi szimbólumokkal, a busókkal és onnan beindult a fantázia. Nagyon ráéreztek a lényegre. Ilyenben még nem volt részünk. Elképesztő kreatív utazás volt az egész. Hasonlóan dolgoztak a srácok, ahogy mi egy nagylemezen, és nagyon tetszett a spontaneitás. Nagyszabású produkció volt, szinte bejártuk az ország minden szegletét, akár csak néhány rövid jelent kedvéért is. Egészen biztos vagyok benne, hogy legközelebb is velük fogunk dolgozni, ha lesz még klipünk. Nagyon tetszett a fanatizmusuk. Rendkívüli élmény volt velük dolgozni.”

Változnak az idők, s ez alatt most azt értem, hogy míg régebben nem tudtad volna elképzelni, hogy dallamosan énekelj, a Chasmban tiszta dallamokat adsz elő. Az utóbbi évek tapasztalatai hozták meg a kedvedet, netán bátorságot, hogy tovább kísérletezz a melodikus énektemákkal?

„Mindig is érdekelt a dallamos éneklés. A sokkal szélesebb kifejezési módja a hangulatoknak. Biztosan sokat nyomott a latba az *Arkhë*-lemez elkészítése is. Ott már sokat kísérleteztem az énekléssel, de még előtte, az *Eternal Recurrence* lemeznél jött meg a bátorság, noha jóval korábban is voltak már ilyen terveim.”

Pál Zoli harsonatémái eddig is élénk színpompái voltak a lemeznek, de a Heavenly Down számainak olyan szinten szerves részei a harsonadallamok, annyira szépen illeszkednek a zene szövetébe, akár a gitárok. A har-

sona utólag kerül hozzá egy új dalhoz, vagy minden hangszer menet közben is részt vesz a folyamatban?

„Ahogy említettem, Zolival szinte ketten raktuk össze a dalokat, majd az egész lemezt. Lévén mindketten szombathelyiek vagyunk, hetente többször lementünk a próbatermünkbe alkotni, és ezáltal nagy hangsúlyt fektettünk a harsonarészek megírására. Úgyhogy szervezesen kapcsolódtak a fúvósrészek a lemez dalaihoz, nagyobb hangsúlyt kapva, mint eddig bármikor. Úgy érzem, az eddigi legjobb harsonadallamokat alkotta meg PZ, nagyon sokat tesz hozzá a lemez hangulatához és egységéhez. Fontos, hogy valóban szerepe legyen a hangszernek, ne csak 'szóljon' céltalanul. A Heavenly Down esetében különösen helyére kerültek a dolgok, minden egyes hangnak megvan a pontos helye.”

Érett, profi hangzással rendelkezik a Heavenly Down. Gondolom, ez is volt a cél. Jól hallom, hogy a basszusgitárod most nagyobb hangsúlyt kapott, mint korábban? A billentyűs hangszerek szerepe is jelentős. Ez utóbbi témák mind tőled származnak?

„Igen, minden billentyűs téma tőlem származik, nagyon sokat dolgoztunk rajta Viktorral, hogy így szóljon. A basszusgitár szintén fontos volt. Most is használtam néhány dalban fretless bőgőt. Nem akartam átlagos basszus soundot, és azt hiszem, sikerült is egy egész különlegesen létrehozni. Az egész hangzásban rengeteg a munka, amiért nem lehetünk elég hálásak Viktornak. Összeszámolhatatlanul sok órát ölt bele és nagyon nehéz dolga volt, mert a dalok szerkezete, a hangszerelés, illetve a hangszerek külön-külön hangzása és egybeolvasztása óriási időt és energiát igényelt. Nem is tudom, hányszor lett újrakeverve és módosítva az anyag, mire megtaláltuk a végleges utat. Szerencsére egy nagyon profi stúdióban dolgoztunk Ausztriában, és nagy élmény volt az egész alkotás, akármennyire is hosszadalmas és kimerítő volt.”

Miről szólnak a Heavenly Down szövegei? Volt előzetesen kigondolt terved a szövegtematika kapcsán?

„Ezúttal nem volt ilyen. A lényeg csak az volt, hogy minden szöveg tökéletesen passzoljon az adott dalhoz. Akárcsak legutóbb, most is nagyon személyes indítatók a szövegek és azt hiszem, sikerült megfogni minden dalnál az aktuális mondanivalót. Nagyon fontos, hogy együtt dolgozzon a dal(lam) a mondanivalóval. Talán most sikerült ezt a célt legjobban elérni. Előre kigondolt terv egyébként nem volt, mindig a zene adja meg, hogy merrefelé indul el a szöveg.”

Valószínűsítem, hogy ennyi tapasztalat, év és lemez után már nem nagyon foglalkozol műfajokkal, skatulyákkal, de 2024-ben mennyire érzed a Sear Blissst black metálnak? Egyébként figyeled a kortárs áramlatokat, hangzásokat az extrém zenében? Legyen szó bármely irányzatról, de talán a black metal a legérdekesebb.

„Hiszem, hogy ennyi év után rátaláltunk a saját utunkra és nem a műfaj(ok) számítanak, hanem az érzés. A Sear Bliss mindig is több volt mint black metal, noha alapvetően abban gyökerezik. De ez csak egyike azon eszközöknek, amit használunk. A lényeg, hogy ki tudjuk fejezni az érzéseinket, és a Sear Blissben sok minden megfér. Egyszerre tud felemelő és felkavaró is lenni, amit alkotunk. Továbbra is zenefanatikus vagyok

és rengeteg zenét hallgatok, de nem mindig figyelem az aktuális áramlatokat, nem követem a hullámokat. Ha olyat fedezek fel, ami tetszik, abba viszont nagyon beleásum magam.”

2016-ban Arkhē név alatt A címmel megjelent egy szólólemez. Tervezed a folytatást, esetleg van valamilyen más terved a Sear Bliss mellett?

„Tervben van a folytatás, csak éppen időm nincs rá. De vannak már ötletek egy következő Arkhē-lemezhez, ami teljesen más lesz mint az előző. Pont ez ebben a projektben a jó, hogy bármit kipróbálhatok, szabadon kísérletezhetek. Vannak még egyéb zenei terveim is, de mint mondtam, a jelenlegi életem sokkal elfoglaltabb mint korábban, az alkotás pedig egy nagyon időigényes folyamat, de remélhetőleg szép lassan minden tervemet meg tudom majd valósítani. Szerencsére rengeteg ötlet kavarg bennem folyamatosan.”

Összességében elégedett vagy azzal, amit a Sear Bliss elért? Soha nem akartad „nagyobb” bandává tenni a Sear Blissst? Egy olyan pozícióhoz, amit például a Behemoth elfoglal, nyilván sokkal többet kellett volna szerepelni, turnézni, s vélelmezem, hogy ilyesmi nem volt a célkitűzéseid között, vagyis akkor elégedett vagy a Sear Bliss „kultstátuszával”, a minőségnek kijáró tisztelettel, amivel a világ minden táján övezik a zenekart. Jól látom?

„Igen, jól látod. Voltak persze nagyratörőbb terveink korábban, és tudom, hogy néhány rossz döntés vagy zenekari változás visszavetett minket ebben, de semmi okunk ezen bánkódni. Soha egy percre nem állt le a banda, mindig alkottunk és folyamatosan kerestük az utat. Ami pedig a legfontosabb, hogy több mint harminc év után sem lankadt a lelkesedés, az alkotási vágy. Úgyhogy én elégedett vagyok, nincs már bennem olyan, hogy mit kellett volna másképp csinálni. Azt csinálom, amit már egész gyerekkorom óta szerettem volna, és az, hogy vannak emberek a világban, akik értékelik a zenénk mélységét, az mindennél többet jelent.”

Vannak olyan terveid a Sear Bliss vonatkozásában, hogy meddig akarod folytatni, vagy mindig a következő lépésre, lemezre koncentrálsz?

„Általában mindig a következő lépésre koncentrálnunk, nincsenek hosszú távú kijelölt tervek. Viszont az biztos, hogy ezúttal nem akarunk sok évet várni a következő lemezig. Remélhetőleg már az év elejétől nekiállunk az alkotásnak. Most jó hullámon vagyunk, ki kell ezt használni. Arra sem gondoltam, hogy meddig akarom folytatni. A zenélést sosem szeretném abbahagyni, hiszen ez a mindenem, és amíg ennyire élvezük a dolgot, és ennyi meg nem írt, el nem mondott érzésünk van, biztosan sokáig visz még az utunk.” **HW**

ÚJRA NYERGELI LOVÁT A BARBÁR

A Nevergreen 1994 óta a hazai metalmozgalom különleges színfoltja. Nagyon alulról, hirtelen emelkedtek magasra, de a siker nem részegítette meg őket. Kitartó munkával szilárd rajongótábort építettek. Kisebb szünetekkel bár, de immár három évtizede velünk vannak. A régóta várt új stúdióalbum, a Harag és remény most megérkezett. Matlár Miklós billentyűs és Bob Macura énekes/basszusgitáros válaszolt a kérdéseinkre.

SZÖVEG: CSELŐTEI LÁSZLÓ · FOTÓ: ZENEKARI ARCHÍVUM

„1994, Szeged. Már túl voltunk a Marlboro Rock-In országos tehetségkutató ottani fordulóján, ahol a zsűri tagjaként vettem részt. Ültünk a buszban hazafelé. Mellettem állandó „padtársam”, Németh Lojzi, a Bikini basszusgitárosa, az előttünk lévő ülésen Besnyő Laci, legendás koncertszervező, akkor a Beatrice menedzsere. Lojzival szokás szerint már kortyoltunk némi whiskey-t és az aznap hallott zenekarokról beszélgettünk. És minduntalan visszatértünk egy dalra, amit akkor hallottunk először. „Újra nyergeli lovát a barbár, zászlaján éhes bálvány...” – ismételtgettük. Meg azt, hogy „Megaláztott asszonyi testek, férjeik már rég elesetek...” Újra meg újra eldúdoltuk a sorokat, amelyek egy meghallgatás után belénk égtek, amelyek-től minduntalan libabőrösek lettünk. Aznap Matlár Miki billentyűs, Bob Macura basszusgitáros/énekes, valamint Dula Sanci szólógitáros és Redon Zsolt dobos, vagyis a Nevergreen zenekar beírta magát a rocktörténelembe. Egy olyan utazás vette kezdetét, ami a mai napig tart. Bár a Marlboro Rock-In vetélkedőn végül – hozzáteszem, óriási viták után – csak második helyezettek lettek, de igazából a Nevergreen tette a legnagyobb hatást a zsűrire a teljes eseménysorozat alatt. Néhányunknak nagyon fáj, hogy nem ők nyertek, de a többség döntött. Viszont a második hely elég volt arra, hogy az akkori legnagyobb hazai lemezkiadó, a multinacionális háttérrel dolgozó Polygram vezetője, Hegedűs László szerződést ajánljon a fiúknak.”

A fentieket a Hammerworld magazin 2024. novemberi digitális különszámába írtam a Nevergreen-album ismertetőjéhez. Ez volt az első találkozás a bandával, amely aztán egy három évtizeden át tartó szoros kapcsolattá vált. A zenekar az utóbbi években talán kevésbé volt aktív, lemezt pedig több, mint fél évtizede nem készítettek. Ezért is örültem annyira, hogy végre ismét interjúzhatok Matlár Mikivel és Bob Macurával.

Régóta, konkrétan hét éve nem jelent már meg albumotok. Miért?

Matlár Miki: „Leginkább azért, mert Bobi Németországban él néhány éve, és így nehezebben megy a felvétel készítés, stúdiózás. De, mint a mellékelt ábra mutatja, azért megoldható, hála a technikának. Ötletek voltak termé-

szetesen, új dalok is alakultak. Már vártuk a megfelelő pillanatot, hogy felvegyük és kiadjuk őket.”

A lemezismertetőben is leírtam, szerintem kifejezetten jól sikerült az album. Erősek a dalok és szépen szól az anyag. Hogyan zajlott a távmunka?

M.M.: „A lemezen, leginkább a felvételek körülményei miatt majd egy éven át dolgoztunk. Mindenki felvette a maga részét ott, ahol él, ki otthon, ki stúdióban. Mivel mind a négyen különböző városokban, sőt két országban élünk, ez picit komplikált. Értelemszerűen a szintiket én otthon fel tudtam játszani, de az énekhez és a dobokhoz már egy-egy helyi stúdió kellett, mégpedig ott, ahol az illető tag él. Az anyagot Nenad Nedeljko, a gitárosunk keverte a saját, NN nevű házi stúdiójában, és így a gitárokat is ott vette fel. De ez persze egy kis műhely, ahol éneket, dobokat nem lehet rögzíteni. Bob sajnos nem utazhatott haza felénekelni a dalokat, ezért ő Németországban dolgozott a saját részén. A lemez producerei Bobi és én voltunk, tehát az anyag végső megszólalását mi alakítottuk ki.”

Nem nagyon éri már meg komplett lemezeket készíteni. Miért döntöttetek mégis az album formátum mellett?

Bob Macura: „Mivel hét esztendeje nem készítettünk új lemezt, mindenképpen egy komplett anyagot szerettünk volna prezentálni a rajongóknak. A későbbiekben lehet, hogy mi is követjük az új trendet, ami sok szempontból nem is rossz szerintem. Ebben a felgyorsult világban manapság kevés hallgató tud koncentrálni egy egész albumra. A streaming platformok alapból inkább lejátszási listákra fókuszálnak. Két-három dalnál többet nem emelnek be ezekre a listákra zenekaronként, így a hallgatók sok jó dalt nem ismernek meg.”

A sok eltelt év alatt változott-e a bandában a zeneírás metodikája, akár a távmunka miatt?

B.M.: „A kezdeti idők óta mindez igencsak sokat változott. Régen a próbákon raktuk össze a dalokat a hozott anyagból. Mostanság otthoni stúdióinkban készülnek a demók. A végleges koncepciókat szétküldjük a tagoknak, akik szintén otthon játsszák fel a saját részeit. A dobolásra és énekre viszont profi stúdióban kell időt foglalnunk, míg a keverés ismét lehetséges otthon, házi körülmények között.”

Befolyásolja-e mindezt, hogy éppen ki játszik kettőtökön kívül a zenekarban?

M.M.: „Persze, mind a gitáros, mind a dobos játéka fontos alkotórésze a zenének, akkor is, ha az alapokat mi írjuk. A dobos és a gitáros általában szabadságot kapnak, hogy feljuttassák a dalokat, ahogy ők érzik. Ha kell, megmondjuk nekik, hogy mit milyen stílusban szeretnének, de általában hozzák a megfelelő feelinget maguktól is.”

„Tény, hogy sajnós az úgynevezett gothic metal fénykora elmúlt, és ez a mi pályánkra is hatással volt, annak ellenére, hogy a Nevergreen soha nem volt egy tipikus gót metal zenekar.”

A szövegek azonban mindig kettőtök gondolataiból születtek. Így van?

M.M.: „A szövegeket az első időkben én írtam. De a 2007-es Erős, mint a halál album óta már ketten dolgozunk Bobival. Ő az ő dalaira, én az enyéimre írom meg a szövegeket.”

Végighallgatva a lemezt, a szövegvilág továbbra is, mondhatjuk, klasszikus Nevergreen, rátok jellemző, sötét. Sosem gondolatok arra, hogy elvigyétek a bandát más irányba?

M.M.: „Érdekes ez, mert igazán sosem gondolkodtunk tudatosan arról, hogy milyen irányba menjünk. Belőlünk mindez teljesen ösztönösen jön így. Tény, hogy a jugoszláv polgárháború rányomta a bélyegét a gondolkodásunkra, az érzéseinkre, így a dalszövegeinkre is. Egy ország esett szét egy véres és értelmetlen polgárháborúban. Mégpedig az az ország, ahol megszülettünk és felnőttünk. Ráadásul kb. 200 000 halott árán történt meg mindez, és ez nem múlhat el nyomtalanul az ember lelkéből. A szövegek természetesen nem konkrétan a jugoszláv háborúról szólnak. Sőt, a nagy részük nem ilyen témájú. De a komor hangulat, dac, düh, sötétség ott van bennük, ez kétségtelen. A nótáink lényege az emberi lélek mélységeinek, ennek a nem túl vidám világnak – ami manapság különösen nem jó irányba halad – a leírása.

Persze, a személyesen megélt háborús élményeink mellett sok más forrásból is inspirálódunk. Aki olvasta Stefan Zweig Ámok című regényét, vagy Joseph Conrad Heart of Darkness (A sötétség mélyén) című könyvét, ismeri Edgar Allan Poe verseit, annak világos lesz, miből táplálkozik a Nevergreen szövegvilága. Másrészt, lássuk be, egy ilyen sötét, zúzó metalzenéhez nem nagyon illenek vidámabb, könnyedebb, 'bulizós' mondanivaló.” (nevet)

Melyik dalt kedvelitek leginkább az új lemezről?

B.M.: „Ez nehéz, fogós kérdés. Most először, és pont a napokban mondtam Mikinek, hogy teljes mértékben meg vagyok elégedve az egész albummal. Tudom, hogy a hátam mögött a többiek Mr. Perfekcionista hívnak, ami valóban egyébként igaz. (nevet) Ritmikailag és produkció tekintetében muszáj klappolnia mindennek, addig nem adom a beleegyezésemet semmihez. Úgy érzem, most szépen összeállt minden.”

M.M.: „Nekem több kedvencem is van. A Haldokló Világ, az Őrizlek dalomban és a Nőj sötét magány nagy favoritok, de a többi dalt is szeretem.”

Az angol című Flame Eternal egy instrumentális téma. Ez miért került fel a lemezre?

B.M.: „Nenad, a gitárosunk még a dalszerzés időszaka alatt küldte át nekem ezt a számot. Szégyenlősen megkérdezte, hogy mit gondolok róla. Nagyon tetszett és felajánlottam neki, hogy rakjuk rá az albumra, bármennyire is formabontó számunkra egy instrumentális dal. Nenad egy rendkívül jó szólógitáros. Mint hang-

mérnök is sokat dolgozott a lemezen, hiszen ő keverte az egészet. Megérdemelt egy külön dalt, ahol bemutathatja a tudását.”

A lemezt záró Speed pedig egy, a műfajotoktól eléggé eltérő, gyors rock'n'roll nóta Billy Idoltól. Egy ennyire más típusú dal hogyan és miért került az albumra?

B.M.: „Megszokottá vált, hogy minden lemezen legyen egy feldolgozás is. Sokat gondolkodtunk, hogy ezúttal melyik dalt válasszuk. Aztán arra jutottunk, hogy eléggé elfogytak az erre alkalmas, jó nóták. De azért törtük a fejünket. Nénaddal volt egy tribute zenekarunk, amit éveig működtettünk a saját szórakoztatásunkra. Ez a banda igencsak felkapott lett a Vajdaságban. Hetekkel a bulik előtt mindig elkelték a jegyek. És ezeken a koncerteken a csúcspont ez a dal volt. Tudom, hogy pörgősebb, bulisabb, mint amit a Nevergreentől vár az ember, de úgy érzem, sikerült a saját képünkre formálni.”

Van-e több ilyen ötletetek, amelyek lemaradtak a lemezről vagy később felhasználhatók?

M.M.: „Egyelőre nincs, és nem is várható, hogy több ilyen jellegű rock'n'roll témát feldolgozzunk, vagy írunk.”

Nagyon szeretem, hogy a Nevergreen borítói már a kezdetek óta egységes koncepcióval jelennek meg. Ki és hogyan dolgozik ezen?

M.M.: Az idők során több grafikus is dolgozott a borítóinkon. Az első kettőt Szebenyi Szilárd alkotta, aki sajnós már nincs köztünk. Én személyesen köszönök neki mindent, sokat hozzá tett a csapat imidzséhez. Utána jöttek olyan kiváló grafikusok, mint Havancsák Gyula és Sallai Péter, aki a Karmageddon grafikáját készítette. Mostanában pedig Köhler Ágival dolgozunk, aki az Új Birodalom óta nagyon szép borítókat alkot. Kiemelném a Monarchia, a Vendetta, és a legújabb, a Harag és remény albumhoz készült grafikákat. Ez utóbbi a legszebb műve eddig, méltóan jelképezi a Nevergreen harmincéves munkásságát.

Azt, hogy ezek a borítók milyen stílusban készüljenek, nagyrészt én határoztam meg. Mindegyikőjüknek elmondtam, hogy mit szeretnék. A Nevergreen logó is tőlem származik. Természetesen a grafikusok hoztak saját ötleteket is, ezeket megbeszéltük. Ági már annyira ráértett a Nevergreen stílusára, hogy minden előzetes egyeztetés nélkül, majdnem az utolsó pillanatban küldte el a Harag és remény gyönyörű grafikáját a Nevergreen-keresztel – amelynek a koncepciója eredetileg tőlem származik – és a négy sárkánnyal.”

Melyik albumotokat tartod a legidőtállóbbnak és miért?

M.M.: „Az első, a Game Over megkerülhetetlen, ha a Nevergreenről van szó. Meghatározó és stílusteremtő anyag. Időtállóan érzem az Új Birodalom lemezt, amelyről a Madonna-féle Frozen metal feldolgozása a legnézetesebb klipünk. Még Naomi Campbell is vonult

rá a kifutón. De ha belehallgatok a Karmageddonba, ott is van pár klasszikus, örökérvényű dal, például a Dermedt angyal szárnyán, az Egy lövés, egy halál, és az Ó, Fortuna. Karl Orff klasszikus zenéjének átdolgozása női kórossal és Bob hangjával örök kedvenc. Talán szerénytelenség nélkül mondhatom, nekünk sikerült a legstílusosabban feldolgozni ezt az ikonikus nyitányt metalhangzással. Természetesen itt van a legújabb, a Harag és remény, a legkorszerűbb sounddal. De úgy érzem, már az Új Birodalom is jól szólt anno, amelyet Nikola Mijic, a Serious Black énekeke kevert. És persze ott a Karmageddon, valamint a Monarchia album. Ezek is jól, korszerűen szólnak meg.”

Melyik album aratta a legnagyobb sikert és szerinted mi volt az oka?

M.M.: „A Game Over, Az Éj szeme, az Új sötét kor nagy sikerű korongok voltak, az Ősnemzés is eléggé jól ment. Azóta kiadtunk néhány erős anyagot, amelyek semmivel sem rosszabbak. De tény, hogy sajnos az úgynevezett gothic metal fénykora elmúlt, és ez a mi pályánkra is hatással volt, annak ellenére, hogy a Nevergreen soha nem volt egy tipikus gót metal zenekar. Amikor Bobbal megalapítottuk a csapatot, nem is gondoltunk arra, hogy mi most gótikus metal játszunk. Egyszerűen ez a sötét, zúzós metal jött belőlünk. Csak a Marlboro Rock-In '94 tehetségkutató fesztiválon derült ki számunkra, hogy ezt a muzsikát ebbe a kategóriába sorolják. Többek között a Paradise Losthoz hasonlítottak minket, amit nem is nagyon hallgattunk addig.

Miután képbe kerültünk, elfogadtuk a minősítést, úgy éreztük, találó, másrészt a kritikusokkal és a közönséggel nem érdemes vitatkozni. *(nevet)* De mi, ha megkérdeznék minket, azt mondjuk, szerintünk ez azért nem tipikus gótikus metal, hiszen sok a power metal és doom elem is a dalokban. És mivel nagyon eklektikus lemezeket alkottunk, van itt még sok minden más is. Talán a gothic doom a legtalálhatóbb műfaji besorolás a zenénkre. De azt elárulom, hogy mi leginkább Black Sabbathon nőttünk fel!” *(nevet)*

Ha jól tudom, mindannyian dolgoztok a zenekar mellett. Megkérdezhetem, ki mivel foglalkozik?

B.M.: „Endre, a dobosunk egy vajdasági rádióban technikus-hangmérnök. Foglalkozik még videógyártással is. Ő csinálja a klipjeinket. Nenad informatikánár és iskolaigazgató, de vállalkozik is a saját cége keretein belül. Miki régóta a Szabadkai Nemzeti Színház hangmérnöke. Le merem fogadni, hogy nincs a világon egyetlen metalzenész sem, aki annyi színházi előadást látott, mint ő. *(nevet)* Jómagam sokáig a bankszférában dolgoztam, különböző bankok fiókgazgatója voltam. Néhány éve külföldön, Németországban élek, családi vállalkozásban saját fuvarozási céget vezetünk.”

Miki, a színházi munka mennyiben segített a Nevergreen dolgojaival kapcsolatban?

M.M.: „Természetesen hatással van rám, amit csinálok. Segített az albumok felvételeinél, az élő hangzás meghatározásában, egyes klipek felvételénél. A Nevergreen élőben nagyon jól tud megszólalni, de ez elsősorban a kiváló hangmérnökeinknek, Sebők Szabolcsnak, a Phrenia zenekar oszlopos tagjának és a már említett Nikola Mijicnek köszönhető, aki a Serious Black zenekarban muzsikál.”

Volt-e időszak, amikor meg tudtatok élni a zenélésből?

B.M.: „A 2000-es évek első felében igen sok koncertünk volt és a gázsik is viszonylag normálisak voltak. Nem mondhatom, hogy meg tudtunk élni belőle, de rendes plusz pénznek számított, ami jól jött nekünk akkoriban.”

Mi a helyzet a különböző, Nevergreen-tagokkal kapcsolatos projektekké?

B.M.: „A világ általában, ezen belül pedig a vállalkozói szféra hihetetlenül felgyorsult. Nagyon kevés idő marad, ha a munkahelyed mellett kell zenélni. Ha lenne több időm biztosan projektelnék. Van is már pár dalom, amit remélhetőleg nemsokára felveszek.”

M.M.: Nekem megvan az Imperium projekt, amit egy színész énekessele, az ex-Firkin-tag Kovács Nemes Andorral és Ispán Andrással, a Divlje Jagode, valamint Deák Bill Blues Band volt muzikusával csinálunk. Egy album anyaga már összeállt, talán egyszer ki is adjuk. Időnk van, mert sajnos a Nevergreenel keveset játszunk. Persze kellene többet, amin rajta is vagyunk.

A Kreaton az atmoszférikus/szimfónikus instrumentális projekt, amelynek keretein belül a színházi előadások zenéit is írom. Ettől a formációtól egyelőre csak a Sancta Monarchia album jött ki. Talán egyszer ennek is lesz folytatása.

Valamint elég régóta tart az együttműködés Rudán Joe-val. A legújabb, Vasvitéz című albumára két dalt is írtunk Ispán András zeneszerző basszusgitáros barátommal. Ezek a Támaszd fel a szívemet és a Leszek szél.

„A Nevergreent a régi népszerűségének a szintjére szeretnénk emelni. Ez a cél. Ez a zenekar megérdemli ezt, és a legfontosabb, hogy a Nevergreen közönsége is.”

Az utóbbira klip is várható. Joe első lemezére én írtam a Küldj le egy angyalt című tételt. Szintén van dalom Joe Feketén fehérén albumán. Ezt Ispán Andrással és Palanca Gábor szövegíróval hoztuk össze, amely egy power metal ballada, az Új világ reggelén. Erről az albumról ez a második leghallgatottabb dal a Youtube-on. Ennek az együttműködésnek lehet folytatása, de ez még a jövő zenéje.”

Követitek-e a zeneipar alakulását, hallgatók-e új zenéket? Ha igen, melyek ezek?

B.M.: Mindig szól valami metal a közelemben, nekem is vannak Spotify-listáim! *(nevet)* Nekem bejönnek az új metalzenék! Neveket nem mondok mert elfelejttem, de tudod, ezekre a több szóból álló nevű csapatokra gondolok. *(nevet)* Amúgy bírom a rövid neveket is: Gojira, Jinjer stb.” *(ismét nevet)*

Van-e olyan magyar zenekar, amelynek nagy jövőt jósoltok?

B.M.: Szerintem nehezebb a helyzetük az új zenekaroknak, annak ellenére, hogy nagyon gyorsan virálissá válnak különböző platformok által. Ugyanis szédületes a kínálat. Nagyon extra dolgot kell mutatni, hogy a felzínen maradjanak. Mindenesetre rendkívül sok kiváló zenekar van kínálatban, komoly tudással és profi kiállással. Nem vagyok orákulum, ezért sajnos nem tudok tippelni. A siker nagyon sok mindentől függ és igazából nincs is recept rá.”

Vannak-e konkrét tervek a jövő évre? Ha igen, mik ezek?

M.M.: „Mindenek előtt többet kellene koncertezni, amin a körülményekhez képest rajta vagyunk. Az új albumra koncentrálunk, lesz valamikor egy Harag és remény lemezbemutató koncert is, várhatóan a Barba Negrában. Minden, a Nevergreen együttesrel kapcsolatos hírről, eseményről a Facebook-oldalunkon naprakész információkat teszünk fel. A múlt nyári Rockmaraton nagyon jól sikerült. A Nevergreen közönsége remek volt, ez megtekinthető a Nevergreen Facebook-oldalon, az Ámok dal koncertfelvételén. Ez egy mobiltelefonnal készült felvétel, ráadásul a színpad mögül, és érdekessége, hogy a közönség látszik rajta előlről. Természetesen szeretnénk megismételni. Valamint nyáron minél több nagy fesztiválon fel akarunk lépni.

A Harag és remény albumra tervben van négy-öt szöveges videóklip is, melyeket havonta szeretnénk feltenni a Youtube-ra. Egyelőre egy ilyen van, a Fény, ha győz. A Hideg fém egy animációs klip Árpád Slancik megdöbbenő, bizarr, horrorisztikus szobraival, melyek reálisan mutatják be a mai világ árnyoldalát. Ez már fent van egy ideje a Youtube-on. Az első igazi klip, a Miénk a Föld után nemrég jelent meg a legújabb, a Haldokló világ, mely talán a Nevergreen legerősebb videója eddig. Szerepel benne Slancik Árpád Slancik SCULPTURE 7 című, hétméteres angyalszobra, a Seraphine. Mind a szöveges, mind a normál videók, Szabó Endre dobosunk művei. A Nevergreent a régi népszerűségének a szintjére szeretnénk emelni. Ez a cél. Ez a zenekar megérdemli ezt, és a legfontosabb, hogy a Nevergreen közönsége is. *Non Omis Moriar.*” **HW**

Parhelia Growth

20 YEAR ANNIVERSARY

EUROPEAN TOUR 2025

THE AMITY
AFFLICTION

2025.11.08.
BUDAPEST
MVM DOME

CONCERTO MUSIC

AVOCADO|BOOKING

TIXA

EUROPE 20 YEAR
ANNIVERSARY
TOUR 2025

2024.12.28.

BROADWAY.HU

Rock 1

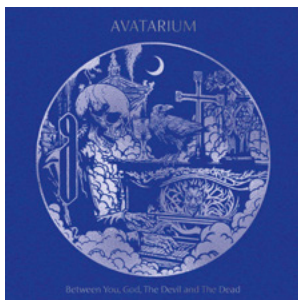

HANGPRÓBA

Cselőtei László   Gáti Viktor   Gyuricza Ferenc   Kánya Ferenc   Kiss Gábor   Milán Péter   Pintér Miklós   Posta János   Schmidt Péter   Szénegető Richárd   Uzseka Norbert   Zubor Olly

		Cselőtei László	Gáti Viktor	Gyuricza Ferenc	Kánya Ferenc	Kiss Gábor	Milán Péter	Pintér Miklós	Posta János	Schmidt Péter	Szénegető Richárd	Uzseka Norbert	Zubor Olly
AVATARUM Between You, God, The Devil...	8,73	9	9	9	9	9	8	–	8	9	8	10	8
THE HALO EFFECT March Of The Unheard	8,36	8	8	9	10	8	7	–	7	9	9	8	9
ROAD Az utolsó rapszódia	8,18	9	8	9	9	7	7	–	8	7	10	8	8
THE OLD DEAD TREE Second Thoughts	8,00	8	9	7	7	9	7	–	10	7	8	8	8
POKOLGÉP Vissza sose nézz	7,82	9	7	8	9	8	7	–	6	8	9	7	8
STONEDIRT Steel Is The Way	7,82	8	9	7	7	9	7	–	7	8	8	9	7
MARILYN MANSON One Assassination Under God	7,64	9	8	8	7	7	6	–	10	5	9	7	8
PATRIARKH Prophet Elijah	7,64	8	7	8	10	7	6	–	7	8	6	8	9
GRAVE DIGGER Bone Collector	7,55	7	7	7	9	8	6	–	6	8	10	7	8
ATHENA XIX Everflow Part 1: Frames Of ...	7,36	8	6	7	8	8	6	–	7	7	8	7	9
VOIDFALLEN The Rituals Of Resilience	7,36	9	7	6	9	6	6	–	8	7	8	7	8
NIGHT IN GALES Shadowreaper	7,00	6	7	6	6	6	7	–	7	8	8	7	9
VINODIUM ¿En Qué Mundo Vivimos?	6,82	8	7	5	9	7	6	–	6	5	7	7	8
DOMINUM The Dead Don't Die	6,18	8	5	5	7	5	5	–	8	6	7	5	7
SUBWAY TO SALLY Post Mortem	6,18	6	6	8	6	5	6	–	6	5	8	6	6

AVATARIUM

BETWEEN YOU, GOD, THE DEVIL AND THE DEAD

KIADÓ: AFM RECORDS

ÍRTA: UZSEKA NORBERT

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

A stockholmi Avatariumot még Leif Edling Candless basszer alapította 2013-ban, s bár ő már rég kiszállt, máig itt van a szelleme, hiszen a hatodik albumon is bőven van doom. Talán még több is, mint az előzőn (az Until Forever And Again alapriffje pl. simán elért volna a méltatlanul mellőzött, végtelenül baljós és sötét Chapter VI-en). A két évvel ezelőtti Death, Where Is Your Sting? lemezük nagyon beütött nálam, és kicsit félttem is, hova lehet az után még lépni.

De persze a Marcus Jidell gitáros és Jennie-Ann Smith énekesnő által vezetett csapat ismét tud újat mutatni, miközben továbbra is megőrzik azt a hangot, ami már az első felvételeiken is megkülönböztette őket mindenki másától. Ez részben Jennie-Ann érdeme, a metalt a banda előtt tán csak hírből ismerő énekesnőnek elbűvölő, szépséges, de nagyon is erős orgánuma van, s az évek alatt nem csak a frontemberkedéshez nőtt fel, de a zenében is egyre inkább jelen van. Ez magától értetődik, ha tudjuk, hogy Marcus és ő egy házaspárt alkotnak. Marcus pedig egyszerűen zseni.

Szóval, a Between You... más, mint a számos megadallamot hordozó elődje. Jidell most a dalok zömét zongorán írta, és míg ez a hangszer csak itt-ott bukkan fel a zenében (Hammond orgona annál több!), az egész anyagon erős a komolyzene hatása. S nem is abban, hogy virtuóz villantásokkal meg neoklasszikus szólókkal lenne tele. A finomságokban jön át ez, amelyek rengeteg plusz fűszert tesznek a dalokhoz. Ezek nélkül is remek hard rock és heavy metal szerzemények lennének, de ezekkel együtt az Avatarium ismét és továbbra is messze kiemelkedik a szintér többi szereplője közül. Ha pl. '70-es évekbeli hard rockot, Deep Purple-t, Rainbow-t idéző dolgokat

hoznak, vagy mondjuk azt, hogy retro rockot, akkor olyan természetességgel, annyi ízzel, akkora feelinggel, hogy a ma menő hasonló csapatok is sápadtnak érződnek mellettük. Az Avatarium nem másol, nem megidéz régi nagyokat, hanem úgy zenél, mintha ott lennél a régi nagyok próbatermében, a legjobb éveikben, s mégis itt és most, a mában. Elképesztő az a frissesség, ötletesség, ahogy ezt a zenét alakítják.

Akárcsak a korábbiak, ez az album is egy magával ragadó érzelmi hullámvasút, mely rögtön egy viharos, drámai rabdallal nyit. A Long Black Waves doom riff és Hammond orgona elegyére épül, de bluesos, törékenyebb rész is van benne, hogy annál nagyobbat szóljon a refrén. Mintha a Heaven & Hell-korszakos Sabbathot helyeznék '70-es évekbeli hard rock környezetbe. Az I See You Better In The Dark lazább, de olyan, hogy Purple, Zep, de akár korai Bon Jovi is lehetne. Bár a szöveg itt sem vidám, egy kimondottan szomorú tétel követi: a My Hair Is On Fire (But I'll Take Your Hand) zongorával indul, de nyers doom riff is került bele. A Lovers Give A Kingdom To Each Other elvarázsol, kalandos dal, amilyen finom, olyan kiszámíthatatlan.

És így tovább, minden számban találni valamit, ami megfog, ami hat rád. S hogy tíz pontot adok erre a lemezre is, azt a záró címadó intézte el. Ünnepeles, katarziszba hajló szerzemény, ilyen csodát tényleg csak olyan zenészek tudnak írni, akiknek szíve-lelke, sőt húsa és vére a zene.

Biztos nagyon jó lesz őket újra látni majd nyáron, mert élőben is fantasztikusak, de ez az anyag különösen igényli, hogy fejhallgatóval, magadat rábízva hallgasd, úgy adja a legtöbbet. ■

„Az első dal annyira Sabbath, hogy a fal adja a másikat. A finom női ének sokat hozzátesz ehhez a klasszikus retro rock/doom muzsikához. A svéd dallamérzék átüt a gurgulázó Hammond és szenné overdrive-olt gitársoundon. Király!”
– Cselőtei László 9

„Nem egy helyütt olvastam az első pár lemez idején, hogy Jennie-Ann hangja, bár nagyon szenvedélyes, de képzetlen. Nekem ez sose jutott volna eszembe magamtól, de hogy azóta is egyre jobb, az biztos. A zene pedig megint egy kicsit máshogy bitang erős, mint korábban.”
– Gáti Viktor 9

„Ha azt mondom, hangulatos, az önmagában kevés. Ha azt mondom, varázslatos, az félrevezető. Kapja ezért a zsenális jelzőt ez a doom ihletésű hard rock, amiben úgy köszön vissza a hetvenes évek zenei világa is, hogy egy pillanattig sem érzed avítottak.”
– Gyuricza Ferenc 9

„Imádom Jennie-Ann hangját! Most először gondolkodtam el rajta, hogy vajon milyen lenne kizárólag férfi énekkel az Avatarium, de valószínűleg nem lenne ilyen finom, kecsesen ivelt, lágy és harmonikus ez a belassult pszichedélia. Ilyennek képelek egy olyan albumot, amit a Mellow Candle és a Sabbath alkotott volna '72-ben.”
– Kánya Ferenc 9

„Az Avatarium ritka kincs.”
– Kiss Gábor 9

„Leif Edling nélkül is ügyesen megáll a lábán az Avatarium, amire ez a lemez az újabb bizonyíték. Szép, szomorkás-pókhálós hangulatú, doomos hard rock felsőfokon. Az énekesnő, Jennie-Ann pedig egy drágakő.”
– Schmidt Péter 9

„Kellemes, hangulatos, mint mindig.”
– Milán Péter 8

„Néhol egészen olyan mint egy meta-losra húzott Jefferson Airplane, máshol meg Nancy Sinatra vagy Savatage Streets. És ez az egész valahogy szépen összemossódik. Tetszik!”
– Posta János 8

„Az a klasszikus, nagybetűs HANGULAT!”
– Szénégető Richárd 8

„Elvakult tinédzserként alighanem gyorsan kiugrott volna a lejátsszómból egy ilyen jellegű hanghordozó. Manapság viszont már kellemesen el tudok merülni ezekben a retro hangulatú heavy/doom dalokban, és persze Jennie-Ann Smith igéző hangjában.”
– Zubor Oly 8

Fotó: Niklas Palmklint

THE HALO EFFECT

MARCH OF THE UNHEARD

KIADÓ: NUCLEAR BLAST

ÍRTA: SCHMIDT PÉTER

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

A göteborgi metal színtér színe-virágát felvonultató The Halo Effect 2022-es debütálása borítékolható sikert aratott, a melodeath „szupergrupp” ugyanis egy olyan esszenciális jellegű koronggal lépett be a színtérre, ami komoly lelkesedést váltott ki ezen irányvonal kedvelői között. Egészen combos eladási eredmények, fesztivállépések, turné előbb az Amon Amarth és a Machine Head, majd később az Avatar és a Meshuggah társaságában (mindkét esetben budapesti állomással), mindeközben folyamatos dalszerzés, majd stúdiózás a friss nótákkal – így érkeztek el napjainkig és a második albumig. Hogy a helyzet ne legyen egyszerű, a fentiekkel párhuzamosan a zenekarból többen más formációkban is aktívak - a frontember Mikael Stanne például a Dark Tranquillity, a Grand Cadaver és a Cemetery Skyline tagjaként is énekelt fel ezen időszak alatt nagylemezt. Szóval egyértelmű, hogy a Halo messze nem amolyan jobb híján életre hívott, unaloműző-időkitöltő hobbiprojekt, hanem nagyon is fontos a benne részt vevők számára. Nyilván nem véletlenül vették veszik a fáradságot arra, hogy e tevékenységüket is beapréseljék az amúgy sem hézagos időbeosztásukba.

Most tehát itt a kettes számú nekifutás, ami a jól sikerült debütálás után zeneileg pont úgy veszi fel a fonalat, mint ahogy vizuális téren az új lemezborító is szervesen következik a múltkoriból. Magyarán, ha tetszett a Days Of The Lost, akkor kizárt, hogy a friss eresztés ne találjon rövid úton utat hozzád. Ugyanakkor azért nem direkt fénymásolata ez az anyag az elődjének, megvannak a maga jellegzetességei és sajátos árnyalatai amahoz képest. Az In Flames és Dark Tranquillity párhuzamok nyilván most is adják magukat, de a keserédes, folkos gyökerű, jellegzetesen skandináv dalammenetek okán nekem bizony az Amorphis

neve szintén beugrik itt-ott (pl. a Detonate ref-rénje alatt nagyon). Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a tagok ilyen-olyan módon összefonódó zenei múltja miatt tők természetes, hogy együtt muzsikálva ilyen dalok gördülnek ki belőlük – ez ügyben az alapító gitáros Niclas Engelin által az interjúban elmondottakkal teljesen egyet tudok érteni.

Az album egyik csúcspontja nálam egyértelműen a This Curse Of Silence instrumentális felvezetéséből kibontakozó címadó tétel, illetve egész pontosan e két darab voltaképpen összetartozó kettőse. A békebeli In Flames érzés itt nagyon erősen jelen van, ugyanakkor az ízigvérig mai produkció okán mégsem beszélhetünk szimpla önreflexióról. A Forever Astrayt Mikael tiszta énekkel változtatott hörgése dobja fel, ami a melankolikusabb-kimértebb Between Directionsben szintén nagyon hatásos – itt ráadásul vonós hangszerekkel is alázengetik a dalt. Ha egyetlen kedvencet kellene megneveznem, hát ez lenne az. E tétel felépítése, sajátos lüktetése például felvonultat friss elemeket. De az A Death That Becomes Us szigorú, staccatós riffelése sem egy tipikus húzás tőlük. Az alapverziót záró Coda ezek után egy csendes, vonósokra, akusztikus gitárra és női énekhangra kihegyezett darab, kellemes levezetése a megelőző mintegy 40 percnél.

Fontos még beszélni az egyébként komoly hangvételű lemezanyag egészét átjáró pozitív, akár emelkedettnek is nevezhető hangulatról – itt ezt még dominánsabbnak is érzem, mint a debütalbum esetében. Nagyon jó lemez a March Of The Unheard, nálam paraszthajszállal meg is ugorja elődjét. Ha pedig legközelebb egy kicsivel még több, tőlük atipikusnak tekinthető elemet is beépítenek majd a dalokba, akkor a maximális pontszámot sem fogom sajnálni tőlük. ■

„Best of Göteborg! A The Halo Effect a svéd melodeath legnagyobbjainak minden erősségét és minden szépségét beleyírta ebbe a lemezbe is. Dallamos, dinamikus, komplex, sötét, filozofikus, mély, érzelmes. Sokat fog még szólni nálam.”

– Kánya Ferenc 10

„Szeretemzene, csodadallamok, rutinos, kipróbált arcok, régi ismerők, barátok. A The Halo Effect a bemutatkozó albumával rögtön magasra tette a léceket, a színvonal pedig ezúttal sem csökkent, sőt...!”

– Gyuricza Ferenc 9

„Kiváló hallgatnivaló, kár lenne tagadni, Mikael Stanne bármilyen nyúl mostanában, az nagyon működik, de nekem még mindig a mostani In Flames a tuti!”

– Szénégető Richárd 9

„Az In Flames... akárom mondani, a The Halo Effect már a Days of the Lost albummal masszív alapokra helyezte a működését. Így nem csoda, hogy ebben a lemezben is minden benne van, amiért a göteborgi melodikus death metal stílust szeretjük.”

– Zubor Olly 9

„Amikor hozzáért svédnek nyomják a melodikus death metalt, az odaver! Ebben feszül az erő, amellett, hogy a gitároknak köszönhetően erős a dallamfaktor.”

– Cselőtei László 8

„Tudatos karrierépítés a szigor és a fogósság egyidejű jelenlétével. Csak a legjobbkat kívánom az ex-In Flames-eseknek, és alig várom a következő koncertet!”

– Gáti Viktor 8

„Magasan kiemelkedik a melodikus death metal dömpingből.”

– Kiss Gábor 8

„Tény, hogy eteti magát, könnyen csúszik.”

– Uzseka Norbert 8

„Göteborg-light. Ugyanakkor hallhatunk ötleteket és néha elég hangulatos is.”

– Milán Péter 7

„Nem igazán értem a zenekar körüli felhajtást...”

– Posta János 7

ROAD AZ UTOLSÓ RAPSZÓDIA

KIADÓ: H-MUSIC

ÍRTA: CSELÓTEI LÁSZLÓ

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Játsszunk el a gondolatlan pillanatra: itt ez az új album egy magyar zenekartól, amelynek nem ismerem a tagjait és a múltját sem. Csak a zene számít, amit hallok.

Úristen, hogy szól!? Kegyetlenül tömény, testes, egyúttal van tere! Az a basszusgitár-téma az elején, milyen finoman, selymesen bűg!? És a kezdő riffek alatt a szavalás? Egy tömegnek előtt, lázas tekintettel beszélő forradalmár képe jelenik meg előttem. Aztán beindul a dal, ami több, különböző dinamikájú részből áll össze és egy hatalmas, tényleg monumentális refrénben csúcsosodik ki! Ebben a hét percben annyi ötlet, annyi zene és annyi érzelme akumulálódott, hogy másnak ebből egy teljes albumnyi dal is kijönne. Háromszor is meg kellett hallgatnom egymás után, mert nem tudtam betelni vele!

Mondjuk, szinte lehetetlen elvonatkoztatni attól, hogy itt a Road zenekar játszik: Máté, Imi, Goya és Tomi küldik ránk ezt a szónikus veszedelmet, ami, bár az újdonság erejével hat, mégis kellemben ismerős. Egyúttal élvezetes, mint semmi más, elég régóta.

A gigantikus kezdő tétel után a Hétfő reggel egyszerűen csak áthajt rajtad, mint egy úthenger. Dohog, rőfög és megy előre megállíthatatlanul. Ez a dal rövid, velős, zsigeri.

A Tévút a lírai Metallica világát idézi meg. Visszhangosított gitárok vígasztalnak, hogy aztán jöjjön az ismét erős refrén, ahol úgy bontakozik ki a nóta, mint tavasszal a fák lombjai.

Az Őrző szemek visszatér a Hétfő reggel soundjához. Veretes riffelés, jó mélyről, töményen, határozottan. Itt a ritmusokkal játszanak mesterien, élvezet hallgatni, amit Tóth Tamás vezényletével a srácok művelnek. Tomi igazán jó választás volt, fenomenálisan dobol, sokat hozzátesz a már ismert színvonalú zenei alapokhoz. Élvezet hallgatni. És, szinte unalmas elmondani, pedig még koránt sem vagyunk a végén, a refrén olyan jól sikerült, annyira erős és emlékezetes, hogy csak pislogok.

Azt kell mondanom, a fiúk mesterei a kegyetlen, sodró gitártémáknak. Erre az alapra most egy mulatósbab, Ó-óós énekdallam került. Nem csodálkoznék, ha erre a dalra egy koncert alkalmával egyként örülné meg a tömeg és üvölné, hogy Élj a mának, ami természetesen a darab címe!

De az igazi betonozás még csak most kezdődik! Az Akasszuk fel egy rendkívül súlyosan induló, teljesen örült témákat felvonultató, de néha megkönnyebbülést adó, melodikusabb részekkel is megspékelt szám. Ez szinte biztosan megakad a kevésbé nyitott rajongók torkán.

Az Elfelejtenelek érzésre olyan 'csapdásan kezdődik, de aztán jön a döngölés, a meglepő témák. Nem, itt egy pillanatra sem lehet unatkozni.

Biztos vagyok benne, Imi és Goya napokig tekergették az erőlködőket, hogy ezt a soundot produkálják a gitárok. Imádom, ahogy ledarálja az agyam, olyan intenzív, szinte sokkoló. A Patkányirtás esetében különösen velőre sikerült. Ez a néha szigorú thrashbe hajló nóta az album egyik legkeményebbje, ha egyáltalán lehet ilyet még állítani.

A Tértélcseré, mondhatjuk, retro Road, a régi albumok világát hozza vissza. Talán valamivel könnyedebb, mint a lemez többi része, de ez sem hajlik popzenébe.

Az anyagot záró Játék egy finom, jóleső, power lírai, ami igazán jólesik a nagy hegesztés után.

És mi a helyzet a szövegekkel? Mátéból olyan könnyedén jönnek a magvas gondolatok, a jó rímek, mintha nem írt volna meg már kilenc nagylemezt korábban. Igazán nagyot megy! A hangja erőteljes, férfias, magávalragadó.

Hú, ez a korong egy nagyon intenzív élmény, ami egy pillanatra sem hagy pihenni, vasmarokkal tart szinte az utolsó hangokig. Letaglózó és felemelő egyszerre. ■

„A csapat legérettebb, legerősebb lemeze, rajta a legjobb dalukkal. A címadó tétel nem csak Road-mércével mérve kiváló hallgatnivaló. Lehet, hogy objektívabb lenne egyel kevesebb pont, de képtelen vagyok nem imádni ezt az albumot.”
– Szénégető Richárd 10

„Az évtized egyik legjobb magyar albuma. Átgondolt, kiforrott, változatos, élvezetes. Nagyon komoly teljesítmény, amiben óriási munka lehet. A címadó dal valami elképesztő, már elsőre betalált, s azóta nem megy ki a fejből. Molnár (Road) Máté vitathatatlanul az egyik legtehetségesebb magyar szerző.”
– Gyuricza Ferenc 9

„Elismerem a Roadot, tisztelem amit elértek és a minőségi muzsikát, amit művelnek – bár nem vagyok, nem voltam rajongójuk soha. Nehéz kategorizálni ezt a zenét, valamiféle dallamos modern/nu/groove metal cirka drop C-ben. Valahol olvastam, hogy kimondottan metalos anyag az idei. A címadóban talán tényleg van valami szokatlan Machine Head/Lamb of God-szerű érzés, ugyanakkor azt gondolom, hogy a komfortzónáját legfeljebb bővítette kicsit a csapat, el nem hagyta, annyira – a szó pozitív értelmében – roados.”
– Kánya Ferenc 9

„A nyitó darab zsenije után nehéz lett volna feljebb tolni a lécezt a lemez hátralévő részében. Ezzel együtt, összességében ez az album a katalógus egyik legjobbjá.”
– Gáti Viktor 8

„Azt nem lehet mondani, hogy unalmas, egyszemélyes, akárhanyadik-TCS-klón lenne ez az anyag, a lemezt nyitó Queensryche-riffel pláne megleptek. A szövegi oldal meg hagyományosan erős.”
– Uzseka Norbert 8

„Hát, azt nem lehet mondani, hogy Molnár Máték rapszódikus teljesítményt nyújtának ezen az albumon. Azaz, a hullámszám itt nem a teljesítményben, max. a hangulatokban keresendő. Van súlya, sodrása a lemeznek, és ami számomra szintén örömteli, hogy az egészen agresszív részeket sem nélkülözi.”
– Zubor Oly 8

„A Road sosem nekem szólt, de értem, miért vannak annyian rájuk kattanva.”
– Kiss Gábor 7

„Ez a szövegcentrikus irányvonal hosszú évtizedek óta láthatatlan szállként vonul végig a magyar zenében, műfajoktól függetlenül. Tölem nagyon távol áll ez a megközelítés, de úgy tűnik, a Road ezzel a lemezzel kihozza belőle a maximumot.”
– Milán Péter 7

„A korai időszakukhoz képest rengeteget fejlődött-változott-zsinesedett a Road világa. Az már egy másik dolog, hogy ezzel együtt vagy ennek ellenére sem kerültek soha igazán közel hozzám. Ettől függetlenül respektálom a lemezeikbe – ebbe is – fektetett sok munkát, törődést és gondolatot.”
– Schmidt Péter 7

THE OLD DEAD TREE

SECOND THOUGHTS

KIADÓ: SEASON OF MIST

ÍRTA: KISS GÁBOR

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

A The Old Dead Tree egy francia zenekar, akik még 1997-ben indultak, majd karrierjük első fejezetének végéig, 2009-ig összesen három nagylemezt jelentettek meg. Ezek közül a 2007-es The Water Fields volt az utolsó, majd jött egy hosszabb szünet, amit ugyan kérészerűen újraaktivizálódásokkal megszakítottak 2013-ban és 2017-ben, de igazából 2019-óta vannak jelen újra a színtéren.

Tizenöt éve nem született új The Old Dead Tree-nagylemez, igencsak ideje volt tehát már a Second Thoughts megjelenésének. És bár a csapat alapvetően hű maradt saját stílusához és hangzásvilágához, az már első hallgatásra lejön, hogy az új cucc egyértelműen pályafutásuk legváltozatosabb, legszínesebb anyaga.

Természetesen továbbra is alapvetően borult, melodikus, darkos elemekkel alaposan megtűzdelt metal zenéről van szó, de a paletta és a zenei spektrum kétséget kizáróan szélesebb, mint bármikor korábban. És ami marha jó a The Old Dead Tree-ben, hogy hiába vegyítenek különféle hatásokat muzsikájukban, a végeredmény mégis koherens lesz. Meg persze nagyon tudnak dalokat is írni, így ugyan szövegeik olyan felemelő témákról szólnak, mint a depresszió, az öngyilkosság – első dobosuk mindössze huszonkét évesen, önkézével vetett véget az életének - vagy az elmúlás, valahogy mégis úgy öntik formába ezeket, hogy a lemez nem nyomja agyon a hallgatót, sőt! Pedig az 54 perces, 13 tételes anyag egyáltalán nem könnyű hallgatnivaló és nem is feltétlenül adja meg magát elsőre, de érdemes belefeccölni az energiát.

A gothos, darkos vonalon túl egyértelműen van egy progos oldala is a cuccnak: a nyitó, amúgy roppant fogós Unpredictable hangulattáról például az Evergrey dolgai ugranak be, de Manuel Munoz énekléséről annak ellenére sokszor eszembe jut a falconeres Mathias Blad is, hogy a két bandának zeneileg nem sok köze van egymáshoz. Akadnak aztán még Pink Floyd-osan monumentális megoldások, Pain Of Salvation- meg Katatonia-ízűek, vastag kórusok, de károgós durvulatok is, szóval tényleg ezerszínű anyag a Second Thoughts. Hasonló muzsikáknál sok esetben teljesen feleslegesnek érzem a durvább énektémákat, de amikor a francia srácok dobnak be valami ilyesmit, az tényleg hozzá is ad az adott dalhoz. Jó példa erre a honfitárs Gojira mélységét idéző, a kezdeti gothic megoldásoktól hamar továbblépő The Lightest Straw és a komplett hangulati hullámvasúton végigvezető Without A Second Thought is.

A lemez legerősebbje számomra a Story Of My Life, ami tökéletes aláfestő zene lehet akkor, ha úgy érzed, valami megint elbaszódott az életedben. De az alteres, lendületes I Wish I Could is remek, csakúgy, mint a Solastalgia, meg a címéhez méltóan súlyos The Worst Is Yet To Come. Sőt, tulajdonképpen az összes dalt felsorolhatnám, mert mindegyikben van valami izgalmas és a lemez hangulata egészében véve is kifejezetten magával ragadó. Nagyon kellemes meglepetést okozott tehát visszatérő lemezével a The Old Dead Tree. Az év végi listámon is tuti, hogy előkelő helyen lesz a Second Thoughts. ■

„Amikor a libabőrös pillanatok száma meghaladja a lemezen található dalok számát, az az álmoskönyvek szerint is csak jót jelenthet.”

– Posta János 10

„Ennyiféle hangulati mélység, ilyenfokú eklektikusság, érdekesség (nem furcsaság), a dalszövegek által nyújtott motiváció és közvetített életbölcsesség nagyon kevés lemeznél, bandánál van jelen egyszerre. Az év egyik legkellemesebb meglepetésel, így a végén! Későbbi Anathema-, Katatonia-, Sentenced-fanok előnyben.”

– Gáti Viktor 9

„A zeneipar végtelen. Erről a francia bandáról még sosem hallottam. Legalább is nem emlékszem. Pedig nem ma kezdtek. És egészen eredeti, kiváló muzsikát nyomnak. Nyomokban ott vannak a '90-es évek gót zenéi, amúgy nagyívú metal némi alter ízzel. Bár sokan death metalnak aposztrofálják őket, na azt ebben az albumban egyáltalán nem érzem.”

– Cselőtei László 8

„Kellően búskomor cucc, ami rezonál a mostanság bennem 'tomboló' hangulatra.”

– Szénégető Richárd 8

„Elégé fura zene, és attól még, hogy valami nagyon változatos, nem lesz jó, de itt azért több a jó téma, mint az, ami csak azért van ott, hogy még változatosabb legyen.”

– Uzseka Norbert 8

„Kicsit nehezen érkeznek meg a lemezre a súlyosabb, lendületesebb dolgok, de ahol megjönnek, ott az én figyelmem is egy csapásra élesebbé válik. Nem azt mondom, hogy rosszak lennének a franciák lassabb, visszafogottabb dolgai, csak nekem egy bizonyos Nick Holmes énekével alighanem jobban tetszenek...”

– Zubor Olly 8

„Izgalmas visszatérés, hiszen ez az album túlmutat azon, mint ami az emlékeimben élt a francia zenekarról. Színes, változatos stílusavalkád a hagyománytisztelő prog metaltól a modern groove-os megoldásokig, mindez nyakon öntve gótikus szösszal. Kicsit túlzónak is tűnik ez a menü.”

– Gyuricza Ferenc 7

„Ez az album is olyan, hogy technikailag teljesen rendben van, a szellemiségében viszont nem találok semmi olyasmit, ami – akár csak ebben a műfajban – sajátos lenne. Vannak rétegei a muzsikának, de igazi gazdagságot, tartalmasságot nem találtam.”

– Kánya Ferenc 7

„Kissé jellegtelen darkos rock/metal a hosszú idő után újra aktív francia zenekartól, de vannak ötletek.”

– Milán Péter 7

„Néhol gótos-darkos, másutt kicsit alteros, néhol pedig szolidan grunge-os rock/metal a francia csapatától. A többféle hatást egészen kellemes, jól működő dalokká gyúrták össze – kár, hogy az időnkénti durva ének nem igazán erőteljes, ezt én hanyagolnám a helyükben.”

– Schmidt Péter 7

POKOLGÉP

VISSZA SOSE NÉZZ

KIADÓ: GRUNDRECORDS

ÍRTA: KÁNYA FERENC

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Érdeemes rögtön a legelején tisztázni, hogy én Pokolgép-rajongóként kezdem a szakmát. Ez az írás ezzel szemben nem egy promóciós lesz, viszont érdeemes megjegyezni ezt aényt. Azt gondolom, a Gép sztoriját nem igazán kell elmesélnem senkinek, aki képben van a hazai metalt illetően. Inkább a saját sztorimból szemezgetek kicsit.

Alig múltam tíz, amikor megkaptam a Totális Metált. Az „örökre fogva tart,” dolog egy az egyben rólam szólt, elkapott a gépszíj. Jött négy fantasztikus lemez, imádtam mindet, álmomból felkeltve ma is tudom bármelyik dalt. Aztán egyszer csak jött a sokk, amikor arról hallottunk a koncertjáró közösség gerillarádiójában, hogy a Pokolgép klasszikus felállása szétrobbant: Nagyfi Laci és a rajongók szemében magát a Pokolgépet jelentő Kalapács Józsi is kilépett.

A Gép a '80-as évek legvégén már számottevő tényezőnek számított a hazai pop-rock placcon, így a szakadástól ugyan a Híradó nem számolt be, de az akkoriban Metal Hammer Hungarica néven megjelenő jogelődünk mellett lehozta néhány könyvnyüzenei magazin is. Kölyökként azt hittük, vége a világnak. Sok tekintetben tényleg vége is lett - az addig létező világnak.

Azután elkezdődött egy új világ, a banda és a rajongók életében pedig egy hosszabb, sikerekkel és nehézségekkel egyaránt

tarkított időszak, amelynek a legmélyebb pontján fel is oszlott a Pokolgép. A csapat alapítója, vezetője, szíve, lelke, motorja, fő dalszerzője, Kuko azonban csupán rövid időre engedte el a bandát, így az ma is járhatja az útját. Számomra a „Régi Gép,” albumai mind a legmeghatározóbb zenei élményeim között vannak, és bár a Rudán Joe-s Pokolgép már egy más muzikális látásmódot tükröz, még ennek a korszaknak a hajnala is befér ezek közé. Azt szoktam mondani, hogy nekem az új, a szögletes logós Pokolgép-albumok a szívem csücske, és abban bizony az Adj új erőt is benne van.

Rajongóként éltem át ezeket az időket is, csak a Vedd el lemez környékén kezdtek ambivalens érzéseim formálódni a muzsikát illetően. A Gépet és az újjáalakulás utáni Pokolgépet is követtem, ha tehettem megnéztem őket élőben is, hallottam a lemezeket is, és bár a koncertek még mindig ütöttek, az albumok már nem voltak rám olyan hatással, mint a korábbiak. Az ezredforduló utáni Pokolgép-albumokról sajnos egy „best of,” lemeznek az A oldalát tudnám csak összeszedni. A dalok többsége nem az én Pokolgépem volt.

Ezen a dolgon album szinten a frontember kényszerű cseréje sem változtatott, bár Attila érkezésével vitathatatlanul történt egy érzésnyi frissülés zenei fronton. A koncertek, majd a zeneileg igen erős Az álarc lehull nótá alapján nagy reményeket fűztem

hozzá, de végül nem került közel hozzám sem a rettenet buta című Metálbomba lemez, sem ez a korszak. Pár év távlatából úgy látom, hogy ezzel az anyaggal egy direkt, kemény album született, amin végre két-három jó tétel is szerepelt és jól is szólt. Az előző éra sikerének viszont sajnos a közelébe sem tudott férközni, és nem csak azért, mert más idők jártak.

Sok év elment ezzel tengődéssel, azután idén Attila is távozott, majd érkezett Ricsi, és a legelső dal, a Nem ért engem a világ, ami után ismét elkezdett csillogni és jól is szólt. A csonka Petőfi-versre épülő dal egy határozottan megszólaló, erős Kukovecz-metal, csak az piszkálta a csőrömet, hogy a vers néhány helyütt kalapáccsal (kis betű!) van ráhajlítva a zenére, Ricsi meg azt gondolom, nem is tudott benne korrektül bemutatkozni - ettől függetlenül igen ígéretes képet vetített maga elé.

A szeptemberben kijött Amíg a tűz tombol című dal viszont nagyon hosszú idő után (évtizedekről beszélünk!) az első dal volt a bandától, ami igazán, tokkal-vonóval, szőröstül-bőröstül meg tudott győzni. Innen már nem ígéret, hanem bizonyíték jellege volt a dolognak. Igazi tempós, dallamos Pokolgép-nóta, kicsit a Halálos táncot, de jobbára a Győzd le a gonoszt idézi. Valószínűleg van ebben szándékosság, ahogyan talán a borító grafikájában is.

A teljes lemezt már nagyon hallani akartam, bár tartottam tőle, illetve mondjuk úgy: benne volt a pakliban az a lehetőség, hogy ez is cirka két-három húzótélt tartalmazó anyag, mint a Metálbomba volt. Viszont már az első hallgatás közben éreztem, hogy oké, megvagyunk, rendben vagyunk, ez férfimunka, el lehet engedni a parát mind a dalokkal, mind az új frontemberrel kapcsolatosan.

Dalok... én személy szerint az olyan Gép-nótákat kedvelem, amik direktbbek, kevésbé komplikáltak vagy művésziek és az sem baj, ha van bennük némi tempó. Ilyenből meg van egy pár, olyanok, mint a címadó, az Amíg a tűz tombol, a Tiszta hitem, a Gábor énekével már ismerős Ég veled, a Nokedl vagy a Fogadj el. Ez már meg is van annyi, mint amennyi kedves Pokolgép-nótám volt a legutóbbi 20 évben. Pozitív? Az.

Frontember... Attilának sem volt egyszerű dolga két olyan kiváló énekes posztjára állni, mint Bivi vagy Joe, de a rajongók többsége elfogadta. Ricsinek sem nem lesz

egyszerűbb a dolga. Meg fogja, meg tudja csinálni és az ő elfogadása is megtörtént már érzésem szerint. Nem hallottam, nem láttam ugyanis a szélsőségeket a „csak a Rudán, meg a „nincs Kalapács, nincs Pokolgép, táborból. Nekik ugyan nem lehet megfelelni, de ezúttal mintha háttérben maradtak volna. A kommentek egyik-másikában inkább azt olvastam - bár túlnyomórészt élő felvételek kapcsán - pozitív és negatív felhanggal is, hogy Ricsi Kalapács-klón. Ezzel abszolút nem tudok egyetérteni, nem igazán hallom Bivít a hangjában. Tény, hogy előben nagyon jól hozza a Kalapácsos klasszikusokat, viszont a Rudán-korszakot is. Egy embernek éneke hogy lehet kétféle, igaz? De mindeközben azért Ricsi marad, mégha szinte szolgai módon ragaszkodik is a dalok eredetijéhez. Az újjak közül nekem személy szerint a Kalapács-időket is idéző Tiszta hitemben vagy az Amíg a tűzben hiteles és nagyon szimpatikus a hangja. Hasonló ahhoz a légéhez és színezethez, ami a leghosszabb ideig volt fronton a Pokolgépben. Persze, hogy Joe-ra gondolok, de nem ettől hiteles vagy szimpatikus ez a hang, hanem pont attól, hogy saját karca, saját ereje, saját karaktere és valódi érzelmi mélysége van - ahogyan a Pokolgépnek magának. Az anyag nagy részében viszont másképp énekel.

Nekem az a teóriám, hogy mivel a nóták megvoltak egy ideje, talán egy részük fel is volt demózva Attila hangjával, és Ricsi ezekben az ő változatát követi. Ahogy a régi dalokban is részletesen, frazír-szinten bele tudja magát helyezni a karakterekbe, úgy hallom Attila affektáló stílusát sok helyen, például a Nem ért engemben, a Hatodik napban, a Tilos csillagonban és a címadóban is. Ezzel sincs baj, ha jól is gondolom ezt a dolgot, majd magára fogja énekelni ezeket a nótákat. Is. Egy „egyenes, Ricsi, ahogy a Hangárban is énekelt például, kiváló frontembere lesz a Pokolgépnek.

Nem mondom, hogy csalódásról nem számolhatok be a Vissza sose nézz lemez kapcsán, de ez nem muzikális jellegű. Sokáig számomra sem volt tiszta, hogy miért nem tudtam igazán azonosulni a legújabb kori Pokolgéppel. Az elmúlt sok év alatt helyzettem magamban, hogy miben más ez a Gép, mint amiért igazi rajongóként rajongtam. Tulajdonképp annyiban, hogy kiforrottabb, színesebb, művészebb. De ennek a fajta Kuko-gépnek az alapja igazá-

ból már a Lázadó vagy a Késő hősnek lenni idején is megvolt, nemde? De. Azon hamar túlléptem, hogy ez az album a címével szemben azért visszanezeget rendszeren, sok témában. A komplett anyag leginkább a Rudán-kor legelejét idézi, sokszor elég határozottan, referencia-jelleggel. Ha ez nem szándékos koncepció, az mindenképp érdekes, ha pedig az, az meg művészileg minimum véleményes. de bajnak ez sem baj.

Amivel igazából problémám akadt, azok a szövegek. Nem szeretnék most konkrét részeket kiemelni, de itt-ott botladoznak rímek, sorok között sánták a logikai kapcsolatok, és vagy költői képek halmozódnak szinte a közhelyességig, vagy ordít a hétköznapiság a szavakból... Nem újkeletű ez sem, a Metálbombán is voltak ilyenek, de már a Vedd el lemez kapcsán is fáj ennek a megjelenése a dalokban. Értjük, ez a realizmus: hüen tükrözni a valóságot, hogy a dal könnyen azonosítható és átélhető legyen. Mondjuk Feró, Józsa Béla, Horváth Attila vagy Cselő Gép-szövegei is átélhető, viszont jelentés és érzelmi hatás tekintetében vitathatatlanul gazdagabbak. Ez a „hétköznapi hősi, attitűd valahogy soha nem akart összejönni nekem azzal az egyáltalán nem hétköznapi zenei kifejezési móddal, eszköztárral, amelyben és amelylyel Kuko alkot. Azt is látni kell azonban, hogy a rajongók túlnyomó többsége észre sem veszi ezt a kettősséget és különösebb elemző gondolatok nélkül fogja énekelni az új dalokat is.

Ha már itt tartunk, kívácsi vagyok, hogy a koncertprogramba hány idei nóta kerül be és marad hosszabb időre... Több is esélyes lehet, hiszen az anyag zenei részét illetően természetesen nem lehet semmilyen rést, kifogásolhatóságot találni. Régisulis alapokon álló heavy metal, sőt: maga a régi sulí. Sajátos, tökéletesen megkülönböztethető, kézműves muzsika. Egyedi megközelítés, klasszikus idézetek, kiváló zenészi teljesítmények, pompás szólómunka, egy pazar tenor, egyedi hangzás és stílus, a műfaji határok józan feszegetése. A Pokolgép brand, a védjegy garancia.

Sokat hallgattam a lemezt, szerintem sokat is fogom még. Jelen pillanatban azt gondolom, hogy a közel tökéletestől egyetlen lépcsőfok választja el. Most szeretnék valami mással foglalkozni, de sok dallam maradt a fülemben... ■

„Nem hittem volna, de azt mondom, ez egy brutál erős Pokolgépalbum! Kukovecz Gábor magyar Tony Iommiként facsarja az eredeti riffeket. Jó érzések köszönnek vissza a '80-as és '90-es évekből is. Többször is libabőrös lettem!”
– Cselőtei László 9

„Bárki bármit mond, ez egy erős lemez lett és bizony egy újabb énekesváltás után szükség is volt erre az erőre!”
– Szénégető Richárd 9

„WTF!? Kukovecz Gábor fel találta az időgépet?”
– Gyuricza Ferenc 8

„Ricsi nem csak élőben, de lemezen is kifejezetten meggyőző. Jó kis cucc ez, amit talán még a szemellenzős ősrájongók is értékelni fognak.”
– Kiss Gábor 8

„Kalapács Józsi kiválása óta a legkalapácsosabb Pokolgép-lemez született most meg. Mindezt úgy, hogy Ricsi saját hangja és egyénisége is át-átüt a dalokon. Hosszú ideje ez a legerősebb album Gáboréktól, ami hártól hagyománytisztelő, produkciós tekintetben mégis abszolút mai.”
– Schmidt Péter 8

„A Meta mindent lát... Amikor ezt az albumot hallgattam, a Facebook rögtön feldobott egy 1985-ös Pokolgép-fotót. Pedig hol van ez a zenekar a négy évtizeddel ezelőtthez képest? Mondjuk, az a legdurvább ebben az albumban, hogy simán oda lehet tenni akár az ősi Gép-anyagok mellé is, miközben abszolút mainak, frissnek hat.”
– Zubor Olly 8

„Hamisítatlan magyar metal néha egészen jó gitárdallamokkal.”
– Milán Péter 7

„Hang alapján eljött a II. Kalapács-korszak. De amúgy is hű a csapat önmagához.”
– Uzseka Norbert 7

„Az előzetesek alapján rendszeren vártam az új albumot, ez pedig a Pokolgép kapcsán igen régen fordult elő utoljára, egész pontosan 1992-ben. Érdekes, hogy ez a lemez éppen arra a korszakra emlékeztet. De ez – nekem – ma már kevés...”
– Posta János 6

STONEDIRT

STEEL IS THE WAY

KIADÓ: H-MUSIC

ÍRTA: GÁTI VIKTOR

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Hat évvel a harmadik nagylemez, a párját ritkító, képregényes artworkkel ellátott Backlash-Zone után 2024 (utolsó) péntek 13-át bearanyozta az új Stonedirt megjelenése. A kezdetektől minden fronton kreatív csapat (már az első demó azt a hangzatos címet kapta, hogy Joygrind) aktuális lemezének címe Steel Is The Way, mely ha egy Manowar-album borítóján szerepelne, még elcséplenek is hatna, ám Kemencei Balázséktól ez csakis jót jelenthet.

És hogy mennyire jót, azt leginkább úgy lehet érzékeltetni, hogy bár a zene ezúttal is egyszerre ötletes és hat zsigerinek, mégsem könnyű megjelölni, merre mozdult tovább a csapat zeneileg. Legalábbis, amennyiben ragaszkodunk különféle zsnerekhez és zenekari hivatkozásokhoz, akkor nagy eséllyel belebonyolódás lesz a vége (e tekintetben a Pantera/Down/COC-szenháromság egy csipetnyi Motörheaddal és BLS-sel kiegészítve jó irány lehet), így a legegyszerűbb és talán leghelyénvalóbb, ha annyit jegyünk meg, hogy a kvartett ismét szélesített valamelyest a saját maga által az utóbbi két évtizedben feltérképezett-kitaposott ösvényen.

A Wounded Will egy remekül megválasztott nyitódal, pizsok jó, leheletnyi Pantera-utalással megbolondított riffel, tőkösen ritmizáló énekkel, melyet szépen lekövet

a mindvégig megbízható ritmusszekció. Rögtön ezután az N.R.I.P. riszálás, fejrázós rock and rollját fúvósok teszik még ütősebbé (talán fura, de nekem még a Voivod The End Of Dormacyjének jazzes átírata is beugrott). A következő dalhármás sem gyenge, vannak masszív groove-ok, speed metalos tekerések, csordavokállal megtárogatott énekrészek, miegyéb crossover finomságok. Majd jön a Dead End, amelynek minden másodperce kincs, Tarjányi Endre 'Andrew' pedig a lemez, de még az is lehet, hogy a zenekar legkirályabb refrénjét dalolja, Balázs riffjei és dallamai szintúgy nem nyugszanak, továbbá szinte hihetetlenül eszes zenei motívumok, hangminták gazdagítják a dalt.

A kilenc nóta 36 percen végigvonuló, lelazult virtuozitás és a bizsergető, panterás utánérzés nem hagy alább a végjáték Final Roarban sem, és több helyütt a heavy blues/stoner-isten Clutchot is eszembe juttatja az olyan izgága újgenerációs heavy metalosok mellett, mint a Traveler vagy a Kryptos. Nem igazán lehet fogást találni az albumon, talán annyit, hogy egy Jail/Gone Cold ízű tétel még elfért volna rajta. Mindent egybevetve, a Steel Is The Way a címéhez hűen egy kompromisszumot nem ismerő, ugyanakkor nem csőlátású, erőltetett vagy befeszült anyag, teli s tele markáns dalokkal. ■

„A Stonedirt mindig is erős volt a kicsit thrashes, kicsit délies, harapós, tőkös metal zenében, de ez most kivételesen erőse sikeredett!”

– Kiss Gábor 9

„A Stonedirt végképp kinőtte a magyar Pantera skatulyát, ez konkrétan az a fajta, ütős power metal, amit annyira szeretek. Jogos a cím, Steel is the Way!”

– Uzseka Norbert 9

„Ha lenne egy pickup-om, biztosan húznám a szakadt farmernadrágomat, a letépett ujjú kockás ingemet és az agyontaposott bakancsomat, feldobnák a platóra egy hűtőládát tele sörrrel és kimennék a haverokkal a pusztába, hogy üvöltessük a Stonedirt új albumát és csapassunk egy brutálisat!”

– Cselőtei László 8

„Cicomamentes, nyers feelgood groove/thrash, ami első hallgatásra elég panterás benyomást kelt, többedjére viszont előjönnek az egyéb árnyalatai, hangulatai és finomságai is. A magam részéről a kezdetek óta szimpatizálok velük, és a pozitív tetszési index ezúttal sem csorbul.”

– Schmidt Péter 8

„VÉGRE van új Stonedirt! Kicsit rövid, kicsit tuskés a sound, de azért »örülünk, Vincent!«”

– Szénégető Richárd 8

„Sokféle alapanyagot összegyúrva tudott markánsan egységes, s a hangzást illetően nagyon is magyar(os) produktumot lerakni elének a fővárosi csapat. Első hallásra még túlzottan egysíkúnak tűntek a Steel Is the Way dalai. Adj neki több esélyt, az újabb meghallgatások során egyre bontogatja rejtett értékeit. Arról a szintről, ahol nálam jelen pillanatban tartanak, még vezethet feljebb is az út.”

– Gyuricza Ferenc 7

„Boldog huszast srácok! Hát ez is eljött, meg itt a negyedik album is... Nem is tudom, számítottam-e valamire a Steel is the Way kapcsán. Az tiszta volt, hogy a Sabbath-alapú groove metal levetkőzhetetlen része a Stonedirtnek, de ezen kívül nemigen történik más, csak a szólók alatt nyílik ki és válik valamelyest izgalmasabbá a muzsika. Elég száraz, eseménytelen, egysíkú album lett, sajnálom.”

– Kánya Ferenc 7

„Bulis thrash'n'roll. Nem az én világom, de korrekt lemez, hallunk jó riffeket.”

– Milán Péter 7

„A srácok előzetesen emlegettek groove-ot, doomot, thrash és klasz-szikus metalt, de ezzel töredékét sem tudták kifejezni annak, amit ez az album tartalmaz. A legtalálóbb tényleg az, hogy itt metal zene szól – sok-sok egyéb, nem is annyira metalos aromával megfűszerezve.”

– Zubor Oly 7

MARILYN MANSON

ONE ASSASSINATION UNDER GOD – PART 1

KIADÓ: NUCLEAR BLAST

ÍRTA: SZÉNÉGETŐ RICHÁRD

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Hú, gyerekek... 2024-ben, amikor tombol a woke a világban, azt hihetné az ember, nem egy életbiztosítás már az sem, ha az egyszeri újságíró írni mer, pláne pozitívat Mr. Brian Warner új lemezéről, ehhez képest recenziók tömkelege jelenik meg és mindenhol kiemelik: „Mr. Manson viszont!” De tényleg ennyire lenyűgöző a One Assassination Under God – Part. 1?

Mikor jöttek a hírek, hogy Manson új lemezt készít a kicsit sápadt, kicsit semmilyen, de határozottan nem rossz We Are Chaos után, nagyon örültem. Dühítő volt, amikor ki akarták húzni a lába alól a talajt és hát gyakorlatilag meg is tették, majd amikor árnyalódott a kép, senki nem mondott neki annyit sem, hogy »gyere Brian, húzd meg az ujjam, bocsi!« Szerencsére a Nuclear Blast megadta neki a stabil kiadói háttérrel, így ránk szabadíthatta ezt a dalszöveget.

Bevallom töredelmesen, nem azok táborát gyarapítom, akik szerint a HolyWood után megfeneklett hősünk karrierje, sőt, a Golden Age Of Grottesque lemezt egyenesen egyik, ha nem a legjobb alkotásának tartom. Nekem az utána következő albumok majd mindegyike

tetszik, az Eat Me, Drink Me borongós hangulata nagyon működött, a The High End Of Low-n is voltak bomba slágerek, hiába volt összességében gyenge alkotás, az utána következő Born Villain valahogy a helyére tudta billenteni a dolgokat. A The Pale Emperor és a Heaven Upside Down kimondottan jól sikerültek, a már kitárgyalt We Are Chaos és a botrány után pedig egyértelműen valami nagyot kellett gurítani emberünknek. Spoiler alert: Sikerült.

Tyler Bates újbóli csatasorba állítása valahol már garancia volt számomra, hiszen a The Pale Emperor és a Heaven Upside Down után megcsinálta Jerry Cantrellel a zseniális Brightent, így vártam, mit kotyvasztanak össze. Valamiért azt hittem, ez egy dühös és keményen odamondogatós lemez lesz, de annyiban tévedtem, hogy nyoma sincs itt dühnek. (Odamondogatás nyomokban előfordul.) Persze nem uralja le a lemezt a melankólia, vannak tuskébb tételek, mint a második singlenek kiválasztott Raise The Red Flag például, ami nálam csont nélkül a lemez egyik legnagyobb slágere. A másik pedig a No Funeral Without Applause, ami azonnal beleragadt a fülembé és valami elképesztő módon benne is maradt. Totál ott van a dallamvezetésben minden, amiért ezt az elmebeteg állapotot szerettem anno is. Persze, az elsőként klipcsített As Sick as the Secrets Within már elsőre meggyőző volt, tudtam, valami ilyesmit várok és szerencsére végül a komplett lemezt nézve sem csalódtam.

A sound is inkább száraz, rockosabb, nem az indusztriálisabb irány felé hajlik, aminek megint csak kimondottan örültem, mert ez nekem valahol azt sejtette, hősünk nem próbálja meg letagadni, hogy már jócskán túl van az ötvenen, nem pedig huszonöt éves és most éli fénykorát. Bármennyire parafrázisnak tűnhet egy ilyen kijelentés Manson esetében, de képes volt tisztességgel megöregedni, ami a közelmúlt eseményeit figyelembe véve óriási dolog. Ez pedig határozottan átjön a lemez anyagán is.

Az One Assassination Under God – Part. 1 mondhatni meglepetés, bár inkább azoknak lehet az, akik nem annyira fanatikusan követik és hallgatják az öreg Briant, mint mondjuk én. Nálam ez inkább jóleső papírforma, ami azért hagy egy nagyon fontos kérdést az emberben: mikor jön a második rész? A bootleg felvételek alapján élőben is jó formában van Manson, így már csak egy európai turné kell, közeli, vagy adj Isten, hazai állomással. Kiváló lemez, hallani szeretném élőben is! ■

„Kellems meglepetés ez az album. A Meet Me In Purgatory és a Death Is Not A Costume egészen magasra futott a személyes hallgatottsági listámon.”
– Posta János 10

„A csávó egy gyakorló elmebeteg, de kit érdekel, amikor ilyen jó zenét csinál?! Talán kevésbé agresszív, mint egykor, de a feeling totál '90-es évek, dehis, érfelvágós. Engem beszippantott!”
– Cselőtei László 9

„Örömteli ez az őszinte, letisztult, polírmentes irány, amerre mindenki Brianje jelenleg tart. Többségében igazán jó hallgatni!”
– Gáti Viktor 8

„Marilyn Manson, azaz Brian Hugh Warner azon művészek közé tartozik, akik anno jócskán tudták befolyásolni a zenei trendek alakulását, de aztán egyre többször okozott csalódást. Ez az album viszont ismét jól sikerült, nemcsak az utóbbi bő egy évtized Marilyn Manson-lemezeitől, hanem magasan, de az eddigi munkásságának egyik legerősebb darabja is egyben.”
– Gyuricza Ferenc 8

„Hát, most vagy nekem ment el az eszem – vagy Manson papának jött meg, haha! Lényeg a lényeg, nem gondoltam volna, hogy valaha az életben lesz olyan MM-album, amit nem csak, hogy az elejétől a végéig képes leszek meghallgatni, hanem egyes dalai még kifejezetten tetszeni is fognak. Ezek az egyszerű dalok ezzel a lecsupaszított hangzással egészen működőképeseek.”
– Zubor Olly 8

„Régen minden jobb volt. Úgy szocializálódtunk, hogy a Manson névtől azért betegre számítottunk. Ez egy konzolidált anyag, ami nem jelenti azt, hogy rossz, de ílyet bárki tud. Felhagyott a polgárpukkasztással, beilleszkedett a társadalomba, a szomszéd jó fejnek tartja, lehet még szavazni is elment, ki tudja?”
– Kánya Ferenc 7

„Mansontól mindig is inkább csak egyes dalokat szerettem, és így van ez most is. A Nod If You Understand király, de összességében eléggé elment mellettem a lemez.”
– Kiss Gábor 7

„Nem rossz. Az utóbbi jó pár albuma hidegen hagyott vagy fárasztott, ez nem. Bár rajongó sem lettem tőle.”
– Uzseka Norbert 7

„Marilyn Manson számomra az egyetemes rockszintér egyik legirritálóbb figurája, de ez a lemez nyomokban tartalmaz értékelhető elemeket.”
– Milán Péter 6

„Az elmúlt évek történései után nem gondoltam, hogy valaha lesz még új MM-album. Nehéz elvonatkoztatni mindattól, amit a fickóról tudunk illetve sejtünk, de ha ez mégis sikerül, akkor végül is egy korrekt industrial rock anyagról beszélhetünk. Más kérdés, hogy ez a fajta zene engem sosem tudott igazán megérinteni. Most sincs ez másként.”
– Schmidt Péter 5

PATRIARKH

PROROK ILJA / PROPHET ELIJAH

KIADÓ: NAPALM RECORDS

ÍRTA: MILÁN PÉTER

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★☆☆☆☆

Nem áll szándékomban a Batushka-szappanoperával foglalkozni, én személy szerint nem lepődnék meg, ha ezt az egész összeveszést Krysiuk és Drabikowski együtt találta volna ki, hogy csapjanak maguknak egy kis extra hírvérést – ha már a zene nem áll meg önmagában a lábán, és a felturbózott image határfokát is kevésnek találták. Végül megszületett a nagy döntés: 2024-ben Krysiuk már nem a régi néven, hanem mint Patriarkh folytatja tovább. Prorok Ilja (Prophet Elijah) a 2025 legelején megjelenő album címe.

Nem rejtem véka alá, hogy számomra a Batushka a legelső pillanatól fogva erősen szagos. Amint megláttam az első fotókat, azonnal a cseh Cult Of Fire jutott eszembe, csak ők a hindu hagyományhoz nyúlnak, ki tudja, mennyire őszintén és tiszta szívvel, míg a lengyelek a keresztény ortodoxiát akarják a feje tetejére állítani. Azonban míg a Cult Of Fire zeneileg komoly dolgokat mutat fel, a Batushkáról ezt nem tudtam elmondani. A hírvérés – hype –, a feldagasztott sajtó, a kimódolt image bármit képes eleadni, állapítottam meg évekkkel ezelőtt, a debütlemezt megjelenése után, a csurig telt A38-as koncerten. Olyanok is lelkesedeztek a Batushka kapcsán, akik addig azt sem tudták, hogy a black metalt eskiz-e vagy isszák. No komment...

A csapatról kialakított rossz véleményem ellenére is megróbálok nyitottan állni

a koncertekhez, lemezekhez, de a lengyelek eddig nem nagyon tudtak rácafolni a benyomásaimra. Párszor leforgattam az immáron Patriarkhként egzisztáló bagázs lemezét, de nem tudok szabadulni az érzéstől, hogy egy alaposan átgondolt, elég profin tálalt, ám üres luftbalonnal állok szemben. Kb. száz black metal-csapatot tudnék említeni szigorúan a 2000-es évekből, amelyek ezerszer jobb témákkal, zenei ötletekkel operálnak, mint a Patriarkh ezen a lemezen. Alig egy-egy riffet tudnék csak kiemelni a Prorok Ilja anyagáról, amely önmagában, vagy akár a nagy egész részeként kiemelkedőnek lenne nevezhető.

A Patriarkh világa nagyjából a következő: a tagok veszik a keleti ortodox világot (galád módon gyalázzák azt, amiből táplálkoznak), annak liturgikus elemeit, dallamait, hangulatát, és ez nem csupán a keretet adja a produkcióhoz, de a tartalom legjavát is, s ezekhez hozzáadnak némi extrém – black – metalos gitárjátékot (még az ötödik epizód témái a legjobbak). Úgy, hogy a színvonal tulajdonképpen mellékes, hiszen az egész ortodox-blaszfémizáló tematika olyannyira eredeti, és „érdekes”, hogy túlzottan nem kell aggódni az ötletek zömének lapossága miatt.

Nem tudom eldönteni, hogy a szép kórusokat, oroszos dallamokat, gyönyörű női ének-témákat (ezekre legszívesebben külön adnék egy tízest) Krysiuk és bűntársai találták-e ki, de gyanítom, hogy nem, inkább csak felhasználták a rendelkezésre álló forrásokat a vallás és a népi folklór gazdag tárházából. Én személy szerint elképzelni sem tudom, milyen az a lelki-világ, amely azért nyúl egy eleven hagyományhoz, amelyen minden létező és elgondolható emberi tevékenység és létezés nyugszik, hogy azt kiforgassa, meghamisítsa. De ez legyen az ő bajuk.

Ha minden oldalról meg szeretném világitani a Batushka/Patriarkh-jelenséget, több aspektusból, tágabb/magasabb értelemben is kielemezném, kisregényt írhatnék, kitérve a művészet mint olyan örök misztériumára, a hagyományos kontra modern művészet problematikájára; arra, hogy a művészet mit jelentett eredendően, de az a paradox helyzet, hogy ez a furcsa zenekar, ami bizonyos mértékben a mai világban is enigmatikus jelenség, nem ér annyit, hogy esszét kerekítsek róla. Mindenkinek magának kell kitalálnia, mennyit ér – ha egyáltalán ér annyit, hogy foglalkozzunk vele. Mindenesetre a csapat annyiban megkönnyíti a dolgunkat, hogy tartalmilag nem kínál túl sokat. ■

„Minden szál szőrt vigyázzba állító hangulatú, színes albumot készítettek a pátriárkává avaszták egykori bátyuskák. Ez a konceptalbum mindössze néhány hónappal követi az 'bemutatózó' Patriarkh-lemezt, de ez a mű értékén semmit nem ront. A sztori hatalmas: hogyan lesz a templomot építő 'bolond' földművesből, próféta, a 20. század egyik legjelentősebb vallási vezetője - mindezt Elias Klimowicz, azaz Ilja próféta látomásain keresztül ismerhetik meg, akik tudnak oroszul. A hangszerelés is gazdag: bizarr népi hangszerek tömkelegétől az ortodox liturgikus énekleség hallhatunk számos hangot, amit eddig black metalban biztosan nem. Zseniális!”

– Kánya Ferenc 10

„Ez nagyon komoly munka! Valóban szintlépés a Batushka dolgaihoz képest. A lemezen hallható kórusok, főleg ami a nőieket illeti, ezen a nyelven, önmagukban, mondjuk egy templomban is nagyon tudnának érvényesülni. Ezzel a zenei alappal pedig még nagyobbat szólnak! Mondanám, hogy karácsonyi hallgatnivalónak kötelező, csak hát ott az a fránya januári megjelenés. Mondjuk, az ortodox karácsonyt ünneplőknek pont ideális lesz...”

– Zubor Olly 9

„Imidzs- és dallamcentrikus black metal Lengyelországból. Utóbbi miatt különleges, emlékezetes. Magamtól sosem hallgattam volna meg, de, így, hogy kellett, jó volt.”

– Cselőtei László 8

„Bár Ilja próféta látomásainak teljes élvezetéhez hiányzik a Batushka... khmm, akarom mondani Patriarkh roppant szuggesztív színpadképe, de az album így is képes transzközeli állapotba hozni. Nem azért, mert vallási fanatizmus lenne jellemző rám, hanem az album magával ragadó hangulata és nagyszerű zenei megoldásai miatt. A sodró black metal tételek kifejezetten jól tettek ennek a zenének.”

– Gyuricza Ferenc 8

„Hülye kifejezés a szakrális black metal? Náná! Pedig nekem most ez jutott eszembe. Az előzőzenekar Batushka zenéjét nem hallgattam, így az előzményekhez viszonyítani nem tudok, de hogy hangulatteremtésben nagyon ott vannak, az biztos. Érdekes album ez, bele lehet veszni rendesen.”

– Schmidt Péter 8

„Érdekes anyag. Nem tudom eldönteni, hogy van-e benne bármi művi, de kétségkívül hangulatos album.”

– Uzseka Norbert 8

„A Batushka új formában, megváltozott koncepcióval támad, és bár sosem kaptam rá a zenéjükre, kétségtelen, hogy nehezen lehet közömbösnek maradni irántuk. Igen, sok a szakralitás, de talán épp ezért tud – a célközönség számára – ennyire hatásos lenni a produkció.”

– Gáti Viktor 7

„Totál kimaradt nekem a Batushka, így természetesen eddig az utódzenekar is. Nagyon nem az én világom, de mégis kifejezetten érdekes zene. Meg van benne egy nagy adag Celtic Frost, azaz csak jó lehet.”

– Kiss Gábor 7

„Nekem ez sajnos nagyon uncsi, de hallom, hogy nem rossz.”

– Zsenégető Richárd 6

GRAVE DIGGER

BONE COLLECTOR

KIADÓ: ROAR

ÍRTA: SZÉNÉGETŐ RICHÁRD

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Adott egy zenekar, aki egy-egy kivételtől eltekintve elég stabil minőséget hoz lemezeiről-lemezeire, ami magával vonja azt is, hogy kicsit mindig ugyanazt kapjuk. Egy ilyen esetben mindig azon gondolkodom, vajon mit lehet elmondani egy ilyen zenekar új lemezéről, pláne, ha egy negyvenéves éve működő intézményről van szó? Bizony, nem sok újat. Ha pedig ez az új lemez már a huszonkettedik(!!), talán még annyit sem. Ehhez képest most a Bone Collector..., de nem, nem árurom el.

Bevallom, Axel Ritt kiválása egyszerre ijesztett meg és villanyozott fel egy kicsit a Sírásó kapcsán. Nagyon bírom Axelt, a vele készült lemezeket is többnyire szeretem, de ha a szívemre teszem a kezem, az utolsó igazán jó Grave Digger lemez pont a belépése előtt készült Ballad Of Hangman volt. Azóta pedig eltelt csekély tizenöt év. Persze, beállt egy szint, ami magával hozta a bevezetőben is említett stabilitást, de a langyos víz szerintem senkinek sem jó igazán. Egy közepes, feledhető lemeznél még egy rossz is jobb, mert legalább kivált valami érzelmet az emberből. Ezt érezhette Chris Boltendahl, a nagyfőnök is, mert eléggé érezhető volt már a promószövegeken is, itt most valami változás lesz. Nos, ezúttal nem csak duma volt.

Kapunk ugyanis tizenegy új dalt és már elsőre feltűnt, a több mint bitang megszólalás

mellett, hogy nem ásítozom a lemezt hallgatva. Sőt, második hallgatásnál már egy-egy refrén dallama is ment, harmadszorra meg már egy-egy szöveg is. Aztán ahogy jött a több hallgatás, úgy lett meg a többi is, egy dolog nem változott csak: nem léptetem egyszer sem, egy dalt sem. Kapásból a címadó letépi a fejet, a Kingdom Of Skulls pedig szintén már slágeres darab, a Made of Madnessben meg olyan szóló van, amire azonnal felkaptam a fejem. De mindenképpen meg kell említeni a Riders Of Doom tételt is, melynek fő riffje tényleg doomos és szabályosan meglepett, hogy ilyen hallok itt, ezen a lemezen, viszont ahogy építkezik a dal, majd kiteljesedik a refrénben, az tényleg annyira old school, hogy máris belopta magát a szívembe. Ráadásul még a szövegek is végig megmaradnak a „pont annyira klisés, hogy még nem zavar” kategóriában, szóval én tényleg maximálisan elégedett vagyok.

Nem tudom, min szívtá fel magát Chris Boltendahl és csapata, de egy biztos, a Bone Collector már most 2025 egyik nagy meglepetése, amit már csak az elmaradt hazai koncert pótlásával tudnának überelni. Nem mondom, hogy az év lemeze lesz jövőre, vagy hogy feltalálták volna a melegvizet, de azt igen, hogy egy nagyon jó és szerethető lemezt kaptunk, amire bármelyik Sírásó-fan elégedetten bólogathat majd. ■

„Naaaaa, kellett már egy kis frissülés az öreg Sírásónak! A Vasujjú nagyon nagy mágus, de eléggé beszűkült vele a zenei mozgástér. Ez egy visszakanyarodás a Ritt-korszak elé: a Rheingold vagy a Hangman album igazán germán metalos ezredforduló utáni Diggerét hallom benne, igaz, most egy gitárral véznábban. Jó munka, de valahol szomorú, hogy már nem igazán számítottam ilyenre.”

– Kánya Ferenc 9

„A Grave Digger az Grave Digger. Semmi több, és ez így is van jól!”

– Kiss Gábor 8

„Sok pihenőt, lezuzulást nem engednek az új Grave Digger-dalok. A régóta bevált recept szerint adagolja a ráspolyos germán metalt a brigád, ezúttal kiemelten is fókuszba helyezve a cicomamentes, horzsoló megközelítést.”

– Schmidt Péter 8

„Azt nem lehet mondani, hogy valaha is nagy Grave Digger-es lettem volna, de azt el kell ismernem, hogy ezzel a lemezzel (is...) szép munkát végeztek a 'srácok'. Mind a stílus, mind a zenekar hagyományai előtt méltó módon tiszteleg ez a hanghordozó. Hasonlóan sikeres újabb negyvenöt esztendő kívánok a bandának!”

– Zubor Olly 8

„A jó öreg Chris még mindig nyomja! A Grévidizsör (ahogy a magyar mondja jó angolsággal) ledarálja a kötelezőt, de sajnos nem tesz hozzá egy grammot sem. Amúgy becsületos germán power thrash!”

– Cselőtei László 7

„Az ilyen időkapszula hatású albumok nagyon jól el tudnak sülni. Ezúttal szerintem mérsékelt a siker.”

– Gáti Viktor 7

„Azonnal felismerhető hangzás, markáns, de viszonylag egysíkú zene. Ugyan a negyvenöt éve működő Grave Digger munkássága jól elkülönül korszakokra, de könnyen bele lehet fáradni/enni albumaik hallgatásába. Én már régen eljutottam arra a pontra, hogy fásultan veszem tudomásul az újabb albumaik megjelenését.”

– Gyuricza Ferenc 7

„Meglepetés nincs, de még mindig korrekt, karcsos heavy metalt tolnak.”

– Uzseka Norbert 7

„Az első két-három dalban még érdekes volt a régi vágású betonozás, de csakhamar kiütközött az ötlethiány; hogy a csapat újfent a szokásos nagyon szűk körön belül mozog.”

– Milán Péter 6

„Mindig is tisztas távolból figyeltük egymást. Ez már nemigen fog volt változni.”

– Posta János 6

ATHENA XIX

EVERFLOW PART 1: FRAMES OF HUMANITY

KIADÓ: REIGNING PHOENIX MUSIC

ÍRTA: SCHMIDT PÉTER

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

A háború és a bölcsesség ókori görög istennőjéről elnevezett Athena 2001-ben alakult Olaszországban, énekesük pedig – néhány év kihagyástól eltekintve – az a Fabio Lione, aki ugyebár a Rhapsody (Of Fire) illetve az Angra frontembereként vált igazán ismertté. A zenekar egyébként nem toltatja túl az aktivitást, 2002 és 2019 közt konkrétan nem is léteztek, három korai albumuk folytatására pedig laza huszonhárom évet kellett várni.

Az immáron Athena XIX-ként működő formáció új lemezén ismét Fabio énekel, a stílus pedig nem túl meglepő módon amolyan alapvetően kellemes-dallamos, helyenként azonban igencsak súlyosba fordul prog-power muzsika, nem kevés melodikus eurometal ízzel. Az olasz szintéren jó néhány banda műveli egész korrekt színvonalon ezt az irányvonalat, amire ez a lemez is kellő bizonyítékul szolgál. Azt, hogy Fabio torkában több ill. más is rejlik, mint amit a Rhapsody frontján mutatott magából, már a vele készült Angra-lemezek és például

a kettes Spirits Of Fire-korong kapcsán is hallhattuk. És ahogy azokon, úgy itt is időről-időre előveszi hangja mélyebb, karcosabb, agresszívebb tónusait is, amik kifejezetten jól állnak neki, és színesítik a róla korábban énekesként kialakult képet. Nem mellelesleg a zene is súlyosabb, modernebb hangvételű lett egy árnyalattal a régi albumok világához képest, ami az azóta eltelt közel negyed évszázad ismeretében persze valahol érthető is.

Míndez jól is van így – ami viszont kicsit mellényúlás, az bizonyos dalok illetve progos(nak mondott) dalrészletek túlhúzása, felesleges túlbonyolítása. A kevesebb néhol több lehetett volna az érintett helyeken. Szerencsére azért viszonylag ritkán tolják túl a biciklit, az összbenyomás egyértelműen marad a pozitív térfélen. Sci-fi tematikájú konceptalbumról beszélünk egyébként, és a vállalás valóban nem kicsi, tekintettel arra, hogy az anyagnak – a címéből sejtethetően – folytatása is várható hamarosan. Feltehetőleg és remélhetőleg arra kevesebbet kell majd várni, mint erre a lemezre. ■

„Nem hiába mondta Fabio Lione, hogy ez a lemez sokakat meg fog lepni. Egészen különleges zenei megoldásokat rejtget ez a sci-fi tematikájú cucc, amelyek közül engem még a diszkós/indusztriális betétek sem zavarnak. Minőségi munka!”
– Zubor Oly 9

„Az Inside Out kiadó ontotta az ilyen, jól fogyasztható euro prog albumokat a 2000-es években. Pont annyira földberűgős, hogy meglegyen a progresszív feeling, de pont annyira egyenes is, hogy ne legyen megterhelő hallgatni. Szépi!”
– Cselőtei László 8

„Ha nem tudnám, akkor is leesne az első pillanatokban, hogy olasz muzsikáról van szó, amiben Lione énekel. A pont kizárólag a produkció megvalósításnak szól, ez az anyag egyébként semmivel nem színesíti ezt a progpower vonalat. Nem ad hozzá, de mondjuk el sem vesz belőle.”
– Kánya Ferenc 8

„A '90-es évek második felében rengeteg hasonló anyag született. Akkoriban nagyon sok ilyen zenét hallgattam, és az Athena XIX is bejön, csak kicsit túl van húzva.”
– Kiss Gábor 8

„Meglepően jól működő cucc, a Roy Kahn feat-ért jár a plusz pont!”
– Szénegető Richárd 8

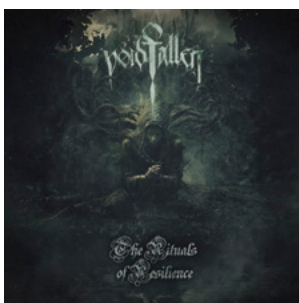
„Képes vagyok elmerülni a varázslatos harmóniáiban, élvezettel hallgatom a prog és jazz ihletésű megoldásait, érdeklődéssel figyelem a különböző zenei stílusok integrálását, s lekötnek a sci-fi témájú szövegek is. Mindeközben néha azt is érzem, hogy megerőszkolt, túleröltetett, vontatott albumot készített az olasz csodaénekes, Fabio Lione hamvaiból újra fellohbanó régi zenekara.”
– Gyuricza Ferenc 7

„Nem Rhapsody, inkább Olaszország válasza a Dream Theaterre.”
– Uzseka Norbert 7

„Terjedelmét tekintve komoly vállalás, de minden erénye mellett nem egyszer kínosan vontatott, túlzottan erőltetett, mi több művi.”
– Gáti Viktor 6

„A milliószor hallott mezei 'prog'-power metalt megpróbálták djent-beszüremkedésekkel izgalmasabbá tenni, de összességében fárasztónak találok.”
– Milán Péter 6

VOIDFALLEN

THE RITUALS OF RESILIENCE

KIADÓ: NOBLE DEMON

ÍRTA: MILÁN PÉTER

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★

Van az eredetileg Svédországból származó dallamos death metalnak egy olyan szárnya, amelyet főleg finn bandák művelnek nagy lelkesedéssel és kifogyhatatlan erővel. Néhány név a palettáról: Omnium Gatherum, Mors Principium Est, Eternal Tears Of Sorrow, Insomnium, Wintersun, de idekívánkoznak a Children Of Bodom leágázásai is, úgy mint Norther, Kalmah. Nem akarom egyoldalúan elmosni az egyes csapatok között meglévő – bár sokszor nem túl jelentős – eltéréseket, de a legtöbb ilyesfajta finn társaságra jellemző a giga-über-melodikus gitárjáték, az ezzel sokszor túlzottan is éles kontrasztban álló (Omnium Gatherum), éktelen rikácsolásokba, kerregésekbe fülő énekstílus, valamint a rendkívül élesre húzott, kifényesített produkció. Ha vannak is különbségek a pályatársak között, az imént elmondottak kb. 90%-ban érvényesek valamennyi formációra. A Voidfallen sem kivétel ez alól.

2019. Helsinki az alakulás évszáma és helyszíne, s a The Rituals Of Resilience a második album – jövőre jelenik meg. Csaknem kizárt, hogy hallottam a 2021-es debütalbumot (The Atlas Of Spiritual Apocalypse), mert még a csapat neve sem rémlik az emlékezetemben. Amikor elindult az új lemez, azt gondoltam, ismét egy agyonjátszott zsáner ezredik ugyanolyan lemezét hallok, ami tulajdonképpen igaz is, azonban két-három meghallgatás elteltével előjöhöt néhány részlet, amely azt mondatja velem, hogy a csapat néha olyan félelmetes merészségre volt képes vetemedni, hogy

néhány kliséit maga mögött hagyjon menet közben.

Őszintén szólva az a gondom – és ez nagyon sok stílusgyakorlatra jellemző -, hogy egy-egy dal elindul valamilyen szép dallammal, hangulatos résszel, majd kb. fél perc múltán rákezednek a szokásos In Flames/Dark Tranquillity-light tempózásra, a közepes ütemnél kicsit gyorsabb galoppírózásra, és ez azonnal elveszi a kedvem az egésztől. Ami a kilengéseket illeti, olykor előfordul egy-egy blastbeat (Starved Of Martyrs), de önmagában ez sem jelent semmit. A finnek zenéjének fontos eleme – miként más csapatoké is e zsánerben – a billentyűs háttér-szőnyegezés, bombasztikum, ami néha „szárazon”, metalos csördögölés nélkül is megy. Ha meg kellene egyet neveznem, a címadó számot tartom a legjobbnak.

Tisztában vagyok vele, hogy vannak olyan hallgatók a metalban, nem is kevesen, akik élnek-halnak egy-egy hangzásvilágért, szűkebb stílusért – akár egy életen át kirtatva mellette -, s ők mindent felszippantanak, aminek köze van a szeretve szeretett irányvonalhoz, úgy-hogy aki kedveli ezt az acsargós énekkel beirdalt mega-dallamos finn death metalt, és ezt a steril hangzást is magától értetődőnek tartja, boldog lesz a Voidfallen új albumával. Én, a néhány részletet leszámítva, amire fentebb kitértem, úgy hallgattam ezt a lemezt, mintha már a '90-es években is hallottam volna. A hat pont szigorúnak tűnhet, de a lemez alig-alig tudta megérinteni az érzékeimet, nemhogy felzaklatni. ■

„A misztikus, csuklyás/maszkos/álarcos imidzs manapság nagyon megy. Ezúttal finnek bújtak ilyen gúnyába, hogy szuper dallamos death témákkal felgyűjták a fantáziánkat! Ezt előben nagyon megnézném, meghallgatnám!”
– Cselőtei László 9

„Úgy látom, volt egy kis átrendeződés a sorok között! A csapatnak a bemutatkozó albuma sem volt gyenge, a The Rituals viszont minden tekintetben tudja übereitni az elődjét. Hangvételben, megszólalásban keményebb, hangszerelésben, zeneileg és érzelmi értelemben is sokszínűbb. Ez a fehér fény inverze, de a teljes szénspektrum megvan benne vöröstől az ibolyáig. Sötét cucc, de nem hoz le az életről.”
– Kánya Ferenc 9

„Kegyetlen megszólalás és brutál nyomasztó hangulat. Sötét és hideg, mint a téli éjszaka.”
– Szénégető Richárd 8

„Mivel egy finn zenekarról van szó, nem lepődöm meg azon, hogy a srácok milyen ügyesen tudnak bánni az egészen finom, billentyűsökkal megtámogatott dallamokkal és az igazán durva, pusztítóan gyors témákkal. Azt nem mondom, hogy egységesen kiemelkedő lenne a színvonal, de azért akadnak egészen emlékezetes pillanatai az albumnak.”
– Zubor Olyi 8

„Sablonos melodeath, de azért rá lehet hangolódni.”
– Gáti Viktor 7

„Black metalos fűszereket sem nélkülöző dallamos death metal Finnországból. Nem a világ legeredetibb muzsikája, nem is egységesen magas a dalok színvonala, de vannak egészen jó meglátásaik. Összességében nem rossz ez, és lesznek ők még jobbak is ennél. A lehetőség szerintem bennük van.”
– Schmidt Péter 7

„Nem rossz alapvetően, de azok a mézédés melódiák, amik kiemelik a Halo Effectet a dallamos skandináv death metal bandák tömkelegéből, itt nincsenek meg.”
– Uzseka Norbert 7

„Hallgattatja magát a finn melodeath-brigád második albuma, s vannak egészen kellemes pillanatai is, de ez mégiscsak a harmadik liga. A The Halo Effecttel összevetve mindenképpen.”
– Gyuricza Ferenc 6

„Teljesen átlagos zene, ezer hasonló banda mozog a világban.”
– Kiss Gábor 6

NIGHT IN GALES

SHADOWREAPER

KIADÓ: APOSTASY RECORDS

ÍRTA: SCHMIDT PÉTER

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Immáron harminc éve létező zenekar az észak-rajna-vesztfáliai illetőségű Night In Gales, akik elhivatott céltudatossággal ápolják a Göteborg környékén gyökerező dallamos death metal hagyományait. Megalakulásuk néhány évvel követte az ottani alapbandák – At The Gates, In Flames, Dark Tranquillity – indulását, a legfontosabb inspirációkat nyilvánvalóan innen szedték magukra, és a kezdeti irányvonalhoz megingások nélkül azóta is tartják magukat. Nézőpont kérdése, hogy ezt stagnálásnak vagy megalkuvásmentes következetességnek nevezzük-e, mindenesetre tény – és azt hiszem, igazából ez a lényeg -, hogy a brigád különösebb színvonalbeli megingások nélkül műveli a maga becsületesen horzsoló melodeath muzsikáját.

A Shadowreaper amúgy már a kilencedik nagylemez a banda diszkográfiájában, és ugyan az undergroundból a mai napig sem törtek ki (ez nem is céljuk talán), a maguk lojális bázisa így is stabilan megvan és kiart mellettük. A Night In Gales világa egyébként a svéd irányzaton belül egyértelműen a keményebb kötésű, thrashes gyökerekkel is rendelkező

csapatokhoz húz leginkább, gondolok itt elsősorban az At The Gates és a Dimension Zero dolgaira. Skandináviától távolodva pedig a (részben) görög Nightrage, illetve – hogy haza is beszéljek – magyar részről az egykori szép emléké Casketgarden nevét tudom még megemlíteni. A frontember Christian Müller bőmbölgős, Tompa Lindbergre hajazó vokalizálása is ezt a benyomást erősíti, együtt azzal a ténnyel, hogy a Shadowreaper kilenc dalra tagolt 36 percének jelentős része bizony kíméletlen tempózással csörtet végig a hallgatón. Ezt a markáns szigort oldja némiképpen a Basten fivérek rengeteg ikergitáros harmóniát felvonultató játéka, az i-re a pontot pedig a stílusirányzat egyik elismert szakembere, Fredrik Nordström által kikalapált fajsúlyos, ám mégis tiszta hangzás teszi fel.

A figyelemre méltó energiaszintet produkáló lemezanyagról egyes dalokat nem emelek ki, egyben végigtolva működik igazán jól az album, úgy érdemes nekiszaladni. A pontszám a becsületesebb minőségén túl a zenekar tisztelet érdemlő elkötelezettségének és kitartásának is szól. ■

„Ahhoz képest, hogy a németek előző albuma, a *The Black Stream* 2023 őszén jelent meg, elég gyorsan jött a folytatás. Ám, ez egyáltalán nem ment a minőség rovására! Még akkor sem, ha a Dan Swanö-NiG 'házasság' véget ért. Dehát, új 'arát' választani tudni kell! A lemez hangzása is tökéletesen bizonyítja, hogy Fredrik Nordströmmel jó lóra tettek a srácok. Mondjuk, meglepő lett volna, ha pont a Fredman Studio tulajdonosa nem érez rá erre a fajta hangzásvilágra, haha!”

– Zubor Olly 9

„A *Night In Gales* visszatért! A katarzis ugyan elmaradt, de kaptunk egy bitang lemezt, ma-napság pedig már ez is elég!”

– Szénégető Richárd 8

„Old school melodeath az At The Gates farvizén. A stílus elkötelezett hívei számára akár nagyon is működhet.”

– Gáti Viktor 7

„A '90-es évek derekán indult *Night In Gales* jó iparosként a göteborgi dallamos death metal német verzióját műveli kezdettől fogva. Igazán kiugró lemezre nem emlékszem, de egy korrekt szintet mindig tartottak. Ez érvényes az új albumra is.”

– Milán Péter 7

„Alapvetően nem rossz. Mármost, semmi extra, de legalább becsületes iparismunka. Se nem újítja, se nem gyalázza meg a választott irányzatot. Ha ez lenne a minimum szint, ami alatt tilos zenét kiadni, elég szépen letisztulna a színtér.”

– Uzseka Norbert 7

„Nekem ez teljesen átlagos, nem mond semmit. Pedig a melodikus death metal nem áll távol tőlem.”

– Cselőtei László 6

„Jól kidolgozott, a műfaj minden kötelező kellékével alaposan felvértezett göteborgi stílusú dalok gyűjteménye egy már-már szinte veteránnal tekinthető német zenekartól. Korrekt munka, de nem több annál. Ez közepes szint.”

– Gyuricza Ferenc 6

„Már 20+ éve is azt gondoltam, hogy ez a csapat nemigen tud már sokkal többet kihozni a lapraszerelt svéd metal elemek így-úgy összeszerelgetéséből. Valahogy mindig Vidportarna komód, Ilágor lámpa meg Mörktlugn könyvespolc lesz belőle, haha!”

– Kánya Ferenc 6

„Korrekt stílusgyakorlat, semmi extra.”

– Kiss Gábor 6

VINODIUM

¿EN QUE MUNDO VIVIMOS?

KIADÓ: ART GATES RECORDS

ÍRTA: KÁNYA FERENC

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Soha az életben nem hallottam még erről a spanyol csapatról. A harmadik albumukat adják ki december végén az egyik legnagyobb spanyol rock/metal kiadónál, amellyel például a magyar Monastery is dolgozik egy ideje. A Vinodium az egyik legszebb és legfontosabb spanyol borvidéken hirdeti az ígét, lehet a nevük is a borral kapcsolatos. Hogy a dalszövegek mivel kapcsolatosak, arról viszont lövésem sincs, mivel anyanyelvükön alkotnak. A lemez címének megértéséhez vettem egy kis fáradságot, csak van ott két kérdőjel, ami kíváncsivá teszi az embert. A felvetés egyébként teljesen jogos, szerintem vagyunk jópáran, akik nem értjük milyen világban élünk. Volt ilyen a '80-as években is, akkor sem értették sokan, viszont a cím akkoriban talán nem számított volna ilyen ingerküszöb alattinak, mint most.

A stílus, amelyben önkifejezi magát a banda, a Sodom és a Destruction muzsikáját idézi szintén a '80-as évekből, némi latin vehemenciával előadva, szóval intenzív thrash metal, amit leginkább Dél-Amerikában nyomnak ebben a modorban. Bár messze nem szól jól az anyag, a szerteszét torzított gitárok között azért hallatszik, hogy változatos módon alkották meg

ezt a rífforientált zenét és a szólómunkára is igyekeztek nagy hangsúlyt fektetni - itt sajnos a szörnyű-közeli hangzás miatt nem mindig jön át, hogy mi volt a cél, nagy odafigyeléssel azonban meg lehet állapítani, hogy van igény a klasszikus heavy metalra visszavezethető melodikus megoldásokra is. Jók a gitárosok, de a háromlábú széken sem sz*rرال gurigázik a fiatalember.

Minél többet hallgatom, annál több szépségre sejlik fel a Vinodium muzsikájának, egyre kevésbé veszem észre, hogy spanyol a dal, és egyre világosabb, hogy ami tulajdonképp zavar az egészben, az nem feltétlenül a rettenetes hangzás, hanem a frontember monoton, farkasemberszerű üvöltése. Szokható, de a fül nehezebben alkalmazkodik ehhez, mint a csapnivaló soundhoz. Lehet, hogy ezzel a kilencessel felpontoztam a teljes produkciót, de az anyagnak magát a muzsikát illető része azt gondolom megérdemli ezt a pontot. Az En que mundo alapján nem tartom valószínűnek, hogy meghallgatom a portfólió eddig saját kiadásban megjelent többi darabját, viszont kíváncsi vagyok, hogy mit fognak csinálni az elkövetkezendő években. Egy jó stúdióra mindenképp érdemes lesz befektetni azt hiszem... ■

„A zseniális Angelus Apatrida mellett is van thrash Spanyolhonban. A Vinodium nem is nyomja rosszul. Van benne power. A plusz speckó ízt pedig a spanyol rizsa adja.”
– Cselőtei László 8

„A mesterséges intelligenciával való zeneírás bohóckodásaim során 'testközelből' is megtapasztaltam, hogy a spanyol nyelv és a thrash metal stílus nagyon működőképes tud lenni együtt. Így engem nem lep meg a Vinodium új albumának ereje, még ha az extra brutalizálásokat, begyorsulásokat nem is feltétlenül érzem rajta szükségesnek.”
– Zubor Olly 8

„A zene egész jóféle thrash, de erősebb, karakteresebb, esetleg angol nyelvű énekkel tudna igazán nagyot ütni.”
– Gáti Viktor 7

„La música es divertida, pero el canto no es muy bien. (A zene szórakoztató, de az ének nem annyira jó.)”
– Kiss Gábor 7

„Nem különösebben izgalmas cucc, de határozottan hallgattatja magát. A nyelvi egzotikum miatt azonban tudtam szeretni!”
– Szénégető Richárd 7

„Vannak rosszabb thrash albumok ma-napság, de pusztán attól, hogy spanyolul énekelnek, nem lesz érdekesebb.”
– Uzseka Norbert 7

„Értem én a thrash fiatalokra gyakorolt hatását, azonban egy régóta tökéletesen kimerült irányzatban a nehezebb is nehezebb érdemleges dolgokat felmutatni. A Vinodiumnak is csak nagyon-nagyon ritkán sikerült. Emellett a fahangú tehénbögés sem segít a jó benyomás felkeltésében.”
– Milán Péter 6

„Lendületes, magával sodró thrash-orgia, ami nagyon erős deja vu érzéseket vált ki a hallgatóból. Bár tiszteletreméltó, ahogy a fiatalabb zenekarok a műfaj paneljeinek felhasználásával permanens módon biztosítják az utánpótlást, de ez önmagában még nem ok a lelkesedésre. Ja, hogy ők spanyolul nyomják? Számít ez valamit?”
– Gyuricza Ferenc 5

„Nem túl meggyőző thrash spanyol nyelven, borzasztóan egysíkú, bömbölős énekkel. A kötelező minimumot azért felmondják a hispánok, de nálam ez kevés a dicsőséghez. Hogy hazabeszélek, mind a Remorse, mind az Archahic zsebre öket.”
– Schmidt Péter 5

SUBWAY TO SALLY

POST MORTEM

KIADÓ: NAPALM RECORDS

ÍRTA: SZÉNÉGETŐ RICHÁRD

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Derék germán barátaink elérkeztek a tizenötödik(!) sorlemezükhöz, ami már önmagában egy megsüvegelendő teljesítmény. Az már más kérdés, hogy van-e még egy zenekarnak mondanivalója harmincnégy év után és egy évvel az előző lemeze után?

Kicsit megjedtem, hogy máris itt az új album, mert előtte három-négy-ötévente jöttek csak a friss dalcsokok, most meg mint említettem is, egyetlen esztendő után itt is a folytatás. Viszont az a helyzet, az aggodalmam addig tartott, amíg el nem indult a lemez. Az Intro után berobbanó Phönix egy kiváló dal, a címadó Post Mortem pedig egy kifejezetten erős szám, ami úgy húz, mint a gőzmozdony.

Már itt feltűnt, mennyire bivaly a sound és egyre azon kezdtem gondolkodni, mi lehet az a felhajtóerő, ami ennyi év után is ilyen minőséget présel ki egy zenekarból? Erre a kérdésre valószínűleg sosem tudjuk meg a választ, lehet nincs is rá egzakt, az azonban egyértelmű, valami történt most arrafelé, mert több, a műfajban otthonosan mozgó csapat méregerős lemezzel jelentkezett idén, elég csak az új dArtagnanra gondolni!

Ez a tizenkét új dal nagyjából mindent tartalmaz, amiért a Subway to Sallyt szerettük

(vagy éppen nem) az elmúlt bő három évtizedben és ez szerintem egy friss ízzel, ami a Post Mortemben határozottan ott van, elég komoly erény! Valahogy ezúttal nem annyira érzem hangsúlyosnak a folkos elemeket, sokszor csak színesítés miatt vannak a dalokban, a kirobanó refrénekek mellett, ami külön jót tesz az összképnek.

Nem is nagyon akarok dalokat kiemelni, mert kicsit feleslegesnek érzem, egyetlen kivétellel, ami a Stahl Aus Stahl és közreműködik benne a Warkings legénysége. Azért emelem ki, mert valahogy így lenne értelme a közös daloknak. Ez ugyanis úgy maradt meg Subway To Sallynek, hogy mellette egyértelmű, hogy a Warkings is besegített. Ez az öröm pedig azért mókás, mert mindkét csapatnak csak távoli szimpatizánsa vagyok maximum, így korántsem volt borítékolható, hogy lenyűgöz a végeredmény!

De lényeg a lényeg: Nem hittem volna, hogy így az év végén még befut egy ilyen lemez, pont olyan helyről, ahonnan nem vártam! Bárcsak minden zenekar így öregedne és ilyen lemezeket csinálna ennyi év után is! Srácok, nem jöttök Magyarországra valamikor? Ha igen, szóljatok, egy jegy már tuti elkel! ■

„A metalban áztatott, germán népzenei hangzásokban is bővelkedő középkori(as) zene a német nyelvterületen, no meg a cseheknél népszerű igazán, nálunk kevésbé terjedt el. A Subway To Sally a műfaj egyik megalapozója, s egyben az élővonalához is tartozik. A Post Mortem ennek megfelelően nem rossz album, csak az a kérdés, hogy idehaza kinek üti át az ingerküszöbét.”

– Gyuricza Ferenc 8

„Nem semmi tempót diktálnak ezek a derék germánok, ami igencsak dicséretes, főleg, hogy mellette a minőségből sem adnak. Nekem ez a banda még mindig működik! Mea Culpa!”

– Szénégető Richárd 8

„Ha a bandát nem Rammsteinnek hívják, akkor a német nyelvű metalokodás számomra háttorzongató. És nem a jó értelemben. Rádadásul ez az egyszerűbb, kicsit folkos, kicsit mulatósságú muzsika egyébként sem a kedvencem.”

– Cselőtei László 6

„Értem, miért lehet szeretni ezt a bandát, és érzem, miért fog tetszeni a rajongóknak ez a lemez is, de ennél több ponton nem tudok kapcsolódni hozzájuk.”

– Gáti Viktor 6

„Leichter Rammstein für den Abend. Faire Arbeit, aber mir gefüllt es nicht.”

– Kányva Ferenc 6

„Mintha régebben lett volna jobb lemezük is, bár lehet, hogy rosszul emlékszem. Mindenesetre ez a dajdaj-metal nem mindennapi kenyerem.”

– Milán Péter 6

„Zömében nem az én zeném, de egyes népzenei részek tényleg jók benne. És ők ezt nem divatból kezdték tegnap.”

– Uzseka Norbert 6

„Hát, ez a német nyelv nem lett szebb! És nekem ez a fajta nagyon teátrális előadásmód sem igazán fekszik. Az megsüvegelendő, hogy a folk metalos elemek nélkülözik az idegesítően magas hangszíneket, hangszereket, de ezen felül számomra nem sok pozitívumot tartogat a hanghordozó...”

– Zubor Oly 6

„A Skycladet leszámítva sosem szerettem a folk metalt. Ez meg rádadásul németül is van.”

– Kiss Gábor 5

„Ékes németéssel elővezetett folk-industrial-akármilyen metal. Mit is mondhatnék? Nagyon nem nekem szól, ugyanakkor azért az hallatszik, hogy sok munka és törődés van benne. Nálam mindez jelenleg öt pontra elegendő.”

– Schmidt Péter 5

DOMINUM

THE DEAD DON'T DIE

KIADÓ: NAPALM RECORDS

ÍRTA: POSTA JÁNOS

ÉRTÉKELÉS: ★★★★★★★★

Lássuk csak... Vámpírok pipa, boszorkányok pipa, vérfarkasok pipa... Mi van még? Á, zombik! Játsszunk akkor zombi metalt!

Mi tagadás, a zenekar kapcsán először a szerepjátékosok által jól ismert Sötétség világát (World Of Darkness) kifigurázó mondás jutott eszembe, amely szerint a természetfölötti lények mellett a történetekben már-már kuriózsuszámba ment egy-egy ember jelenléte.

A második gondolatom, az volt, hogy ez Powerwolf pepitában, de aztán többszöri hallgatás után arra jutottam, hogy ez a lemez voltaképpen érdekesebb és szórakoztatóbb, mint a farkasok utóbbi néhány albuma.

A The Dead Don't Die mindössze egy évvel követi a bemutatkozó Hey Living People lemezt (ami sikeresen elkerült), és az egész albumot átható színpadias előadásmód mellett is tíz karakteres dalt tartalmaz. Mondhatjuk, hogy giccses és sablonos – úgy zeneileg, mint

szövegében, de az énekes Dr. Deadnek (haha!) és társainak sikerült ezeket az elemeket úgy vegyíteni, hogy a végeredmény egy durván betapadó dallamokban gazdag, szórakoztató heavy/power album lett.

Visszatérve a vérfarkasokhoz. A legutóbbi Powerwolf-koncertről úgy jöttem el, hogy oké, nem rossz, de ezt már láttuk, hallottuk, kellene valami friss elem vagy hatás – legyen az akár egy második énekes vagy énekesnő. A Dominumnál azt érzem, hogy megkaptam ezt a pluszt. Nyilván ez a lufi is kipukkad egyszer, de egy hasonlóan élvezetes album még biztosan benne van a zenekarban. Ha mindezt egy színes-szagos színpadképpel élőben is tudják prezentálni az időközben elindult saját turnéjukon, akkor garantált a sikerük a stílus rajongóinál.

A HP-n elhangzott véleményemmel zárnam ezeket a sorokat: „Igen-igen, vásári metal, de néha jó egy kicsit eltűnni a forgatagban.” ■

„Német zombimetal. Ennek alapján egyes. Mégis: a zene pengeélen egyensúlyoz a mulatós kalózmatal és a komoly melodikus metal között. És hajszállal az utóbbi felé hajlik. Számomra ez valami perverz élvezet. Tetszik!”

– Cselőtei László 8

„Igényesen kivitelezett európai power metal, de erről a 'semiből jött' bandáról már tavaly is azt gondoltam, hogy hol olyanok mint egy slágertábla mellé lövöldöző Beast in Black, hol meg olyanok, mint egy kiherélt Powerwolf.”

– Kánya Ferenc 7

„Van itt minden, mint a búcsúban, csak egyedi, saját hang nincsen. Ettől még persze nem rossz lemez, hallgattatja magát, csak sajnos amikor az ember kikapcsolja, el is felejt.”

– Szénégető Richárd 7

„Ha én a zombihordámmal az élő halottakról énekelnék, ott súlyos riffgörgöttegek mellett hörgések, morgások, fröcsögések, nyáladzások tennék ki a vokáltémákat. Dr. Deadek másképp tálalják ezeket a dolgokat, nagyívű dallamokkal, óriási kórusokkal, és bár a stílus kedvelői alighanem jóízűen fogyasztják majd a lemezt, nekem ilyen formában picit sok rajta a szirup.”

– Zubor Oly 7

„Zombis tematikájú, erősen image-centrikus német csapat a Dominum, olyasféle slágeres bombasztmetal dalokkal, amikkel leginkább a Powerwolf vagy a Beast In Black táborát célozhatják meg sikeresen. Sok zenekar próbálkozik manapság ilyesmivel, ok az erős középmezőnybe tartoznak.”

– Schmidt Péter 6

„Vajon mi hiányzik a metalból manapság? Zombis slágermetall! Ja, nem.”

– Gáti Viktor 5

„Nagyon harsány, nagyon mutatós, hallgattatja magát, így akár még sikeres is lehet, főleg egy erős kiadói háttérrel maga mögött. A popos csilivili külső mögött azonban viszonylag kevés érték, és kevés egyéniség rejlik. Teljesen más vonal, de nagyjából az a szint, mint a Wind Rose.”

– Gyuricza Ferenc 5

„Egy újabb slágermetal csapat, ami semmivel sem jobb, de nem is rosszabb, mint a többi ugyanilyen. A rettenetes Scorpions-feldolgozásért viszont levonok még egy pontot.”

– Kiss Gábor 5

„Ez a csicsás giccsrock/metal világművészetek áll tőlem.”

– Milán Péter 5

„Effektíve tucat lakossági metal, mindennel, ami manapság megy. A zombis külsőségek alapján ennél érdekesebbet vártam. Nyugi, csak viccelek.”

– Uzseka Norbert 5

ACCU\$ER Rebirthless

KIADÓ: MDD RECORDS / ÍRTA: KÁNYA FERENC / 10

Az Accu\$er – vagy gyakoribb írásmód szerint Accuser – a teuton thrash metal egyik dinoszaurusza. A pályát cirka egy fél évtizeddel később kezdték, mint a „Die großen Vier” bandái – csak '86-ban indultak – így relatíve kevesebb idejük és kevesebb sanszuk volt arra, hogy az élbolyba kerüljenek, de mivel a Ruhr-vidék csapatai között igen erős kohézió működött, nem egy alkalommal volt alkalmuk a nagyobb nevűek számíftó Kreator vagy Sodom társaságában lerombolni a színpadokat. Olyan bandákkal töltötték fiatal éveiket, mint az Assassin, a Darkness, a Despair, a Deathrow vagy a Living Death, hogy csak annyit említsek, amennyi nekem is eszembe jut hirtelesen. Ha nem csak a felületén kapirgáld a német fémeket, talán ismerősek ezek a nevek is. Ők voltak a Ruhr-thrash utánpótlás válogatója, a második-harmadvonat.

Aztán jött a '90-es évek... Az Accusert nem úgy törte meg, mint más metal csapatokat. Nem oszlottak fel, bár a tagcserék meggyengítették őket, de nyomták rendületlenül egészen '96-ig és tulajdonképpen nagyon nem is forgatták a köpönyeget, maradtak a thrash metalnál, csak visszavettek a tempóból és átvették az évtizede lüktetését, azaz elhajoltak egy kicsit a groove irányába. Hat teljes műsoridős albumot adtak ki, mielőtt egy hosszabb szünetet tartottak, egészen 2004-ig. Fel nem oszlottak ez idő alatt sem, tagcserék és demóztatások voltak, de ekkor úgy döntött a banda, hogy szakít a múlttal és Scartribe néven egy új dologba fog, ami már inkább amolyan Soulfly-féle nu volt, mintsem groove-os thrash. Ez a dolog mindössze néhány évig tudott működni, a rajongók ugyanis minden koncerten a régi Accuser dalokat követelték, úgyhogy kénytelenek voltak visszarendeződni. Az új csapatban Frank Thoms gitáros-frontemberen kívül csupán René Schütz szólógitáros-dalszerzőtárs volt régi tag, a ritmusszekciót Scartribe-os kollégák vették át.

2010-ben, tizenöt évvel a '90-es évek utolsó Accuser-korongja után jött ki az új évezred első Accuser-e, amit lehet mondani, hogy gyors egymásutánban további öt követett egészen 2020-ig, ez volt a banda eponim albuma, az önmagáról elnevezett, az önmagát definiáló Accuser. És ez volt az utolsó album, amelyen Schütz közreműködött, tavaly ugyanis ismét elhagyta a zenekart. Ismét, mivel korábban is történt olyan, hogy kivált egy időre.

Az Accuser közvetlen utódja, a Rebirthless már a fiatal (az Accuser névvel egyidős) Sascha Stangéval, a progmetalos Firescent húrmágusával készült. Hogy milyen lesz/lett vele a banda, azt a német rajongók már megtapasztalhatták élőben, nekünk viszont októberig várni kellett az album első kislemezére az intenzív ruhr-thrasher címadóval. Ez a nóta sem okozott csalódást az Accuser, vagy úgy általában a teuton thrash rajongóinak, de a teljes album vullkánként berobbanó, a hegyoldalt irtózatos tömegű izzó lávával kőzetig legyaluló, vegyítiszta erőszak Violent Vanity azt hiszem bizonyítékerejű bárki számára, akiben egy csepp kétely is felmerült azzal kapcsolatban, hogy van-e létjogosultsága 2024-ben az Accusernek. Nem véletlen, hogy videó is készült a dalra, ami december első felében került fel a kiadó csatornájára.

És van még ebből a fajta bizonyítékból: ott a néhány riffes, viszont rettentően muzikális középéresszel és szólóval épített gyilkológép Faded Remorse vagy a kíméletlen súlyú és tempójú gitártémákat egymásra halmozó Fear Denied. A visszafogottabb ritmusú darabok közül a szemfülesebbeknek vagy a kíváncsibbakknak már ismerős lehet a nyers szénbányász-thrash Ghost of Disease élő felvétele egy júliusi fesztiválbuliról – na, ez a lemezről arcon rúg! A záró Damned by the Flood lélekszagató riffhengere meglepően finom harmóniákat is csatarendbe állít, de egyébként annyira egységes az anyag, hogy ha felhívtak volna a kiadótól, hogy „Figyelj, nyolcdalos lehet az album, melyik maradjon le?” – lettem volna a telefon. Ugyis furcsálltam volna, hogy magyarul kérdeznék...

Ha csak egy-egy szimpla szóval kellene kifejezni, mit érzek a lemezzel kapcsolatban, ezeket a szavakat mondanám: korszerű, kompromisszummentes, sűrű, sötét, kíméletlen, dühös. Szóval...ezt hívják úgy, hogy THRASH.

BEDSORE Dreaming The Strife For Love

KIADÓ: 20 BUCK SPIN / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

A 2018-ban Rómában alakult Bedsore már a 2020-as Hypnagogic Hallucinations albumon sem hétköznapi módon állt a death metalhoz; nem azzal a céllal ragadtak hangszert, hogy legyártják a Death, a Suffocation vagy az Entombed újabb kópiáját, hanem kezdeni akartak valamit a bennük feszülő kreativitással, és ugyan tudták, hogy a death metal mint keret megfelelő lesz, ha a határokat át kell lépni, akkor bizony nem fognak habozni. Így is történt, az említett debütalbum a hagyaték, a korpusz tisztelete mellett sem akart senkinek a gúnyjába belebújni. Ezt a hozzáállást követték a 2022-ben megjelent spliten is (a japán Mortal Incarnation a másik csapat), ahol az olaszok egy 16 perces kompozícióval jelentkeztek. Nem kellett jóstehetség ahhoz, hogy sejthető legyen: ha születik új album, az sem lesz zsáneranyag.

A Dreaming The Strife For Love olyan album, ami világgossá teszi: a Bedsore négy tagja fejest ugrott az ambíciók, a kalandok szélesen elterülő, vadul kavargó óceánjába. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a death metal határaitól még távolabbra került a zenekar, újabb téglákat vettek ki a stílusfalakból, másrészt a gyökerek között most is ott tekerődzenek e durva, érdes műfaj göcsörtös támasztékai. Nemcsak Jacopo Gianmaria Pepe gitáros/frontember örült, egészen mániákus hangráról van szó, hanem arról, hogy a hangszeres részek között is hallhatunk fenyegető riffelést, miként a Realm Of Eleuterillide gyors, szinte kaotikus black/death-felviharlásában hallhatjuk. Ugyanakkor tény, hogy a hangzás és a zene töménysége közepette a konkrét riffeket nem mindig lehet kivenni. Nem mintha feltétlenül külön kellene választani az egyes zenei részleteket.

A Bedsore új albumát az teszi különösen izgalmassá, ahogyan a '70-es évek progresszív rockját használják, nyúlnak vissza inspirációért, s terelik közel ahhoz a közegehez, ami szintén a sajátjuk, jelesül a death metalhoz. Nem könnyű feladat, minden bizonnyal sok munka, vér, veríték, fáradtság, kidobott ötletek sora vezetett el odáig, hogy ezeket a szerzeményeket véglegesnek és közszemlére tételre alkalmasnak találták. Sok olyan részletet találnak az albumon, ahol metal nem vagy csak mérsékelten van jelen, de számos olyan pont-ra lelünk, ahol a két világ megpróbál összefolyni és ebből valami új ízvillagot kialakítani. A Fountain Of Venus, példának okáért, az akusztikus pengetések, hangszeres részekbe való belevezetések után rendre nekilödul, hogy szabadjára engedje a lovakat, hadd száguldozzák körbe a vidéket. Jacopo egyébként 12-húros gitárt is használt a stúdióban.

SOKKOLÓ EXTRA

Egy ilyen album elvileg azt a lehetőséget is magában hordozza, hogy a zenekar két szék között a földre esik, ugyanis a nagyon kőfejű death metalosok nem tudnak mit kezdeni a szállós, lebegős, billentyűs instrumentálisakciókkal, a sznob proggerék pedig nyugtatóért nyúlnak a bős, death metalos részek és ének hallatán. A Blood Incantation példája jól megmutatja, hogy sokan képtelenek skatulyákon kívül gondolkodni, s bizonyos értelemben a Bedsore nehezebb eset, mert itt nem sok fülbemászó, megjegyezhető részt találunk. A Blood Incantation erősebb ezen a téren. Ha már zenekarneveket említke, a néhai Morbus Chrosn, és a kvázi utód, Sweven is valamelyest hasonló vizeken evez, mint a Bedsore. Annyi a különbség, hogy ez a csapat valamelyest „szétszórtabbnak” tűnik amazoknál. Kísérleti progresszív death metal az, amit az olaszok művelnek, de élvezetes és értékes.

CLEANBREAK We Are The Fire

KIADÓ: FRONTIERS RECORDS / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 8

Az egykoron tévés tehetségkutatóban feltűnt, később a Quiet Riot sorait is megjáró énekes, James Durbin első metalos szólóalbuma kapcsán többek között a Riot jól hallható hatását is megemlítettem, mint amolyan igazodási pontot. Olyan nagyon valószínűleg nem nyúlhattam mellé a srác fizélsbeli preferenciáit és kedvenceit illetően, az immáron második lemezénél tartó Cleanbreak formációban ugyanis épp a Riot-gitáros Mike Flyntz-cel szövetkezett egy kis közös muzsikálásra.

Az első korongot ugyan nem hallottam, de felteszem, azon is az ittenihez hasonló jóféle, kellemes-veretes melodikus metalt hallhatunk, a dalokban – érthető módon – jó néhány Riot-jellegű harmóniamenettel és zenei megoldással. Ami mindenképpen változás, az a James és Mike mellett ügyködő többi muzsikus személye, ugyanis a tavalyelőtti debütőhöz képest bőgőn és a billentyűknél most már Alessandro Del Vecchio, míg a doboknál Nicholas Papapicco hallható. Ezzel együtt a két fő arc zenei dominanciája hallhatóan megmaradt, és bár 21. századi alapklasszikusról nem beszélhetünk, azért az anyag színvonalja jócskán túlmutat a Frontiers kiadós szürke átlagon. (A filléres borító mondjuk méltatlan ezekhez a dalokhoz – sajnos ez már az első lemez esetében is így volt.)

Minekutána a Mike DiMeo korszak hard rockosabb évei után a Riot visszatért a fémesebb vonalhoz, kifejezetten jól esik a fülnek ez a „személyügyi” szempontból és zeneileg oda kötődő, ám összességében azért dallamosabb nótacsozor. Flyntz és Durbin hallhatóan jól tudnak együtt dolgozni, érzik egymás stílusát és erősségeit, a végeredmény pedig egy mindkettőjük világát koherensen magába olvasztó lemezanyag lett. Nem tudom, hosszabb távon mik a tervek e kooperációt illetően, de a magam részéről egyáltalán nem bánnám, ha lenne még folytatása a dolognak. Ez a 44 perc ugyanis teljesen rendben van – ha mostanában európai és tengerentúli ízeket egyaránt felvonultató dallamos metalra vágysz, a We Are The Fire-rel érdemes lesz megpróbálkoznod.

BLACK PYRE Blessed Brán, Son Of The Sea

KIADÓ: BLACK PYRE / ÍRTA: ZUBOR OLLY / 8

A cardiffi Black Pyre legutóbbi nagylemeze, a sorban második Fall of the Northern Kingdom 2023. november 24-én látott napvilágot. Az Asbjorn Daemonium de Noctis vezette black metal formáció harmadik albuma, a Blessed Brán, Son of the Sea pedig pár nappal ezelőtt, november 22-én jelent meg. Nem lehet nem észrevenni, hogy a két hanghordozó kiadása között nem telt el egy teljes esztendő!

Márpedig, ha egy előadó vagy zenekar ilyen ütemben gyártja a lemezeit, ott a mennyiség gyakran a minőség rovására szokott menni. Különösképp igaz ez akkor, ha egy személyes projektről van szó, hiszen nincsenek társak, akik felhívják a zeneszerző figyelmét egy-egy dal hiányosságaira. Rádadásul, az említett Fall... lemeznek is akadt gyermekbetegségei. Elsősorban nem azzal volt a gond, hogy

a szerzemények nem a „szokványos” verze-refrén metódus szerint épültek fel, sokkal inkább azzal, hogy szinte teljes mértékben nélkülözték a váratlan megoldásokat, kiemelkedő dallamokat.

Nos, a Blessed... albumot hallgatva kijelenthető, hogy a Black Pyre kinőtt a gyermekbetegségekből! Egészen nagyívű fejlődésen ment keresztül a formáció ez alatt a nem egész egy év alatt! Asbjorn mintha rájött, ráértzett volna, hogy az atmoszférikus black metalnak is lehetséges (megengedett...) nagyon tágasan, szellősen értelmezni a határait.

Én legalábbis azt érzem, hogy a kelta és brit mitológiából táplálkozó szerzemények sokkal lazábban, mindenféle görccs nélkül születtek meg, mint a korábbi kompozíciók. Egy-egy improvizatívabb, jammelésebb rész arra utal, hogy Asbjorn ezúttal jobban élvezte a zenélést és az album munkálatait, mint egy évvel ezelőtt. Lehetséges, hogy idő kellett számára, amíg megszokta, hogy immáron mindent egyedül kell csinálnia a Black Pyre sorai között. Hiszen, ne feledjük, a formáció első albumát, a 2020-as (szintén novemberi...) Winter Solstice-ot még egy komplett felállás készítette el!

Szóval, mindaz a merevség, ami a Fall... lemeznél még érezhető volt, itt mintha teljesen megszűnt volna! Ennek is köszönhető, hogy a most felvonultatott nyolc szerzemény csak úgy hemzseg a jó témáktól. A főképp károgós, de néhol hörgős vokálok mellett az epikus, atmoszférikus black metalos dolgok ugyanúgy megjelennek, mint a csendesebb, akusztikus, zongorás átkötések. Ezek között pedig simán megférnek a hagyományos heavy metalra hajazó hosszabb riffelések. És ami a legfontosabb, hogy az előző alkotásról hiányzó szép dallamok is sorban felcsendülnek.

Úgyhogy, félre az előítéletekkel! Asbjorn Daemonium de Noctis ugyanis bebizonyította, igenis vannak olyan esetek, amikor nem csak hogy lehetséges, hanem kötelező is egy éven belül két albumot készíteni. Már be is írom a naptárumba a 2025. november 21-i dátumot, és epekedve várom a negyedik Black Pyre-album érkezését.

CORROSIVE ELEMENTS Cut The Serpent's Head

KIADÓ: GREYVESTORM PRODUCTIONS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 6

Franciaországból érkezett a Párizsban székelő Corrosive Elements második albuma CD-n, tetszetős digipack-kiszerelesben. A csapat elég hektikusan működik, legalábbis ami a lemezmegjelenéseket illeti, ugyanis a Cut The Serpent's Head a 2005-ben alakult kvintett második lemeze (az első Toxic Waste Blues címmel 2015-ben jelent meg). Régi vágású csapatról beszélünk, a tagoknak eszük ágában sincs semmilyen pluszt hozzátenni a metal régóta ismert korpuszához. Mondhatjuk, hogy miért is lenne erre szükség, hozzátéve, hogy sokaknak ilyesmire nincs is igénye – legyen az hallgató vagy zenész –, azonban meglehetősen nehéz úgy érdekfeszítőt alkotni, hogy az ember csak a meglévő építőköveket rakosgatja.

Leginkább death metalnak nevezném a franciák zenéjét, azonban számaik tele vannak thrash-témákkal, és az old school hardcore-ral is intim viszonyban vannak. Utóbbi hatások egy lazább, „bulisabb” hozzáállásban, valamint kiabálás, csordavokálós részekben vannak jelen. Erre példa az Among The Casualties, amiben néha egész erős pófas riffeket pengetnek. A csapattól a groove-os megközelítés sem áll távol, mint a záró Fascitalism példázza. Ez egyébként stíluslem-felvonultatásnak is beillene, ugyanis az említett groove-ok mellett southern metalos riffeket, gyors, death metalos aprításokat, és a '80-as évek második felét keresztül-kasul átható thrashes kiabálásokat is tartalmaz. A deaths hörgések mellett ez ad némi változatosságot az anyagnak, nem melleleg a csapat mindent igyekszik rátenni a lemezére, amit szeret.

Őszintén szólva nem gyakorolt rám elementáris hatást a Corrosive Elements albuma, mivel a meglehetősen közepes death metal és a thrash elegye, az évtizedek óta ismert hatások, továbbá az, hogy kevés igazán kiugró témát, dalrészletet hallok, elég kevésbé bizonyult érdekfeszítőnek. Tíz év után ennél több kellett volna. Még akkor is, ha csak ebben a közegben gondolkodnak. Mivel tudom, hogy a metalt hallgatók zöme nem szándékozik kísérletezni, új területeket felfedezni, így sokaknak bejöhethet ez a középtartományokban mozgó death/thrash-anyag.

DESERT NEAR THE END

Tides Of Time

KIADÓ: THEOGONIA RECORDS / ÍRTA: ZUBOR OLLY / 7

A Desert Near the End egy 2010-ben, Athénban alakult zenekar, a Tides of Time pedig a hatodik nagylemeze. Ha már görögökről van szó, nem meglepő módon a grandiózusság jellemzi a hanghordozót, a kísérőlevélben érkező információk szerint minden korábnál nagyobb mértékben.

Nos, mivel nem ismerem a srácok korábbi munkáit, és csak egy-egy régebbi dalukba hallgattam bele előzetesen, így viszonyítási alpom nem igazán van. De tény, hogy a felsorakoztatott szerzemények kellő husskussággal rendelkeznek, mind az összetételüket, mind a hosszukat illetően.

A játék neve amúgy power/thrash metal, igaz, a black és a death rajongóinak is ajánlják a lemezt. Ez pedig annak köszönhető, hogy egy-egy intenzív begyorsulás, különösen az első három szerzeményben akár az utóbbi műfajok kedvelőinek is tetszhet. Hozzátenném, én nem nevezném ezeket se black, se death metalnak, sokkal inkább érteljesebben thrashesnek, de ez már legyen az én bajom.

Mindettől függetlenül (vagy éppen ezért) nekem a lemez eleje tetszik jobban, főleg az Oceans of Time című szerzemény, amely a grandiózussága (és a vadságai...) mellett a korong legemlékezetesebb vezérdallamát is felvonultatja. Ha lehet ilyet mondani egy csupa 5-8 perces tételeket felvonultató hanghordozó esetében, akkor alighanem ez vezethető a történelemtől, emberiségről és sorsról szóló korong slágerszerzeményének.

A Tides... második harmadától kezdve már csak elvétve hallunk gyors részeket, és az emlékezetes(ebb) melódiák is elmaradnak, inkább a kimért témázgatások, riffelgetések veszik át a főszerepet. Pontosabban, mintha innenől a hangszeres szekció még több teret engedne Alexandros Papandreou kifejezetten erős power/thrash torkának az érvényesülésre. Nincs is baj ezzel a témázgatással, és az akusztikus betétek is kellemesei, sőt, a vendégként szereplő énekesnő, Ruby Bouzioti hangja is igazán csodálatos a Damnation című dalban, csak éppen jól esne még az album lezárultáig egy-két, az Oceansban hallott dallamhoz hasonlóval találkozni...

Nos, abban nem vagyok biztos, hogy a power/thrash rajongói mellett az elvakult black- és death-fanatikusok is rákapnak a hanghordozóra, de akik (al)műfaji határok, megkülönböztetések nélkül kedvelik a metal zenét, biztosan fognak maguknak találni rajta néhány tetszetős részt és/vagy komplett szerzeményt.

DJEVEL

Natt Til Ende

KIADÓ: AFTERMATH MUSIC / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

Noha a Djevel megalakulásakor már javában benne jártunk a 2000-es évek első évtizedében, a norvég csapat olyan hozzáállással játssza a black metal, mintha 1995-öt írának. A lemezkiadás meglehetősen gyakori, hiszen az elmúlt tizenöt év alatt már kilenc album készült az újjal bezárólag. Fontos megjegyezni, hogy a színvonal nemhogy nem hagy alább, éppen ellenkezőleg: egyre jobb a lemezek. Sok régi veterán nem tudja tartani a nivót, míg a Tränn Ciekals által létrehozott csapat egyre erőteljesebb teljesítményt nyújt.

Már az album hangzása zene füleimnek: rettenetesen nyers, metsző gitárok hasítanak, tépnek-szaggatnak, s ez a zenével egyetemben visszarepít az említett érába, pontosabban megidézti azt a korszakot, amikor a műfaj valósággal duzzadt az ifjonti erőttől, majd zökkentette a kreativitás, a hangokba foglalt harci mámor. A 2022-es Naa Skrider Natten Sort is bivaly album volt, a Natt Til Ende is az. A Djevel hangokká alakítja a legbőszebb, legvadabb viharokat, s e célkitűzés jegyében áll a zene, a hangzás, az egész produkció. E csapatnak soha nem kellett újradefiniálnia a norvég black metal, hiszen ők mindig ezt adták elő a maga leplezetlen őszinteségében. Rendkívül zord és komor az egész anyag, és ez, miként a legjobb norvég black metalban mindig is így volt, együtt van jelen az összehasonlíthatatlan hangulattal, amit csak Norvégia fiai képesek megalkotni; ilyen atmoszféra csak észak hegyei között fogan.

Az a páratlan a Djevel lemezében, lemezeiben, hogy úgy idéz fel egy zenei stílust és korszakot, hogy másolásról, bugyuta nosztalgiairól szó sem eshet, hiszen a trió saját magát adja, ez az ő zenéjük, az ő világuk. De eleve felerülhet kérdés egy Bård Faust, az Emperor eredeti dobosa kapcsán? A harmadik tag Kvitrím, aki az extrém hang gazdája, plusz a basszust kezeli. Olyan szinten van minden elem a helyén ezen az albumon, hogy ez maga a megtestesült norvég black metal. A zenét néha kísérteties billentyűs háttér teszi még megkapóbbá, Kvitrím hangja pedig olyan, mint a legjobb Dødheimsgard-lemezek. Több hangszínt is használ, de Ciekals énekére külön is ki kell térni. Nagyon jó dallamokat hoz, vérbéli északi kórusokat, heroikus témákat – a zene nélküli kórus az En Vinter Efter Kommer dalban lenyűgöző.

Az album hangzására újfent ki kell térnem: a gitárok és a basszus úgy szól, mintha szögesdróttal játszanának bazaltkockán. Valódi metalprodukción, igazi black metal-megszólalás ez, organikus, eleven, lüktető minden egyes szélfúttá, jégverte, fagy-gyötörte mivoltában. A zenekar ismét tökéletesen elcsípte a formát, amivel e zenét fel kell ruházni.

Számos dalt kiemelhetnék a hétből, de a csaknem negyórás záró címadó felteszi az északi koronát a lemezre: fenyegető, súlyos, lassan hömpölygő nordikus eposz rendkívül erős hangulattal, sőtélen főként tornyosuló hegyvonulatokkal, mély kántálásokkal. Háttorzongató kompozíció! Ez a tétel, miként az egész album jól példázza, hogy a black metal több szinten érvényre jutó és értelmezhető, megélhető irányzat. Nemcsak a metalos jelleg súlyát lehet észlelni, de nagyon erős vizualitással rendelkezik, és az ember benső világát is képes átalakítani, átszellemíteni – eggyé tud válni az értő hallgató azzal az északi milióval, ahol ezek a fenséges hangok cirkulálnak.

Hogy a Djevel milyen szinten táplálkozik, iszik, merít szülőföldje hagyományából, a zongorás I Skovaandsfavn is alátámasztja; egy izzig-vérig norvég instrumentális darab megkapó szépséggel. Ennek apropóján is eszembe jutnak a korabeli norvég albumok, amelyeken ilyen tételeket hallhattunk. A Djevel új lemeze ott van az év legjobbjai között. Aki éli a legkorábbi Aeternus, Burzum, az első lemezes Borknagar, Covenant (In Times Before The Light), a korai Darkthrone, Gehenna, Isvind, Satyricon világát, a Djevellel is bejárhatja a hideg észak minden szépségét.

ERZSEBET NADASDY

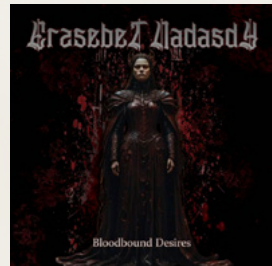
Bloodbound Desires

KIADÓ: SUPERGOAT WRECK-WHORDES / ÍRTA: KÁNYA FERENC / 7

Ismerős szavak a formáció nevében – magyar, mégis talán ismeretlen név ez, ahogy mi mondjuk vagy írjuk: Nádasdy Erzsébet. Minden idők egyik legközismertebb vagy leghírhedtebb magyarjáról van szó pedig: a horrorfilmekbe illő rémtettekkel vádolt, majd haláláig saját kastélyában befalazott Báthory Erzsébetéről. Asszonynevén talán nálunk is kevesebben ismerik.

Báthory Erzsébet egyébként idén pont 410 éve hunyt el Csejte várában. Az évforduló egy évtizede volt szép kerek, de a 410 is emlékezetes szám: egyes források szerint Báthory Erzsébet pontosan ennyi fiatal nőt kínzott és ölt meg. Mások szerint ez a szám hatszáz vagy akár hatszázötven is lehetett, a perirataiban azonban „csupán” 80 rendbeli gyilkossággal vádolták, hivatalos vádat viszont nemesasszonyként nem emelhettek ellene. A Csejtei Rémként vagy Végrofnőként is emlegetett Báthory Erzsébet legendája igen mély hatást gyakorolt a metalezen szcénára. Hogy ennek csak a felszínét kapargassam meg: ott van ugyebár a Venom Countess Bathory nótája a Black Metal albumon, de Quorthon is megemlékezett róla az Under the Sign lemez Woman of Dark Desires dalában, sőt, alapvetően ugye a grófnő családnéve után nevezte el kultikus csapatát is, a Cradle of Filth pedig a Cruelty and the Beast képében egy egész kötetet szánt Báthory Erzsébet életének, míg egy Erzsébet nevű spanyol szimfonikus black metal banda egy teljes koncepciót épített a legendára – pont a nyáron jelent meg Six Hundred and Fifty (itt a 650, ugye) című, egyébként közel kiváló második lemezüik, rajta egy magyar nyelvű zárótétel, a Sírflirart.

A latin nyelvterületen valamiért különösen népszerű Erzsébet grófnőnk. A fenti, meg sok egyéb példa mellett itt van ez a szóban forgó portugál one-man-army, amely asszonynevén nevezi meg őt. A titokzatos egyszemélyes black metal projektről mindössze annyit tudni, hogy az egy-

kori Firstborn Evil gitáros, Melkor van mögötte, aki otthon olyan, mint nálunk mondjuk Márkó Zoli: folyamatosan stúdióprojekteken dolgozik, általában egyedül és legtöbbször határozott műfaji keretek között. Idén hat (ismétlem: 6, azaz hat) teljes lemezt vett fel és adott ki, ezek mind az ősz folyamán, szeptember-október-november során jelentek meg. A két preferált műfaj a melodic black metal és a doom-death, de akad egy szimfonikus black-death album is, viszont ne képzeljünk e mögé akkora zenei spektrumot, mint amit mondjuk a Forlorn, a Hamferd és az Emperor lefed. Ilyenkor nem szoktam érteni, hogy akkor miért ez a dömping, miért kell ennyi vasat a tűzben tartani? Ilyen mennyiségű termelés mellett a minőség kérdése sokadrendű dologgá válik, ne mondja senki, hogy nem. Legyen kevesebb vas, de azok izzanak úgy, ahogy kell, nem is kell annyiszor betenni-kivenni-kalapálni őket.

No, itt forduljunk is rá végre a tárgyra! A Bloodbound Desires album bő negyven perce hét tételben helyez bele minket a legendába, az elsőtől az utolsó gyilkosságig. Talán önmagában nem is találtam volna érdekesnek ezt az anyagot, ha valamilyen klasszikus kóosz-black metal banda játszaná, talán még akkor sem, ha ez a banda Nádasdy Erzsébet nevét viseli. Lehet akkor sem, ha magyar. Itt annyival van többről szó, hogy a sötét cloché alatt korai Mercyful Fate és demókorszakos Hell köré göngyölt norvég vonalas black metalt találunk a la Darkthrone & Gorgoroth, ízléses szeletekben tányérra helyezve, szépen bemutatott textúrákkal, vérvörös narsharabbal leöntve és begónia szirmokkal díszítve – azaz teatrális, dramatisztikus, relatíve több vokális szereplős fekete fém sok-sok Blake-re vagy Byronra hajazó magas irodalmi szöveggel, némi melódiával és helyenként szépen színező billentyűkkel. Becsülettel megkomponált darab. Lehet profán dolog egy black metal-relatív anyag esetében a hangzás kérdéskörét feszegetni, de egy arányosabb, áttekinthetőbb, esetleg dinamikusabb megszólalás határozottan előnyére válna a Bloodbound Desiresnek, az pedig már csak hab lenne a tortán, ha a gitárszólókat nem zárták volna ki a kastély falain kívülre. Nyilván elfogadom, az alkotó szándéka az volt, hogy létrehozza azt, amit végül hallhatunk. Tehát nem azt várnám el, hogy Melkor tegyen a muzsikájába egy kazal billentyűt, egy szólógitárost, egy énekesnőt, meg fújjon bele annyi atmoszférát, hogy szétrobbanjanak az artériái annak, aki hallgatja. Nem. Egészen egyszerűen csak a keverésre kellett volna érzésem szerint picit jobban odafigyelni, hiszen ha a gitár és a dob nem urálná le a teljes hangzásképet, ha megjelenhetne a basszus, ha a front ének kicsit hátrébb lenne a mixben, a szinti és a hozzáadott éneksávok meg kicsit több teret kapnának, attól még nem sérülne az alkotói szabadság, de egy nagyobb kedvvel fogyasztható zenei anyagot kapnánk. Mindettől függetlenül, ha bírod a tematikus, „csináld magad” black metalt, hallgasd meg! Lehet nem lesz folytatása, legálábbis nem tudom, mit lehetne még kihozni a sztoriból...

FORNDOM Mopir

KIADÓ: NORDVIS PRODUKTION / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

A Forndom a 2020-as Fajir albummal lépett be az életembe, vált annak részévé, a lemezt azóta is rendszeresen hallgatom. A svéd Ludvig Swärd a zenész a név mögött, akit a Forndom alakjában pár éve élőben is volt szerencsénk látni/hallani. Az északi folk/ambient formációk közül talán a Forndom hatol a legmélyebb régiókba olyan értelemben, hogy a zene – konkrétan az említett Fajir albumon – ugyan minimalistább, a hangszerelés pörébb, mint sok rokon-formációnál, azonban a komor, melankolikus szépség terén páratlan teljesítményt nyújtott a svéd bárd. Alster címmel 2023-ban újra megjelent a Fajir még lecsupaszítottabb formában, mégpedig zongorára átírtva a mesés dallamokat, minden flanc, díszítőelem, kiegészítő nélkül. Így kell szépen kialakítani egy felvételt, egy zeneanyag esszenciájában rejlt lehetőségeket. A Forndom egy év elteltével elkészült a következő sorlemez, melynek címe: Mopir.

Ludwig Swärd ezúttal is lényegre törően fogalmazott, de néhány tételt kicsit jobban kibontott, mint az korábban jellemző volt rá. Az első benyomásom az volt a Mopir hallatán, hogy a hangszerelést gazdagabbá tette a svéd zenész, szélesedett a felhasznált hangszerek aránya, így a lehetőségek köre is kiszélesedett. Nem tudom, hogy ennek következményeképp történt-e, vagy tudatosan formálta ilyen Swärd a felvételt, de az új album nem olyan súlyosan ködölte,

komor és már-már fenyegető aurájú, mint a Fajir. Lehetséges, hogy a hangszerelési, dalszerzési változatosság kvázi automatikusan hozza magával, hogy a zene kevésbé lesz sötét. Mindez a minőséget szemernyit sem érinti, a 2024-es Forndom is varázslatos, szépséges.

A Forndom dalai még soha nem voltak olyan változatosak, mint a Mopir albumon. Aki ismeri az előző lemezeket, az új szerzeményekben megfigyelheti a zene jellegzetes jegyeit, s azt az izgalmas tapasztalatot élheti át, hogy ezek milyen új formákban és színekkel kiegészülve mutatják meg magukat újfent. A Forndomban korábban is nagyon szép vonásokat hallhattunk, s a hegedűt ez alkalommal egy nagy tehetség, Thomas von Wachenfeldt, a tavaly egy szintén mesés albumot kiadott Bards of Skaði oszlopos tagja szólaltatja meg. Olyanok a hegedű dallamai, mintha a Forndom ezekre a pillanatokra a sötét erdőkből kilépett volna a tisztásra, ahol az északi tájat vakító fénysugarak borítják be. A zene szinte tündöklöklik, miközben fürdik a hegedűszólamokban, miként – többek között – a Den kärke son vi gav zárótételében élvezhetjük. Ennek mintegy ellentétjeként a Moderstjärar jóval komorabb, elégikusabb hangon szólal meg. Janne Posti (Sons Of Crom) kórusrészekkel emelte az album fényét, de rajtuk kívül is egy sor zenész tette hozzá a magáét, hogy a Mopir minden ízében kibontakozhasson.

A Forndom zenéjében az is különleges, hogy az ének is fontos szerepet játszik – ez nem minden északi ambient/folk-formációra igaz –, Swärdnak jó hangja van. Lány, de határozott kontúrokkal rendelkező orgánuma extra szintet visz a zenei elemek közé; hangja már önmagában egy extra tónus a többi között, de a szép dallamokról sem feledkezünk meg.

Sokszor elmondtam már, most is leírom: a zenei hagyaték, hagyomány épp attól eleven és nem poros múzeumi tárgy vagy fogalom, hogy a jelen kor értő művelői veszik a kezükbe és ápolják, tartják életben és adják át a következő generációknak (hagyomány – átadni, áthagyományozni). Ezzel a teremtés kontinuitását megszakítás nélküli biztosítják. A Forndom az egyik legértékesebb művelője ennek a felbecsülhetetlen értékű művészi tevékenységnek.

SOMKOLÓ EXTRA

HOLY MOTHER

Rise

KIADÓ: MASSACRE RECORDS / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 8

Három évvel ezelőtti, 18 esztendőnyi tetszhalott állapotból történt visszatérésük kapcsán, ha egekig nem is magasztaltam, de alapvetően azért megdicsértem a Mike Tirelli énekes vezette Holy Mother Face This Burn albumát. Az ezredforduló környékén szebb napokat is látott – és akkortájt kifejezetten erőteljes, odacsapós lemezekkel előállt – power metal brigád tagsága az előző korong óta teljesen lecserelődött a gyomorrák-túlélő Tirelli mögött, így azt hiszem, voltaképpen immár inkább amolyan szólóprojectről beszélhetünk a Holy Mother név hallatán. A formáció új gitárosa, Mickey Lixx most is még csak 20 éves (18 volt tavalyelőtti belépésekor), és az idén leigazolt dobos srác sem tűnik egy barázdált arcú veteránnak, ennek ellenére a zene irányultsága mit sem változott a három évvel ezelőttiéhez képest.

Ha ismered a DIO zenekar két legkarosabb hangvételű albumát – Strange Highways és Angry Machines –, netán az ezeken gitározó Tracy G egykori saját bandája, a World War III anyagait, akkor valami ilyesmire számíts Tirelliéktől is. De akár az Adrenaline Mob gorombább vonalvezetésű dolgai is jó támpontként szolgálhatnak, pláne hogy Mickey gitárjátéka sem áll távol a Mike Orlando-féle megközelítéstől. Tirelli őszerejű, David Wayne vs. Ronnie James Dio jellegű hangkarakterre pedig önmagáért beszél. Összességében kicsit erősebbnek is érzem most ezt a nekifutást, mint a három évvel ezelőtti visszatérést – a méregerős Toxic Rain/Criminal Afterlife duó szintjét azért nem hozzák vele az arcom, a Face This Burnnél viszont egy árnyalattal bivalyabb ezúttal a végeredmény.

Hasonlóan a három évvel ezelőttiéhez, a kilenc új dal mellé egy korábbi nóta újraértelmezését is hallhatjuk – a Toxic Rainről leporolt Live To Die a mostani befutó. A Fire/The Elevator indítás, a címadó szám, vagy az egyszerre brutális és mégis szinte táncos húzású Interventionist teljesen jól simulnak bele a Holy Mother életműbe – de az egész anyag klasszul hallgattatja magát, engem megyűztek vele. Most sajnálom csak, hogy a totál kultikus 2021-es budapesti koncertjüket kihagyni kényszerültem.

LEGIONS OF DOOM

The Skull 3

KIADÓ: TEE PEE RECORDS / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 10

A Trouble egykori – és egyben sajnos néhai – frontembere, Eric Wagner a doom alapcsapatból történő kiválása után két formációt is futtatott párhuzamosan, ezek voltak a Blackfinger és a The Skull. Utóbbi alakulattal két albumot

rögzített, és már egy harmadikhoz is készültek dalválatok illetve íródtak szövegek, amikor szegény Eric tők értelmetlen halála bekövetkezett. Volt Trouble- és The Skull-beli kollégái, illetve további doomster zenészbárátok vállalkozása a Legions Of Doom, mellyel Eric emlékének adózva fejezték be és vették fel a tervezett harmadik The Skull-lemez félbemaradt dalait – a cím ugye önmagáért beszél.

Zenei irányvonalát tekintve nyílegyenes folytatása ez a 42 és fél perc két elődjének, ami viszont a dolog igazi sava-borsát adja, az nem más, mint az ímígyen kerekre formált nótákat feléneklő két kultikus arc, Karl Agell (ex-Corrosion Of Conformity, Leadfoot, King Hitter) és Scott Reagers (Saint Vitus) személye. Pusztán hírértékén túl érdekes ez a konstelláció azért is, mert a két énekes orgánuma és stílusa egyrészt Wagnerhez, másrészt pedig egymáshoz képest is erősen más karaktert képvisel, így színesítve ezt a doom mércével mérve alpból is viszonylag változatos anyagot. Egyébiránt négy nótát hoz Agell, hármat Reagers, a csúcs-csemege pedig az utolsó előtti Heaven, amihez a még Eric által felénekelte eredeti éneksávok lettek felhasználva. Igazi pszichedelikus-elszállós dal ez, nagyon jó, hogy – vélhetően utoljára – itt még hallhatjuk Wagner eltéveszthetetlen orgánumát.

Amúgy pedig könnyebben fogható, direktebb, zakatolósabb tételek (Insecticide, All Good Things), vérbeli doomster belassulás (Hallow By All Means) és bluesosabb, classic rock húrokat is megpendítő pillanatok (Between Darkness And Dawn) egyaránt helyet kaptak a lemezen, ami bár a Trouble klasszikusaival nem ér fel, de tárgyyszeren nézve-hallgatva azért mindenképpen egy becsületes és hangulatos doom rock/metal anyagnak bizonyul.

Objektíven értékelve egy izmos nyolcast mindenképpen megérdemel a lemez, azzal a megjegyzéssel, hogy a háttér-tények ismeretében az egésznek van egy numerikus módon meg nem határozható, ám vitán felül álló plusz atmoszférája, spirituális tartalma is. Eric emléke, zenei öröksége és ezek a dalok pedig – túl ezen az album elkészítésén és kiadásán – egy alapos koncertturnét is megérdemelnének, így téve teljessé és igazán méltóvá a búcsúaszt.

MASSACRE

Necrolution

KIADÓ: HAMMERHEART / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 6

A floridai Massacre legendás név a death metalban, annak idején az első demókkal a műfaj megalapítói közé tartoztak – anélkül, hogy bárminek a megalapítását sejtették volna – olyan bandákkal, mint a Mantas (a Death elődje), a Master, a Morbid Angel, vagy a Necrophagia. Amikor 1991-ben megjelent a From Beyond debütalbum, a death metal már számos alapművet kiadott magából, azonban a lemez így is klasszikussá vált. Pofonegyszerű, mondhatni jó értelemben primitív death-anyag a From Beyond, vérbeli vasok Morrisound-hangzással, erős dalszerzéssel. Egy évvel később érkezett az Inhuman Condition EP, és ezzel ki is fújt a Massacre története. A lufi leeresztett, kidurrant. Az 1996-os Promise a metal-történet legnagyobb baklövéseinek egyike, egy olyan időszak szülötte, amikor a legtöbb death banda elvesztette a fonalat, s ugyan némelyik kísérlet nem sikerült rosszul, a Massacre próbálkozása volt a leggyatrább. Furcsa dolgokat művelt az Atrocity, a francia Massacra, a Morgoth (Feel Sorry For The Fanatic), az Entombed, de míg ezeknek megvoltak az értékei, Kam Lee új felállású csapata csúnya bakot lőtt. Nem csoda, hogy még abban az évben fel is oszlottak. Mire előmerészkedtek, már javában benne voltunk a 21. században, de hiába a From Beyondot másoló borító, a Back From Beyond (2014) halvány másolata volt a klasszikus első albumnak és a régi demós számoknak.

Feloszlottak, újjáalakultak, feloszlottak, újjáalakultak, 2021-ben megint készült egy lemez Resurgence címmel, de ez sem hozta vissza a régi dicsőséget. Legfeljebb Lee-nek és a nagy névhez csapódó mindenféle tagoknak – akik között még svédok, norvégok is voltak – lehetett érdekes a felmelegített banda. A kislemezek, EP-k, koncertek számolatlan kiadására ki sem térek, a lényeg az, hogy ez év novemberében újabb albumot hozott ki az ezredik felállását megérvő formáció. Soha nem rejtettem véka alá, hogy nehezen tudom komolyan venni azokat a régi bandákat, ahol pusztán az énekes eredeti tag, s amelyek a pszichológiai síkon hatást gyakorló régi, ismert logóval próbálnak meg életben maradni (Agent Steel, Terrorizer stb.), miközben már rég halott az ügy, és finoman szólva kétes színvonalat produkálnak tüké-

letesen felesleges új lemezeikkel. A tagok tulajdonképpen bárholnán gyülekezhetnek a logó alá, s zömmel olyan hangszerekéről van szó, akiknek soha semmi köze nem volt az adott zenekarhoz. Viszont az énekes szeretné életben tartani a nevet – és a pénzforrást. Jobb érzés koncertezni, kiabálni egy banda élén, mint csavarboltban eladónak lenni, vagy pizzafutárkodni. Tudom, gonosz vagyok.

Tehát Necrolution. Semmilyen előzetes elképzelésem nem volt a lemez kapcsán, hacsak az nem, hogy kapok egy újabb középszerű old school death-anyagot. Így is történt, azonban ezzel együtt is azt kell mondanom, hogy a From Beyond óta ez a legegészségesebb Massacre-kiadvány (persze az Inhuman Condition nem számítva). Ez nyilvánvalóan nem sok, nagy ünneplést, tombolát, maszkabált nem kell szerveznie a megjelenés köré, azonban az újdonsült tagok, vagy éppen Lee, összekalapált néhány jobbnak tűnő riffet, témát. Ennél sokkal többet nem lehet várni egy efféle csapattól, ugyanis a nagyon egyszerű zenéknek az a problematikája (és ezt nem ártana belátnia azoknak is, akik mindig az egyszerűséget dicsőítik), hogy a nagyon szűk mozgásteret miatt elkerülhetetlen a szinte azonnali kifulladás, irányvesztés, tartalmatlanság, céltalanság. Ez akkor is így van, ha Lee bevallása szerint is nosztalgikus a Necrolution (a borítóval, logóval együtt), amivel vissza akarták hozni a korai idők death metalját. Ez a lényegesen nem változtat.

A jelenlegi Massacre-ben Lee mellett három, 2024-ben belépett tag van, vagyis az a helyzet áll fenn, amit az imént vázoltam. Ezenkívül a lemez anyagán a svéd Rogga Johansson is gitározott, aki évente tucatnyi lemezt ad ki ugyanabban a műfajban, még a pórusain keresztül is death metalt lehel ki magából, és nagy fájdalom, hogy nem ő játszik minden megjelenő death metal-albumon. Hallani, hogy valamelyest megpróbálták kitéríteni a Massacre-féle death metal vékony mezszyéjét, mivel belátták, hogy nem lenne értelme a Corpsegrinder vagy a Symbolic Immortality újabb verzióját legyártani. Ez azt eredményezte, hogy született néhány jobb riff, doomos rész, de ahol a sztenderd kalapálások érvényesülnek a szokásos thrashes tempóval, ott nem sok érdekes történik. Mint említettem, a doomos témák képezik a lemez leginkább elfogadható részeit. Ilyen pl. az Ad Infinitum: The Final Hour eleje, amíg bele nem kezdenek a szokásos középtempójú galoppozásba. Érdekeség, hogy a 16 szám között hangulati átkötések, effektek, egyéb díszítmények is szerepelnek, nyilván ezzel is megpróbálták jobb színben feltüntetni az anyagot. No és Lee hangja, ami már korántsem olyan egyedi, mint a '80-as években volt, de a frontember ma is kedvvel morog, bömböl.

Nem büntetem meg nagyon a Massacre lemezét, hallani, hogy a Lee által összegereblyézett tagság vért izzadva próbált összehozni valami értékelhetőt. Úgy gondolom, a hat ponttal nagyon méltányos vagyok.

MITOCHONDRION Vitriseptome

KIADÓ: PROFOUND LORE / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

Rég éreztem már ennyire nehéznek egy recenzió megírását: cserbenhagynak az eszközök, hogy érzékeltessem mindazt, ami ezen a lemezen hallható. A Mitochondrion a híres/hírhedt kanadai black/death-szintér egyik legpatinásabb neve, mondhatni, aki éli ezt a fajta zenét, lélegzetvisszafojtva várta, hogy a kvartett visszatérjen. Csaknem tizennégy év telt el a Parasignosis óta (csak két rövid kiadvány érkezett közben), vagyis a várakozás már kezdett kínterhessé válni. Ilyenkor az ember elvárásai már kezdenek nem evilági színezetet ölteni, mivel minden egyes lemez nélküli év után megerősítetik az érzés, hogy valami nagyszabású van készülődésben. A képzeletbeli hegyet pedig csak építi, építi az ember... S mikor megérkezik a mű, az arca kiül a döbbenet, mert a várakozások elsőpörtettek...

A 21. századi black/death metal legjobbjai arról nevezetesebbek, többek között, hogy e műfajok eredeti szellemiségéhez méltón a folyamatos határtárgítást, hódítást tartják szem előtt, s nem azt, hogy „ők egy death vagy black metal zenekar, amelynek ilyen és ilyen lemezt kell írnia”. E csökött szemlélettel anno nem alakult volna meg a Hellhammer, majd a Celtic Frost, nem lett volna Bathory, a Slayer nem adta volna ki a Reign In Blood után a South Of Heaven, nem születtek volna olyan kolosszusok, mint az Altars Of Madness, majd nem lett volna mindenki elsőprő black metal-tornádó a '90-es években. A harmadik évszázad legkomolyabb

viharkeltői ugyanezzel a felfogással állnak neki a zenélésnek: mintha háborúba indulnának, totális tabula rasa, belevetjük magunkat az ismeretlen mélységbe...

A 2003-ban Vancouverben alakult Mitochondrion eme irányvonal nyílhegyét képezi. A Vitriseptome című dupla albummal (85 percben) a teljes színteret kapitulációra kényszerítik, s ugyan ez zene, nem holmi verseny, ez a fogat még egy olyan nagyhagyúkkal teli szintéren is, mint az Antediluvian, az Adversarial, a Portal, vagy az Ulcerate, tekintélyt parancsoló teljesítményt nyújt. Nehéz röviden felvázolni a Vitriseptome anyagát, ugyanis ötletek valóságos miriádja kavargó szüntelen kaleidoszkopikus rendben, amelyek miértjéért, hogyanjait talán csak maga a csapat ismeri.

Egyrésztől masszíván experimentális a kanadaiak black/death metalja, másrészt tetten érhető olyan riffek, hangfűzések, amelyek a death metal leginkább határleöntő klasszikusaira utalnak, csak éppen ezerszer megcsavarva, szögesebbé, drótabbá fektetve. A stúdióban nem kevés hangszer, gitárt, vehettek fel, ugyanis az album néhol olyannyira kaotikus, hogy kvázi hagyományos gitárzene esetében aligha lehet ennél nagyobb zajt kreálni. Zajból álló zuhatagok, szüntelen örvénylések kavargóznak, mintha a zenészek a világok harcát akarták volna hangokba foglalni. Amikor egy-egy pillanatra, például számkezdéseknél, tisztul a kép, hallhatjuk, hogy Shawn Haché gitáros/énekes, valamint Nick Yanchuk kiérlelt rifeket facsar, amelyeket a későbbiekben folyamatos irdalásnak, szabdalásnak, nyújtásnak, egyéb transzformációknak vetnek alá.

Nem árulok zsákbamacskát, rendkívüli feladat ezt a lemezt hallgatni, de akik nem szórakoztató zenében utaznak, továbbá legalább ennyire távol tartják magukat a stílusgyakorlatoktól, és az extrém zene valódi élharcosait kutatják, örömmel ugranak bele a habokba. A zenekar senkit sem fog kézen fogva vezetni az úton, minden egyes hangért, felfogott dalrészletért külön meg kell küzdeni, s aki így áll hozzá a hegy megmászásához, végül pontról pontra megismerheti legalább a mú körvonalait és egyes belső tartományait. Hallhatja Sebastian Montesi basszustémáit az Argentum Mortifixion óskáoszában, és Karl Godard eszelős dobolását.

Végtelenül vad, ugyanakkor szofisztikált, brutális és epikus, szürreális és szinte füllel hallhatóan valószínűtlen, amit a Mitochondrion e visszatérő monstruózus albumon bemutat. Hangok tűnnek fel a semmiből, majd halnak el nyomtalanul. A teljes extrém zenei paletta új alapokra helyezése zajlik, hogy aztán ezeket az alapokat is felszántsák, felszámolják, hogy a szüntelen újratemetés szubsztanciáivá legyenek a zenei alkímisták műhelyében.

Minden határ eltörlése, a pusztítva alkotás/alkotva pusztítás ezer fényben fluoreszkáló megtestesülése a Vitriseptome. Még magam sem hiszem el, amit hallok.

NACHTMYSTIUM

Blight Privilege

KIADÓ: LUPUS LOUNGE/PROPHECY / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

Blake Judd nevét nem kell bemutatni a black metal színteret ismerőknek. Nem csak az amerikai black metal egyik ikonikus figurája, aki sokat tett hozzá a műfajhoz, de élete komoly mélypontokkal volt tele, drogokkal, egyéb sötét dolgokkal. Sok emberrel összerúgta a port a színtéren, de a részletekbe nem megyek bele. Akit érdekel Judd hányatott sorsa, utána néz. Zenekara, a Nachtmystium 2000-ben alakult, mondhatjuk, hogy az egyik szimbóluma a 21. századi black metalnak, a műfaj viharos átmeneteinek, megannyi transzformációjának. A zenekar rengeteg tagcserén, megszűnésén, újjáéledésén ment keresztül, párhuzamosan Judd zaklatott életével. Nem tudom, a töménytelen sok ex-zenész közül ki milyen viszonyban van Blake-vel, mindenesetre a Nachtmystium jelenlegi tagságát egyedül ő alkotja. A Blight Privilege című visszatérő albumon mindent egymaga írt, zenét, a szöveg jó részét, ő énekelte fel a számokat, gitározott, billentyűzött, a többi hangszert pedig vendégek szolgáltatták meg.

The World We Left Behind címmel éppen tíz évvel ezelőtt jelent meg a Nachtmystium legutóbbi sorlemeze, így módon, és a történet fényében a Blight Privilege mindenképpen egy új kezdet. Az anyag hallatán nem lehet megmondani, Judd milyen kedélyállapotban van, mindenesetre hallani, hogy voltak ötletei, elképzelései. A hétszámú album jól összeállított amalgamációja azoknak az elemeknek, amelyek korábban is jellemezték Juddot és zenekarát, de vannak különbségek. A Blight Privilege zeneileg egységesebb képet mutat, mint a Nachtmystium utóbbi lemezeinek többsége; nincsenek kirívó „elhajlások”, szándékosan progresszívnak mutakozó részek, nagy kísérletek. Adott egy elég zajos, tüskés hangzás-kép, s ez mint egy szorosra húzott szögcsapó-köteg, az egész albumot összerántja.

Adottak Judd olyan tételei, mint a Survivor's Remorse, vagy a Conquistador, amelyek mintha a Darkthrone (a régi, természetes) Judd-féle verzió lennének: gyors, intenzív, zajos black metal. Hallhatunk aztán darkos hatású tételeket is, mely világot szintén kedveli e sokszor kiátkozott figura, de a gitárok éles, metsző hangzása, a témák nyomott hangulata és Judd fájdalommal, ám érzéssel telt rikácsolás ezeket sem tesz ki felhőtlenebb hallgatnivalókká. Volt mit kiírnia magából. Egy olyan tétel mély melankóliája, mint a Blind Spot, a kifejező gitárszólók, a kint, gyötör emlékek sugárzó dallamok mintha Judd barázdált, sebekkel felszántott lelkivilágát illusztrálnák darkos, blackes, depresszív tónusaikkal.

A dobtémákat az olasz Francesco Miatto játszotta fel. Szerepel a lemezen a régi zenésztárs, Ken Sorceron, egy másik régi ismerős, Andrew Markuszewski a dalszövegek egy részét írta, Matt Thomas pedig gitáron járult hozzá a lemez anyagához. A Blight Privilege összegzése a Nachtmystium pályafutásának, még akkor is, ha Blake Judd ennek nincs tudatában. Egy nehezen megközelíthető, befelé forduló anyag, ugyanakkor dühvel, lendülettel teli, energikus album. Judd biztos nagy tehertől szabadult meg, miután megírta, felvette és kiadta. A Nachtmystium visszatér.

MONOLITHE

Black Hole District

KIADÓ: HAMMERHEART / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

Noha a doom metal a fémzene eredeti megjelenési formája, a mai napig rendre felbukkannak olyan csapatok, amelyek képesek friss vért injektálni az ódonnak tűnő organizmusba. Ha nincs is annyi ilyen, mint a black metalban (más zsánerben sincs), a doom is életben van. A 2010-es években sok komoly mű jelent meg a doom vidékein, s ugyan jelenleg nem ilyen rózsás a helyzet e lassú metal vizein, manapság is van mire odafigyelni doom-vonatkozásban. Ezek egyike a 2001-ben alakult Monolithe.

A Párizsban működő zenekar eleinte funeral doomként egzisztált, időközben elkezdtek terjeszkedni, s ma már egészen más képet mutatnak, mint az első lemezek. Nemcsak zeneileg, de formailag is különleges a Monolithe. A csapatra kezdettől fogva jellemző egy érdekes koncepció, hiszen a korai kiadványok egy-egy terjedelmes szerzeményt

tartalmaztak, s a későbbiekben is egy sajátos rend és formula szerint készítették a lemezeket. A franciák szeretik a matematikát, a szabályosságot, kiadtak olyan lemezeket, amelyeken három db 15 perces tétel szerepelt, volt 7 perces számokat tartalmazó album, de olyan is, amelyen 4 és 8 perces dalok váltották egymást szisztematikusan. Akit érdekelnek a részletek, utána tud nézni. A Black Hole District című új album, mely sorrendben a tizedik, ismét új koncepciót követ: egyperces instrumentális bevezető és tízperces kompozíciók alkotják. Ha ez konkrétan a zenei tartalomra nincs is hatással, e felfogással a Monolithe teljesen egyedi jelenséget a teljes metal-mezőnyben. Nem is lehet könnyű e szabályt betartva zenét írni.

A fentiek fényében nem lehet meglepő, ha a Monolithe zenéjét progresszív doom metalnak hívjuk, mert a zene komoly tartalommal tölti fel a szimmetrikus kereteket. A funeral doom épphogy nyomokban van jelen, inkább doom/death metallá alakult át, ami leginkább vaskos riffek formájában mutatkozik. A Monolithe-ban mind lemezen, mind élőben hatan vannak (nem teljesen egyezik a kettő), közülük hárman gitároznak, ami nem lehet meglepő a zene fényében. A doomos alaptémákat minduntalan dallamok, harmóniak tartják, s a gitárok mellett olyan szintitémákat is hallhatunk, amelyeket a nagy billentyűs varázsló, Vangelis használt. A franciák merítenek a múltból, a '70-es évek progresszív rockja is megfigyelhető a sűrű barázdák között, de a szövegtekstákhoz kapcsolódóan a sci-fi-érzés is mindig jelen volt a Monolithe zenéjében. Mindez egy kimonodottan egyedi hangzásvilágú, intelligens zenében ölt alakot. Hosszú instrumentális szekciókat hallhatunk, ahol szünetel az ének. Utóbbi alapesetben hörgés, de Frédéric Gervais személyesen dallamos hangú énekessel is rendelkezik. A néha fellelhető narrációk nyilván az elbeszél disztópikus történet szempontjából lényegesek.

A Monolithe zenéjét vélhetően eddig is azok kedvelték, akiket nem feltétlenül kell fülbemászó vagy azonnal ható dallamokkal, témákkal, riffekkel kényeztetni, ilyen minőségben a Black Hole District beleillik a korábbi lemezek sorába. Mindez nem azt jelenti, hogy a zenekar fejest ugрана az érthetetlen, értelmetlen kísérletek laboratóriumi sterilitásába, hiszen szerzeményeik úgy progresszívek, komplexek, hogy megvan bennük a metalos súly, húzás, a death metal vaskossága, amit a dallamok fennköltége színez át. A záró Those Moments Lost in Time monumentális epozsa tökéletesen balanszíroz a metalos súly és a kifinomult dallamok, a doom/death-riffelés és a folyamként áramló hangok között.

Nagyon tehetséges zenekar a Monolithe, s külön óriási teljesítmény, hogy pár évente adnak ki ilyen színvonalú lemezeket. A Black Hole District újabb állomás a egy rendkívül izgalmas underground csapat pályafutásának.

NAGYFERŐ ÉS CSILLAG ENDRE

A Beatrice legendája

KIADÓ: H-MUSIC / ÍRTA: KÁNYA FERENC / 7

Nos, kezdjünk mindent a legelején. Ez nem egy Beatrice-sorlemez. Naaaaaaagy piros betűkkel van rajta a cím Beatrice szava, de én úgy tekintek erre, mint egyfajta "spin-off"-ra. Ezt az albumot Nagy Ferő, a Beatrice vezetője, énekes, üzembentartója és Kossuth-díjas legendája valamint Csillag Endre, azaz Csuka – mint tudjuk gitáros, a Zártosztály alapítója, aki játszott egyebek mellett a Hobo Blues Band, a Kormorán, az Edda művek, a Tunyogi Rock Band, a Bikini, a Hard, illetve Deák Bill Gyula zenekarának soraiban – készítette kettesben. Első közös munka – szól a kiadó promójának szövege, tehát lehet lesz folytatás.

Egy májusi tévéinterjúban Ferőék öszre ígérték az album érkezését és tíz dalt említettek, de végül a Mikulás hozta meg a lemezt és nyolc nóra került fel rá, amelyek zenéjét Csuka írta, a szövegeket pedig Ferő. Előbbi vonatkozásban érdekelt igazán az album, de vannak különös érzéseim ezzel az egész dologgal kapcsolatban. Mindössze két dalban, a címében is közhelyes Szőke ciklonban és a zeneileg érett, szövegében irodalmibb Luciferben érzem úgy, hogy Csuka szabad kezett kapott dalszerzés-ügyileg. A többi tételt illetően van némi gyanakvás bennem, hogy „meg lett irányítva” kicsit a komponálás folyamata, azaz olyan produktum lehetett a cél, ami akár egy Beatrice-lemez is lehetne. Vagy lehetett volna. Ha nem is így történt, végeredményképpen akkor is egy olyan zenei anyag van a kezünkben, ami egyáltalán nem előre

mutat, hanem retrospektív módon idézgeti a régi Beatrice szellemét.

Oké, tudod mit, igazad van, ne mutasson előre, hanem mondjuk csak éljen a percnek, mutassa meg azt, milyen a feelingje egy életre szóló cimboraság után először zenésztársaként összeröffeni és együtt alkotni. A Csak a R&R mondjuk meglehetősen közel van ehhez, de azért ebben is van némi áthallás a régi szalag másik oldaláról. Ami igazán emlékeztet a tesztől, az a kollaboráció, az valószínűleg a Gyere haver. Ez is egy múltba révedő dal, de mind relatív zeneiségében, mind lírájában megfelel a szerzők nagyságának. Viszont ellentét is van, ez meg a Minden bajra. Hangosan kiesett a számon a nótát hallgatva, hogy „Neeeeeeeeemáááááááááá!!!”. Ez a Vidámság lemezről származó Őrület Rock'n'Roll mulatós lakossági rock változata. Annyira Blues Company így, annyira a legalja... Ha már itt tartunk, ha a Csak a R&R úgy szólna és olyan huzata lenne, mint anno az Őrület Rock'n'Rollnak, akkor rendesen jó dal lenne.

Vannak tételek, amelyekben más dolgok miatt is vakaróztam. Felvezetem az elejétől. Az említett májusi interjúban Ferő bemutatott új dobosát, Szpuszenich Richárdot (Omega Diatribe, Tunyó Öröksége), aki elmondta az akkor még hivatalosan be nem mutatott – a stúdióban a monitoron viszont bejátszottak belőle – címadó kapcsán, hogy abban Csuka által írt dobprogram szól. Később, október második fele megasságában arról szólt a hír, hogy Ferő, Csuka és Richárd mellett a Beatrice tagja lett Vigyinszki Máté (Stula Rock) gitáros, viszont a basszusgitáros személye még mindig nem ismert. A lemezen viszont természetesen van basszus. Ezt talán Csuka játssza. Mmmmm... jó. Viszont melózik bennem a kétség, hogy a dobokban miért nem halom a humán faktort? Maradt a gép? Kicsit meglátta volna dinamikát Ricsi játéka. Így annyira nem érezhető a punkos lendület, összességében inkább fáradtak mondanám ezt az anyagot. A dalszövegekben sem hallom a ferős odamondogásokat, de végülis kinek mondogatna már oda? A lázadás már elmúlt. A legendák lázadása itt már inkább a művészi integritás és az önkifejezés megőrzésére próbál fókuszálni. Az még mondjuk megvan.

NORDEIN Bergart

KIADÓ: BERGART PRODUCTIONS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

Mostanában egymást érik a szebbnél szebb észak kiadványok, amelyek többnyire egy-egy ember nevéhez fűződnek. A dungeon synth határait feszegető Őratorpet, a zeneileg szintén egyre színesebb Forndon után a Nordein is felsorakozik a nordikus akusztikus zenék mesés világához. Teszt ezt már egy ideje, hiszen a Bergart a Jørn „Nord” Øyhus által életre hívott Nordein negyedik albuma. Az említett két formációhoz képest a Nordein valamivel mozgalmassabb, kevésbé sötét, sőt, egyes dalokat akár derűsnek is lefeshethetnek, vagy ünnepélyesnek. Ilyen a Sagaland.

Jørn „Nord” Øyhus folyamatosan dolgozik a hangpark felújításán és noha lehetséges, hogy a Bergart kapcsán

nem volt kimondott célja, hogy úgymond változatosabb legyen, mégis azt kell mondanom, hogy sok hangulat, érzés jelenik meg a lemezen. Rendkívül ütítő e művészek, jelesül a Nordein vonatkozásában, hogy a zenész(ek) nem ül(nek) a babérjaikon, hanem zenei, dalszerzői vénájuk segítségével óhajtják kifejezni mindazt, ami az észak-európai, skandináv miliót, világot, hagyományt, lelkiületet megtestesíti. Nincs is szebb annál, mint amikor egy zenész albuma kapcsán halljuk, hogy egészen mélyre nyúlt inspirációért – ott lelt rá a forrásra, amely láthatatlanul, de kitörőhatetlenül, folyamatosan jelen van.

A Jotul egy népzeneben gyökerező, ritmikus dal, hangulata azonnal jókedvre deríti a hallgatót, míg az Asgarvaren részben a dungeon synth műfajjal rokon, s még a Wongraven felejthetetlen Fjelltronen albuma is eszembe jutott, miközben hallgattam. A Nordportal hasonló terepen mozog, mint a Wardruna, a kántálós férfiének és a ritmusos dobok egy északi rítus képét elevenítik fel roppant erőteljes érzékeltséggel. Bármelyik dal szóljon éppen a Bergart albumról, azt sugallja, hogy alkotójában elevenen él a hagyomány, annak művészi vonulatai, s legalább olyan fontos, hogy ugyan a „világ” mint olyan, és a társadalom lehet súlyos beteg – ahogyan az is -, egy mélyen ihletett művész le tud merülni az inspirációért oda, amit nem érint sem idő, sem korszellem, sem bármely egyéb rontó tényező. A Bergart ezt szimbolizálja.

NULLADIK VÁLTOZAT 35

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: UZSEKA NORBERT / 9

A Nulladik Változat 35 éve indult, és az új albumra pár korábban fródott, de kiadatlan szerzeményt is elővettek újra. Mégsem visszatekintő vagy összegző anyag ez, hiszen a csapatnak régesrég megvan a maga hangja, jellegzetességei, és ez most sincs másként.

Ezzel együtt ez egy fura dalcsoport, melynek van némi koncepciója (vagy lehet aszerint is értelmezni), és elég jól jellemzi a borítófestmény. Mely, a két évvel ezelőtti Hol a határ albumhoz hasonlóan ismét Huczek Zoltán műve, csak míg az egy főleg kék kép volt, itt ugye sűrűbbek a színek, de felszabadultabbnak is hat a látvány. Idővel kiderül, hogy ez részben csak látszat...

Mert egyfelől vannak a '90-es évek táncolhatóbb alternatív rockját továbbvivő dalok, megannyi különféle zenei hatás (elég meghallgatni a nyitó Démonpénéteket, amiben raptól bárzenén át csaknem keringő-ritmusig jó sok minden van), másfelől akad bőven komorabb pillanat is. Bár a Nulladik Változat zenéjére, szövegvilágára mindig is jellemző volt a melankólia, a borongós hangulat. Na meg az elvarázsoltóság. Fenes Tibor énekes-gitáros egyike a megmaradt rock-költőknek, megannyi sora direktnek hat, mégis van bennük bőven árnyalat, metafora, értelmezési réteg. És van, ahogy már a kezdetektől, valami szocreál hangulat is, valami tipikus magyar melabú, ami mit sem változott az ún. rendszerváltás óta sem – úgy értem, az országban meg a gondolkodásra képes embereken... Jó példa erre A sivatagból című dal, mely zeneileg a The Cure világára emlékeztet, van sodrása, magával ragadó dallama, és közben ilyenek hangzanak el benne, hogy „Keserű sörrel öblíted le az epét. Ma mi lesz az ebéd?” meg hogy „Az utolsó lúzer srác a sivatagból”.

Volt már ennél rockosabb Nulladik album, sodróbb szerzeményből itt kevesebb van (pl. Az ég felé). Cserébe, főleg fejhallgatóval hallgatva, finom a hangzása, jól átjönnek az egyes hangszerek, legyen szó bár egy szál akusztikus gitárral kísért dalról (mint a három, egy perces részből álló, visszavisszatérő Bárhol is), vagy olyan, gazdagabban hangszerelt számról, amilyen a klipese Ez így talány. Több helyen eszembe jut Cseh Tamás is, aki még Feneséknél is régebben kezdte, de valahogy a hangulat, az érettség hasonló.

A Hölgy az éjszakából lehetne akár egy elvont francia film zenéje is, a Visszaszálnék baljósan indul, de apránként olyan vibrálása lesz, ami épp úgy adná egy dark wave bandától, mint valami pszichedelikus rock csapattól. Az Utazó-ban ezzel szemben mintha '80-as évekből retro-futurista hatásokat hallanék. És így tovább. Ez egy gazdag album, ami nem pusztán azért alternatív rock, mert olyan hagyományokat folytat, hanem mert tényleg annyi mindenfélét magába olvaszt. Nem mondom, hogy ez a legnagyobb kedvencem tőlük, de azt veszem észre magamon, hogy egyre szívesebben hallgatom újra.

ÖRNATORPET Fordomdags

KIADÓ: NORDVIS PRODUKTION / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 10

Mortiis, vagyis Håvard Ellefsen, az Emperor eredeti baszusgítárosa annak idején, miután kivált a csakhamar a black metal egyik legnagyobb alakjává növő zenekarból, és kiadta az első lemezeit (az 1994-es *Født til å Herske* albumtól kezdődően) a művészneve alatt, biztosan nem gondolta volna, hogy zenéjéből egy-két évtized múltán önálló stílusirányzat kerekedik, amelyet ma mindenféle sok fogékony lélek művel, s kiadók szakosodnak rá. Engem már az első Mortiiis-lemezek is megérintettek, s mindegy milyen minőségű hangokat használt fel szintetizátorával a komplett fantasy-világot megteremtő norvég külön, a lényeg az, hogy milyen zeneanyagot tudott kreálni a rendelkezésére álló eszközökkel. Az *Ånden som gjorde Opprør* és *Keiser av en Dimensjon* Ukjent albumok annak idején maximálisan „megvettek” maguknak, ezeket ma is szívesen hallgatom, sőt, en bloc szeretem az egész dungeon synth irányzatot. Merthogy erről van szó. Mortiiis szintetizátor-alkotta zenei világa beszippantott szinte mindenkit, akihez közel állt a black metal, hiszen egészen hasonló érzéseket közvetített a két zenei világ, még ha a hangszerezés el is tért egymástól. Közös pont a modern társadalomtól való elidegenedés annak feneketlen képmutatása és szellemtelen mivolta okán, s e zenék révén (black metal, dungeon synth) ha képzeletben is, de az érintettek átléphettek egy olyan világba, amely valójában a tündérmesékkel rokon; azokkal az írásokkal, novellákkal, történetekkel, ahol léteznek valódi hősök, értékek, önfeláldozás, tisztaság és így tovább. Lehet, hogy ez így naivan hangzik, de az a pusztán tény, hogy léteznek ilyen zenei formák és alkotóik, világosan megmutatja, hogy az emberek normálisabb fele szomjazik azon valóság iránt, ami örök és áttetszően ragyogó, becsületes és őszinte. Ha körvonalazatlanul is, és sokszor ideológiai pótlékokkal megtűzdelve (ördögös dolgok), de erről van szó. Hinni valamiben, behelyezkedni egy birodalomba, amit nem szennyez be az álnokság és a hamisság. Nos, a Mortiiis-féle zenék ezt az illúziót kínálták és kínálják fel a mai napig. Mert illúzióról van szó, ne áltassuk magunkat, hiszen az Aranykort önmagában semmilyen művészeti ág vagy produktum nem fogja nekünk elhozni. Ezen a téren magunknak, magunkban és magunkon kell munkálkodnunk.

Ez a bevezető azon okból kifolyólag is szükséges volt, hogy el lehessen helyezni az underground vonulatok tértképén az Örnatorpet nevű egyszemélyes svéd formációt, amely az egyik legjobb a dungeon synth világában. Az úriember nem kevesebb, mint hét albumot adott ki Örnatorpet név alatt, s

a Fordomdags (magyarul nagyjából: régi napok) a nyolcadik a sorban. Ugyan nem hallgattam mind a hét korábbi kiadványt, egy részüket igen, s állíthatom, hogy a Fordomdags az eddigi legérettebb alkotása. Zenészünk igazat szól, az új lemez anyaga nem annyira egységes, mint a korábbi tematikusabb művei, azonban a változatosság, ami a kilenc új dalt jellemzi, rendkívül felüdítő és örömteli.

Mindig jó hallani egy-egy új dungeon synth-albumot, s megállapítani, hogy az adott művész miképpen értelmezi a műfajt. Konkrétan a Fordomdags olyan változatosságot mutat, hogy kis túlzással nincs két hasonló hangparkkal rendelkező tétel. Egyes szerzemények a dark ambienttel mutatnak rokonságot, másutt mintha akusztikus pengetéseket is hallanék, északi folkzenéket felidézve. Találunk olyan tételt, amit akár a hegyes fülű norvég stílusalapító is jegyezhetett volna annak idején (*Den bleka dagen faller*), de az a szép az Örnatorpet albumán, hogy messzire elkalandozik az egyes dalokban, jelezvén, hogy ez a zene kezdetétől fogva az övé, amivel szabadon rendelkezik, alkot, teremt. Egyszersmind tapasztaljuk eme elbűvölő szerzemények hallatán, hogy sem ének, sem szöveg nem kell ahhoz, hogy a zene a szív közepébe hatoljon.

Ha megpillantjuk a Luciana Nedelea által készített bájos albumborítót, azonnal el tudjuk képzelni, milyen a zene. Északi, kelta, ír tündérmesékben találkozhatunk olyan mesés lényekkel, sötét erdőkkel, tájakkal, amelyek titokzatos világot sugallja ez a borítóillusztráció. Ez pontosan az a zene, amire az „eszképizmus” kifejezést szokás rásütni, s bár én nem tartom szerencsésnek ezt a szót, mivel az ember nem tud elmenekülni a saját tudati tere elől, hiszen minden jó és rossz ott történik, az efféle zenék alkalmasak lehetnek arra, hogy a „menekülés” ne valami elől való futás legyen, hanem sokal inkább valami felé való elmozdulás, ami több, mint a pusztán vegetatív élet kíméletlen kerekének vak és öntudatlan hajszolása.

Csodás album.

PANZERFAUST The Suns Of Perdition – Chapter IV: To Shadow Zion

KIADÓ: EISENWALD / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

A kanadai Panzerfaust által 2005 óta kínált black metal – bár pontosabb lenne a nagylemezeket tekintetbe venni – a műfajon belül is a legkomolyabb szárnyhoz tartozik. Pár éve volt szerencsém hozzájuk élőben – a napokban sajnos nem –, olyan volt, mintha máris bekövetkezett volna a nagy összeomlás. Koncerten a zene legdurvább aspektusai érvényesültek, s

bár a lemezek is messze vannak a gondtalan szórakoztatástól, itthon hallgatva kijön a zene rétegzettsége, megkomponáltsága. A The Suns Of Perdition – Chapter IV: To Shadow Zion a Panzerfaust hatodik albuma, egyben a tetralógia utolsó fejezete.

A Brock Van Dijk gitáros/énekes/dalszerző által működ-tetett csapat talán ezen a lemezen ázott a legmélyebb-re annak a koncepciónak, amit követ a formáció. Ez értendő mind a zenére, mind a tematikára. Ha nem is a szó szoros értelmében vett konceptalbum a Chapter IV, érezhető, hogy az anyag egy feszes rendet követve bontakozik ki az öt tétel előrehaladtával. Epikus, monumentális black metalt hallunk, s az egyes szerzemények sok mindent felvonultatnak abból, amit a 21. századi black metal jelent. Sok remek zenekar ténykedik a black metalban manapság, de nem kérdéses, hogy a Panzerfaust az egyik legsötétebb hangulatú a teljes BM-mezőnyt tekintve. Rettenően nyomasztó, világvégi hangulatú az egész anyag – miként elődei –, igazán jó érzékkel festi le a csapat az egész emberi nemre váró elkerülhetetlen pusztulást. Legalábbis ahogyan ők látják.

Bármilyen komor és vigasztalan legyen is az anyag, jó zenészeket hallgathatunk, Brock Van Dijk jó érzékkel strukturálja a szerzeményeket, amelyek mindegyike olyan zenei részletekkel, ötletekkel hallgattatja magát, hogy nem pusztán egy céltalanul lehúzó, nyomasztó zeneművel kell megbirkóz-nunk, hanem egy kreativitás terén igencsak jól álló csapat munkáját ismerhetjük meg. Van Dijk él az extrém gitározás adta lehetőségekkel; nem merül el végérvényesen a disz-szonáns témákban, hanem sűrű, összetett riffeléssel tölti ki a számokat, s olykor mintha kettőnél is több gitár által keltett szélvihar akarná levinni a tetőt a fejünk felől. Nagyon masszív, nagyon tömör az egész anyag, kitölti az ember hallójáratait, tudatát, figyelmét, s amikor véget ér, a csend szinte magába burkolja az egy perce még a bábeli hangzavar közepén őrlődő hallgatót.

Goliath frontember és van Dijk elemi erejű bőmbölesei sem segítenek terheinken, hangjuk rendkívül erőteljes, s mintha a végidők szószólóit hallanánk kíméletlen dörgedelmeik elharsogása közepette. A black metal nyilván a lét sötét olda-laira fókuszál, ezt nem is lehetne rajta számon kérni, magam sem teszem, de az igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy nem helytálló az a szemlélet, amely azt hangsúlyozza, hogy az ember számára semmilyen üdvözítő kiút nem létezik, csak a balvégezt, a kárhazot, vagy a totális megsemmisülés. Ez természetesen nem igaz. Azzal nincs baj, ha valaki a modern világ anomáliáit tárgyalja és festi le a hangsúlyos eszközökkel – ahogyan éppen a black metal teszi –, azonban eszkatológiai értelemben sokkal több is van, mint pusztán dögvész és siralom. Ez utóbbiak lefestéséhez a Panzerfaust kétségtelenül kiválóan ért. A To Shadow Zion ezt tökéletesen alátámasztja.

RAGÁLY Elkárhozott

KIADÓ: H-MUSIC / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 7

Kisebb csoda, hogy a Ragály nevet még nem használta fel egyetlen metalezenekar sem, azonban 2022-ben megalakult egy csapat, amely ezt a nevet vette fel. Elég egy pillantás a nevek-re, s főleg arra, hogy a tagok hol fordultak meg korábban, hogy a zene már meg is szólaljon lelki füleinkben. A tagok fele a Christian Epidemic sorait erősítette, s ugyan azt a bandát maguk mögött hagyták, nem azért tették, mert a zenei iránnyal nem voltak kibékülve.

Elkátkozott címmel december elején jelent meg a Ragály debütalbuma, amely akár egy újabb Christian Epidemic-lemez is lehetne. Az anyag szerves folytatása a CE zenéjének, én legalábbis nem sok különbséget véltem felfedezni amaz és az Elkárhozott anyaga között. Legfeljebb nyomokban. A Ragály számaiban masszív thrash alapú riffelés folyik, amelyben a death metalnak is van szerepe. Bevallom őszintén, miként a Christian Epidemic esetén, amikor a csapat elkezd tempó-san darálni, fűrészelni, ott kevés fantáziát látok a zenében, ám amikor lassabb, epikusabb moodban fogalmaznak, ott job-ban kidomborodnak az ötletek. Említhetem a középtempós Vallomást.

Már a sokat emlegetett elődzenekarnál is furcsának tartot-tam a billentyűsök alkalmazását, és ezt az érzést most sem tudom teljesen leküzdni. E meglehetősen szögletes, érdes, deathrashesen riffelés zenéhez nálam elég kevésbé illenek a billentyűs szényegvezések, főleg, hogy túl sokat nem adnak

hozzá a szerzeményekhez, inkább a háttérben idomulnak a gitártémákhoz, váltásokhoz. Ez a körülmény ad némi blackes, vagy „szimfonikus” érzetet, de a fókusz a két gitár masszív darálásán van. No és a szintén tipikus, indulatos acsargáson, rikácsoláson.

Nem korszakalkotó lemez, korrektnek mondható.

REBEL Fényhozó

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: KÁNYA FERENC / 8

Szaládi 'Devil' Karesz nevét szerintem már mindenki hal-lotta, aki gyakran lapozgatta a Hammerworld magazint. Nem azért, mert Devil mindig benne volt, hanem azért, mert rendszeres olvasóink valószínűleg képben vannak annyira a hazai metal undergrounddal is, hogy tudják őt hová tenni. Kareszünk régi motoros, idén és nemrég töltötte a hatvanat, sok boldogot kívánunk neki ezúton is!

Bár biztosan nem tervezett dolog volt, de az új lemeze akár úgy is tekinthetünk, mint – József Attila szavaival élve – „ajándék, mellyel meglepem [...] magam magam”. A Fényho-zó Devil bandájának már a negyedik albuma a 2015-ös „Ha eljön majd a vég”, a 2019-es „Sakálok földjén” és a tavaly-előtti „Tűzön vízen át” után. Aki hallotta már a csapatot, tudja milyen muzsikára lehet számítani tőlük, aki pedig nem, annak elmondom, hogy a Rebel klasszikus európai heavy metalban utazik, kisebb-nagyobb zenei kitérőkkel a dallamos vagy a neoklasszikus power metal útjain. Az alapokhoz leg-közelebb a német vagy a svéd vonalas heavy/power zenéket érzem, na és persze a '80-as évek hazai metaljából olyanokat, mint a Rotor vagy a Stress volt. Nyilván harapósabban szólal meg a Rebel, mint Lőrincz Tibiék vagy Szentesi Janóék annak idején, de a fémmegmunkálás módja azt gondolom ugyanaz, mint akkor. Kareszt pályájának a nagyobbik felében mindig jó muzikusok vették körül. Ezúttal sincs másképp, de hogy az említés szintjének felszínességénél kicsit mélyebben kaparásszunk: pontosan olyan kiváló szólómunkát, olyan határozott basszust és olyan ötletgazdag dobolást hallhatunk a lemezen, ami ebben a műfajban elengedhetetlen. Nem belépőszint!

A szövegek sem villányt összehányt szavak. Mindig azért szerettem Karesz szövegeit, mert irodalmiság van bennük. „Lehetél volna angyal, de nem kellett a fény...”, vagy „Mindig egy a cél: hogy becsületben haljon, ki becsületben él...” – most őszintén, hol hallasz mostanában ilyet? Oké, mások az értékek és mások az értékrendek a fiataloknak szóló kemény zenékben (is), valószínűleg a korom miatt tudok én is őszin-tében azonosulni a fentiekkel, mint a mai szövegekkel, amik vagy hétköznapi nyelvezetűek, vagy épp nyakatekertek, művészkedők. Vagy stílusalanonok. Karesz hangját pedig azért szeretem, mert az egyik legegységibb férfi hangszín, ami a legutóbbi 1-2 évtized hazai klasszikus rock/metal felvéte-lein hallható.

A produkcióról viszont sajnos nem tudok ilyen elragad-tatottan mesélni. Egyik-másik nótán kicsit hallatszík, hogy minimális próbatermi meló után lett rögzítve. Ezzel nincs nagy baj, a hőskorban olyan is előfordult, hogy a kiadók hajszolására – nyilván nem Magyarországon – a mainstream bandák gyakorlatilag a stúdióban írták a lemezeiket, és nem lettek rosszak. Meg nem is szóltak rosszul. Ennek az anyag-nak az élvezeti értékéhez viszont nagyon sokat hozzátenne, ha úgy szólna, ahogy a dalok ereje megköveteli. Például a Fel-adni nem lehet, a Memento vagy a Tűz és vér ereje. Ezekben a nótákban is több van, mint amennyi átjön. Jó, tudom, egy jó stúdió egy szűkös büdzsé vagy részének durván három-szorosát elviszi, az underground bandák piaca meg általában nincs akkora, hogy a lemezeladásból megtérüljenek a pro-dukciós költségek.

A lemezkészítés a gazdagok meg az örültek sportja. De játsszunk el egy pillanatra a gondolattal, mekkorát szólna és mekkorát emelne az anyag presztízsen, ha úgy szólna, mint mit tudom én... például az idei Dream Evil-album, hogy ne áldomjunk elsőre túl nagyot. A Metal Gods egyik-másik tételét egyébként is rokonnak érzem a Fényhozóval, vagy vice versa. Azt is tudom viszont, hogy valószínűleg én vagyok csak ilyen válogatós, a banda rajongóinak tökéletesen meg-felel a cucc így, ahogy van. Egyébként magam is szeretettel ajánlom a Fényhozót mindenkinek, aki nem riad vissza a heavy metalnak attól a formájától, ahogy a magyar bandák játszották vagy 35-40 éve.

SAPIENS Sapiens

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: UZSEKA NORBERT / 9

Néhány hónapja jött a meglepő, de örömdetes hír a SAPIENS projektről, melyben Fodor „Fodi” Zoltán énekel (Storm The Studio, ex-Nomad/The Bedlam), és Peroczki „Perso” Gábor felel a zenéért (ő a Cadaveres De Tortugasban és a ManGodban énekel és basszusozott korábban, de az utóbbi időkben saját neve alatt adott ki érdekes anyagokat). Meglepő, azon is túl, hogy Fodi Japánban él, szóval ritkán látjuk idehaza – mert előre megfontolt szándékkal főleg a '80-as évek elektronikus zenéire épülő muzsikát játszik a duó.

Eleve abból indult ki a dolog, hogy ezek ketten a rock és metal mellett csipik ezt a vonalat is, de a dalaikban azért bőven van rock is. Metalos füllel talán az animés stílusú klippel megtámasztott Mexikói pathhelyzet lehet az első nóta, ami betalál, de másutt is vannak torz gitárok. Meg aztán Fodinak annyira jellegzetes a hangja és dallamvilága, hogy más hangszerelésben több másik dal simán beférne a Storm The Studioba is.

Nekem ez a zene részben nosztalgikus, minthogy a '80-as években nőttem fel, és ha tetszett, ha nem, sok ilyesmit hallottam akkor. De azt se titkoltam sose, hogy tudom értékelni a Depeche Mode számos dalát, márpedig a Sapiens is inkább arrafelé tendál. Nem mondom, hogy nincs itt néhány azonnal ható, slágerlistára való pop-dallam (pl. Csak a felhők), de azokban a nótákban is van bőven réteg. Meg aztán Fodi szövegei is annyi költői képet, annyi mélyebb üzenet hordoznak, hogy szó sincs itt buta-diszkóról. Ők maguk pozitív darknak, szomorú diszkónak meg réteg popnak is hívják a cuccot, és nem hazudnak.

Viszont mégsem merő nosztalgia ez az anyag. Zeneileg kellően érdekes és változatos, messze több hatás, apróbb-nagyobb effekt, téma kap helyet benne, mint elsőre gondolnánk. A szövegek pedig nagyon is a mára reflektálnak, függetlenül attól, hogy bevallottan sokat merítették a mai világunkat még jövőként megjósoló, klasszikus sci-fikből (kezdvé Philip K. Dick műveivel). Fodi már a két STS albumon is ezt a vonalat boncolgatta, de mindig továbblép egy-egy gondolattal, s önmagában az is különleges élmény, hogy követhetem ezt az alkotói pályát. Nagyon bírom, hogy simán bedob olyan, akár romantikusnak vagy furának ható szövirágokat, amelyeket más nem merészelne, és tőle hiteles, nála működik. De mindezek olyan ütős, átgondolt és pengeéles meglátásokkal teli üzenetet hordoznak, hogy tényleg segítenek jobban megérteni és feldolgozni a világot, amiben élünk. (Itt érdemes megjegyezni, hogy Perso a szólódalaiban igen hasonló vonalat visz.)

Szóval ez egy erős bemutatkozás lett, a nyitó, szintén slágeresélyes Kozmikus maskarádétól a Zen hús zen csont csaknem U2 módra szálló-felemelő dallamain és a táncos, sodró, rappel és retrofuturisztikus effektekkel színezett #prométheusz-on át a zongorával nyitót, de elég sötét hangulattal lemezt záró Csontvázakig.

SIGN OF THE JACKAL Heavy Metal Survivors

KIADÓ: DYING VICTIMS PRODUCTIONS / ÍRTA: KÁNYA FERENC / 9

Sok szép időszak volt a metal történelme folyamán, szerintem minden tapasztaltabb rockernak vannak szép emlékei különböző korszakokból ütős bulikkal, fasza bandákkal, állat lemezekkel. Ami az utóbbi kategóriát illeti, részemről ezeknek az emlékeknek a többsége a '80-as években meg a '90-es évek elején gyökerezik. Kicsit távolabbról szemlélve a '90-es évek túlnyomó része sem volt annyira döglött, mint amennyire közelről látszott. Ez a korszak is hozott ezt-azt, viszont véleményem szerint az új évezred első évtizede, kábé úgy a dereka tájékától egy picit izgalmasabbnak tűnt, abból a szempontból legalábbis, hogy elindult egyfajta „revival” és nem csak a metal nagy öregei jöttek egymás után újra jobbnál jobb lemezekkel, de új, fiatal bandák is elkezdtek moco-rogni a kedvenc műfajaim háza táján, és a mozgolódásuk elindította a heavy metal meg a thrash legújabb hullámát. Jöttek azok a zenék, amelyek a tradíciók tiszteletben

tartása mellett már egy új látásmódot is tükröznek, ez az ő Újzövetségük. Vagy a Legújabb Szövetség, ilyen párhuzam viszont sajnos nincs, a Bibliának ez a része egyelőre nem jött még ki. Ez az új hullám hozott persze hajótörötteket is, de nagyon sok jó bandát ismertem meg ebben az érában. A legjobbak közülük valamit elsősorban északon teremték, Svédország és Kanada ontotta őket. Azóta eltelt 15-20(!!) esztendő, és legtöbben ma is talpon vannak közülük - ami azt mutatja, hogy valóban jók voltak, nem csak én voltam elfogult az irányukban. Néhányan konzolidálódtak, néhányan vadak maradtak.

Ez a banda, a fentiek földrajzi vonatkozásában tulajdonképp kakukktójás, hiszen az európai kontinens másik végéről való: olasz, pontosabban dél-tiroli. A kronológiát tekintve a Sign of the Jackal nem a legelső hullámokkal érkezett, hiszen 2008-ban alakultak, viszont az alapítók közül a két gitáros a thrasher National Suicide soraiban már néhány éve nyomatta az újhullámot, azaz deszkát váltottak csak. A Jackal a klasszikus Priest-Accept-Warlock vonalas euroheavy és a Dokken- meg Chastain-féle tengerentúli dallamosság elegyítésében találta meg a maga útját, olyan muzsikában, ami a '80-as évek végével eltűnt a piacról. Mindezt énekesnővel és horrorfilm ihletett koncepcióval. A bemutatkozó lemezükre fél évtizedet kellett várni, bár a High Rollernél 2013-ban megjelent megjelent Mark of the Beast dalai már 2008-2011 között megíródtak. A kettes Breaking the Spell egy kisebb kiadónál látott napvilágot, és újabb fél évtizedet váratott magára. A Heavy Metal Survivors ismét másik cég kiadásában jött ki, és igazából ez is öt évvel követte volna az elődjét, de 2023-ban több tagcserén is keresztülment a csapat, amelyek során két meghatározó muzsikusi is elhagyta a zenekart. Mára a Jackal eredeti tagjai csupán ketten vannak; a démonkirálynő Laura Collier énekesnő és Bob Condini gitáros-dalszerző. A felállás többi része tavaly stabilizálódott, a hármas Jackal-album már az új tagokkal készült.

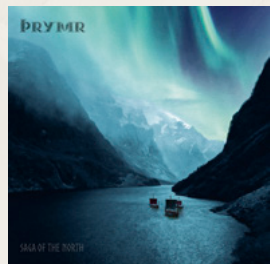
A korai lemezekhez képest a banda nem lett szelídőbb, csapán szereztek jó adag rutint, ami a kiműveltebb zenei megoldásoktól sem zárkózik el. A Survivorst hallgatva az tisztult le bennem, hogy bár még mindig hallom a fenti hatásokat, a dalok más irányba is elvisznek, és korántsem biztos, hogy csak Laura hangja miatt. Ha emlékszik valaki az egyetlen '86-os album után feloszlott csajfrontos Carrie-re, vagy a Rough nevű, szintén női frontos bandára, ami csak a '88-as First Cut albumot hagyta ránk - na, ilyesmikre gondoltam közben. Előbbire gyakrabban. Kemény, de dallamos, amerikai kontinentális heavy metal rengeteg energiával és nagy hangulattal. Öröm volt hallgatni a korongot. A fiatal bandák hatalmas feelinggel tudják nyomni ezt a muzsikát, de ennyire hitelesen, ennyire true módon azért nem tolják minden garázsban. Nehéz nótát kiemelni az anyagból, de van két dal, ami nagyon bátran nyúl a heavy metal különböző karakterű „alapanyagaihoz” és meglepő kontrasztú, ám nagyon harmonikus kombináció született velük. Az egyik a gyors-középtempós, instru Phantasm, amiben az Accept kemény, straightforward riffelése és a Mercyful Fate orgonával megbólintott baljóslatú hangulata folyik össze, két zseni és passzentes szólóval. A másik a szintén midtempós Shocker, amiben meg valami Warlock-szerű nyers germán metaltra dolgozták rá a Dokken technikailag kifinomult megközelítését és fülbemászó dallamosságát, csak a refrénnél szúrja át a külső köpenyt a porosz stílusú csordavokál. A szóló ebben a darabban is fantasztikus, ahogyan a többiben is egyébként. Jó album. Ha szereted a klasszikus heavy metalt, mindenképp érdemes meghallgatnod.

Szeretném azt hinni, hogy ez az olasz csapat nagy jövő előtt áll, de manapság sajnos nem azt a világot éljük, amikor valaminek nagy lehet a jövője. Maradok inkább a racionalitás talaján és remélem, hogy sokáig velünk maradnak még, mert jó, amit csinálnak.

TENGERI PÜSPÖK Disconnected

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: UZSEKA NORBERT / 10

A jobbára veszprémi Tengeri Püspök 1998-ban alakult, hol voltak, hol nem (mondhatni, illőn a mende-mondákból vett névhez), aztán 2024 decemberéig kellett várni az első albumukra. A Tool sehol nincs hozzájuk képest... Anno az egyik demójukról írtam, de még az is az előző évezredben volt. Akárhogy is, a mai felállás '18 óta létezik, s az utóbbi pár

évből észrevehetően egyre inkább jelen voltak a szintéren. A Disconnected pedig egy érett, rendkívüli anyag lett.

A csapatból Varga Péter gitáros és Cseh Balázs basszusgitáros tagja a Soundgarden dalokat játszó Superunknowns-nak, és saját zenekarukban is megvan Cornellék hatása. Hoh! Árpád dobost a Hollywooddooból ismerheted, na, az kevésbé köszön itt vissza, de tény, hogy emberünknek mind a tördelt, mind a húzós ritmusok zseniálisan mennek. Horváth Barna gitáros és Bartalis Dávid énekes is egyenrangú játékosok, s amit öten összemuzsikálnak, az bárhol a világon megállná a helyét.

Szóval igen, van itt grunge, de a metalosabb fajtából (az Alice In Chains-t is meg lehet említeni hatásként). Stoner, sőt vaskos doom riffeknek sincs híján az anyag, de progresszív témákból is bőven akad. A Toolt és a King Crimsonot szintén kiérezni itt-ott (sőt, a King's X-től a Floydon és Doors-on át a VoiVod-ig rakat más is felémlik pillanatokra), de azt is, hogy ezek a negyvenes fazonok mind-ezen hatásokat olyan szinten tették magukévá, hogy gyakorlatilag mint adott nyelvet használgák, a saját gondolataik, érzéseik, zenei témáik közlésére. Nekem legalábbis nincs az az érzésem, hogy bármit másolnának, egyszerűen csak ismerős a közeg, de egyértelműen nem ezeket hallom, hanem a Tengeri Püspököt.

Az album nincs egészen félórás sem, de annyira sűrű, annyi minden történik rajta, hogy nem érződik túl rövidnek. Az a fajta anyag, ami megdolgoz, amibe munkát kell fektetni, de iszonyatmód meghálálja. Annyi finomság van benne, annyi döbbenetesen jó téma, hogy a sokadik hallgatásnál is csak néztem hitetlenkedve, hogy ez is mi?! Miközben meg olyan súlyos, masszív, sőt nyers riffek is vannak, hogy pusztán metalként is jó hallgatni, olyankor, amikor nincs ideged belemerni, egyszerűen csak szeretné, ha valami kimasz-szírozna belőle a rosszat. És mindemellett vannak olyan dallamai Dávidnak, amik már elsőre elkezdnek beépülni, és elképesztően jól énekel!

Minden dalt szénné lehetne elemezni, azért a Wrath-ot emelem ki, mert ami építkezés, fokozás abban megy, amilyen katarzisa csavarodik, az mesteri. Repetitív ritmusra épülő, lassabb, lebegős a kezdése, apránként fokozódik benne a feszültség, a refrénben még tán vokál is van, és a fő riffnek több arcát is megmutatják, ahogy megy előre: épp úgy lehetne kései Soundgarden, lecsupaszított AIC, majd Tool, végül egy pillanatra Mastodon. Aztán érkezik egy csaknem blues-os vagy dzsesszes szóló, majd a refrén halkán jön vissza, hogy aztán kirobbanjon az üvöltés s vele a riff... Hátborzongató. De valójában a többi nóta is ugyanilyen kalandos, izgalmas és erős.

Az év legelén az Alva adott ki egy 10 pontos grunge/stoner/prog lemezt, az év végén meg a Tengeri Püspök (s még mi minden volt e kettő között!). 2024-et úgy fogjuk emlegetni, mint a magyar rock/metal egyik legerősebb évét.

THRYSR

Saga Of The North

KIADÓ: DARKNESS SHALL RISE / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

A black metalban mindig is szokásban volt a projektelés, a zenészek már a '90-es években is sok alkalmi formációt hoztak létre, szólólemezeket adtak ki, hogy kreativitásukat minél változatosabb formákban juttassák kifejezésre. Annak idején Fenriz, Ihsahn, Satyr és sokan mások is éltek a maguk kialakította lehetőségekkel, számos zenész több formációban is játszott párhuzamosan. És ez a tendencia a mai napig tart. Trym Torson személyében újabb zenészt üdvözölhetünk, aki a projektelés területére lépett.

Thrymr vagy Prymr néven egy olyan műfajban próbálja ki magát, amit eddig még nem hallhattunk az ex-Enslaved/Emperor-dobostól. Hangszerezéssel ugyan kevésbé, ám hangulatilag annál több közös vonás van a black metal és a dark ambient között, Torson ugyanis e hónapban ez utóbbira emlékeztető szólólemezzel jelentkezik Saga Of The North címmel. Az album első dala, a Landsbyen kissé megtévesztő lehet, ugyanis egy lendületesebb, akár valamelyest harsány-nak is tekinthető, mi több vidám pillanatokkal is rendelkező szerzemény, ám a lemez nem ebben a mederben folytatódik.

A Trusselen tételtől kezdődően átveszik az uralmat a többnyire halkán morajló, visszafogottan építkező kompozíciók,

melyeknek inkább meditatív a jelenléte. Számonként eltér, hogy melyik milyen hangulattal bír, mit sugároz a hallgató felé, ennek következtében vált ki érzéseket a befogadóban, de az anyag egységesnek tekinthető azon vonatkozásban, hogy zajos megoldásokra, nagy kirobbanásokra egyáltalán nem kell számítani.

Éppen ellenkezőleg: a Saga Of The North nem észak sokszor egészen vásáriként, színes vurstliként látottat giccsparádéját mutatja be „köszönhetően” egyes bandák-nak, hanem a természet szépségét, az elemi erők mozgása alatti szunnyadását, mintegy a vihar előtti csendet; annak a világnak a nyugodt fensőbbiségét, ami tisztában van az erejével, önnön nagyságával, s éppen ezért szük-ségtelen, hogy ezt folyamatosan bizonygassa, kinyilvánítsa. Elég egy magaslati sziklás kiszögellésről lepillantani a gyönyörű fjordra, hogy minden hang elnémuljon, lélegzet elakadjon. Erről szól a Thrymr albuma, erről beszél egy olyan tétel, mint a záró Håpet, egy zongorás, neoklasszikosokkal is távoli rokonságot sejtető szép szerzemény. Másutt fenyegetőbb hangulattal is találkozhatunk, ahol az effektek, zajok kísérteties atmoszférával telítettek.

A Saga Of The North nem a nagy csaták, harcok lemeze, nem a hódítások, a vad ünnepeké zenéje – legalábbis a zene egyáltalán nem ezt látta – inkább észak fenségességéről beszél: a határtalanság érzéséről és megéléséről, a véghetetlennek tűnő természet megannyi arcáról, ami északon különösen szép, egyben szélsőséges formákban képes megmutatni magát. Egy olyan zenész, mint Trym Torson, aki mind a bensőjében, mind monumentális zenekaraiban (Emperor, Enslaved) mindezt sokszor kinyilvánította, magában hordozza ezt a világot és világmegélt. Ennek a lenyomata a Thrymr albuma, a mély tapasztalatok külsővé, mások által is befogadhatóvá tétele; művészi, zenei megnyilvánulása.

UNTIL DEATH OVERTAKES ME

Diagenesis

KIADÓ: AESTHETIC DEATH / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 7

A belga Stijn Van Cauter a funeral doom egyik legnagyobb kedvelője/művelője, számára valóságos misszió az extrém doom metal. Talán mondhatom, hogy temérdek projektje közül az Until Death Overtakes me a legfontosabb, amellyel idén 25 éve fejt ki morózus, s szinte aszketikus tevékenységét. Van Cauter nem kívánja „színesíteni” a funeral doomot, netán új elemeket belevinni, számára egy adott hangulatvilág visszaadása a fontos, s lemezeivel is rendre erre törekszik. Én a 2003-as Prelude To Monolith albummal ismertem meg a formációt, s időközben belekóstoltam e különözzenész egyéb formációiba is.

Aki ismeri az Until Death Overtakes Me életútját, tudja, mire számíthat a Diagenesis című tizenharmadik albumtól. Egy órában négy terjedelmes tételt, amelyek sűrű ködplekben úszó tájakat, őszi temetői látképeket, reszketve imádkozó kőangyalokat, hosszú emberöltők néma tanúiként hajladozó fákat láttatnak. Miközben szól ez a lassúnál is lassabb zene, nem feltétlenül olyan jelzők jutnak eszembe, mint „síri”, „sötét”, és hasonlók, amelyeket a legtöbbször használnak a funeral doom kapcsán, hanem az a benyomásom támadt, hogy a Diagenesis a mozdulatlanság epozsa – ha ebben van is némi ellentmondás. Forrongó, kavargó, folyamatos változásban lévő samsárai létünk közepette, melynek egyetlen biztos pontja sincs, ez a lemez mintha kísérletet tenne arra, hogy a ponszerűséget jelenítse meg az örvény közepette. A teremtett világ egyik alapattribútumaként megjelenő „idő” belül az egymásra következést próbálna meg lelassítani, felfüggeszteni. Ez a tempó pusztán lecsökkentésével nem lehetséges, mindenesetre a belga zenész megpróbálja megközelíteni a zenei statikusság szobrát, s már a törekvés figyelemreméltó.

Egészen minimál-riffek, véghetetlen lassúsággal végigvonuló dobok, kísérteties, álomszerű billentyűsök, s szinte haragosan vonuló folyó dübörgéseként érzékelhető mély hörgések ünneplik önmagukba roskadtn az elmúlás dalát. Lehet célként kitűzni az idő megállítását, de az magának a világvégének az eljövételével lesz azonos. Erre még Stijn Van Cauter sincs felkészülve.

SOKKOLÓ EXTRA

Rájuk omlott?

Úgy tűnik, a 2021-es visszatérő, Örökkévégtelen albummal egy igen aktív időszak kezdődött a Mantra-utód Om életében. A 2022-es Töredék után, most novemberben ismét kaptunk egy új lemezt. Ezzel kapcsolatban Vijaya Gauranga das, a projekt motorja ült le velünk beszélgetni.

SZÖVEG: SZÉNÉGETŐ RICHÁRD · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

Nemrégiben megjelent az Om negyedik lemeze, ami két évvel követi az előzőt. Mondhatjuk, hogy lendületben vagy, ami a dalszerzést illeti?

„Igen, folyamatosan jönnek az ötletek a zenei alapokra, amikből összeállnak a dalok. Ez néha pár óra alatt megtörténik és csak igazgatom később, néha több hónapig is a fiókban maradnak. Mióta a fiaim nagyobbak lettek, többet van a kezemben a gitár, és ha ott van, akkor egy-két ötlet könnyen jön. A szöveg kérdése mindig nehezebb. Van, amire van ötletem és megírom, van, amire Zoli csap le az átküldött demó alapján, és van, ami lóg a levegőben egy jó darabig és valaki kisegít.”

Szerintem egy határozottan pozitívabb végkicsengésű anyag a Ránk omlott, mint az előző kettő. Mennyire értesz ezzel egyet? Te milyennek hallod?

„Örülök, hogy így érzed, mert a borítón egy szinte teljesen elpusztult világot látunk, a lemez címe se biztató, és a legtöbb dal szövege se vidám. Talán az jön át, hogy hiszünk a jövőben, a következő nemzedékben, a Mindenhatóban.”

Milyen zenék hatnak rád mostanában? A dalíró periódusban hallgatsz egyáltalán zenét?

„Igen, sok zenét hallgatok, minden újba befelelek, de vannak kedvencek is, akiket követelek, és visszahallgatom a korábbi albumait. Ilyen a nem annyira ismert Soen, Leprous, Khemmis, Novelists stb. Inspirál a Slipknot folyamatos megújulása és bátorsága a különböző hangulatok megteremtésében egy lemezen belül. Az újabbak közül: Spiritbox, Gojira, Jinjer, BMTH, de az új Linkin Park-lemez is nagy király. Persze régi klasszikusok is előkerülnek. Inkább túltöltöm magam, ezért nincs egyértelmű hatás.”

Szerintem mostanra már eléggé sikerült eltávolodni a Mantra hangzásvilágától, és kialakítani egy olyan hangzásképet, ami ugyan még emlékeztet, de már csak jelzésértékkel. Ez tudatos törekvés részedről?

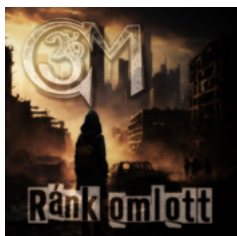
„Érdekes, mert pont az első Om-lemez az Értel volt a legtávolabb, pedig az időben nagyon közel volt a Mantra végétől, de Kanyó Peti hangja, illetve az, hogy egy teljesen külsős vette fel az albumot és producerelte is okozta ezt. Gitársoundban inkább visszatértem, de kétségtelen, hogy a friss behatások is ott vannak. Szívesen kísérletezek, megtehetem, mert az is az én 'játsszóterem'. Nem tudok kimászni a bőrömből, nem tudok tőlem idegen zenét csinálni, de mivel nekem sok minden belefér, ezért ez egy nagy kör. Mivel se kiadói, se tömegnyomás nincs rajtam így könnyű. Csak egy feltétel van: a végeredmény nem lehet szar.”

A CD bónuszaként megkapjuk a teljes tavalyi FeldolgozOM EP-t. Ide milyen meritéssel válogattátok a dalokat?

„Mindegyik dalnak külön története van. A kiadónak hiányzott a Mantra 108 lemezének az anyaga a digitális felületeken és tőlem kérték. E miatt újrahallgattam és elszomorodtam, hogy mennyire nem szól jól, ezért poénból csináltam egy 'új' Igazi Otthont, persze Zoli benne volt, hogy felénekelje. Aztán a felvételek közbeni beszélgetéskor jöttek elő a régi kedvencek, mint az Alice in Chainstől Would?, a Depeche Mode, akiktől végül egy nem annyira szokásos dalt választottunk, és a KimNowak Gyémántja, aminek világlágernek kellett volna lennie. Persze mindegyiket megbolondítottuk, a saját képünkre formáltuk. A legtöbb meló a Velem vagy szimfonikus verziójával volt, iszonyú sok sávon vannak hangszerek Balázs Gergely barátom jóvoltából.”

Gondolom még jó pár EP-t meg tudnátok tölteni a kedvenceitekkel. Várható folytatás?

„Igen, azt beszéltem a Zolival, hogy fogunk még ilyet csinálni, pláne ezért, mert a következő lemez elég nagy falat lesz, a tervek szerint egy konceptalbum. De ez még formálódik, addig top secret. A covereket már el is kezdtük, pár napja jött ki a Mantra megalakulásának tiszteletére – az egyik első dalra, a Karmára készült egy feldolgozás, amiben nem csak Zoli, hanem Csató Peti, Kovácsnézi Attila, Peru, és Veres Gabi is énekel/üvölt. Nem volt könnyű belerakni öt ekkora hangot.”

„A VALÓSÁG NAGYON RIDEG: VAGY KOMOLY IGÉNY VAN EGY ZENEKARRA, ÉS RÖGTÖN RENTÁBILIS, VAGY VALAKI/VALAKIK FINANSZÍROZZÁK A MŰKÖDÉST.”

Ugyan az Om továbbra is a te projekted elsősorban a külső szemlélő számára, mégis felfedezhetőek állandó közreműködők. Lőrincz Zoli tagnak tekinthető melletted?

„Igen, vele már társak vagyunk. Ez olyan természetesen alakult ki, ahogy egyre többet dolgoztunk együtt, beszélgettünk, barátok lettünk és kölcsönösen értékeltük a másik munkáját. Itt mesélem el először, hogy volt benne egy gát, amit szerencsére kimondott, hogy ő tiszteli az én világnézetemet, de nem pont így látja a világot. Aztán a sok beszélgetésből kiderült, hogy nagyon is hasonlóan látjuk a dolgot, ha külsőségeket félretesszük.”

A klasszikus értelemben vett zenekarrá formálás továbbra sem foglalkoztat?

„Vicces, hogy a múltban voltak olyan zenekarok, akik a színpadon ott voltak, de más írta nekik a szá-

mokat és más játszotta fel a stúdióban, mi meg fordítva létezőnk. A mai világban, amikor pár kattintással az MI legyárt neked számokat, sőt zenekarokat, az is értékes, ha valódi emberek találják ki, és veszik fel a dalokat.”

Hogy látod most, mennyi esély van arra, hogy az Om koncertező csapattá váljon?

„Kizárni nem tudom, de nem sok esélyt adok neki. Sajnos a valóság nagyon rideg: vagy komoly igény van egy zenekarra, és rögtön rentábilis, vagy valaki/valakik finanszírozzák a működést. Sajnos egyik sem reális most. De a színpadi jelenlétén kívül mindent meg tudunk így is adni. Vannak számok, klipek, lemez, póló és bárkivel szívesen dumálok, chatelek. Csak a hónaljszagról kell lemondani...”
(nevet)

És a végére a kikerülhetetlen kérdés: Mantra fronton szerinted várható még valaha aktivitás, vagy az egy teljesen lezárt történet mára?

„Jaya Hari nem szeretne már vele foglalkozni, így koncert, új szám nem lesz. Feldolgozások, ritkaságok jöhetnek még, de más nem. Ha valami változik, szólunk.” **HW**

Speth

Családtregény

SZÖVEG: GÁTI VIKTOR
FOTÓ: TERHI YLIMÄINEN

*A svéd metalszíntrék egyik legkarak-
teresebb szereplője, a több mint
három évtizedes múlttal büszkélke-
dő Opeth öt esztendővel a legutób-
bi nagylemez, az In Cauda Venenum
után végre új albummal jelentkezett.
A The Last Will And Testament egy
konceptlemezt, a második a banda kar-
rierjében az 1999-ben megjelent Still
Life mellett. Ám amíg az egy tragikus
szerelmi történetet elbeszélő dalcso-
kor, addig emez egy partiarkális csa-
lád életének hasonlóan sötét cselekmé-
nyét tár fel, tele nem várt fejlemények-
kel, borzongató fordulatokkal. A szto-
ri háttérét és a zenekar pályáját átfo-
góbban érintő kérdések egyaránt terí-
tékre kerültek a csapat egyik oszlo-
pos tagjával, Fredrik Åkesson gitáros-
sal folytatott beszélgetésünk során.*

A tizennegyedik lemezetek a napokban jelent meg. Melyek az első gondolataid ezzel kapcsolatban?

„Nos, mint tudod, hosszú időbe telt, míg elkészült az anyag. És bár eredetileg októberben terveztük kiadni, a megjelenést több mint egy hónappal elhalasztani kényeszerültünk, nem várt gyártási fennakadás miatt. Jelenleg egy háromhetes észak-amerikai turnén vagyunk, ahol már néhány új dalt is játszunk. Izgalmas látni az emberek első reakcióját, amelyek eddig igazán kedvezők, és kíváncsi vagyok, mit szólnak majd, amikor a kezükbe veszik az albumot. Ez a lemez remekül mutatja, zenekarként és emberileg hol tartunk ma.”

Ez mit jelent pontosan?

„Először is, új dobosunk van Walteri Väyrynen személyében, aki egy újfajta dinamikát ad bele a közönsébe. Előtte készítettünk négy albumot, amelyekben lényegesen több a hagyományos prog elem, mint azelőtt, ugyanakkor meglátásom szerint az Opeth zenéje az Orchid című első lemeztől kezdve bővelkedett a progresszivitásban. A legnagyobb fejlemény persze az, hogy visszatért a hörögés, és ezzel együtt a régi Opeth-jellegzetességek egy része. Az új album ezeket ötvözi az utóbbi négy progresszív anyag összetevőivel, de ez együttal előrelépést is jelent számunkra. Valószínűleg az eddigi leginkább eseménydús Opeth-albumot készítettük el most. Bár a dalok rövidebbek, több minden történik bennük. Ez egy sűrű, nyugtalan anyag.”

Úgy tudom, ismét egy kivételes helyszínen zajlottak az alkotói munkálatok.

„Igen, harmadízben tértünk vissza a Rockfield Stúdióba, Angliába, de ezúttal abba a részébe, ahol annak idején a Rush és a Queen is készített felvételeket, de a Heaven & Hell szintén itt rögzítette az egyetlen albumát Ronnie James Dióval. Abban az apartmanban szálltam meg egyébként, ahol akkoriban Dio is, ami azóta is elég furcsa érzést kelt bennem, amikor erre gondolok. Azt hiszem, Mikael (*Ákerfeldt énekes/gitáros/dalszerző*) hasonlóképp volt ezzel Tony Iommit és Freddie Mercuryvel illetően, szóval elég menő volt az egész.”

Nagyon várom, hogy újabb körutakra induljunk az új számokkal, mert nagyon jó érzés azokat élőben játszani, habár az is igaz, hogy elég sok trükkös, kihívást jelentő rész van bennük. Ami az én esetemben elsődlegesen a több éneklős részt jelenti. Máig nem tudom, Mikael hogy tud így énekelni és gitározni egyszerre, de mostanában a színpadon én is egyre többet dalolok a pengetés mellett. Sokat kell gyakorolni, főleg akkor, amikor jelentősen eltér egymástól az énekdallam és a riff.”

Joakim Svalberg billentyűs ugyanúgy sok vokált vállal élőben, mint eddig?

„Persze, viszont az új témák esetében gyakrabban előfordul, hogy jobban passzol hozzánk az én hangom, mint az övé, és így jól fel tudjuk osztani egymás között az éneklést. S emellett vannak olyan dallammenetek, amelyekben egyszerre mindhárman kieresztjük a hangunkat, mint az Eternal Rains Will Come-ban a Pale Communion lemezről, amit nagyon élvezünk. Mi több, a \$7 című tételben van egy acapella rész, amiben mind az öten éneklünk. Továbbra sem tartom magam teljes értékű énekesnek, de szerintem a fellépések során egyre jobb és jobb leszek, s úgy érzem, tudat alatt is fejlődik a technikám.”

Megosztasz kérlek pár részletet arról, hogyan találtátok ki a történet fő motívumait, a korzakot, amelyben játszódik, a karaktereket, és mindennek tetejében hogyan illesztették hozzá mindezekhez a zenét?

„A sztori Mikael agyszüleménye, így a legtöbb részletről ő tudna érdemben beszélni, de nagyvonalakban én is el tudom mondani, miről van szó. Az első világháborút követő években járunk. Egy patriarkális család nárcisztikus feje ereje teljében hirtelen elhunyt. Az első szám a férfi halála után veszi fel a cselekmény fonalát, amikor a család fő végrendelete kerül felolvasásra a népes família jelenlétében. A családtagok között találunk egy lányt, aki egy ritka és súlyos betegségben szenved, s bár egy jelentéktelen személynek tűnik a család többi tagja szemében, a rendelkezés értelmében a szerepe mind fontosabbá válik. Eközben számos furcsa, borzongató dolog derül ki a család múltjáról, és ezek a jelenlegi történésekre, de a jövőre szintűgy hatással vannak. Dióhéjban ennyi, de aki elmélyül a dalszövegekben, garantáltan számos további izgalmas részletre fog rádöbbenni.”

Az utolsó nóta egy komoly csavart tartogat a teljes történetre nézve egyébként. Ez a darab az A Story Never Told (*A soha el nem mondott történet*) címet viseli, és sokat sejtető módon az egyetlen dal a lemezen, amelynek valódi címe van. Eléggé sötét dolgok sora történik itt. Ez a nárcisztikus apa voltaképpen a sírból szól az élőkhoz. Nagyszerűen szólaltatja meg őt Ian Anderson (*a Jethro Tull brit progresszív rock alapzenekar énekes/fuvolás/dalszerzője*), vagy egy rövid részlet erejéig Joey Tempest (*a honfitárs hard rock nagyság*

**„VALÓSZÍNŰLEG AZ EDDIGI LEGINKÁBB
ESEMÉNYDŰS OPETH-ALBUMOT
KÉSZÍTETTÜK EL MOST. EZ EGY
SŰRŰ, NYUGTALAN ANYAG.”**

„VAN EGYFAJTA TÖRVÉNYSZERŰSÉG ABBAN,
HOGY OLYAN LETT EZ A LEMEZ, AMILYEN.
MIKAEL ÚJABBAN MEGINT NAGYON
ÉLVEZI A HÖRGÉST A KONCERTEKEN.”

Europe énekese), de tulajdonképpen Mikael tiszta éneke és hörgése, továbbá minden egyéb elhangzott szó az apa gondolatait tolmácsolja, olykor kifejezetten King Diamond-i módon teatrális formában, amely sokat ad hozzá a cselekményhez is.

Honnan jött Mikael számára az ihlet ehhez a történethez?

„Részben az In Cauda Venenum albumtól ered a sztori, mivel ott már boncolgatásra került az öröklés témája. Másrészt a Succession (*Utódlás*) című tévésorozat is forrásként szolgált. Itt egy édesapa áll a középpontban, akit mindenki ki akar szipolyozni, kihasználva az ő saját erejéből elért sikereit, el akarják bitorolni tőle a cégvezetői pozíciót, ésatöbbi.

Az aktuális album nem ilyesmi harcokról szól, sokkal inkább arról, az érintettek min mennek keresztül fejben, és miképp alakul a sorsuk azáltal, ahogy a végrendeleten keresztül a felszínre kerülnek a család eddig rejtett titkai. Például az ikrek, akik a cselekmény kezdetén az örökség legfőbb várományosainak számítanak, a váratlan fordulatok következményeképp végül nem kapnak semmit. Sok hasonló dolog történik az események előrehaladtával, így csak ajánlani tudom, hogy mindenki hallgassa meg a lemezt elejétől végéig, és olvassa el a dalszövegeket. Eléggé mozijellegű lett az egész, akár még film is készülhetne belőle.”

A #7 az egyik kedvenc dalom az albumról, nagyszerű záró tétel lehetne, de persze az A Story Never Told is egy szép darab.

„Egyetértek, a #7 különösen a John Carpenter-filmekre hajazó hangulatú befejezése miatt jól adja a finálé érzetét. Az A Story Never Told egyrészt azért készült el, mert szerettünk volna egy balladát is írni a lemezre, azt éreztük, a sztorinak szüksége van ilyesmire, és úgy gondoltuk, az a legjobb, ha ezzel zárjuk le a cselekményt. Másrészt, ez a nóta nem az első hét közvetlen folytatása, hanem évekkel későbbre ugrunk az időben. A lány, aki végül mindent örököl, kap egy levelet, amelyben egy nagy titokra derül fény az édesanyjáról...”

Ez utóbbi fejlemény magában hordozza esetleg a történet folytatásának lehetőségét egy másik albumon?

„Te vagy a második újságíró, aki ezt kérdezi. Kétségtelenül egy jó felvetés. Mi több, lehet, hogy egy megvalósítható ötlet magvát jelenti. Ki tudja, mit hoz a jövő? (*mosolyog*) Komolyra fordítva a szót, a történetet tekintve teljes mértékig megvan a folytatás lehetősége.”

Milyen volt a munka Ian Andersonnal?

„Nem volt alkalmunk találkozni vele, mivel az otthoni stúdiójában vette fel a részeit. Mikael kereste meg őt, elküldte neki a dalszövegeket, és azt mondta, egyből benne volt a közös munkában. Nagy öröm és megtiszteltetés számunkra, hogy felmondta és feljátszotta a témáit. Már a #1-ban borzongató volt, amit művelt azon a földöntúli hangon. (*mosolyog*) A #4-ban hallható fuvolaszó pedig egyenesen az ő ötlete volt, és valami elképesztően jóra sikerült. Remekül passzol az én gitártémámhoz.”

Travis Smith készíti az album borítókat, illusztrációkat részletekre a Still Life óta. Hogyan zajlottak az új artwork munkálatai?

„Maga a lemez front a történet szereplőit ábrázolja, középen a patriarkális apával, körülötte a gyermekei és a felesége, ha jól tudom, és a jobb szélén, a keresz-

székben ül a központi karaterré váló lány. De ha gondosan szemügyre veszel minden alakot a képen, láthatod, hogy az összes zenekari tag is szerepel rajta. Elég zavarosan vannak ábrázolva az arcok, nehéz megtalálni minket, de tényleg ott vagyunk. (*mosolyog*) Mi több, a menedzserünk, Andy először az In Cauda Venenum borítójára került fel, az ő arcát viseli a szökőkút tetején vizelő fiú szobra, a mostani borítón pedig női kalapot visel. (*nevetünk*)

Mikael ezúttal különösen sok figyelmet fordított a front és a többi illusztráció kigondolására, Travis pedig elsőrangú partner volt a kidolgozásban, ahogy eddig is. Nagyon értékes ez a hosszútávú együttműködés velem, és a munkája bizonyos tekintetben egy fontos kapocs az Opeth-albumok között.”

Lassan tizenhét éve vagy az Opeth gitárosa, ami egyébként több, mint a fele a zenekar életkorának. Hogy látod a banda fejlődését a kezdetektől a Watershedig, majd a prog rock érára át a mai napig?

„Számomra ezen a ponton bezárult a kör, hiszen én a Watershedben játszottam először, amikor még jelen voltak a death metal elemek, sőt, a Heir Apparent az egyik legsúlyosabb dal, amit az Opeth valaha írt. Aztán jött a következő négy, progos album, izgalmas kalandozásként. Most pedig mindezek folytatásaként az új anyag, amely egyszerre összegző és előre tekintő, valamint igazán tömény, nyughatatlan, élménydús. Mindig törekszünk rá, hogy a következő album valamiben más legyen, mint az előző, és úgy gondolom, ez a mostani igazán különleges lett. Bízom benne, hogy a régi rajongók is így látják, és esetleg sikerül új hallgatókat is megszólíttanunk.

Van egyfajta törvényszerűség abban, hogy olyan lett ez a lemez, amilyen. Mikael újabban megint nagyon élvezte a hörgést a koncerteken, elővettünk régi számokat, úgymint a Black Rose Immortal a kettes Morningrise-ről. Imádom játszani ezeket, és erre csak úgy van mód, ha Mikael is erre vágyik. Amennyiben mi hozakodtunk volna elő a hörgés ötletével a dalszerzéskor, ő egész biztosan a szöges ellentétét csinálja. Szóval értelmetlen lenne bármit erőltetni, ha ő nem ért egyet. Régóta ismerem őt, szóval biztos vagyok benne, hogy így működnek a dolgok nála.”

Miképp vélekedsz a te saját fejlődésedről, mint gitáros és mint az Opeth tagja?

„Mindig igyekszem egyre jobban teljesíteni. Korábban többnyire improvizáltam a szólóim felvételekor, minimalizálva a rájuk szánt időt, ezúttal viszont kiérleltem a saját ötleteimet, és volt, hogy oda-vissza küldözgettük a demóváltozatokat Mikaellel, mire végső formát öltöttek. Több kreatív szabadságot kaptam, így a lehetőséget, hogy minden szólóm a legapróbb részletekig a lehető legjobban illeszkedjen az adott dalhoz. Egyszerűen fogalmazva, törekszem rá, hogy mindig a maximumot nyújtsam.”

Mik a további terveitek az új lemezzel? Tervezitek egyben eljátszani, netán színdarabot írni belőle, esetleg mozivászonra vinni?

„Jelenleg csak a következő, februárban induló turnéra fókuszálunk. Ehhez kapcsolódóan négy vagy öt új tételt játszunk a próbateremben, aztán majd meglátjuk, melyek kerülnek be a setlistbe. A teljes lemezt valami különleges esemény okán lenne értelme eljátszani, kiegészülve egy háttérzenekarral; a #5 esetében például vonósokra is szükség volna. Egy ilyenfajta nagyszabású projekt nem szerepel az aktuális terveink között.” **HW**

Egy hónappal a lemez megjelenés után vagyunk. Eddig milyen visszhangok érkeztek az új album kapcsán?

„Ezidáig minden szépen alakul, azt kell mondanom. Többnyire pozitív kritikákat kap a lemez, sok az interjú megkeresés, és a közösségi médiás felületeken is jók a visszhangok, lelkesek az emberek. A Spotify-lejátszások szintén szép számokat mutatnak. Egyszóval nem lehet okunk panaszra.”

A Darkanakrad masterelését Dan Swanö végezte, míg a produceri teendőket a zenekarvezető Arkadius (A. Antonik – ének, gitár) látta el – ha jól tudom, nekik ez volt az első közös munkájuk. Hogy kerültetek kapcsolatba a zenészként és stúdiós szakemberként is elismert Dan Swanövel?

„Nos, a dolog onnan indult, hogy Arkadius rengeteg melót beletett a produkcióba, mire elkészültünk a felvételekkel és a keveréssel, és szerettem volna, hogy ezek után a masterelést egy igazán hozzáértő, külső szakember végezze. Tudtuk, hogy a kezünkben lévő nyersanyag nagyon jó, és az volt a szándék, hogy ebből a lehető legjobb végeredményt hozzuk ki. Igazság szerint Dan egy ideje már rajta volt a radarunkon, és most jött el az ideje, hogy mind az időzítést, mind az egyéb tényezőket tekintve megvalósíthatóvá váljon a vele való együttműködés. Ő ugyebár nem csak stúdiós szakemberként ismert, de – ahogy mondd – komoly zenészi múltja is van, jelentős dolgokat tett le az asztalra ebben a minőségében is. Jó pár lemezen játszott, vagy dolgozott hangmérnökként, producerként azok közül, amik nagy kedvenceink lettek, úgyhogy már csak ezért is egy megvalósult álom a számunkra, hogy az album masterelését ő csinálta. Nagyon jó munkát végzett, szerintem ez lett az egyik legjobban megszólaló Suidakra anyag, amiben neki is múlhatatlan érdemei vannak.”

Tudomásom szerint a Darkanakrad a több albumon átívelő Realms Of Odoric saga befejező darabja. Tényleg itt a vége, nem folytatjátok tovább a sztorit?

Suidakra

Egy történet vége

A német Suidakra nevét viszonylag kevesen ismerik, pedig a metalt folkos hatásokkal fűszerező zenekarok – mára jócskán túlburjánzott – mezőnyében ők bizony az úttörők közé tartoztak annak idején. A Darkanakrad című, immáron tizenötödik(!) nagylemezével nemrégiben előrukkolt formáció részéről a gitáros Sebastian Jensent sikerült szóra bírni, aki az aktuális és a régebbi történések kapcsán is igen informatívnak bizonyult.

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

„Nem bizony, tényleg itt a vége. Hogy a következő albumokon merre megyünk majd tovább, belefogunk-e egy újabb, több lemezes történetfolyamba, vagy szimplán csak különálló dalok gyűjteménye lesz majd egy-egy anyagunk, azt most még magunk sem tudjuk. Egyelőre a Darkanakrad promózásán, az interjúkon dolgozunk nagy erővel, a szövegi koncepció jövőbeli irányát még nem találtuk ki. De annak is eljön majd az ideje.“

A friss lemezt általános megközelítésében én egy harapósabb, direkter anyagnak érzem az utóbbi néhány munkátokhoz képest, és egy kis „vissza a gyökerekhez” jellegű törekvést is érzek benne. Neked erről mi a véleményed?

„Egyetértek, szerintem jól látod a dolgot. Szándékosan egy harapósabb, direkter, sötétebb atmoszférájú album elkészítése volt most a cél, már csak a történet imént említett lezárása miatt is. Maga a sztori kívánt meg egy ilyen alapállást, de őszintén szólva ettől függetlenül is jól esett most egy ilyen agresszívebb lemezanyagot megírni és rögzíteni.“

Sok korábbi lemezekhez hasonlóan vendégként Tina Stabel most is énekel néhány dalban. A régi munkakapcsolat okán nem merült fel bennetek az évek során, hogy meghívjátok teljes jogú tagnak a zenekarba?

„Komolyan sosem volt erről szó, régen sem, amikor a zenekar még jóval többet turnézott, koncertezett. Az

időbeosztása és az egyéb munkái mellé nem fért volna bele neki a dolog, és az igazából azóta sem változott. Néha, amikor megoldható, azért fel-felbukkan mellettünk egy-egy koncerten vagy komolyabb fesztiválfelálláson, de az ő tevékenysége inkább a lemezfelvételekre szorítkozik, ott számítunk rá igazán. Nagyon sokat hozzá is tesz az albumok hangulati mélységének megformálásához és a színesebbé tételéhez, amiért nem győzünk elég hálásnak lenni.“

A lemezmegjelenést követően turné is várható?

„Erre egyelőre nem nagyon tudok mit mondani, de az szinte biztos, hogy olyan kaliberű turnénk most nem lesz, mint amilyenekre régen, még jócskán a covid előtti időkben számos példa akadt. Esetleg ha valami nagyon kedvező összeállítású csomagba sikerül beverekedni magunkat, akkor lehet szó ilyesmiről, de erre túl nagy esélyt jelenleg nem látok. Nehezebb egy ideje ez az egész, a piac nagyon telített, rengeteg a zenekar, ehhez képest kevés a megfelelő koncerthelyszín, logisztikai akadályok is vannak, a költségek pedig nagyon elszálltak. Nem is beszélve a magam és a zenésztársaim egyéb kötelezettségeiről a munka és a családi élet területén. Inkább egy-egy önálló, alkalmi koncertre lehet majd számítani tőlünk, illetve dolgozunk a fesztiválos lehetőségek kiaknázásán is, de egyelőre ez még képlékeny terep, maradjunk annyiban.“

Az új album legutolsó tétele az At The Gates Medley címet viseli, ami rögtön el is árulja, hogy miféle darabban állunk szemben. Ez nyilvánvaló módon egy tiszteletadás a legendás svéd zenekar felé – személyesen számodra mit jelent az At The Gates zenéje?

„Nagyon szeretem őket, már ezer éve a legnagyobb kedvenceim közé tartoznak, mint ahogy Arkadiusznak is. Egy ideje már filóztunk azon, hogy valamilyen

„Sokféle indíttatásból és sokféle hatásból, inspirációból táplálkozva lehet muzsikálni. Nem gondolom, hogy nekem ebben ítéletet kéne mondanom.”

módon lerójuk a tiszteletünket előttük, és ennek most jó apropója nyílt azzal, hogy lezártuk a Realms Of Odoric sztorit. Egyfajta bónuszként az album végére pont jól illeszkedik ez a tétel.”

Jómagam nagyon szeretem a belga művész, Kris Verwimp lemezborítóit, akivel a zenekar egészen régóta kapcsolatban áll, és aki többek között a Darkanakrad borítóját is festette. Mit tudsz e kooperáció kezdetéről? Hogy került kapcsolatba annak idején Kris és Arkadius?

„Hú, hát ennek a pontos sztoriját nem ismerem, de az biztos, hogy a kapcsolat nagyon régre nyúlik vissza. A harmadik album, a Lays From Afar borítóját már biztosan ő készítette. Ez az együttműködés egyébként aztán a későbbiekben még szorosabbá vált, Kris jó ideje amolyan tiszteletbeli külső tagként komolyan benne van a szövegi koncepció kialakításában is. Nélküle nem lenne az a mai Suidakra, ami.”

Harminc évvel ezelőtt alakult a zenekar, amivel a folkos metal muzsika úttörői közé tartoztok, együtt olyanokkal, mint például a Falconer, az Otyg, vagy még régebbiről a Skyclad. Tervezitek valamilyen különleges koncerttel, speciális rendezvénnyel, vagy

exkluzív kiadvánnyal megünnepelni az eltelt három évtizedet?

„Van pár dolog a fejünkben ezzel kapcsolatban, de nem akarok előre lelőni semmilyen poént, már csak azért sem, mert egyrészt több verzió is gondolkodunk, másrészt meg az egész körül nagy még a bizonytalanság. Meglátjuk.”

A Suidakra alapítója és vezetője Arkadius, de már te is tizenöt éve tag vagy, míg a többiek az utóbbi pár évben csatlakoztak. Hogy alakulnak mostanság a zenekaron belüli munkafolyamatok?

„Hát eléggé másképpen, mint régen, még a csatlakozásom környékén. Akkortájt ugye nem volt mese, a klasszikus módszer szerint mi is a próbateremben gyúrtuk a dalokat meg egymás idegeit. Illetve sokat számított az is, hogy akkoriban még jóval intenzívebben koncerteztünk, mint a manapság, és emiatt eleve több dolog megvolt rutinból is. Mostanában az a helyzet, hogy míg mi hárman, Ken (*K. Jenzten dobos*), Hauke (*H. Oje basszusgitáros*) és jómagam Észak-Németországban élünk, viszonylag közel egymáshoz, addig Arkadius lent lakik délen, tőlünk meglehetősen messze. Mi hármasban azért össze-összejövünk viszonylagos rendszerességgel, de Arkadiusszal inkább csak a lemezfelvételek meg a koncertezősebb időszakaink előtt próbálunk teljes zenekari létszámban.

A dalszerzésbe szerencsére a távolság olyan nagyon nem zavar be, különféle elektronikus csatornákon keresztül gond nélkül tudjuk oda-vissza küldözgetni az ötleteinket. Sőt, a kész dalok esetében a maga részzeit is ki-ki otthon veszi fel a házi stúdiójában, és ezeket gyűrja aztán össze Arkadius, miután mindenkitől minden megérkezett. Nem mondom, hogy ez az ideális megoldás, de vannak előnyei, mint ahogy háttulütői is. Ez van, jelenleg így tudunk dolgozni, ezzel kell együtt élnünk.”

Ugyan 2009-ben lettél a Suidakra tagja, rövid idő elteltével azonban pár évre mégis vendég státuszba „léptél vissza“, hogy aztán később újra teljes jogú tag legyél. Mi volt az oka a „jogállásod“ illetően változásainak?

„A dolgos hétköznapi alakulása. Akkortájt lett új civil melóm, és egy idő után egyszerűen nem tudtam már összeegyeztetni a turnézást és a munkahelyemet, ahol semmiképpen nem akartam csalódást okozni. Amíg bírtam, együtt futtattam a két dolgot, de elég hamar eljött a pillanat, amikor le kellett ülnöm a sráccal. Végül olyan megoldás született, hogy a dalszerzésben és a stúdiós munkákban továbbra is számítottak rám, viszont a koncertezésben – ami akkor még sokkal intenzívebben zajlott – időlegesen nem vettem részt. A zenekarból tehát valójában egy percre sem léptem ki, és amikor később úgy hozta az élet, hogy már belefért mindkét tevékenység, akkortól újból minden fronton teljes erőbedobással dolgozok én is a bandáért.“

Jó néhány Suidakra-album készült a belépésed óta – ezek közül melyik a legkedvesebb a számodra?

„Az első és a legutóbbi – szerintem mindkettő esetében értem ennek a miértjét. A Crógacht lemezzel kerültem képbe a zenekarnál, ami nyilvánvaló módon meghatározó élmény volt. Egyébként mai fejjel is jó anyagnak tartom azt az albumot, és közel sem csak magam miatt. *(nevet)* A Darkanakrad pedig szintén a legerősebbek közül való, részben produkciós szempontból, de zenei tekintetben is. Ehhez azért időben még nagyon közel vagyok, nyilván kell pár hónap, amíg valóban reálisan tudom majd szemlélni, de azt hiszem, nagyon mást gondolni akkor sem fogok róla.“

Zenékben komoly szerepe van a folkos dallamoknak is, a régebbi szövegek java része pedig a kelta mitológiához nyúl vissza. Honnan ez a vonzódás ehhez a régvolt világhoz és ennek örökségéhez?

„Ebben a legfőbb ludas meglepő módon nem is Arkadius, hanem a régi gitáros, Marcel Schoenen – ő igazi megszállottja ennek a témának, hatalmas tudással rendelkezik a kelták történetéről és kultúrájáról. Ő amúgy még a kiválása után is sokat tett hozzá kívülről a dalszerzéshez, a hangszereléshez és a szövegekhez, szóval ez a dolog leginkább az ő lelken szárad. Arkadius is alaposan beleásta magát aztán ebbe az egészbe, ő is nagyon képben van, de a hunyó eredetileg Marcel volt, ez egyértelmű.“

Egyébként hogy látod, a fantasy alapú Realms Of Odoric sztori után van esély a kelta tematikához való visszatérésre?

„Nem zárnám ki a dolgot, de ahogy korábban is mondtam, még nincs a fejünkben semmi konkrétum a tematika további alakulását illetően. Akár még a kelta vonalhoz is visszatérhetünk, igen. De előkerülhet valami más is. Majd kialakul, egyelőre ezen nem feszülünk különösebben.“

Tetszik, hogy a manapság divatos trendekkel ellentétben nálatok a folkos hatások nem az olcsó, vásári módon giccses, mulatós vonalat jelentik, hanem egyfajta komoly és ünnepélyes hangulat megteremtését szolgálják. Mit gondolsz az újabb generációs, vicceskedős-mulatós folk metal alakulatok tevékenységéről?

„Nézd, a zenei világ folyamatosan alakul, változik, formálódik. Nekem személy szerint nincs problémám ezekkel a bandákkal, elférünk mindannyian. Sokféle indíttatásból és sokféle hatásból, inspirációból táplálkozva lehet muzsikálni. Nem gondolom, hogy nekem ebben ítéletet kéne mondanom. Mi járjuk a magunk útját, ahogy azt jónak érezzük – nekünk ennyi a dolgunk, és kész. Szerencsére van némi érdeklődés arra is, amit mi csinálunk, van hálás közönségünk, vannak barátaink, számunkra így kerek a történet.“

Létezik egy Dragonbreed nevű másik zenekarod is, amiben más egykori és jelenlegi Suidakra zenészek is játszanak, például maga Arkadius. A Suidakra mellett, azzal párhuzamosan miért volt szükség e formáció létrehozatalára?

„Leginkább azért, hogy a Suidakra koncepciójába bele nem férő, de amúgy életképes egyéb ötleteink se menjenek pocsékba. Alapvetően egyébként a Wolfbite album dalainak írása közben született, de oda nem illeszkedő zenékről van szó: erővel mindent abba lemezbe belezsúfolni nem akartunk, az úgy nem lett volna sem komfortos, sem működőképes, így inkább leválasztottuk ezeket az ötleteket, és egy különálló lemezanyagot formáltunk belőlük. Énekesként egy régi barátunk, Stefan Fiori csatlakozott hozzánk a Graveworm soraiból, vele rögzítettük a dalokat.“

Necrohedron címmel 2022-ben jelent meg tehát az első Dragonbreed-album. Folytatása is lesz valamikor?

„Igen, mindenképpen szeretnénk! Épp a napokban váltottunk pár üzenetet erről az érintett sráccal. Ugyan eddig csak a debütlemezt készítettük el és adtuk ki, koncertünk egyáltalán nem volt, de fejben máris agyalunk a lehetséges folytatáson. Egyébként más fronton is vannak történések, például a Fall Of Carthage nevű csapattal is nemrégiben hoztunk ki új albumot, szóval lustasággal senki nem vádolhat. *(nevet)*“

Arkadiusnak van egy Realms Of Odoric nevű instrumentális projektje is, amit a már említett Kris Verwimppel közösen indított be. Erről a formációról mit érdemes tudni?

„Igen, ez egy orkesztrális hangzásvilágú, inkább filmzeneszerű vállalkozás, ami a Realms Of Odoric saga egyfajta kiterjesztésének is tekinthető. Három album és egy EP jött ki eddig tőlük - ha lesz egy kis idő, szerintem hallgass bele, izgalmas muzsika!“

Végezetül egy kérdés a legkorábbi évekről. Gyerekként mely zenekarok és zenészek gyakorolták rád a legnagyobb hatást, kik fordítottak a metal felé?

„Még kölyökként, egészen korán az Iron Maiden rántott be, az volt az én metalos tűzkeresztségem. *(nevet)* Később aztán jöttek a keményebb kötésű bandák, a thrash és death csapatok – de ami igazán komolyan megérintett még, az a göteborgi vonal volt, az At The Gates, a The Haunted, az In Flames és a többiek. Rajongóként és később zenészként is komolyan inspirált az a fajta megközelítés, amit ezek a bandák képviseltek és képviselnek. Illetve ami még nagyon elkapott, az az Opeth, akik szintén igen eredeti módon zenélnek, és a mai napig izgalmas lemezeket készítenek. Az új albumuk is nagyon jó lett, tetszik, hogy visszahozták a durvább élt is a muzsikába.“ **HW**

ROAD

DOMOSZLÓRÓL A CSILLAGOKBA

Aki egy kicsit is képben van a hazai rock'n'roll színtér viszonyaival, annak számára világos, mennyire reménytelennek tud tűnni egy kis faluban zenélni és országos sikerről álmodni. Már az is csoda, hogy egy alig kétezres lélekszámú, észak-magyarországi településen össze tud állni négy srác, akik hasonlóan gondolkodnak és jól zenélnek együtt. Nos, ez a csoda megtörtént Domoszlón, ahonnan a Road zenekar elindult hódító útjára. Most pedig, két évtizeddel később felállnak a Budapest Sportaréna színpadára, ami a hazai zenekarok számára a koncertezés csúcsa. Aki itt fellép, az megcsinálta, elmondhatja, hogy sikeres pályát futott be. Cselő egészen Domoszlóig autózott, hogy a legautentikusabb helyen, a Road próbatermében beszélgessen Molnár Máté énekes/basszusgitárossal.

SZÖVEG: CSELŐTEI LÁSZLÓ · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

Road / Aréna – 2024. december 28. Még én is hitetlenkedve dörzsöltem a szemem, amikor először megláttam a plakátokat. De aztán belegondoltam, mennyi jó dal, hány turné és fesztivál fellépés szegélyezi az idáig vezető utat onnantól, mióta a banda a 2000-es évek elején először belépett a Hammer Records irodájába, hogy a debütáló album megjelenéséről tárgyaljunk. A Road ma már kétségtelenül a hazai „A” ligában játszik, a legfrissebb, nemrég megjelent, Az utolsó rapszódia című anyaguk pedig a legjobb bizonyíték arra, hogy erejük teljében alkotnak, játszanak.

A PRÓBAHELY

Egy jó beszélgetéshez nem árt a megfelelő környezet. Elhatároztam hát, hogy elautózom Domoszlóra, hogy a leghitelesebb helyszínen, a csapat próbatermében beszélgessek Mátéval.

Ha nem tudod, mit keress, sosem találsz meg a banda szentélyét. A falu tekergős főutcáján klasszikus Kádár-kockák sorakoznak. Egyik olyan, mint a másik. Az egésznek mégis nagyon jó, békés hangulata van, nyáron különösen idilli hely lehet. Ha nem tudom a címet, nincs GPS, és nem látom meg az udvaron a két furgont, amivel a csapat turnézik, sosem bukkanok rá a próbateremre. Belül férfias rendetlenség, látszik, nem a dizájnra fókuszál a banda, ha éppen a házban tartózkodik.

„Most nézd meg! (Kezdett rá Máté kissé bosszúsán, ámde vigyorogva, amikor a kávé kapszula dobozt kinyitotta, hogy kávézhasunk beszélgetés közben és látta, hogy már csak két kapszula árválkodik a doboz alján.) A csapatban mindenkinek megvan a feladata. A próbahely gondnoka például Goya. Mondja a múltkor, hogy nagyon nézegette a Lidlben a nagy kiszerezésű kapszulát, mert le volt akciózva, de végül nem vett, mert úgy emlékezett, hogy még van néhány darab a dobozban. Mondom neki, te Goya, nem akkor kell kapszulát venni, amikor épp kávéznánk, de már tök üres a doboz!” (nevetünk)

A próbahelyiség a ház nappalijában nem túl nagy, sőt szerintem kicsi. De a hangulat utánozhatatlan. Egyből látszik, ki hol szokott állni/ülni, ha épp munka folyik. A falnál gitárok, erősítők, kábelek tekeregnek és mindenféle székek jelzik, itt sokszor üldögélve dolgoznak a srácok.

„Sokáig béreltünk helyiségeket itt-ott a faluban. Aztán úgy gondoltuk, szükség

van egy bázisra, ahol kényelmesebben vagyunk, elférünk. Ezt a házat még akkor vettük meg, amikor nem voltak ennyire elszabadulva az árak. Folyamatosan újítgatjuk az épületet. Itt végre megfelelő körülmények között tudunk próbálni.”

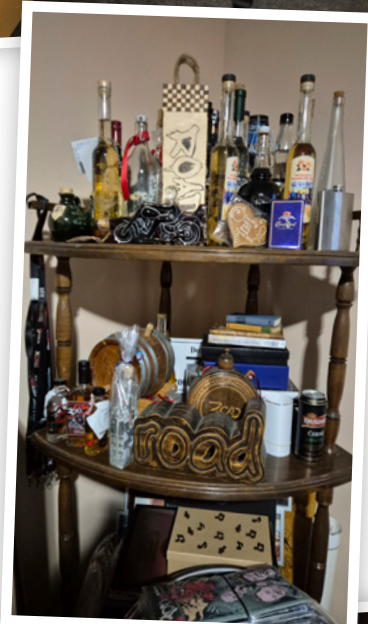
A KEZDETEK

Engem mindig érdekel, hogy egy sorsfordító döntés mikor történt, mikor pattant ki a szikra, ami aztán máig is lobogó lángot gyújtott. Emlékszel a kezdetek részleteire?

„Én már kevésbé, de Imi anekdotái szerint talán valamikor a ’90-es évek derekán, amikor kiszabadultunk a középiskolából, kitaláltuk, hogy alapítsunk zenekart. Vicces, mert sosem volt közünk a focihoz, azóta sincs, mégis minden hétvégén ott voltunk a helyi pályán a meccseken. A pályára menet mindig vettünk frissen pirított tökmagot vagy szotyit, amit jellemzően Népszabadság, sőt Szabad Föld újságok összetekert papírjában árultak. De nem azért mentünk oda, hogy sportot nézzünk, hanem hogy dumáljunk, álmodozunk. Megosztottuk egymással, hogy ki milyen zenéket hallgat éppen, milyen koncerteken voltunk. Cserélgettünk kazettákat, VHS-eket.

Tudtuk egymásról, hogy mindenkinek van egy kis konyítása a zenéhez, én például zongorázní tanultam egy helyi bácsinál. Iminek volt egy ismerőse, aki kölcsönadta neki az akusztikus gitárját, a dobos srác, Kovács Zoli pedig autodidakta módon tanult, ami lényegében annyit jelentett, hogy mindent ütött, ami a keze ügyébe került. (nevetünk) Végül megbeszéltük, hogy mindenkinek szerezzen hangszert. Nekem már volt billentyűsöm, egy szinti, tehát én leszek a billentyűs és így tovább, leosztottuk a szerepeket. Bár nem volt basszusgitáros, de nem agódtunk, gondoltuk, előbb-utóbb csak akad egy.

Nagy meglepetésünkre következő héten jött a hír, hogy a dobos fiúnak vettek a szülei egy szerkót, annak ellenére, hogy nem arról voltak híresek, hogy szórják a pénzt. Egy komoly, két lábdoos Amati cucc volt. Édesapja állította, nem telik el két hét és a kutya alszik majd a lábdoosban. Zoli alaposan rácăfolt erre. Napi négy-öt-hat órát gyakorolt. Suli után bevágta a táskáját a sarokba, elő a kétkazettás magnó és fülről mindent levett, amit ért. Nirvana, Rage Against The Machine, Red Hot Chili Peppers, Bad Religion, neki semmi sem volt akadály. Ugrásszerűen fejlődött és ez miniket rendkívüli módon inspirált. Így aztán hamar kiugrottak a tudás béli különbségek és kiestek azok, akik nem bírták a tempót. Ezért kihullott az énekes srác. Basszusgitárosunk továbbra sem volt. Valamint úgy éreztük, hogy csinálni akarunk. Így egyszer csak a nyakamba került a basszusgitár és

ott találtam magam a mikrofon előtt.

Próbálkoztunk egy ideig, mondjuk évi egy koncert erejéig a helyi kocsmában. De folyamatosan cserélődtek a tagok. Akik kiváltak, újabb zenekarokat alapítottak a környéken mindenféle stílusban. Volt punk, hard rock, metal, minden. A hatásunkra alaposan felpozícióba került a helyi rockélet.”

Szerinted akkor az egész országra jellemző volt az amatőr mozgalom megélnésképe?

„Igen. Olyannyira, hogy amikor anno elindultunk az LMS tehetségkutatón, Szombathelyen, akkor két napon át, reggeltől estig, negyedóránként lépett fel egy-egy csapat. Irgalmatlan sok új zenekar alakult akkori-ban. Azon a tehetségkutatón, talán '95-ben, az Ektomorfnak nyert. Következő évben pedig a Neck Sprain. Ők már akkor olyan szinten játszottak, hogy lemezszerződést kaptak. Emlékszem, az egész tehetségkutatót végignéztük 'szakmai szemmel', bár akkor még semmi közünk nem volt a szakmához és amikor az Ektomorfnak játszott, teljesen lehidaltunk. Olyan zenélés volt, hogy leesett az állunk, és olyan kemények voltak, hogy onnantól mi is olyanok akartunk lenni. Rágyúrtunk, hogy a következő évben bizonyítsunk. Erre jött a Neck Sprain és mi teljesen összeomlottunk. »Mi a faszt kéne csinálnunk, hogy ezt a szintet tudjuk?!« Valami nem működött.”

Végül hogyan találtad meg a többi-eket?

„A környékbéli zenekarok úgy koncerteztek, hogy egymás közönségei voltunk. Amikor valamelyik banda színpadon állt, a többiek roadtak nekik és közönségként drukoltak. Aztán fordítva. Egy projekt kedvéért kerestem meg Imit és Goyát, valamint Kovács Zolit. Annnyira jól sikerült a kísérlet, hogy együtt maradtunk. Innentől beszélhetünk igazából a Road zenekarról.”

AZ ÚT

Egyből saját nótákat kezdtetek írni?

„Nem. Feldolgozásokat játszottunk elsősorban. Tankcsapda, Bomber, Sick Of It All, Sepultura, Kispál és a Borz, ilyesmik voltak a repertoárban, tehát vegyes volt a vágott! (nevetünk) Aztán persze szép lassan ráfordultunk a saját témákra. Elkezdtük tudományosan elemezni, hogy a világhírű előadók dalai mitől is működnek valójában? Hogy néznek ki a tempók, a váltások, a rifek, a refrének?”

Milyen dalokat szedtetek szét?

„Robbie Williams-, Bon Jovi-, Michael Jackson-nótákat nézegettünk. Olyan is volt, hogy összekombináltunk egy Michael Jackson- és egy Anthrax-témát. Az első saját dalok így alakultak ki. Persze sokszor erő-

sen súroltuk a plágium határát, olyannyira, hogy néha át is léptük! (nevet) Nagyon jó lett volna, ha anno van mellettünk egy producer, aki érti mindezt és meg tudja mondani, hogy azon kívül, hogy nekünk milyen jól néz ki egy C-dúr után egy A-moll, majd pedig egy F-dúr, hogyan kell a dalt meg-hangszerezni, mi kell még ahhoz, hogy egy normális szám szülessen. Ez egy nagyon nehéz, kibaszott szakma! Mi anno még ráérzésre dolgoztunk. És hiába van a kezdedben néhány recept és alapanyagok, mondjuk víz, olaj, liszt, meg cukor... Csinálj belőle egy jó szusit. Biztosan nem fog menni.”

És mikor érezted, éreztétek, hogy már kezetekben az alapanyag mellett a megfelelő recept, illetve, hogy utolértétek az Ektomorfnak és a Neck Spraint?

„Igazából sohasem éreztük ezt. (nevet) Mondjuk, le kell szögezni, nagyon büszkék vagyunk arra, amit elértünk. És boldogok is vagyunk. Gondolj bele: ez egy kétezer lelket számláló falu. Manapság egy átlagos koncertünkön több ember van, mint a falu teljes lakossága. Tehát borzasztó hálásak vagyunk a sorsnak, hogy idáig eljutottunk, van mögöttünk két évtized és az Aréna koncertre készülünk. De a mai napig, ha egy-egy buli után az öltözőben előkerül egy bluetooth hangszóró és egy Spotify lejátszási lista és odaérünk a Neck Sprain Heavy Weight lemezéhez, akkor valamelyikünk

„TELJESEN LEHIDALTUNK. OLYAN ZENÉLÉS VOLT, HOGY LEESETT AZ ÁLLUNK, ÉS OLYAN KEMÉNYEK VOLTAK, HOGY ONNANTÓL MI IS OLYANOK AKARTUNK LENNI.”

szájából kb. 10 másodpercen belül elhangzik, hogy »minden idők legjobb magyar lemeze, bármilyen évet is írunk éppen!«

Van ilyen szintű külföldi példakép album is?

„Nálunk a Metallica St. Anger lemeze mindent visz. Ezen még szegény Lénárd Laci, Isten nyugosztalja, is felvonta a szemöldökét. Amikor azt az albumot hallgatjuk, akkor érezzük úgy, hogy ezek mindent megengedhetnek maguknak! Számunkra azért ez az album jelenti a példát, mert nézd meg: simán folytathatták volna, amit a '80-as években elkezdtek, ahogy mondjuk az AC/DC. Ötven éve ugyanazt nyomják és jól elvannak. Ehhez képest a Metallica folyamatosan az oroszlán bajszát húzogatja. Nekünk ez jó példa arra, hogy mindig legyünk bátrak.”

Úgy gondolod, hogy ti is húzogatjátok az oroszlán bajszát?

„Úgy gondolom, hogy ezen a kis zenei szintéren, és magunkhoz képest igen. Soha nem leszünk egy olyan újító, a maga módján mehökkentő, komplex zenét játszó banda, mint mondjuk a Thy Catafalque,

vagy nem leszünk annyira súlyosak, mint az Apey a Lazarussal. Vagy amikor például azt mondod, hogy Macskanadrág, akkor tudsz hozzá párosítani egy műfajt. Mi ezekhez képest más úton járunk, ezeket a szélsőséges határokat nem érjük el, de arra mindenképpen törekszünk, hogy időről időre, legalább egy picikét kilépünk a komfortzónánkból.

Van olyan dalunk, mint a Megint nyár, de most születetett egy olyan, mint Az utolsó rapszódia, aztán elő tudunk venni egy olyat, mint a Világcsavargó, vagy a Nem kell más, vagy a Sokkal jobb jónak lenni. Emiatt nem is lehet behatárolni a közönségünket. Van, aki csak egy-két dal miatt jön el koncertünkre. És szerintem ez nagyon jó. Azt gondoljuk, hogy az élet sokszínű és ezért mi is próbálunk sokszínűek lenni. De megmaradunk heteroszexuálisnak! *(nevetünk)* Jelentsen ez bármit, az élet valóban sokszínű és mi mindent szeretnénk kipróbálni, de bizonyos határokon belül!”

Mondjuk, tehát szinti biztosan nem lesz Road-nótában?

(nevet) „De-de. Azért felnőtünk és bár tizenhét évesen azt gondoltuk, hogy az egy

'buzis' dolog, közben kiderült, hogy van, amikor komoly szerepe lehet.”

Ezek szerint csak kóstolgtatók a másik oldalt! *(nevetünk)*

„Ó, ez szerintem még bőven a heteroszexualitás határain belül van! *(nevetünk)* Mondjuk, gondolj az akusztikus műsorunkra. Van, aki csak egyszerűen kihúzza a gitárt a dugóból és úgy tologatja a kvinteket. Mi teljesen áthangszereltük a dalokat, különböző stílusokban dolgoztuk fel őket, raktunk bele ezt-azt és így kaptunk egy egyedi ízt, egy olyan impulzust, ami nekünk is pluszt jelentett és úgy gondoltuk, hogy a közönség is szeretni fogja.”

Veletek mennyire toleráns, megbocsátó a közönség ilyen szempontból?

„Nagyon. Most tavasszal azt csináltuk a koncerteken, hogy az eleje akusztikus volt, a második fele metal. Senki sem ment el, de helycsere volt. Látszott, ki jött az egyikért és ki a másikért. Ezzel szerintem a régiakat megtartottuk, de új rajongókat is szereztünk.”

„A METALLICA FOLYAMATOSAN AZ OROSZLÁN BAJSZÁT HÚZOGATJA. NEKÜNK EZ JÓ PÉLDA ARRA, HOGY MINDIG LEGYÜNK BÁTRAK.”

A PÉNZ

Két évtizede nagyon komolyan nyomjátok. Albumok, turnék, fesztivál fellépések és most nemsokára az Aréna. Magyarországon a pénz kérdéskörét szemérmesen kerüli mindenki. Én mégis szóba hoznám, mert szerintem érdekes és fontos téma: jelenleg mennyire lehet megélni a zenélésből itthon?

„Ez egy érdekes kérdés. Tudom, azt látni, hogy nagy turnékat bonyolítottunk, minden fesztiválon és motoros találkozón ott vagyunk, tehát nagy gázsikért játszunk. És ez igaz is. De már a pályánk elején megütököztünk azon, hogy – elsősorban fővárosi zenekaroknál – milyen tékozlás megy. Hallottuk, ahogy a zenészek a zenekar vezetőtől már közvetlenül a buli után kérték a gázsit és mentek inni, enni, elkezdték szórni a pénzt. Mi pedig ahhoz voltunk hozzászokva, hogy otthonról visszük a sört, bort, pálinkát, a szalámis szendvicset. Miközben ezek az ismert, sokat megélt zenészek még aznap, néhány óra alatt elpattintották a bevételt, mi elvontunk

a hazaival és amit lehetett, félretettünk. Megnéztük, mennyit kell visszaforgatni a zenekarba, mert azt mindig kell. Ami pedig megmarad, azt szigorúan beosztjuk.

Ma már koncertek után nincs is pénzmozgás, mert jellemzően mindenki utal. Meghatároztuk, hogy biztonsággal mennyit lehet kivenni havi rendszerességgel. És mi azt a pénzt vesszük ki, kapjuk meg. Kvázi, úgy kapunk pénzt, mint egy munkahelyen, havi rendszerességgel. A nagy bulikhoz nagy költségek tartoznak, amit nekünk kell fedeznünk. Hang- és látványtechnika, plusz piró, plusz emberek. Saját teherautóink is vannak. Mert kiszámoltuk, sokkal jobban jövünk ki, ráadásul kényelmesebb is, ha saját buszokkal megyünk. Mindig rendelkezésre állnak, csak mi használjuk, mi szervizeljük, stb. Tényleg, nem akarok álszent lenni, de még mindig sokkal többet teszünk vissza a zenekarba, mint amennyit kiviszünk.”

Sokan nem veszik figyelembe ezeket a háttérköltségeket. Csak a sok embert és a jegyárakat látják.

„Pontosan így van. Az okosok kiszámolják, hogy vannak a Barba koncerten háromezren, nyolcezer a belépő, tehát az huszonnégy millió forint. És a zenekar fűrdik a lóvéban. Te hülye vagy?! (nevetünk) Elmondom, hogy az ilyen koncertek költségei a bevétel jókora részét elviszik.”

A magyar zenekarok többsége mind a mai napig baráti társaságként működik. Nektek van céges háttér?

„Természetesen. Cégünk is van, szerződéseink, könyvelőnk, minden, ami kell. Összefoglalva: nem panaszkodhatunk, hiszen azt csináljuk, amiről mindig is álmodtunk és szerencsére tisztességesen megélünk belőle.”

A MENEDZSMENT

Egy zenekar egy elég bonyolult gépezet, művészek vannak összezárva, sokszor nagy az egó is. Hogyan kezelitek az eldöntendő kérdéseket? Nátatok diktatúra van vagy demokrácia?

„Nem szeretnék politizálni, de szerintem az országnak sem ártana, ha úgy működne, ahogy mi. Vannak helyzetek, amikor diktatúra van, az történik, amit én mondok. És kuss van mindenkinek. Látom, hogy félreáll

a szájuk és tudom, hogy nem tetszik, de azt is tudom, hogy négyen négyfélék vagyunk, négyfélét akarunk. Persze, azt is tudom, hogy mindenki jót akar. De ha tudom, hogy az adott témának mi lesz a vége és határozott vagyok, akkor általában jó a reakció, azt mondják, bár nem hittek benne, jól történt meg a dolog. De olyan is van, amikor leülünk és megbeszéljük, ki mit gondol. Többször volt, hogy bevittem a stúdióba egy halom ötletet és a többiek egységesen azt mondták, hogy légszsi, ne már, mert ez nekünk nem tetszik. De srácok, higgyétek el, hogy ez működni fog! De nekünk nem tetszik. Oké, 3-1, akkor nem csináljuk.

Ahogy mondtam neked az elején, mindenkinek megvan a saját területe. Goya a próbahely gondnoka. Ő intézi a házzal kapcsolatos teendőket, például a nyáron levezényelt egy komplett tetőcserét, de ő felügyeli, tartatja karban a buszokat is. Imi foglalkozik a zenekaros termékekkel. Az ő kezében van a raktár- és a shopüzemeltetés. Ott ő mondja meg, hogy mi legyen. Ebben az esetben mi Goyával vagyunk a kis bohócok, bólogatunk arra, amit Imi mond.”

Most már húsz éve nyomjátok a zenekart. Még mindig a Heves megyei faluban, Domsztlón éltek. A mai Magyarországon hogyan lehet, hogyan kell ezt csinálni, hogy a csapat túléljen, sőt, sikeresen prosperáljon?

„Ha ma kéne elkezdenem a zenekarozást, akkor nem igazán tudnám, hogyan is fogjak hozzá. Manapság nagyon nehéz ennek nekifutni, a mai srácoknak ez komoly gond. Ma minden és mindenki hozzáférhető. Egy új bandának előbb van kreatív terméke, közösségi média felületei, mint dalai. Mindenki mindent tud a körtérsről, de zeneileg nincs idő megérni, ezért sokan csinálnak olyan gyenge dolgokat, ami a lőtéri kutyát sem érdeklí. Ha ma lennék húszéves, nem biztos, hogy egyáltalán belefognék. Így, visszatekintve sem volt egyszerű. Most már, hogy két évtizede rajta tartjuk a kezünket a rockzenei szakma ütőerén, sokat tanultunk, látjuk, mi, hogyan, miért történik, jó sok pofont is kaptunk, de közben sok ember is megismertünk, látszik, hogy mennyi buktatója van egy ilyen történetnek.

Mostanra, hála istennek vannak mellettünk olyan emberek, mint például a Barba Negrá-s Szűcs Misi, aki a menedzserünk. Mi beszéltük rá, hogy ezt próbáljuk meg együtt. Elfogadta a felkérést és élvezi a munkát. Mondjuk, sokszor van, hát, egyfajta ajtócsapkodás, vagy inkább

„MINDIG TISZTELTÜK EGYMÁST, TISZTELTÜK A ZENÉT ÉS TISZTELTÜK A SZÍNPADOT ÉS PERSZE A LEGFONTOSABB, A KÖZÖNSÉGET IS.”

fejléüvöltés és telefonlecsapás. Misi egy impulzív személyiség, aki nagyon tud hinni abban, amit és ahogy csinál. Nálunk pedig vannak a régi beidegződések, a sok év hazai, vidéki turnézós tapasztalatai. Ő viszont a Barbában összegyűjtött, klubos, nemzetközi tapasztalataiból táplálkozik az egyik legnagyobb fővárosi klub és koncerthelyszín vezetőjeként. És bizony át kell az agyadat konvertálni, amikor a mucsaröcsögei motoros találkozón kell dolgozni, ahol jó, ha van hétszáz fizető néző. Ilyenkor két választásunk van: vagy megcsináljuk a bulit, vagy nem. De ha eldöntöttük, hogy megcsináljuk, akkor azt tegyük tisztességgel. Szóval mi még amiatt nem mondtunk le fellépést, hogy nincs tükör az öltözőben, vagy nincs vacsora.”

Mindezek után, mennyire fontos egy menedzser egy zenekar számára?

„Ennek az éremnek is két – sőt, három – oldala van. Ha van egy jó zenekar és egy jó menedzser, akkor az egy szerencsés együttállás. Ez a Road esetében megva-

lósult és kiválóan működik. Ha van egy jó együttes menedzser nélkül, akkor az a történet egy bizonyos szintig el tud jutni, de utána óhatatlanul megreked. Viszont, ha van a világ legjobb menedzsere, de egy csapnivalóan szar zenekar, akkor az még addig sem jut el, mint az előbbi verzióban. Mi Misivel nagyon tudunk haladni. Nyilván rendkívül sokat csiszolódtunk egymáshoz. Eleinte volt olyan, hogy úgy összevesztünk, hogy három hónapig nem beszélünk egymással, csak másokon keresztül üzengettünk. Még mindig van néha szemránkolgatás, de már nem nyomjuk egymásra a telefont. *(nevet)* Azonban konfliktusok nélkül nincs eredmény. Minket ez előre visz.”

A PIA

Látom a Road-pálinkás üvegeket az ablakban. Még 2013-ban, az olaszországi Mizanóban, egy kamionverseny alkalmával közös szálláson

voltunk és akkor életem egyik legjobb zabálás-ivós-röhögős-szállásleamortizálás rock'n'roll-buliját nyomtam veletek! Továbbra is azt a tempót tartjátok?

(nevet) „Azt a bulit mi is emlegetjük még! Ami a pálinkás üvegeket illeti, egy klipforgatás miatt maradtak ott. Megmondom neked őszintén, szégyen, nem szégyen, ahogy közeledünk az ötvenhez, egyre kevésbé iszunk, mert egyre kevésbé bírjuk. Tényleg nem úgy van, mint húszévesen, amikor állandóan piáltunk, akár három napon át nonstop részegek tudtunk lenni. A Tankcsapdával lezajlott első turnénkon úgy csináltuk, hogy rögtön az elején, pénteken atomra szétcsaptuk magunkat, majd másnap reggel, éhgyomorral lehúztunk egy liter kannás bort. Mondjuk, helyi őstermelőtől vettük, nem a tablettás szart ittuk, de akkor is. Manapság már nyújtunk és jógázunk koncertek előtt és után.” *(nevetünk)*

Szóval ma már nincs koccintás bulik előtt, ahogy régen?

„Képzeld, hogy ez éppen idén maradt el. Valóban, az első tizenkilenc évben az volt a szokás, hogy amikor az adott koncert-helyszínre értünk, megittunk egy 'centimétert', néha kettőt. Ennek neve is volt: a megérkezős. A covid előtt jellemzően üvegből ittuk, szájról szájra adtuk a palackot. És soha senkinek nem volt tőle baja, herpesze vagy száj- és körömfájása.”

És idéntől miért maradt el ez a szokás?

„A dobosunknak, Tominak volt egy nagy mütétje, sokáig nem ihatott... most is tartja magát. Goya párszor átbillent a 'nem jó fej' oldalra, de szerencsére gyorsan felismerte ezt és önmegtartóztatás jelégre letette az üveget. Nem azt mondom, hogy végleg, de egy kezemen meg tudom számolni, hogy idén hányszor ivott igazi alkoholos italt, amikor koccintottunk. Megsüvegezendő nem csak az elhatározás, de az erő is, amivel végig tolja ezt. Aminél pedig jött egy amolyan tudatos életmód váltás. Semmi para, egész egyszerűen odafigyel jobban magára, mint eddig. Mondta, most inkább mellőzné az égetett szeszt és a sört az étrendből, mert úgy érezte, túltolta a szénhidrátot. Imi amúgy nagyon bírja az italt. Volt olyan, hogy hat órával a buli előtt megérkeztünk a helyszínre. Már csak

két óra volt hátra, látszott nagyon toporog. Mondom neki, »Imi, igyál meg egy sört«. Azt mondja, »Már megittam kilencet!« (nevet) És úgy beszélgetett, mint most mi. Kilenc sörtől sokan már megfeküdtek volna, de neki meg se kottyant. Nehéz öt asztal alá inni...

Szóval olyan nem volt a pályafutásunk alatt, hogy bármelyikünk is emlékezett volna rá, hogy Imi mennyire be volt rúgva... (nevetünk) Bár úgy voltam vele, hogy ökök iszik magában, én nem tudtam végleg kihagyni a rituálét. Nekem a színpadra lépéshez kell, ami egy kicsit ellazít. Lehet, hogy már nem is kéne, csak a placebo hatás miatt van, de úgy érzem, hogy működik. Azt több zenész is állítja és én is egyetérték, hogy a koncert közben fogyasztott pálinka karbantartja a torkot, takarít. Jellemzően egy-egy centest gurítok le a nóták között. Ha jó erős, akkor érzem, hogy dolgozik. Bevallom, úgy érzem, hogy mentálisan és fizikálisan is jól tesz.”

AZ ARÉNA

Hogyan élted meg a színpadra lépést az első koncertjeiden, mondjuk három évtizeddel ezelőtt és mi a helyzet ma?

„Az első bulik előtt totál stresszben voltam. Bődületesen szarul éreztem magam. Ma már inkább egyfajta izgatottság van rajtam, ami párosul némi izgalommal. Akár enyhe lámpaláznak, vizsgadrukknak is

mondhatnám. Szeretek fókuszba kerülni és bizonyítani. Fellépés előtt tíz-húsz perccel már nemigen lehet hozzám szólni. De ez így van a többiekkel is. Akkor már melegítünk, befelé figyelünk, felkészülünk. Szerintem ez nagyon fontos és jó. Ahogy az is, hogy minden fellépés előtt átöltözünk. Sosem megyünk fel a színpadra abban a cucuban, amiben a helyszínre érkeztünk. Megtiszteljük a közönséget azzal, hogy felkészülünk és rendesen felöltözünk.”

Egykor Domoszlón, néhány ember előtt játszottátok az első koncertet. Most pedig felsétáltok majd Magyarországnak legnívósabb színpadára, ami a hazai rockzenélés csúcsát jelenti. Milyen érzéseid vannak ezzel kapcsolatban?

„Érdekes a kérdés, hiszen akkora színpadon, mint amilyen az Arénában lesz, már játszottunk. 2006-ban, a Tankcsapda vendégeként voltunk a debreceni Főnix Csarnokban, ahol konkrétan remegő lábakkal mentem fel. Az az esemény amiatt volt különleges, hogy a Tankcsapda teltházaközönsége előtt kellett bemutatkoznunk. Aztán néhány évvel ezelőtt egy augusztus 20-i rendezvénysorozat részeként a Rakpart koncerten játszhattunk. A becslések szerint ott huszonezzer ember gyűlt össze. De nem igazán miattunk jöttek. Persze, megnézték minket is, de alapvetően az augusztus 20 miatt voltak ott.

Ami pedig az Arénát illeti: az, hogy saját jogon, egy kifejezetten a Road együttes számára meghirdetett koncerten mehetek

fel arra a színpadra... Nos, ez az érzés semmihez sem fogható! Gondolj bele! Egy húsz éve üzemelő, falusi brigád miatt jönnek majd az emberek! Miattunk, akik három évtizede annyira nem voltak képbén, hogy azt hitték még a bab is hús! Akkor még azt gondoltuk, hogy ha veszünk egy gitárt, és eljásszuk a Tankcsapda Jönnek a féreg című dalát, akkor már sztárok vagyunk. Holott már akkor megyénként további négyszáz zenekar csinálta ugyanezt! (nevetünk) És most eljött az idő, amikor úgy éreztük, hogy ezt meg kell csinálnunk, meg tudjuk csinálni!

Lehet, nem lesz teltház a koncert. De nekünk nem is ez számít. Ha Kowáékat és a Hooliganst nem számítom ide, akkor a Tankcsapda után mi leszünk a második olyan, újabb generációs rockzenekar, amely az Arénában lép fel saját jogon. Azt már most látjuk, hogy a koncert áll majd a lábán, és ezt most elsősorban anyagi értelemben gondolom. Megint csak, nem mi fogjuk degeszre keresni magunkat, hanem a promóter nem fog hasalni. (nevetünk) Jó érzésekkel tölt el, hogy ott játszhatunk. Együttal el is gondolkodtat. Rengeteg emlék felbukkant: az első album készítése, az első turné a Depivel, az első Csapda-turné, az első aranylemezt. És ahogy végiggondolom, hogy miként lépkedtünk így előre a pályán... Basszameg, megjártuk a hadak útját! Mindig tiszteltük egymást, tiszteltük a zenét és tiszteltük a színpadot és persze a legfontosabb, a közönséget is. Tehát, talán nem túlzás, ha azt mondom, igen, úgy érzem, mi ezt megérdemeltük!” **HW**

Maszkok mögött

Hollywood Undead november 24-én minden tekintetben elhozta a bulihangulatot Budapestre, amikor utolsó pillanatban átvették a főzenekar helyét a Barba Negra színpadán, miután a Falling in Reverse lemondta itteni fellépését. Hűen hírnevükhöz, Johnny 3 Tears és Charlie Scene a koncert előtti interjú során bebizonyították, hogy a színpadon kívül is ugyanolyan szórakoztatóak, mint a zenéjükben. Nemcsak végig viccelődtek, de meséltek a rajongóik iránti szeretetükről, Budapesthez való kötődésükről és arról, mire számíthatunk tőlük a jövőben.

SZÖVEG: KISS DANIELLA • FOTÓ: TRAVIS SHINN

Az évek során – az első albumotok, a Swan Songs óta – jelentős változáson mentetek keresztül. Hogyan hatott mindez a zenekar hangzására és üzenetére?

Johnny: „Az életünk sokat változott és a dalaink is ezzel együtt fejlődtek, de nem gondolom, hogy az üzenetünk igazán változott volna. Még mindig az életről írunk és ahogy az életünk alakul, a tartalom is természetesen vele módosul. De a nap végén ugyanaz a célunk: jó zenét készíteni, bármi is történjen.”

A szövegeitek sok mindent érintenek a bulizástól kezdve a személyes küzdelmekig. Hogyan sikerül ezeket az ellentétes témákat egyensúlyban tartani a dalszerzés során?

Johnny: „Charlie több bulis dalt akar, én meg inkább szomorúakat, úgyhogy próbálunk közös nevezőre jutni. Különösen az élő fellépéseken igyekszünk egyensúlyt teremteni, mert azt szeretnénk, ha az emberek jól éreznék magukat. Tudod, még mindig imádunk bulizni, de komoly depresszióval is megküzdöttünk, szóval mindkettőre szükség van.”

DOLLAR THEATER
WOOD UNDEAD
IN
WOOD FOREVER

NOW PLAYING

Charlie: „A depressziós dalok a kedvenceim, de azok előben nem működnek annyira jól. A bulis dalokat viszont rohadt jó felvenni és előadni.”

Johnny: „Pontosan. Senki sem akar sírni egy koncerten – na jó, talán néhányan igen, de nem a miénken.”
(nevet)

A Hollywood Undead számos előadóval dolgozott együtt az utóbbi években. Melyik kollaboráció volt számotokra a legemlékezetesebb és miért?

Johnny: „Jelly Roll. Vele rengeteg jó élményünk volt.”

Charlie: „Igen, két számot is csináltunk együtt; az egyik már megjelent, a másik pedig hamarosan érkezik. Őszintén szólva, az új dal még jobban szeretjük. Tényleg nagyszerű lesz, jobb, mint az első.”

Johnny: „Rengeteg fantasztikus előadóval dolgoztunk már, mint például Be Real, Tech N9ne és Zero, de Jelly Roll kiemelkedik, mert ingyen kokaint adott nekünk. Jaj, bocsánat, úgy értem, ingyen Red Bullt.” (nevet)

A legutóbb megjelent, Hollywood Forever számotokat a rajongók tiszteletére írtátok. Mi inspirált benneteket arra, hogy valami ennyire jelentőségteljeset készítesetek nekik?

„A MASZKOKAT A VIZUÁLIS HATÁS MIATT HORDJUK. EZEK MŰVÉSZI ESZKÖZÖK, AMELYEK ILLENK A ZENÉNKHEZ.”

Charlie: „Egy stúdióbeszélgetésből indult az egész. Új producerekkel dolgoztunk és a karrierünkről beszélgettünk – honnan indultunk és hol tartunk most –, az egyikük pedig azt javasolta, hogy írjunk egy dalt az utunkról. Aztán ebből egy köszönetnyilvánítás lett a rajongóknak. A dal remek módja annak, hogy elmeséljük a Hollywood Undead történetét, miközben megadjuk nekik az elismerést, amit megérdemelnek. Nem tudunk olyan zenekarról, amely valaha is csinált volna ilyesmit. Ez tökéletesnek tűnt számunkra, mert a rajongóink annyira elkötelezettek és gondoltuk, hogy ez sokat jelentene nekik.”

Johnny: „A rajongóink mindig elmondják, hogy mennyit jelent nekik a zenénk, ami elképesztő érzés, de nem hiszem, hogy tudják, hogy ők mennyit tettek értünk. Nélkülük nem tudom, hol lennénk – valószínűleg nem jó helyen. Vagy talán jobban, a fenébe velük!”
(nevet) Nem, csak viccelek. Komolyan, szerintem

„ELKÉPESZTŐ ÉRZÉS AZT HALLANI A RAJONGÓKTÓL, HOGY MEGMENTETTÜK AZ ÉLETÜKET. AZ, HOGY A ZENÉNK ENNYIRE SEGÍT MÁSOKON, A LEGNAGYOBB ELISMERÉS.”

mindannyian sokkal rosszabb helyzetben lennénk az életünkben, ha nem lenne ez a kapcsolat a rajongóinkkal, szóval itt volt az ideje, hogy köszönetet mondjunk nekik. Ez a zene nem létezne nélkülük.”

Az új maszkok, amelyeket a Hollywood Foreverhöz terveztek, fantasztikusan néznek ki. Hogyan született meg az új design és szerintetek hogyan járulnak hozzá a művészi identitásotokhoz?

Johnny: „Egy Jerry Constantine nevű emberrel dolgozunk; az összes szörnyet ő készíti a horrorfilmekben, még Oscar-díjat is nyert. Mi dobáljuk neki az ötleteket, ő pedig életre kelti őket, szóval ő az igazi zseni a maszkok tervezésében. Szerintem a vizualitás hatalmas része a zenének. Egy olyan zenekart látni élőben, mint a Slipknot, sosem unalmas, mert a vizuális hatásuk annyira erőteljes. Láttam őket vagy húszszor és még mindig lenyűgöznek. Szóval ez a művészet nagy része. A maszkokat már több ezer éve használják előadásokban, a görög színházról a japán kultúráig, sőt még a háborúban is, hogy megfélemlítsék az ellenfelet. Egész egyszerűen jól néznek ki és hozzájárulnak az előadáshoz. Ráadásul, ha nem viselnek őket, a lányok túlságosan megőrülnének—és a srácok is.” *(nevet)*

Charlie: „Igen, mert őt Brad Pitt van a színpadon.” *(nevet)*

Johnny: „Pontosan. A közönség megvadulna! *(nevet)* De komolyan, a maszkokat a vizuális hatás miatt hordjuk. Ezek művészi eszközök, amelyek illelnek a zenénkhez. Plusz, egyszerűen rohadt jól néznek ki. A nap végén tényleg csak ez számít.”

A banda stílusa gyakran elég provokatív. Hogyan döntöttek el, hogy hol húzzátok meg a határt, vagy a Hollywood Undead számára nincsenek is határok?

Johnny: „Nincsenek határok. *(nevet)* Egy ideig próbálták ránk kényszeríteni bizonyos határokat, például ezzel a 'woke' dologgal, de mi ezt nem szeretjük. Nem mondanék semmi undorítót egy dalban, de csak azért, mert beszélgetés közben sem mondanék ilyesmit. Úgy érzem, ha valamit kimondhatsz egy beszélgetésben, akkor egy dalban is elmondhatod. Eminem vagy más rapperek sokkal durvább dolgokat mondtak nálunk, szóval szerintem nem is vagyunk olyan rosszak.

Úgy gondolom, hogy a művészetnek az a lényege, hogy kifejezze a tudatalattit, ezért nem szabad korlátozni azzal, hogy mi elfogadható, vagy azzal, hogy mit gondolsz, minek kellene lennie. A művészet mindaz, ami rendkívüli, amit nem tudunk teljesen szavakkal kifejezni. A zene pedig pont ezért fontos, mert túlmutat a hétköznapi életen. Még ma is hallgatunk olyan dalokat, amelyek hetven éve jelentek meg, mert akkora hatást gyakoroltak az emberekre és mi is erre törekszünk. Lehet, hogy nem fog meg-

történni, de imádom eljátszani azzal a gondolattal, hogy ötven év múlva, amikor már nem élünk, egy gyereknek esetleg tetszik majd a zenénk. Az nagyon menő lenne.”

Ha visszamehetnél a Hollywood Undead kezdetéhez, milyen tanácsot adnál a fiatalabb önmagadnak?

Johnny: „Ne szórd a pénzt. Ne drogozz annyit – talán csak hétvégén. *(nevet)* Ja, és fektess be kriptóba. Őszintén szólva, valószínűleg nem változtatnék sokat, mert hibázni kell ahhoz, hogy megtanulj, mi az igazán fontos. Ha bármit mondhatnék a fiatalabb önmagamnak, akkor azt tanácsolnám, hogy kevésbé bízzak meg az emberekben. A zeneipar tele van rohadt alakokkal, akikben megbízunk, pedig nem kellett volna. Ezek az emberek eljönnek a születésnapodra, találkoznak a gyerekeiddel, aztán hátra szúrnak. Sok hibát követtünk el, de mindegyikből tanultunk valamit, szóval nem bánom őket.”

A rajongók gyakran mondják, hogy a Hollywood Undead zenéje átsegítette őket a nehéz időszakokon. Milyen érzés ilyen hatással lenni másokra?

Johnny: „Ez a legjobb része a zenélésnek.”

Charlie: „Igen, elképesztő érzés azt hallani a rajongóktól, hogy megmentettük az életüket. Az, hogy a zenénk ennyire segít másokon, a legnagyobb elismerés. A legtöbbször magunknak írunk – a saját életünkről vagy tapasztalatainkról – és az a tény, hogy ez másokra is ilyen mélyen hat, hihetetlen bónusz.”

Johnny: „Fiatalabb koromban a zene rengeteget segített nekem a nehéz időkben. Most, hogy mi jelenthetjük ezt valaki másnak, az a legnagyobb jutalom. Bármikor inkább ezt választanám, mint egy listavezető dalt. Nincs is jobb annál, mint ilyen hatással lenni az emberekre.”

Megváltozott a dalszerzési folyamat, most hogy tudjátok, milyen nagy hatással van a zenétek az emberekre?

Johnny: „Nem, a dalszerzés nem változott. A zene legfontosabb tulajdonsága az őszinteség, és ha elkezdted bizonyos célokra készíteni, akkor szerintem elveszti a varázsát.”

Charlie: „A zeneírás ilyen szempontból önző dolog. Magadnak írsz egy dalt, de az emberek hasonló küzdelmekkel néznek szembe, legyen szó szerelemről, veszteségről vagy egy hozzájuk közel álló személy haláláról.”

Johnny: „Az emberek problémái általában nagyon hasonlóak. Szóval, ha írsz egy dalt például egy szeretett személy elvesztéséről, milliók vannak, akik ugyanazon mennek keresztül. Így tulajdonképpen akartlanul is segítesz nekik. Nem vagyunk pszichiaterek – mi sem tudjuk, mit csinálunk –, de valahogy a problémáink segítenek másoknak a sajátjaikban. Ez

különleges és klassz a zenében, mert szándékosan nem tudnánk segíteni valakinek, szóval elég elképesztő, hogy a dalainkon keresztül mégis tudunk.”

Milyen terveitek vannak a jövőre nézve? Várható egy teljes album a kislemez után?

Johnny: „Új zenéssel jelentkezzünk. Újabb kislemezek érkeznek hamarosan, pontosan nem tudjuk, mikor, de valószínűleg jövő év elején, aztán egy új album is. Tavasszal turnéra indulunk az Egyesült Államokban Tech N9ne-nal, de más terveink is vannak. Folytatjuk a munkát. Mi mást csinálhatnánk? *(nevet)*”

Charlie: „Az új zene azért izgalmas, mert más, mint eddig. Szerintem ez lesz eddig a legkülönlegesebb albumunk. Érettebb lesz – vagy talán nem is érettebb, de mindenesetre jobban megírt és profibb. Húsz év után végre jók lettünk a zeneszerzésben.” *(nevet)*

Johnny: „Igen, mint mindenben, amit sokat csinálsz, idővel egyre jobb leszel, aztán meg rosszabb, szóval van egy görbe. Előbb-utóbb elérjük azt a pontot, amikor szarok leszünk és akkor tudni fogjuk, hogy ideje abbahagyni és golfozni vagy valami mást csinálni. De egyelőre még felfelé ívelünk. Szerintünk a dalaink jobbak, mint valaha, szóval most vagyunk a csúcson.”

Korábban már játszottatok Magyarországon. Van valamilyen emlékezetes élményetek innen? Volt időtök felfedezni Budapestet?

Charlie: „Épp most jöttünk vissza a Budai Vár labirintusából; már harmadszor jártam ott. Budapest a kedvenc városunk, ahol lehet sétálgatni és mindig új helyeket találni. Ez a város tényleg lenyűgöző.”

Johnny: „Egy kicsit idegesítő, hogy most már zűfoltabb, mint régen, mióta mindenki felfedezte. De még így is, Budapest és Prága szerintem Európa két legszebb városa és őszintén szólva, Budapest viszi a pálmát. Mindig felmegyünk a Várhoz, ott lógunk és élvezzük a vámpiros dolgokat, szóval imádjuk itt lenni. A koncertek is fantasztikusak. Szerintem ötször játszottunk már itt.”

Charlie: „Egyszer három szabadnapunk volt itt, szóval tényleg volt időnk felfedezni a várost és turistáskodni, ami szuper volt.”

Johnny: „Az emberek itt ráadásul nagyon barátságosak. Európa sok helyén utálják a turistákat, és nem olyan kedvesek, de itt teljes mértékben azok. Valószínűleg itt jobb az életminőség, mert mindenki boldogabbnak és udvariasabbnak tűnik és mindig nagyszerű a hangulat.” **HW**

THE HALO EFFECT

Göteborgi lelkesedés

A göteborgi dallamos death metal színtér sokat látott arcaiból alakult meg 2019-ben a The Halo Effect, akiknek három évvel későbbi bemutatkozó albumát világszerte nagy lelkesedéssel fogadták az irányvonal hívei. Január elején a folytatás is megérkezik March Of The Unheard címmel – az alapító gitárossal, Niclas Engelinnel készült interjú apropóját is ez adta elsősorban.

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER · FOTÓ: LINDA FLORIN

A z első album fogadtatása világszerte igen pozitív volt. Számítottál egyáltalán ekkora sikerre a zenekar megalapításakor?

„Álmodni sem nagyon mertem ilyesmiről. Úgy voltam vele, hogy ha egy viszonylag szűk réteget, mondjuk világszerte néhány ezer vagy tízezer embert képesek vagyunk megszólítani a zenénkkel, akkor már nagyon boldog leszek. Az első sokk ezek után akkor ért, amikor az első single-t, a Shadowminds dalt kitettük a netre, és másnap reggel arra keltem, hogy az összes létező elérhetőségemen özönlenek a lelkesebbnél lelkesebb üzenetek, a világ minden tájáról. Ott esett le a tantusz, hogy ez az egész szólhat

akár sokkal nagyobbat is annál, mint amire előzetesen számítottam. Mindez aztán hamar be is igazolódott: komoly listás helyezéseket ért el az album, turnézhattunk, remek fesztiválfellépéseink voltak, és mindenhol nagyon nagy szeretettel fogadott minket a közönség. Ahhoz képest, hogy eredetileg az egész szinte csak feelingből indult a régi haverokkal, igen-csak hamar komolyra fordultak a dolgaink.”

Pedig olvastam olyan, már a lemez megjelenése utáni véleményeket, hogy a zenekar beindítására bizonyára masszív matekozás, patikamérleges számítás közepette került sor...

„Hidd el, ez a legkevésbé sem így történt! Egyszerűen mindenki hozta magával a korábban már kialakult, kiforrott stílusát, amit beletettünk a közösbe, és ennyi. Nyilván van egy közös múltunk, hiszen ha nem is feltétlenül egyszerre, de mindannyian megfordultunk ugyanabban a bizonyos zenekarban, és egyébként is ezer éve ismerjük egymást. Nem csak zenészként, hanem barátként is régi kapocs van közöttünk, ami egyértelműen hallatszik. Olyannyira így van ez, hogy amikor az első pár alkalommal összejöttünk, egyeseken azok a régi hangulatok jöttek elő, mint amikor fiatal kölyökként közösen hallgattuk a kedvenc metal-bandáinkat.” (nevet)

Hamarosan, január elején érkezik a második nagylemezetek. A dalszerzés most is ugyanúgy zajlott, mint az első album esetében?

„Igen, a munkamódszer lényegében ugyanaz volt, mint a múltkor, tehát a dalok többségének vázát, gerincét én szállítottam, a többiek ezekhez tették hozzá szükség szerint a maguk finomításait, kiegészítéseit és további ötleteit, Mikael (*M. Stanne énekes*) pedig megírta a dalszövegeket és az énektémákat. A légkör is hasonlóan jó volt most, a közös munka közben egy csomót marhaskodtunk, Jesperrel (*J. Strömlblad gitáros*) meg ráadásul még rengeteget dumáltunk is a régi nagy kedvencekről, akik miatt annak idején gitározni kezdtünk: tudod, a Kreator, a Judas Priest, a Motörhead, Ozzy meg a többiek... Ez a lelkes hangulat nagyon ott volt velünk mindvégig, és szerintem ez hallatszik is a végeredményen.”

Az új lemez összes dala friss szerzemény, vagy van köztük olyan is, ami még az első lemezes nótákkal egy időben íródott?

„Az alapverzió minden nóta új, nincsenek fel nem használt maradékok. Az eddig előzetesként kitett dalokra pedig nagyon jó reakciók érkeztek és érkeznek, köszönet mindenkinek a biztatásért. Egyedül a címadó nóta bevezetője származik korábbi... mondd csak, láttál már minket koncerten?”

Igen, még a Machine Head és az Amon Amarth előtt Budapesten.

„Nos, akkor hallhattad azt az intrót, amiből most a March Of The Unheard dal bevezetője lett. Annak az a története, hogy amikor a 2022-es Sweden Rock fesztiválra meghívást kaptunk, akkor hosszabb játékidőt kaptunk annál, mint amennyi saját zenével egyáltalán rendelkezünk. Feldolgozásokkal nem akartunk erőlködni, és Mikael sem süketelhetett a végtelenségig a nóták között, úgyhogy hirtelen felindulásból írtam egy kicsit terjedelmesebb intrót a koncert felvezetése gyanánt, amit később aztán a turné állomásain is használtunk. Egy fantasztikus göteborgi ütős formáció is hallható benne, akik tavaly egy hazai pályás fesztiválon aztán fel is léptek velünk.

No, tehát ennek a koncertes intrónak az inspirációjára, ennek a továbbgondolásából született meg aztán az új album címadója – egyszerűen azt éreztem, hogy muszáj jobban kibontani ezt a dolgot, és fel kell építeni egy teljes dalt is erre a darabra alapozva. Egyébként ezeket az előbb említett göteborgi ütősöket meghívtuk a March Of The Unheard klipforgatásához is, ha megnézed a videót, ők azok, akik bevarrt szájjal masíroznak benne.” (nevet)

Ez nagyon érdekes sztori – no de az album alapverzióját záró Coda sem egy mindennapi darab, ami azt illeti.

„NEKEM NAGYON BEJÖN EZ A FAJTA KALANDOZÓSABB, GRANDIÓZUSABB MEGKÖZELÍTÉS, ÉS AZT HISZEM, SIKERÜLT EZT ELÉG JÓL FORMÁBA ÖNTENI A MAGUNK SZÁJA ÍZE SZERINT.”

„Igen, abban több nótából kicsipegetett dalrészleteket gyúrtam össze, de teljesen áthangszerezve, csellóval hegedűvel, akusztikus gitárral, női énekhanggal... amolyan hangulatos retrospektív összefoglalást akartam az új anyag végére, és ez lett belőle.”

Ha van dal az új lemezen, ami a zenekar érényeit leginkább összefoglalja, az számomra a Between Directions. Neked mi erről a véleményed?

„Azt hiszem, értem miért mondd ezt, abban a dalban valóban szinte minden benne van, ami mi vagyunk. Tiszta és durva ének, akusztikus hangszerek és metal, meg egyfajta nagyszabásúbb megközelítés. Talán hülyén hangzik, de szerintem valamiképpen a klasszikus Europe világa is visszaköszön belőle, a dalszerzési fázisban egy darabig úgy is hívtuk egymás között, hogy a Europe-nóta. Egyébként pedig, ahogy formálódott, alakult a dal, egyre inkább elment egy olyan epikusabb irányba, ami például a Rainbow olyan meghatározó nótáira jellemző, mint a Stargazer vagy a Gates Of Babylon. Nekem nagyon bejön ez a fajta kalandozósabb, grandiózusabb megközelítés, és azt hiszem, sikerült ezt elég jól formába önteni a magunk szája íze szerint.”

A lemezt hallgatva nekem úgy tűnik, hogy bár a recept egészen hasonló, mint az első album esetében, a végeredmény mégis mintha egy kicsit derűsebb, napfényesebb lenne. Te hogy érzed ezt?

„Érdekes, amit mondasz, én ezt pont fordítva gondolom. (nevet) Mondjuk mindkét esetben markáns ezeknek a tipikusan svéd, folkos gyökerű, melankolikus dallamoknak a jelenléte, de én ezeket az új lemezen érzem dominánsabbnak. Szerintem talán a még erőteljesebb összeszokottságunkat és magabiztosságunkat érezheted ki a dalokból, emiatt tűnhet fel neked úgy a dolog, ahogy mondd.”

Ha jól tudom, a digipak verzió három bónusz-dallal lesz hosszabb az alap változatnál. Ezek egyike az első lemez japán kiadásának a bónusza volt eredetileg, de mi a helyzet a másik két számmal?

„Nos, azok még a Days Of The Lost időszakában íródtak, akkor rögzítettük is őket, azonban oda nem igazán illettek, így aztán már később, önálló single-ként hoztuk ki őket, a két lemez megjelenése közöttre időzítve. Become Surrender és The Defiant One a címük. Most pedig feltettük őket a digis verzióra, úgyhogy aki fizikai formátumban is szeretné ezeket begyűjteni, az most megteheti ezt.”

Az új album japán kiadásához lesznek további bónuszdalok?

„Igen, van egy nóta külön a japán kiadáshoz is, ennek Not Yet Broken a címe.”

Hogy látod, van rá esély, hogy Jesper is veletek tartson majd az új lemez turnéira?

„Bízom benne, hogy ha nem is mindig mindenhol, de jó néhány koncerten fel tud majd lépni velünk. Én nagyon szeretném, hogy így legyen, de ezt alapvetően neki kell akarnia és eldöntenie. Mindenesetre a lehetőség bármikor adott a számára, ez nem is kérdés. Egyébként pedig, ahogy az első album turnéin, úgy most is Patrik Jensen (*lásd még: The Haunted, Witchery*) jön majd velünk a koncertekre, rá a továbbiakban is számítunk.”

Ha már turnézás: milyen emlékeid vannak a két eddigi budapesti fellépésekről?

„Jól sikerült mindkettő, jó és lelkes közönség előtt játszhattunk – igaz, ezt a legtöbb eddigi koncertünkről

elmondhatom. Ami miatt Budapest inkább emlékezetes maradt nekem, az maga a város. A sok régi épület fantasztikus, az építészeti emlékek gyönyörűek, a fekvése pedig egyszerűen csodálatos a Dunával, a hidakkal, a várral... Az Avatar-srácokkal egyszer még egy fürdőbe is elmentem, az is barom klassz volt. Nálunk is sok ilyesmi működik, szó se róla, de nálatok ennek egészen más kultúrája van, mint felénk. Aztán mi volt még? Ja, igen: a Sir Lancelot Étterem! Ott jártál már?”

Még nem, de tudom, miről van szó, az egy középkori étterem...

„Igen, és fantasztikus a hely, nagyon-nagyon tetszett! Szinte mintha egy kosztümös színdarabba cseppenne az ember, amikor oda belép. A lovagi környezet, a személyzet, meg persze a remek kaják... áhh, zseniális a hely, ha tudsz, egyszer menj el mindenképpen!”

A Halo-tagságból többen is vagytok, akik más, viszonylag komolyan futó zenekarok tagjai is egyben – Mikael például egyenesen négy formációban érdekelt. Nem félsz attól, hogy előbb vagy utóbb ez a situáció kínos választási kényszer elé állít néhányatokat?

„Nem, nem tartok ilyesmitől. Nézd, már az elején tudtuk, hogy ez nem egy könnyű vállalás, pedig akkor még nem is gondoltuk, hogy ilyen hamar ilyen sikeres lehet a zenekar. De tudtuk, hogy ha nagyon szigorúan állítjuk össze a menetrendjeinket, és ki-ki aztán korrekt módon tartja is magát a megbeszéltekhez, akkor nem lehet gond. Eddig meg is oldottuk így az életet, holott például Mikael aztán tényleg nem szívbajos, ha újabb dolgok bevállalásáról van szó.” *(nevet)*

Mik a terveid a szintén általad alapított Engel zenekarral? Várható esetleg új album a közeljövőben?

„Jó lenne, és nem is zárom ki ennek a távolabbi lehetőségét, de mostanában biztosan nem fog sor kerülni a dologra. Sajnos a nap csak 24 órából áll, és amíg most ellátok, addig a Halo körüli teendők fogják lekötni az összes létező időmet és energiámat. Az interjúk, a szervezés, aztán meg a jövő évi headliner turné miatt teljesen be vagyok táblázva jó előre. Aztán ha majd lesz egy lazább időszak, akkor talán nekifutok ennek is. Soha ne mondd, hogy soha, ugyebár.”

És mi a helyzet a We Sell The Dead formációval? A magam részéről nagyon örülnék egy harmadik nagylemeznek...

„Annak én is. *(nevet)* Véglegesen lezárva ott sincs a történet, nagyon élveztem azt a projektet, jó volna még foglalkozni vele valamikor. Ez is a 'majd, egyszer, talán' kategóriába tartozik jelenleg. Meglátjuk.”

„MÁR AZ ELEJÉN TUDTUK, HOGY EZ NEM EGY KÖNNYŰ VÁLLALÁS, PEDIG AKKOR MÉG NEM IS GONDOLTUK, HOGY ILYEN HAMAR ILYEN SIKERES LEHET A ZENEKAR.”

A Gardenian alapító tagjaként és gitárosaként te is aktív részese voltál az úgynevezett göteborgi hangzás kialakításának. Mai fejjel hogy emlékszel vissza azokra az időkre?

„A Gardenian? Ó, Istenem... Azok nagyon klassz idők voltak! Meghatározó évek voltak azok a muzsikusi pályámon, lényegében ebben a bandában forrott ki a stílusom, és zenekarként is jól tudtunk együtt dolgozni a többiekkel. Három lemezünk készült, nekem a második, a Soulburner a nagy kedvencem, a maga idejében az egy bátor anyag volt, mai fejjel is büszke vagyok rá. Nagyon jó arcokkal zenélhettem ott, és bár üzleti szempontból nem voltunk különösebben sikeresek, mégis óriási szerepe volt annak időszaknak abban, hogy zenészként ma az lehetek, aki vagyok.”

Mit gondolsz, van esély a Gardenian esetleges újjáalakulására, legalább néhány koncert vagy fesztiválfellépés erejéig?

„Nos, nem tudom, hallottál-e róla, de még 2012-ben egyetlen koncertre összejöttünk itt Göteborgban, az tök jól sült el. Ennél tovább azonban akkor nem jutott az ügy. No de történnek még furák dolgok az életben, szóval egyszer csak lehet, hogy okozunk még meglepetést egy hirtelen bejelentéssel.” *(nevet)*

Elég hosszú időt töltöttél már a zeneiparban, sok tapasztalatra tettél szert. Mai fejjel mit csinálnál másként, mint korábban, fiatalabb és zöldfülbűbb fejjel?

„Nos, én alapvetően nem vagyok az a múltba révedős, vagy különösebben megbánós, siránkozó alkat. Inkább előrefelé igyekszem tekinteni, illetve az éppen adott pillanatból kihozni a lehető legtöbbet. Most például tök jó, hogy itt ez az interjú és veled beszélgethetek – jelenleg az a dolgom, hogy erre összpontosítsak és ebben érezzem magam a lehető legjobban. A múlt hibáin való bánkódás és merengés nagyon nem én vagyok. Nyilván vannak dolgok, amiket elszúrtam, amiket a mai agyammal másként csinálnék, de ilyenek mindenkinél akadnak, nem igaz? Ahol most tartok az életben, a zenekarban és azon kívül, arra panaszkodni igazán nincs okom, és igazából ez a lényeg, azt hiszem.”

Jelenlegi aktivitásod mellett szólóalbum elkészítését nem tervezed esetleg?

„De igen, egy szólóalbum mindenképpen tervben van! Hogy mikor és hogyan fog ez az időmbe beleférni, arról foglalmam sincs, de egyszer mindenképpen megcsinálom. Néhány ötlet, alapvető elképzelés már van a

fejemben a dologgal kapcsolatban, egyszer remélhetőleg ehhez is hozzájutok végre.” *(nevet)*

Tinédzserkorodban hogy jött nálad ez az egész gitározástéma és a zenekarozás?

„Az a helyzet, hogy én Göteborg egy elég zűrös külvárosi részében nőttem fel, ahol tizenévesként az ember elég gyorsan félrecsúszhatott, ha nem volt körülötte egy értelmes célt és irányt mutatni képes, segítő közeg. Nekem szerencsém volt, mert először – még sport vonalon – elég hamar bekerültem egy olyan, jobbára idősebb srácokból álló közösségbe, akik aztán odafigyeltek rám, és ügyeltek arra, hogy ne bonyolódjak hülyeségekbe. Rengeteget sportoltunk együtt: foci, kézilabda, korcsolya, jégkorong, minden jöhetett, csak mozogjunk. Páran ebből a brancsból hobbi szinten zenélgettek is, igazából ők nyitották rá a szememet erre az egészre.

Hamar adta magát, hogy nekem is gitárt akasszanak a nyakamban, aztán már tanulgattam is a Mötley Crüe, a Judas Priest meg a Y&T klasszikus témáit. Sosem felejttem el, az egyik legelső dolog, amit belém vertek, az Ain't Talkin' 'bout Love riffje volt a Van Halentől – na, így rögtön az elején az kőkemény lecke volt, de megérté megizzadni vele. Ekkortájt szépen el is dőlt minden, ami az életem további részét illeti.” *(nevet)*

Ami pedig mindezen túl az egészben a legjobb, hogy ezek közül az idősebb egykori srácok közül sokakkal a mai napig is jóban vagyok. Nem maradt mindegyikük zeneközelben, van aki tévés szakember lett, vagy éppen író, de ha összefutunk, akkor pár perc után már megint ott tartunk, hogy Running Wild, Judas Priest meg Iron Maiden. Ahogy elnézem, Péter, nagyjából egyidősek lehetünk, biztosan vannak neked is efféle régi barátaid, szóval szerintem pontosan érted, miről beszélek.” *(nevet)*

A zenén kívül van még más komoly szenvedélyed is? Beférhet egyáltalán bármi egyéb a feszes időbeosztásodba?

„Régebben, amikor az egyéb teendőim, a turnézás és a stúdiózás engedték, rendszeresen eljártam focizni. Hagyományosan szerdánként jöttünk össze a srácokkal rúgni a bőrt, az volt a fix napunk erre. Aztán a covid szépen betett a dolognak, a korlátozások miatt nagyon sokáig nem tudtunk találkozni – ekkor szoktam rá a futásra. Ezt ugye egyedül is lehet művelni, és amennyire nehezen és szenvedősen indult nálam ez az egész, annyira az életem részévé vált mostanra. Nagyon megszerettem a futást, erősnek és egészségesnek érzem magam tőle, szükségem van rá.” **HW**

DRINK STATION

DRINK STATION ROCKS

Kedvenc bandád italai
Magyarországon a Drink Station
kínálatában.

FIREBEARD

HARD & HEAVY ALKÍMIA KÍMÉLETLEN R'N'R HOZZÁÁLLÁSSAL

A Firebeard egy új pécsi hard rock/heavy metal zenekar, melyet Bien János (azaz Yell) énekes (ex-Stallion/Idollz) és Kusinka Tamás gitáros (Perfect Symmetry) alapított. Az első albumot már megírták, remélhetőleg hamarosan meg is jelenik, de addig is nézd meg a napokban kijött klipet a Feed My Soul című nótára, s persze olvasd el, miket válaszolt Yell és Tomi Uzseka Norbert kérdéseire.

SZÖVEG: UZSEKA NORBERT • FOTÓ: ZENEKARI ARCHÍVUM

Hogy lett a Firebeard, miért jött létre a zenekar?

Bien János (Yell): „Kusinka Tomival már régóta ismerjük egymást, hiszen egy városban, egy zenei színtéren bandázunk. Soha nem játszottunk egy csapatban, de mindig figyeltük, hogy mit csinál a másikkunk. Hosszú ideje haverok vagyunk, és mindig tiszteltük egymást. A Firebeard megalakulása is ennek a régi kapcsolatnak köszönhető.

Amikor 2019 vége felé többször összefutottunk és a kedvenc zenéinkről beszélgettünk, akkor Tomi egyszer rákérdezett, hogy lenne-e kedvem meghallgatni néhány vázaltszerű ötletet, amit egyébként Dara Robival együtt rögzítettek. Az ajánlata az volt, hogy ha tetszenek, akkor esetleg írhatnék rájuk valami énektémám és kipróbálhatnánk, hogy meg van-e közöttünk a közös nevező. Én rögtön az első felvételükre rágerjedtem, és írtam hozzá egy szinte komplett énektémát, persze angol szöveggel együtt. Aztán hárman összejöttünk, megmutattam az ötletemet, és a srácoknak annyira tetszett, hogy szerintem onnan számíthatjuk a zenekar megalakulását. Rögtön megvolt a kémia! Éreztük, hogy valami van a levegőben.

Eleinte csak Tomi lakásán dolgoztunk a dalokon, aztán amikor élőben is el akartuk játszani, kellett egy dobos. Egy nagyon régi barátommal kezdtünk el próbálni, de rögtön láttuk, hogy szükség van még egy gitárosra. Így szállt be hozzánk Marci, Tomi fia. Sajnos hamar kiderült, hogy a dobosunk nem tud elég időt és energiát fektetni a munkába, így kiszállt. Ekkor csatlakozott hozzánk Valentai Attila, aki a Perfect Symmetryben is együtt játszik Tamással. Így szilárdult meg a Firebeard jelenlegi felállása.”

Tűzszakáll, ez elég meglepő név. Miért lett ez a csapat neve?

Yell: „Az én ötletem volt, és onnan ered, hogy amikor megalakultunk, már szakállas voltam, de a többiek is erősen szőrösödtek. Akkoriban rengeteg doom/stoner zenét hallgattam, és nagyon bírtam, hogy a vén pófák a hasuk közepéig lenövesztették a szakállukat. A Clutch Firebird! című dalát hallgattam éppen, és mint a nagy amerikai izomautók barátja, eljátszottam a szavakkal – Firebird/Firebeard... Amikor Tominak említettem ezt az ötletet, hozzátette, hogy volt valaha egy ilyen nevű viking harcos is. Na, akkor ez legyen a nevünk, mondtam... A srácoknak is annyira megtetszett, hogy később már esélyem sem volt megváltoztatni! (nevet) Mellette szól még, hogy vizuálisan nagyon jól megjeleníthető a Firebeard karakter.”

Ahogy hallgatom a dalokat, nekem úgy tűnik, ez olyasmi dallamos, illetve power metal, amihez hasonlót inkább amerikai bandáktól hallottunk. Érdekelne hát, mik a hatásaitok?

Yell: „Azt jól hallod, hogy az amerikai zenék erős hatással voltak ránk. De nem kizárólag. Véleményem szerint a klasszikus angol hard rock és heavy rock ugyanúgy befolyással van a zenénkire, mint az amerikai. Szándékosan nem említék neveket, mert csak véget nem érő felsorolást kapnál egy ilyen zenejunktól, mint amilyen én vagyok! (nevet) A '80-as és '90-es években kifejlődött modernebb stílusú zenék is mélyen beivódtak a bőrünk alá. Elsősorban magamra gondolok, amikor a stoner hatások eszembe jutnak, de doom metalt a csapat minden tagja szívesen hallgat. Ehhez adódik még, hogy szerintem a progresszív zenék hatásai is megjelennek a dalaink szerkezetében, érdekes megoldásaiban. Ezt erősen ellensúlyozza az, hogy az én rock 'n' roll hozzáállásom jellegzetesen átüt mindenben, amit csinállok. Nekem a heavy metal

éppúgy a rock 'n' roll része, mint Chuck Berry, Iggy Pop vagy akár David Bowie.”

Egyikőtök sem ma kezdte a zenélést, de röviden el lehet mondani, ki honnan jött?

Yell: „Én, mint alapító tag a Stallionban, majd az Idollzban énekeltem a glam/sleaze-rajongás jegyében. Később a Spacesh!t volt még ismert bandám, de sok rövid életű formációval kísérleteztem, mert a rock 'n' roll nem hagyja az embert a seggén megülni. Tomi a Perfect Symmetry mellett éveket működtette a Virrasztók zenekart. Dara Róbert neve a Halley-ből lehet sokak számára ismerős, de Tamással már együtt zenéltek az INC-ben is. Valentai Attila pedig többek között a Soul Mirror és a Helldorado zenekarok dobosa volt. Marcinak is van egy másik zenekara, a Divent, ami egy modern felfogású metal banda. Máris szép sikereket aratnak a metal undergroundban.”

Tamás, a fiaddal zenélsz itt együtt. Milyen élmény ez, s milyen Marcinak? Egyáltalán: egy zenekarban lehet ilyen apa-fiú viszony, hogy apának azért szava van, vagy itt ez nem számít, egyetlen felek vagytok?

Kusinka Tamás: „Amikor megalakult a Firebeard, és már körvonalazódtak a dalok, akkor a fiam jelezte, hogy ő is szeretne részt venni benne, hogy mi ketten együtt legyünk a gitárszekció. Fontosnak érezte, hogy egy zenekarban játszasson az édesapjával, és ez engem nagyon büszkeséggel tölt el. Ez mindkettőnknek különleges érzés. Marci profi gitáros, aki a Kőbányai Zenei Stúdió másodéves hallgatója. Mindent tud, amire szükségünk van, sőt még annál is többet... Persze nem tudjuk levetkőzni azt, hogy köztünk apa-fia kapcsolat van, de azért egyenrangú társként kezeljük egymást. Mindketten igyekszünk a másik véleményére adni.

A következő lemezre már Marci is gyűjti a saját ötleteit, így még inkább befolyik a kreatív folyamatba.”

Mit kell tudni az eddig elkészült dalokról? Mikről szólnak?

Yell: „Jó néhány dalunkat sikerült már rögzíteni Pécsen Fidó barátunk jó hangulatú stúdiójában, majd azok utómunkáit Cserfalvi 'Töfi' Zoltánra bíztuk, aki elképesztően profi munkát végzett a szolnoki Denevér Stúdióban. Dalainkkal nem akarjuk újra megfejteni a világot, csak egy eredeti hangzású, jellegzetes zenei világ létrehozására törekszünk. Amikor a dalszövegeket írtam, egyszerűen csak azt akartam elérni, hogy hangulatában illeszkedjen az adott dal zenei szövetéhez. Azért születtek a dalok angolul, mert számomra ez a nyelv a rockzene egyetlen nyelve, és általa sokkal könnyebben tudok érzelmeket és gondolatokat kifejezni. A dalszövegek témáiban a saját érdeklődési köröm tükröződik vissza, de nincs semmi konkrét témaválasztás, csak hangulati foszlányok, szilánkok az életemből vagy a vágyaimból, amik számomra kifejeznek valamit.

Persze megvannak a vissza-visszatérő szimbólumok, amik szerintem illeszkednek a Firebeard zenei világához, de ezekről most ne essen szó, mert ha valaki meghallgatja a dalokat, biztosan érti majd, hogy mire gondolok. A frissen megjelent Feed

My Soul szövegének írásakor azt a gondolatot szerettem volna kifejezni, hogy mennyire fontos, hogy a lázadó szellem ne vesszen ki belőlünk. Ez egy fontos alapállás számomra, ezért a dal egy lázongó, kissé rendetlenkedő, korlátokat felrúgó üzenet közvetít. Nekem a dal vagány zeneiségéhez, főleg a kolosszális mocsári riffhez ez a mondanivaló illet leginkább. Szerintem igazi rock 'n' roll életérzés süt belőle.”

Mikor lesz album?

Yell: „Hamarosan folytatódna a felvételek a stúdióban. Egy nagylemeznyi dalunk van már kidolgozva, ezeknek már csak a második felét kell rögzíteni. A régi iskola híveiként nagylemez, azaz LP/CD-formátumban gondolkodunk, és nem feltétlenül a magánkiadásban látunk lehetőséget. Vágyaink között szerepel, hogy sikerüljön egy profi stábbal együttműködni. Örülnénk, ha egy jó menedzsment felkarolna bennünket és egy lemezszerződéstől is be tudnék indulni!”

Milyenek voltak az eddigi koncertek?

Yell: „Már a legelső koncertünkön is érezhető volt, hogy valami olyasmit nyújtunk élőben, amire más nem képes. A banda igazi személyisége a színpadon is megmutatkozik. A közönség részéről egyértelműen pozitív visszajelzések érkeztek az előadásokról, Akik láttak minket, elmondják, hogy nagyon várják, hogy valahol újra felbukkanjunk. Ebben a felfordult világban kicsit nehéz koncerteket szervezni egy hozzánk hasonlóan kevésbé ismert csapatnak, de mi nagyon szeretnénk minél több helyen, sokkal többet játszani. Ehhez kutatjuk a kapcsolatokat!”

S mik a következő lépések?

Yell: „A Feed My Soul című dalunkhoz most egy remek videóklip készült a Star Star Photography segítségével. E mögött Szili László barátom áll, aki hatalmas segítséget nyújtott nekünk a munka során. Örök hála érte! Ez egy klasszikus koncepciójú klip, aminek szerintem sikerült elkapnia, hogy a banda mit képvisel. Folytatni szeretnénk a lemez felvételeit, de már új ötletek kidolgozásán is munkálkodunk. Szeretnénk élőben többet szerepelni, hogy minél több emberhez eljusson a zenénk.” **HW**

LOTUNN

Emberi dolgok

A dán Lotunn – akik neve egy ónorvég szóból származik, a jelentése: óriás – jövőre ünnepli fennállása tizedik évét, ám idén is van miért örülniük, mind nekik, mind a rajongóknak, hiszen három évvel a remekül sikerült, sci-fi tematikájú Access All Worlds után megérkezett a banda második nagylemeze, a Kinship, amely a kozmosz helyett az emberre fókuszál, hasonlóan sötét, komplex, valahol mégis más megfogalmazásban. A Jón Aldará énekest (Hamferð, Barren Earth) is soraiban tudó kvintettből az alapító gitáros Gräs-fivérek egyike, Jesper segítségével alapos betekintést nyerhetünk az új lemez munkálataiba és a különböző háttér folyamatokba.

SZÖVEG: GÁTI VIKTOR · FOTÓ: NIKOLAJ BRANSHOLM

„HONNAN JÖVÜNK? MERRE TARTUNK? MI AZ, AMI IGAZÁN FONTOS AZ ÉLETBEN? MIT KEZDÜNK EZZEL A RENGETEG SZARSÁGGAL A VILÁGBAN?”

Mik voltak az új album születésének kulcspillanatai?

„Hol is kezdjem? Ennek az albumnak a dalait már az elődje, az Access All Worlds megjelenése előtt elkezdtük írni 2021 elején. Az egyik szám, a Kinship Elegiac nagyjából összeállt ekkor, majd a tesóm (Jens Nicolai Gräs gitáros) előállt egy atmoszférikus metalos résszel, amivel kiegészítettük a dalt. Ekkor kezdtünk egy átfogóbb koncepcióban gondolkodni, hogy a többi tétel hasonlóan rétegzett kidolgozási metodika révén öltön végleges formát. A teljes folyamat nagyjából három-négy évig tartott egyébként. Ilyen értelemben minden egyes dalnak megvolt a maga kulcsmomentuma, ami által beilleszkedett ebbe az elgondolásba, és ténylegesen összeállt a lemezen hallható módon.

A Mistland például a Kinship egyik központi darabja, és egy korábbi keverési verzióban megjelentettük még 2023-ban, de később már tudtuk, hogy az albumra egy kicsit átgyúrt változat fog felkerülni. Szintén nagyon jelentős tétel az Iridescent Way, az első akusztikus dal, amit írtunk.”

Milyen érzés volt, amikor végre megjelent a Kinship?

„Amikor kézbe vettem a vinylt, átfutott az agyamon, micsoda alkotói harc árán jutottunk idáig. Eszembe jutott, amikor tinédzserként bementem a CD-boltba, és ránéztem egy borítóra, s az alapján egyből tudtam, hogy meg kell hallgatnom a zenét. Úgy gondolom, ebből kifolyólag a Kinship artworkje is egy kulcsmozzanat, hozzá tartozik az album teljességéhez. Ugyan-ezen okból meg kell említenem Jacob Hansent, aki a keverésért felelt, és óriási szerepe volt abban, hogy megtaláltuk a lemezhez tökéletesen illő megszólalást. Miután elkészült a teljes anyag, valahányszor újra hallgattuk a felvételeket, mind jobban elégedettek voltunk a végeredménnyel.”

Az első nagylemezt egy másik neves szaktekintéllyel, Fredrik Nordströmmel vettétek fel, és szerintem az is nagyon jól szól. Mi volt a váltás oka?

„Az Access All Worlds egy nagyívű sci-fi sztori, és ehhez az űrös, kozmikus, egyfajta indusztriális atmoszférához igyekeztünk megtalálni a leginkább megfelelő hangzást. A Kinship esetében az emberi természetet akartuk a középpontba helyezni, ami e tekintetben más megközelítést kívánt. Organikusabb soundra volt szükségünk amellet, hogy ne veszítsünk a zenénk eddigi súlyából, amit mindnyájan annyira szeretünk benne.”

A Kinship az Access All Worldshöz képest még sötétebb, szenvedélyesebb, de komplexebb, fordulatossabb is lett. Ez tudatosan alakult így, vagy egyszerűen ez jött belőletek?

„Valószínűleg mindkettőről szó van. Ezúttal jobban előtérbe került az emberi természet, az érzelmek, s mindezek nyilvánvalóan saját magunkra vetítve is érvényesek. A zene minden elemében, így a hangzásban, a dallamokban, a dalszövegekben egyaránt a lehető legnagyobb őszinteségre törekedtünk. Szerintem ezt

tükörzi a teljes folyamat, ahogy az Accesstől eljutottunk a Kinshipig, és mely során még őszintébben tudtunk viszonyulni önmagunkhoz és egymáshoz, mind személyes szinten, mind zenészekként, egy zenekar tagjaiként. Mindezt a lemezre jellemző sötét atmoszférán keresztül tudtuk a legjobban megfogalmazni, hozzáteszem, bár a komor hangulat az uralkodó, mindig ott van a fény is ellenpontozásként, úgy gondolom.”

Más interjúkból tudom, hogy a fő hatása-id közé tartozik a '70-es évek progresszív rockja, a Yes, a Pink Floyd és társaik, ahogy a Metallica is, akiktől kiemelted a Fade To Black balladát a Ride The Lightning albumról, ami kétségtelenül egy nagy jelentőségű előkép a dalszerzési technikákat és a hangszerelést nézve. Vannak esetleg olyan kortárs előadók, netán más művészeti területek képviselői, bármelyik korszakból, akik hatnak rátok?

„Folyamatosan hallgatunk új zenéket, de való igaz, hogy az általam legtöbbet hallgatott dal idén a Fade To Black volt. Amellett a Caladan Brood Echoes Of Battle című lemezét sokat hallgattam az elmúlt években, ami egy nagyon erős atmoszférájú pagan/black metal cucc, nyakon öntve egy jó adag Bathory-utánérzéssel. Szintén sokat pörög nálam az Eivör nevű énekesnő új albuma, ami egy merőben más, nyugodt, magasztos anyag. Az idei Blood Incantation-album szintén nagyszerű. Mostanában gyakran említenek bennünket egy lapon, ami nagyon jó érzés.”

Mit tudsz még mondani a dalszövegekről, valamint azok a zenével való kapcsolatáról?

„Jón írta a szövegeket, de igyekszem pontosan fogalmazni azzal kapcsolatban, miről szólnak. A Kinship albumcím egy ősi törzs tagjának történetére utal, aki megszökik a törzséből, miután a testvére egy törzsi rituálé következtében megtébozódik. Ezzel kezdetét veszi az ő utazása, amely során felfedezi igazi önmagát. Az ő útkeresése szimbolizálja mindnyájunk saját személyes történetét, a kapcsolatunkat önmagunkkal és embertársainkkal.

A dalok ennek az útnak a rendkívül ingoványos, változatos állomásait mutatják be, ahogy a főhős felfedezi az őt körülvevő természetet, a folyton változó környezetet és részint ezeken keresztül, részint saját felismeréseiből eredően önmagát. Az út célja, hogy ez a karakter új otthonra leljen, nemcsak fizikai értelemben, hanem szellemi, individuális szinten is. És mindezen útkeresés az egyénre és az emberi fajra egyaránt értelmezhető. Honnan jövünk? Merre tartunk? Mi az, ami igazán fontos az életben? Mit kezdünk ezzel a rengeteg szarsággal a világban? Ezek korántsem újkeletű, hanem örökké érvényben lévő dolgok.”

Melyek a kedvenceid a Kinshipről, és miért?

„Igazából mind a nyolc dalt imádom, és ha most ki kellene ragadnom közülük hármát, lehet, hogy holnap mást mondanék. De azért lássuk csak. Az első legyen az Earth To Sky. Teljességgel eldobtam tőle az agyam a végső masztereléskor. Nagyon jó volt megírni, feljatszani, meg minden, viszont amikor elnyerte a végleges

„SODRÓ, SÖTÉT HANGULATA VAN, DE SOSEM VÉSZ EL BELŐLE A PISLÁKOLÓ REMÉNYSUGÁR, EZÉRT ANNYIRA MEGRAGADÓ.”

formáját, az akkor tapasztalt energia, ami áradt belőle, egyenesen lenyűgöző volt; a mai napig megborzongok tőle.

A második a Mistland. Eredetileg több különálló dalvázlatom volt hozzá, és miután ezeket megmutattam a tesómnak, együtt raktuk össze a végleges verziót. Számomra a Mistland azt az ígéretet hordozza magában, hogy az epikus, atmoszférikus, építkező dalstruktúrájának köszönhetően képes olyan időtálló kompozícióvá válni, mint a rock és metal történelem hasonló terjedelmű, kiemelkedő alkotásai: a Fade To Black, a Master Of Puppets, a Sanitarium, a One, vagy említhetnék számos Deep Purple-dalt.

Harmadiknak a The Anguished Etherealt mondanám, az album záró darabját. Ez az a tétel, amit azért szerettem meg nagyon, hogy a próbák során ráeszméltem, mennyire élvezetes játszani. Sodró, sötét hangulata van, de sosem vész el belőle a pislákoló reménysugár, ezért annyira megragadó.”

Korábban említetted a borítók fontosságát. Ezzel én is így vagyok. Mindkét albumotok borítóját csodásnak gondolom. Az elsőét Eliran Kantor (Testament, Satan, Obscura stb.) készítette, az egyik kedvenc fiatal illusztrátorom. A másodikét pedig a Sapphoral művésznévén ismert fiatal hölgy, akiről ezidáig nem hallottam. Hogyan zajlott vele a közös munka?

„Volt egy víziónk, hogy milyen legyen a borító, kiindulva a zenéből és a dalszövegekből. Nem emlékszem pontosan, hogyan akadtunk az ő Insta-profiljára, de dobtunk egy hátast a munkáitól, amikor először meg-

láttuk. Ugyan lemezborítót csak egy párat készített előtünk, de temérdek képét lehet megtalálni a neten, és lenyűgözőek. Amikor először megkerestük őt, átküldtük neki a demókat a dalszövegekkel és azokhoz fűzött vázlatos kommentárokkal együtt.

Hónapokkal később volt a következő egyeztetésünk, és azt vettük észre, hogy nem sikerült teljesen ráhangolódnia a feladatra, nem érezte azt igazán magáénak. Alaposan átbeszéltük a dolgokat, miután elérkeztünk egy fordulóponthoz, amikor is ő eldobott mindent, és felszabadultan, új perspektívából közeleltette meg a dolgokat. Ennek az eredménye lett ez a nagyszerű borító. A korábbi verziói egyébként szintén lenyűgözőek voltak, viszont ebben a legutolsóban tudta magát is teljes értékűen megjelentetni, ami egy csodás dolog.”

2025-öt egy dán körrel kezditek, és van jó pár lekötött fesztivál fellépésetek is az évre. Mik a további turné tervek?

„Igyekszünk mindenhova eljutni, így természetesen Magyarországra is, de te is tudod, hogy nem könnyű manapság az ilyesmi. Emellett 2026-ra is próbálunk megcsípni minél több kedvező lehetőséget.”

Mi álmaid turnéfelállása?

„A legnagyobb vágyam, hogy a Metallicával turnézhassunk. Én az a fajta rajongó vagyok, aki – szemben azokkal, akik szeretik őket kritizálni – mindennek tud örülni velük kapcsolatban. Vannak más zenekarok is, akik nagyon sokat jelentettek számomra az évek során, nyilván sokukkal szintén nagyon jó lenne együtt fellépni.” **HW**

SIKERKÖNYVEK EURÓPA-SZERTE!

KERESSÉTEK A GALAKTIKABOLTON!

Co-funded by
the European Union

RENDELJ MEG ITT:
WWW.GALAKTIKABOLT.HU

Pokolgép

A jövőbe tekintve

Év elején pokolgépként robbant a hír (bocsánat, haha!), hogy Tóth Attila énekes otthagyja a legendás zenekart. A csapat azonban nem tört össze a hír hallatán, hanem megrázta magát és nagyon gyorsan megkereste az új énekest, mára pedig ott tartunk, hogy elkészült vele egy kislemez, majd egy teljes nagylemez is. A zenekar alapító gitárosával és fő dalszerzőjével, Kukovecz Gáborral beszélgettem az új albumról és sok egyébről.

SZÖVEG: SZÉNÉGETŐ RICHÁRD · FOTÓ: LIPÓKNÉ NIKI, SZUROMI ÁDÁM, KIADÓI ARCHÍVUM

Tavaly év végén egy óriási bulival megünnepelték a zenekar negyvenéves jubileumát a Barba Negrában, majd az év elején jött a hír, hogy Tóth Attila énekes távozik a zenekarból. A bulin ti már tudtátok, hogy Attila mire készült?

„Nem, nem tudtuk, hogy ki akar lépni. Viszont ez egy demokratikusan működő zenekar, ahonnan szinte mindenki, aki távozott, az önszántából tette. Elfogadtuk a döntését és mi is továbbléptünk.”

Azért ez már nem az első eset, hogy előlről kell kezdenetek. Az megfordult a fejedben esetleg, hogy itt az ideje a pontot kitenni?

„Dehogy, egyáltalán nem. A zenekar az megy tovább, az pedig erős túlzás, hogy előlről kellene kezdeni, meg hát azért itt nem csak rólam van szó. Pinyó már majd harminc éve muzsikál velem, Z. Kiss Zalán gitáros is 2011 óta a zenekar tagja, Kleineisel Márk is 2014 óta üti nálunk a dobokat. Egy olyan alkotó közösség van itt, amit nem hagynék veszni. Ehhez csatlakozott most Bánhegyesi Ricsi.”

A zenekar énekese végül, ahogy mondtad is, Bánhegyesi Richárd lett. Sok jelölt volt, sok embert meghallgattatok? Mennyire könnyű vele a közös munka?

„Igen, sokan jelentkeztek, de Ricsi volt az, akinél találkoztak a szálak és elképzelések mindenféle szinten. Arra pedig, hogy mennyire könnyű vele a munka, mindennél egyértelműbb választ ad az, hogy már meg is jelent vele egy közös nagylemez. Gyorsan megvalósítja az elképzeléseket, könnyen magáévá tudja tenni őket és ami legalább ennyire fontos, koncerten is közvetlen, őszinte, azt hozza a színpadon, amit a magánéletben, ez pedig a legegyszerűbb és legjobb megoldás, vérbeli rocker.”

A nyáron volt szerencsém többször is látni titeket vele élőben, ahol azonnal feltűnt, nagyon természetes a színpadi jelenléte, illetve nagyon jó az összhang köztetek. Ez mintha a közönségen is érezhető lett volna, de érdekelne, te a színpadról hogy éled, élted meg?

„Pontosan így, ahogy te most mondtad. Mi is és a közönség is érzünk benne valami ösztönös természetességet, ami valószínűleg abból fakad, hogy egészen kis kora óta ilyen stílusú zenén nevelkedett. Nagyon sok mindent meghallgat, de ez az, ami igazán közel áll hozzá és amit nagyon jól művel. Szerintem azonnal, az első pillanatban elfogadta őt a közönség.”

Amióta a GrundRecordshoz került a csapat, kicsit olyan, mintha megtámasztotok volna lemezkészítés terén is. Megjelent a harmincöt éves jubileumi anyag CD-n és DVD-n, megjelent a szólólemez, az év elején a jubileumi kislemez és most az új nagylemez is. A szólólemezből készült kazettaverzió is, illetve a Metalbomba is megjelent újra a kiadónál, bónuszolva, CD-n és kazettán. Sőt, ha a kémeim nem csalnak, a boszorkánykonyhában még készül is ez-az. Minek köszönhető ez az új lendület?

„Felgyorsultunk! Egy felvételhez mindenkor öt ember kell és ha ez az öt ember 100%-os, akkor ezek a dolgok viszonylag könnyen mennek. Mi most, a Ricsivel jött lendületet arra szeretnénk használni, hogy a jövő évben az eddig megjelent, a Pokolgép által megzenésített verseket egy csokorba gyűjtsük és megjelentessük a GrundRecords segítségével. Bene Attila, a kiadó feje, nagyon támogatóan áll a zenekarhoz és rendkívül profin végzi a dolgát. Jó érzés, hogy 2025-ben az ő segítségével végre megjelenhet a régóta emlegetett verses lemez.”

Ez egy válogatáslemez lesz, vagy Ricsi újra is éneklí a dalokat?

„Minden dal újra lesz véve és énekelve, 2025-ös hangzással nyakon öntve. Természetesen az is előfordulhat, hogy bizonyos dalok minimális változásokon esnek majd át zeneileg, haladva a korral. Természetesen az eddig megjelentekhez hozzá jönnek majd újabbak is, amik korábban még nem láttak napvilágot, mert minden lemezre csak egy-egy ilyen tettünk fel az elmúlt cirka huszonöt évben.”

Neked ez valahol kultúrmisszó, igaz? Jól érzem?

„Inkább csak egy sok mindenre visszavezethető elgondolás. Nézd, vannak, akik ki akarják fejezni, melyik párttal szimpatizálnak és ezt elmondják a színpadon, én meg azt mondom, a Pokolgép az a zenekar, akik a magyarságtudatukat nem azzal fejezik ki, hogy

zászlókat lobogtatnak, ezzel kifejezve nacionalista érzelmeiket, hanem ezekkel a versfeldolgozásokkal, magyar költőktől. Tudod mit, nevezzük akkor kultúrmisszióknak! Iskolában dolgozom, ahogy Zalán és Jucikám is, aki a szövegírásban szokott segíteni, szintén iskolában dolgozik.

A mai, modern világban, amikor éppen a számítógép uralja a világot és ki tudja, mi fogja öt-tíz év múlva, elmegyünk az írott, nyomtatott könyv mellett, vagy egy-egy magyar vers elolvasása és megtanulása mellett. Látom, hogy az irodalomtanárok is mennyit szenvednek ezzel, mert nem akarják a gyerekek megtanulni a verseket az általános iskolában. Később persze ez változhat, amikor nagyobbak lesznek, ahogy nyílik ki a világ. Ha erre rá tudunk segíteni azzal, hogy a Pokolgép együttes elköveti ezt a kultúrmisszióját, akkor ezt meg kell tennünk, sőt, úgy érzem, kötelességünk!”

„PISZOK GYORSAN FEJLŐDNEK A DOLGOK
ÉS FELGYORSULTAK ESEMÉNYEK
A ZENEKAR HÁZA TÁJÉKÁN, DE HÁLA
ISTENNEK, POZITÍV IRÁNYBA.”

Rákanyarodva az új lemezre: jó volt látni, hogy egy új Pokolgép-lemez megjelenése ekkora „pezsgést” vált ki a rajongókból. Mit szólnál ehhez?

„Nézd, még a TV-ben is voltunk, sok évtized után lejátszottak egy Pokolgép-klipet és ez hatalmas dolog! Lehet valami akár jó is, ha nem jut el a közönséghez és megmarad az ismeretlenség zónájában. Rádióban is volt dal, a TV-ben is párszor, szóval lehet, hogy elindult valami és más is felismerte, vannak ebben a műfajban értékek.”

A lemez címe Vissza sose nézz, ugyanakkor a borító mintha kicsit hajazna a korai borítókra és üzenne a rajongóknak. Ebben csak én érzek egy minimális ellentmondást?

„Az Iron Maiden-borítók szerinted hasonlítanak egymásra?”

Persze, de pont ez a jó benne.

„Na, hát én is pont így gondolom! Ha most megtagadnám az eddigi mutatványainkat, nem lenne őszinte, hiszen azoknak a daloknak egy részét is én írtam. A visszanezés jelen esetben egy más dolog, más gondolatviszont rejti, de a zenekarral emellett döntöttünk, mint címadó. Ráhúzható erre a dologra is persze, hogy ne nézzek vissza a régmúltra, de azért nálam elég nyilvánvaló dolog, hogy nem így gondolkodom. Ha valaki eljön a koncertünkre, akkor a legújabb daloktól a legrégebbiekgig, mindenhol van a repertoárban.”

A továbbmenésre is nagyon jó példa ez az új lemez. Bár bónuszban van feltüntetve a kislemez két dala, azok is új szerzemények, amik csak a kislemezen jelentek meg

eddig. A zenekar, vagy a kiadó ötlete volt, bő három évtized után egy új kislemez?

„Közös. Ez egy jubileumi kiadvány lett volna, amit még Attilával terveztünk, de nem tudott megjelenni a tavalyi koncertre. Aztán végül Ricsivel felvettük és megjelenhetett. Ha belegondolunk, piszok gyorsan fejlődnek a dolgok és felgyorsultak események a zenekar háza tájékán, de hála Istennek, pozitív irányba.”

A lemez szerintem ízig-vérig Pokolgép, de kicsit modernebbnek és frissebbnek hat. Ez koncepció, vagy evolúció, hogy a hangzást is igyekeztek frissen tartani?

„Az első lemeznél nem volt sem erősítőm, sem gitárom, de azért felvettük valahogy. Végre eljutottam odáig, hogy van gitárom, talán nem is egy, erősítőm is, de az ember és a hangzásvilág is változik, ahogy az ízlésünk is. A lehetőségek a stúdióban is egyfolytában változnak, ez az, ami kiütözik a lemezeken. Nyilván minden zenekarnak a célja, hogy egyre jobban szóljon. Ha meghallgatod az egyes Judas Priestet, az mai füllel hallgathatatlan, és most megint lesznek, akik megszólhatnak, ez milyen beképzelt duma volt, de ha meghallgatod mondjuk az új Judas Priest-lemezt, akkor meg azt mondom majd, hoppá, így kell szólnia ma egy klasszikus metal albumnak! Nálunk is ott az első lemez, amit mindenki a dalok miatt szeret, de hangzásban tökéletesen tükrözi a korszellemet sajnos. Így szoktuk meg, így szeretjük, de azért halljuk is a hiányosságait.”

Melyik volt az első olyan Pokolgép-lemez, aminek elégedett voltál a hangzásával?

„Talán most jutottam el odáig, hogy egy-egy külföldi album mellé tudom tenni őket. A többes szám alatt a Kukó-szólólemez, a Metalbombát, a harmincöt éves koncertlemezt és a Vissza sose nézz albumot értem. Ezeknek a hangzásával voltam először tényleg elégedett. Korábban azért ez nem volt jellemző, ha melléjük tettem egy-egy kint megjelent albumot, lehetett hallani a különbséget. Ez sokszor nem a zenekaron múlt, szimplán csak kevesebb idő jutott mindenre, mi is kevésbé értettünk hozzá és a stúdiók is egyszerűbbek voltak.”

Manapság már jóval könnyebb egy-egy felvétel, csak kell hozzá technika és megfelelő beállítások. Ha azt mondták, legyen jellegzetes, pokolgépes gitársound, egy hónapig keresgéltem a megfelelő helyet a mikrofonok számára. Régen erre nem volt lehetőség, mert két hét volt mindenre. Felvétellel, keveréssel, mindenre. Aztán persze ez sem rendes munkaidőben, hanem mondjuk hajnal kettőtől reggel nyolcig, amikor mindenki aludni szokott. Nehéz volt arra koncentrálni, hogy kihozzuk magunkból a maximumot, de ezek a lehetőségek voltak, ezekkel tudtunk élni, nagyon örültünk ezeknek is.”

A Kukó-lemez egyik dalát Ricsi újraénekelte erre a lemezre, de az egyik új dalt, az Utolsó szívdobbanást te éneked a lemezen. Ez most már hagyomány maradt, hogy te is énekelsz egy dalt?

„Persze, de ez már a Joe által fémjelzett lemezekén is így volt.”

Ebből a tizenkét új dalból van olyan, ami hozzád különösen közel áll?

„Közhelyesnek tűnhet, de mind a tizenkettő közel áll hozzám, különben nem kerültek volna a lemezre.”

POKOLGÉP

BOKOLGÉP

„JÖJJEK EL KONCERTRE, HALLGASSANAK MEG MINKET, BESZÉLGESSENEK EL VELÜK, MONDJÁK EL ÉPÍTŐ JELLEGGEL, ŐSZINTÉN, GYALÁZKODÁS NÉLKÜL AZT IS, HA VALAMI NEM TETSZIK NEKIK, MERT EZ VISZ ELŐRE!”

Sőt, talán mondhatom, mindannyiunknak tetszenek, ezért is akartuk ezt így, ebben a körben felvenni. Mindegyiket más miatt szeretem.”

Szerinted hány dal kerülhet be tartósan a koncertprogramba?

„Amikor a közönség szól és kér valamit, igyekszünk eleget tenni nekik. Mi az elhallgatott negyedik lemezről is játszottunk, mert a közönség ezt akarta és nekünk is tetszik.”

Az új lemezhez is készül vinylverzió, ami tavasszal jelenik majd meg. A nagy vinylmániát kihasználva azoknak a lemezeknek, amik korábban nem jelentek meg LP-n, terveztek esetleg vinylverziót? Gondolok itt elsősorban a Vedd el, ami jár, vagy A Gép-lemezekre például.

„Ha a jogi dolgokat nem tudjuk megoldani, akkor a legrosszabb esetben felvesszük újra ezeket a lemezeket.”

Akkor ilyen kérdést már fel sem teszek, tervez-e Kukó-, vagy Pokolgép-könyvet?

„Erősen gondolkodom a Pokolgép valós történetének a képregényes változatán! A műben én leszek az igazságosztó hóhérra!”

Mondtad, hogy hallgatod az új lemezt néha, de arra lennék kíváncsi, miket hallgatsz még mostanában?

„Hát kérlek, annyira zenei mindenevő vagyok, hogy amikor Beethovent kell a gyerekeknek tanulni, akkor éppenséggel klasszikus zenét hallgatok – persze én magam is szeretem, rengeteg gitárátirata van, amiből sokat tudok tanulni, mint gitáros A zenének minden részét hallgatom és próbálok elsajátítani és megtanulni a színvonalas dolgokat.”

Az új lemez túlzás nélkül sikertörténet, az összesített Mahasz Top 40 lista első helyén nyitott. Milyen kifutással lennél elégedett?

„Nézd, nekem most az, hogy aranylemez esetleg, olyan túl sokat nem mond már. A nyolcvanas években, amikor 100 000 eladott példány után járt csak, a régi kiadványok eljutottak odáig. A hamisítás akkor még nem annyira dívott, később persze az is bekvartt rendesen. A világ most már máshol tart, az interneten bármit megnézhetsz, meghallgathatsz, letölthetsz. Éppen ezért én csak azt szeretném, ha ez a kiadvány minél több emberhez eljutna. Ha

abban a formában ér el valakit, hogy meghallgatja a Spotifyon, vagy megnézi a Youtube-on, ami bár kicsit szarabban szól, de hivatalos feltöltés, már elégedett leszek. Tudod miért? Mert ezáltal képbe kerülhet, hol tart most ez a zenekar! Jöjjenek el koncertre, hallgassanak meg minket, beszéljessenek el velük, mondják el építő jelleggel, őszintén, gyalázkodás nélkül azt is, ha valami nem tetszik nekik, mert ez visz előre!

Igen, mondhatjuk a CD-re, hogy sikertörténet, hiszen három napig dedikáltuk az előrendeléseket, fejtörést okozva a kiadónak Pinyó remek ötletével! (nevet) De nagyon jó, hogy koncert után jönnek oda a fiatalok és kevésbé fiatalok, hogy nekik már van dedikált CD-jük!”

És ha már koncert, december 30-án, a Barba Negra Red Stage-en hármás lemezbemutóra készültök.

„Így, van pontosan! Nagyon jól fogynak a jegyek erre a koncertre is, úgyhogy aki esetleg nem szeretne lemaradni, vagy kint maradni, az minél előbb szerezz be a jegyét! Itt mutatjuk be a kislemezt, az új nagylemezt és a Kukó-lemezt is megidézzük kicsit, ebben pedig a zenekar jelenlegi tagjai vesznek részt, vagyis Pinyó, Z. Kiss Zalán, Kleineisel Márk, Bánhegyesi Ricsi és jómagam. Az biztos, hogy egy forró hangulatú este lesz, szóval ott találkozunk! Ezúton köszönjük a 2024-es évben is a PokolNép támogatását, békés, áldott ünnepeket kívánunk!” **HW**

THY CATAFALQUE SAOR

BP., DÜRER KERT

SZÖVEG: GÁTI VIKTOR

FOTÓ: UZSEKA NORBERT

Dupla teltházás koncert elé nézett a Kátai Tamás vezette Thy Catafalque. Péntek reggel tekintélyes mennyiségű hó borította táj látványára ébredtünk ország-szerte, amely remekül alapozta meg az első este hangulatát, illetőleg az ezúttal egyedüli előzenekar szerepét betöltő, skót atmoszférikus folk/black metalos Saor műsorát. Az Andy Marshall multihangszeres/dalszerző által alkotott, egyszemélyes projekt élő felállása öt tagból áll: a mikrofont és basszusgitárt ragadott frontember mellett két gitárosból, tradicionális hangszerekből és dobosból. A hozzávetőlegesen egyórás dallista az eddig készült öt album, nem egyszer 10 perc környéki hosszúságú tételeiből, valamint a 2025 elején érkező hatos, az Amidst The Ruins közel 13 perces címadójából állt.

Ha átfogóan nézzük a zenei koncepciót, a folk zenék epikus és bensőséges arcát egyaránt felmutató, valamint a letisztultabb, szellősebb és dallamosabb megfogalmazású, de blast beatekben szintúgy bővelkedő (poszt-)black metal, élőben is nagyon erős hangulatiságra képes, sajátos elegyét kapjuk, amely a relatíve gazdag hangszerelés ellenére – számomra legalábbis – hajlamos összerosodni, sajnos olykor ellaposodni, homogenizálódni. Ez a tapasztalat esetemben egybevág az albumokon hallottakkal, amely alól egyébként kivételt képez a 2022-es legutóbbi korong, az Origins. Itt a dalszerzés megítélésem szerint jelentős szintet lépett előre, egyebek mellett a dalstruktúrák, a gitárriffek karakterformáló képessége, az emlékeztetesebb megoldások terén, és eléggé lelembosított, hogy ezen az estén ez nem köszönt vissza. Mindent egybevetve azonban korántsem bánom, hogy láthattam a Saort, ugyanakkor nem töröm magam a következő alkalomért, de ezzel együtt úgy gondolom, főleg kisebb klubokban jól tud működni Andy zenéje, kiváltképp úgy, ha az Ephemeralban is zenélő, mindenféle fúvóssal és dudával mesterialan bányó Ella Zlotost ugyanígy soraiban tudja a csapat.

Az első (és úgy a második) fellépés alkalmával a teljes Rengeteg albumot magába foglaló és egy, a legfrissebb szerzeményekből összeválogatott blokkal készült a megszilár-

dult formában, négy hangszeressel és négy énekessel felálló Thy Catafalque. A Rengeteg sokak szemében a legjobb TC-album, amivel én is egyetértek, és ehhez kapcsolódóan egy extra, számomra sokat jelentő adalék az a körülmény, miszerint ezt a lemezt hallottam először teljes hosszában Tamáséktól. Mindezenre nem lehet véletlen, hogy a legelső koncertektől kezdve meghatározó arányban szerepelnek a korong nótái a setlistben, és valószínű ez a tény is közrejátszott abban, hogy egészen színpadra vigyék a Rengeteg, egyébként 2011-es megjelenésű lécén, különösebb kerek évfordulós apropó nélkül – bár a 13 év is jól hangzik –, de mindenképpen

nagy örömmre, örömeinkre. Nehéz lenne számokat kiemelni, annyira egységesen nagyszerű az egész anyag, így inkább az „itt és most” benyomásaimra hagyatkozva említtem meg a mindig hibátlan monstrum Fekete mezőket, a még monumentálisabb, nyers és kozmikus erőiben bővelkedő Vashegyeket, a Dudás Gábor énekes (ex-Reason) legjobb aznap alkálításainak egyikét hozó Kék ingem lobogót – ami szokás szerint a koncert egyik csúcspontja volt –, valamint az egyszerre mardosó és elvarázsoló Az eső, az eső, az esőt.

A második etapban az Omega több tucat örökbecsű klasszikusának egyike, a Babylon feldolgozása mellett a friss lemezről, az itthoni és a nemzetközi (el)ismertséget alighanem ismét magasabb szinten öregbítő XII: A gyönyörű álmok ezután jönnekről öt tétel csendült fel. Közülük a legszebb percek szerintem a TC viszonylatában friss színezetet felmutató, extrém muzikális vonalon erős Mindenevő, a kiemelten súlyos mondanivalóját felvillanyozó zenei és szövegi eszközökkel megfogalmazó Vasgyár, valamint az utolsóként elhangzott, élőben is különleges vonzerővel bíró címadó adta. A műsor hagyományörző módon a Fehérvásárnappal zárult. Az est folyamán számomra a legjobb pillanatok a Saor előadása során a már említett Ella mellett Carlos Vivas dobos tūpontos, változatos játéka, a TC részéről pedig, a lelket szinte materializáló módon kiéneklő/üvöltő Bokodi Bálint és a, nekem legalábbis úgy tűnik, koncertről koncertre fel-szabadultabb Kátai Tamás nyújtotta.

THY CATAFALQUE GIRE SHUM & QUETZAL TIRADO

BP., DÜRER KERT

SZÖVEG ÉS FOTÓ: UZSEKA NORBERT

Végül a dupla TC-koncertből csak a másodikra sikerült eljutnom. Bár a program 99%-ban ugyanaz volt, de hát még mindig csodaszámba megy, hogy Kátai Tamás zenekara koncertezik, úgyhogy bánom.

Az első fellépő Shum & Quetzal Tirado volt, két magyar srác, akik sok samplert, effektet felhasználnak, akik elő mérhetetlenül zaklatott szerzeményeiket. Előbbi gitározott is, és ő énekelt többet is, de a kis bőrröndjében dolgokat tekergető, ill. egy irdatlan szaxofont is fújó utóbbitól is telt néhány magából kikelt kiabálásra. Voltak számomra is értékelhető részek, pl. valamiféle népdalos téma, meg pár black rész, ahogy a közönség is el-elkezdett bólogatni, ha valami követhető ritmus tört elő a hangfalakból, de összességében nekem ez inkább volt kakofónia, mintsem zene. Nem ez az első alkalom az életemben, hogy így kezdem az ismerkedést adott cuccal, amit később meg tudtam szeretni, de azért azt hiszem, ez a produkció egyszerűen nem hozzám szól, és azzal sincs semmi baj.

A makói Gire-t 2007 tavaszán láttam utoljára (nem volt olyan szerencsém, hogy múlt évben ott legyek a Fekete Zajon, amikor az Ahriman-koncert részeként megjelent az énekes-gitáros Kónya Zoltán és a billentyűs Kátai Tamás, hogy eljátsszanak pár Gire-klasszikust). De arra így sem számítottam, hogy tényleg olyan lesz újra színpadon látni őket, mintha nem is telt volna el 17 év. Lehet, hogy Zolcsi szakálla őszbe csavarodott némileg, ahogy Tamásé is (mert már van neki, ellenben hajdani loboncától jobbára ugye megvált), a Britanniából a koncert kedvéért hazatérő

basszusgitármágus Hermann Balázs pedig enyhén elpetőfiesedett, pedig volt ő rasztás is. Zenélni viszont mindhárman jobban tudnak, mint valaha, és nehéz is szavakba önteni, milyen élmény volt újra hallani ezt a hét számot: Nyártáj, Zöld zivatar, Törjön testünk!, Bábel (ez volt az első pont ezen az estén, amikor egész testemben borzongtam), Az őzek futása (ez a második, s még mennyi aztán!), Eocén Expressz, Aranyhajnal. Utóbbiban az Ahriman énekes, Lédéczy Lambert is szerepelt, ahogy anno az albumon is.

Kátai TC előtti csapatának zenéjében thrash, death, industrial épp úgy volt, mint – főleg Tamás lírai szövegeinek köszönhetően – finomabb részek is, és pont ugyanolyan döbbenetes és káprázatos volt a maga idejében, mint aztán a Thy Catafalque. És ez a koncert, ennyi év után, méltó is volt ehhez. Még a fények is jók voltak, a közönség meg úgy zúzta-örvendezte végig az egészet, mintha mind ott lettek volna anno a régi Gire-bulikon, pedig a megjelentek jó nagy része fiatalabb volt annál, hogysem. Nem tudom, mi lesz eztán a Gire-rel, Tamás is nyilatkozta, hogy sokféle vannak, őt leköti a TC, de akik így tudnak ennyi év után együtt muzsikálni, ahol ilyen mágia van, azt meg kell becsülni és élni vele...

Többször leírtam már, hogy a 2011-es Rengeteg az egyik legnagyobb kedvencem a Thy Catafalque-tól (a 2009-es Róka hasa rádióval egyetemben), bár azóta rájöttem, hogy az épp húszéves Tűnő idő tárlat óta mind ugyanúgy betalált, egyszerűen csak a korábbiaknak több idejük volt belém ivódniuk. De most már úgy vagyok vele, hogy ha én lennék a minden koncerten

GIRE

THY CATAFALQUE

kötelezően jelenlévő bekiabálós ember, aki felőbégat a színpadra, hogy mit játszszanak, akkor azt üvöltöz-ném, hogy mindegy, mit.

De azért nem is remélt, megindító élmény volt ez, hogy eljátszották egyvégtében a Rengeteget. Jót derültem Tamás válaszára, hogy miért pont ezt: merthogy már hét dalt úgyis játszottak róla, hát csak hármat kellett megtanulni. Persze látszott, hogy nagy közönségkedvenc az egész. A nyitó, tökéletes metaldal Fekete mezők első taktusaitól néppünnepegy vette kezdetét, és a maguktól értetődő slágerek (vicces, régen ezt idézőjelek közé írtam volna, de mostanra a koncerteken tényleg azokká értek) mellett, mint amilyen a Kel keleti szél, a Trilobita vagy a Kék ingem lobogó, azok a dalok is csodásan működtek, amikről anno ember fel nem tételezte volna, hogy egyáltalán elő lehet adni élőben. Hátborzongató volt pl. a Minden test fű kórusa, varázsos és félelmetes a Vashegyek. Az első koncerten állítólag elrontott Holdkomp meg azt bizonyította be, hogy az élőben jellemzően mellőzött, pszichedelikusabb vagy elektronikusabb, elvontabb szerzemények is simán működnek – ettől konkrétan táncra perdültünk sokan.

A Rengeteg tíz tétele után az új albumról következett hat, kezdve nyomban a digitális kiadás bónuszával, a Babylonnal, ami ugye az Omega szerzeménye. Ez még Tamástól is meglepő húzás volt, de ha a stúdióban heavy metal nótát csináltak belőle, akkor koncerten olyan volt, mintha a Pokolgép vagy valamelyik másik nagy magyar heavy metal klasszikus egyik örökérvényű dalát tolnák. Dudás Gábor meg gyakorlatilag az új Vikidál Gyula vagy Rudán Joe, döbbenet, micsoda őserővel énekelt.

De Bokodi Bálintnak is kijár a dicséret, hogy pl. Az eső, az eső, az eső-ben simán hozta Bakos Attila dalmait, túl azon, hogy az acsarkodós részeknél meg olyan megveszekedett módon adja elő magát, hogy az első sorban állóknak aztán úgy kell visszaneszteniük a fejüket. És akkor kapjanak a többiek is: Horváth Martina Morticia Addams-ebb Anjelica Hustonnál, és úgy énekel, ahogy talán Lilith tehette szebb napjain. Dudás Ivett is csodásan dalol, s mellé jószerével Bokodival egyenrangú frontemberré nőtte ki magát. Szentí Árpád dobos maga az Alap, ha ő nincs, tán sose lett volna koncertező TC. Nagyon sok múlik rajta, és hozza is. Varga

Krisztián és Vigh Zoltán gitárosok is tökéletesen adják, nem is csak azt, amit kell, de a saját egyéniségük is átsüt a színpadi jelenlétükön. A több dalban is csellózó Bos Michaela is lenyűgözően zenélt, s mellé csoda kedves jelenség, még akár a baljós Mindenevő közepette is.

Tamás pedig néha megereszti egy olyan fanyar poént, amitől a cukrozott tejbegríz is azonnal megsavanyodik, de közben azt látod rajta, hogy velejéig élvez a koncertezést. A Gire-nél is így volt, itt meg pláne. És már csak azért is érdemes elmenni legalább egyszer egy TC-koncertre, hogy lásd, ahogy belefeszül a zúzós témákba, ahogy elvigyorog magában vagy a többiek poénjain. Egy dolog, hogy géniusz az ember, de hogy őszintén, belülről fakadóan tud örülni ennek az egész játéknak, hát... Néha felmerül bennem is, és egyre sűrűbben, ahogy telnek az éveim, hogy hogy engedheti Az eső, az eső, az eső című dalban is meglegetett Isten a borzalmakat, amik zajlanak országban-világban, a környezetemben, akár a szerettemmel. És néha feldereng, hogy viszont maga az, hogy élünk, csoda. Az, hogy van néhány ember, akit szerethetünk és aki szeret, szintén. És akkor még ott van nekünk a zene is, és az, hogy élőben láthatjuk Kátaiakat muzsikálni. Nem mondom, hogy ez vigasz vagy megoldás mindenre, vagy akár csak bármire. De akkor is olyasmi, amiért megéri élni.

És akkor még szeretném elmondani, hogy bár a Piros kocsis és A gyönyörű álmok ezután jönnek ugyanakkora sláger élőben is, mint a Rengeteg említettjei, meg hogy örök élmény volt az is, hogy Kónya mester visszatért a színpadra, hogy elüvöltse a Vasgyár megrázó sorait, de azért az év dala a Ködkirály, amit így, pont novemberben élőben hallani... hát, ez is milyen ajándék már?! Ahogy a négy alapénekes szerepelt benne, a háttérvertítés és a fények, az egész átható hangulata, amiről azt hittem, hogy nem lehet fokozni a lemezverzióhoz mérten, aztán kiderült, hogy dehogyan is nem...

És akkor még a végén Tamás kiállt egymaga az üres színpadra, éles fehér fénycsóvával megvilágítva, és elszavalta a Fehérvasárnapot. Ha Ady, Radnóti, Weöres igazi utódját keresi valaki, hát ott állt a színpadon, lehunyta szemmel, még mindig megilletődötten szavalva ezt verset, amitől torkom is, szívem is összeszorul, és úgy megyek utána haza, hogy akármi van, még mindig emberek vagyunk, még mindig van remény. ■

LUCIFER THE NIGHT ETERNAL TANITH

BP., ROBOT

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER

Minden bizonnyal a karcsú jegyelvétel miatt került át ez a koncert az eredetileg meghirdetett kék Barbából a jóval kisebb Robotba. Az amúgy tök hangulatos, boltíves pincehelyiség a szó legszorosabb értelmében underground helyszín, csak a nézőtérén keresztül megközelíthető aprócska színpaddal, cserébe viszont a csekély méretekhez képest egészen jó hangosítással. Az este fellépői közül a főzenekart leszámítva a másik két formációhoz élőben még nem volt szerencsém, és mivel a The Night Eternal – szerintem – 2023 legjobb albumát készítette el a Fatale képében, kifejezetten érdekelt, hová fut ki végül ez az új színhelyre áttett rendezvény.

A brooklyni Tanith az egyébként brit születésű Russ Tippins gitáros zenekara, akit leginkább az underground NWOBHM legenda Satan révén ismerhetünk. A két lemezzel rendelkező, retrós hardrock/protometal irányultságú kvartett különlegessége, hogy váltott férfi és női énekkel dolgoznak – pl. a gótiikus színtéren ez ugye bevett szokás, ezen a vonalon viszont a ritkánál is ritkább. Russ mellett egyébként a basszeros Cindy Maynard vokalizál még, és ugyan egyikük sem az a kimondott hangszállakrobata, de egymásra reflektáló, ízes, jó érzékkel megírt énekdallamaik mégis tök jól működnek.

A Tanith zenéjének báját – keltás-folkos momentumai mellett – leginkább egyfajta történetmesélős jelleg adja, amiről a korai Thin Lizzy és a Jethro Tull is könnyen az ember eszébe juthat. (A kortárs színtérről a brit Wyth Hazel zenéjének van még efféle atmoszférája.) Russ jellegzetes ritmizálású gitározása egyébként itt is elteveszthetetlen, sőt énekdallamaiban is visszaköszön valahol a Satan harmóniavilága – még ha az általános összkép lágyabb, rockosabb is az ottanál. Hét dalos setlistjükből őt tétel képviselte a remek tavalyi albumot, kettő pedig a debütőt – nekem közép-tájon a Never Look Back/Snow Tiger kettőse tetszett leginkább, de az egész műsoruk rendben volt, beleértve ebbe a helyszíre miatt nyilván korlátozott mértékű színpadi aktivitást is.

Szegény The Night Eternal társulatát átok sújtotta ezen az estén, azonban – némi bajtársi segítség-gel – ennek ellenére mégis megpróbálták menteni a menthetőt. Történt ugyanis, hogy egyik gitárosuk, az alapító-zenekarvezető Rob Richter nem részletezett családi okok miatt váratlanul hazautazni kényszerült, így a brigád rövidített setlisttel, és a másik két csapatból egy-egy dalra beugró kollégákkal kiegészülve volt kénytelen kiállni. A többi helyszínen prezentált nyolc saját dalos műsorból így itt őt saját nóta plusz egy feldolgozás maradt – és az a vicc, hogy kényszerhelyzet ide, gitár- és vendégcsereberés hosszabb

leállások amoda, a műsoruk összességében még így is baromi erőteljes volt. Ebben kiemelkedő szerepe volt a rasztás Ricardo Baumnak, aki igencsak karizmatikus kisugárzású, markáns és mániákus frontember – fazonja és hangja kiválóan passzol a csapat tüzesen örvénylő, sötét tónusú, egyszerre old school metalos és darkos muzsikájához.

Az érzésre úgy 35-40 percesre karcsúsított műsor indításánál – Prince Of Darkness és Elysion – a Lucifer gitárosai váltották egymást Henry Käseberg mellett, míg a Deadly As A Scythe-ben ugyaninnen a bőgős Harald ugrott be pengetni. Az In Tartarus elővezetésében a Tanith részéről Dino Destroyer volt a segítség, a hangulatilag kissé kilógó Judas Priest-feldolgozást (Living After Midnight) pedig Nicke Andersson részvételével abszolvták.

A legnagyobbat mindazonáltal a záró Moonlit Cross ütötte Russ Tippinsszel, akit ugyan egy játék közben lezavart kényszerű gyors gitárcsere is sújtott, ám a nóta hipnotikus örvénylését ez sem tudta megakasztani. Mivel minden vendégnek csak egy dalt kellett nagy hirtelen betanulni, ezért a lécet sikerült mindenkinek korrektil megugrani, komoly minőségi deficittel szerencsére nem kellett szembesülni. A sok viszontagság és a zanzásítás ellenére remek koncertet adott a The Night Eternal – három nappal később pedig a nálunk szerencsésebb milánóiak már újra a teljes felállást és a fullos programot láthatták-hallhatták. Jó nekik.

A főzenekar Lucifer műsora ezek után már kevesebb izgalommal, visszafogottabb hőfokon pörgött le – a maga obskúrus módján kellemes volt a dolog, ez kétségtelen, nálam azonban hosszabb távon azért kicsit összefolytak a dalok és Johanna énekdallamai. Inkább a tempósabb, gyorsabb nótáknál éledt meg a dolog, ilyenekből a magam részéről többet is simán elviseltem volna. A teljes egészében másik zenészgárdával készített, még doomosabb hangvételű első lemez kivételével az összes többiről játszottak ezt-azt – igen erős fókusszal a legutóbbi anyagon, aminek a dandárja, jelesül hét tétel is elhangzott ezen az estén. Egyértelműen az erősebb momentumok közé tartozott a nyitó Crucifix (I Burn For You), az alapszettet záró Bring Me His Head, meg a legvégén elővett Reaper On Your Heels. Az egész produkciót körülöngte a korai 70-es évek atmoszférája, amire csak ráerősített Johanna totál retrós, Táncdalfesztiválokat idéző mikrofonkölteményének bizarr látványa. Kellemes, még ha nem is libabőrösen borzongató koncertet adott a Lucifer, jó volt őket is látni – az aranyérem mindazonáltal a vert helyzetben is állva maradó The Night Eternalt illeti, ez teljesen egyértelmű. ■

ÉLŐ FÉM

ELLEDE GROZA SERVANT

BP., A38 HAJÓ

SZÖVEG: MILÁN PÉTER

Rendhagyó módon egyben, mintegy tömörítve tárgyalom ezt a rendezvényt, mivel több szempontból is hasonló jellegű csapatokat láthatott, aki ellátogatott ezen az estén a hajóra. Mindhárom fellépő a német AOP Records (Art Of Propaganda) égisze alá tartozik, tehát e kiadó házi koncertjének is titulálhattuk az eseményt. Emellett három nagyjából azonos státuszú csapatról van szó, amelyek nem nevezhetők a kortárs black metal húzóneveinek, azonban nem is a leglányháb minőséget képviselik, hogy sereghajtókként tekintsünk rájuk. Igazából az erős középmezőny ők, egészen jó lemezekkel, bizonyos mérvű fejlődőképességgel, de igazán kiugró teljesítmények nélkül.

A három banda közül a német Servant ténykedésével voltam a legkevésbé képben, a koncert alapján egy korrekt kortárs black metal-formációt tekinthettem meg, amiben ha nem is láttam/hallottam a nagy tüzet felfakadni, felfényleni, stílusgyakorlatuk elfogadható volt. A következő csapatra áttérve, a Groza ázsiója az idei Nadir albummal valamelyest emelkedett a szememben, mivel a német kvartett erőt vett magán és sikerült a lengyel példaképektől pár lépésre eltávolodniuk. Kinézetre most is úgy festenek, mint egy fapados Mgja, hevenyészett kendőkkel, egyenfekete szerelésekben, azonban az új album dalaiban már nem másolják olyan szolgáian a lengyeleket, mint korábban. Nem tudom komolyan venni a fénymásolatokat, akár Deathről, akár Type O Negative-ról van szó mint kopírozandó alanyokról (hirtelen ezek jutnak eszembe), s a Groza is ráébredt, hogy legalább részben saját hangot kell kialakítani, máskülönben az egésznek semmi értelme.

Zeneileg az osztrák Ellende volt a legizgalmasabb a három csapat közül, egyébként mindhárman rendelkeznek 2024-es albummal. Az Ellende valójában L. G. szólóprojektje, élőben további zenészekkel kiegészülve prezentálja atmoszferikus black metalját, amiben poszt- és ambientelemek is találhatóak. Ha a csapatok kinézetét venném górcső alá, akkor a Servant képviselné a régebbi vonalat, a Groza a leginkább lepusztultat, egyben a maszkok miatt a jelenlegi trendhez húznak, és az Ellende lenne a legötletesebb. L. G. csontokkal kirakott ruházata érdekes színfoltot, némi horrorszerű image-et kölcsönzött a bandának. A kulcsínnel kapcsolatos jellemzők bizonyos mértékig párhuzamosnak tekinthetők a zenével, hiszen a Groza zenéje zordabb, komorabb volt a többiekénél, ezzel szemben az Ellende néha „utaztatós”, hangulatos kompozíciói olyannak tetszettek, mintha egy izgalmas gótikus rémregényt zenébe konvertálva hallottam volna. Ez a vonal a gothic/dark-hangulatokkal is mutat közös pontokat. Mondhatni, az Ellende volt a leginkább művészi a zenekarok közül.

Ugyan nehéz megjósolni, mely koncerten mekkora közönség lesz jelen, sejthető volt, hogy az Ellende/Groza/Servant-triászon nem fog meginogni a hajó a túlsúly alatt. Mindenesetre aki ott volt, az találkozhatott három tipikusan 21. századi black metal csapattal - ha nem is az élvonalból, de némi figyelmet mégis megérdemlő hátsóbb sorokból. ■

A TÁMOGATÓI PÓLÓKAT

ÉS A MÉG ELÉRHETŐ GYŰJTŐI CSOMAGOKAT
KERESD A HONLAPON!

WWW.HAMMERWORLD.HU

KREATOR ANTHRAX TESTAMENT

BP., BARBA NEGRA

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER
FOTÓ: GYURICZA FERENC

Ritka együttállása a csillagoknak, hogy három együtt turnézó zenekar egyikének se legyen aktuálisan promotálandó új anyaga – nos, ezen a körúton márpedig éppen ez a helyzet. A két amerikai résztvevő jövőre hoz majd ki friss albumot, a Kreator pedig 2026 előtt biztosan nem jelentkezik újdonsággal, tehát kinek-kinek az eddigi repertoárból kell jóllakatni a közönséget estéről estére. A kíváncsiak száma ezúttal a lehetséges maximumig kúszott fel a totális teltházzal, az érdeklődésre tehát nem lehetett panasz – lássuk, a három zenekar miképpen oldotta meg a feladatot.

A Testament tizenkét dalos, éppen órányi szettje bizonyult talán a legbátrabb összeállításnak. A nyolcvanas éveket mindössze két nótával idézték meg – First Strike Is Deadly féltávnál és Into The Pit a legvégén –, minden más jóval későbbből származott, erős hangsúllyal az ezredforduló tájékára és a 2000-es évek termésére. Nyitányként két-két dallal szerepelt a The Gathering album és a legutóbbi anyag, aztán jött a Formation címadója – majd legnagyobb meglepetésemre 1992-ből a Return To Serenity! Álomban nem gondoltam volna, hogy egy ilyen összeállítású turné előveszik ezt a remek balladát, de a dolog nagyon jól működött, részemről teljes volt a libabőr. Később még az Electric Crown is előkerült ugyaninnen, az újabb kori Native Blood és More Than Meets The Eye közé élve.

A vélemények nyilván megoszlanak, de én kimondottan örültem ennek a bevállalósabb setlistnek (életem első Over The Wall nélküli Testament-koncertje volt ez!) – összességében nekem bejött Chuck Billyék műsora, annak ellenére, hogy a hangcuccot kb. rajtuk lóhatték be, ami miatt az első mintegy 20 percben azért eléggé necces volt a megszólalás. Nagyjából a Children Of The Next Level tájékán kezdtek megérkezni a mélyek és a gitárok, újból rávilágítva Alex Skolnick szólóinak nettó zsenialitására és a tavaly leigazolt új dobos, Chris Dovas tehetségére.

Eric Petersonékhoz képest az Anthrax koncepciója pont az ellenkező végletet testesítette meg. Ha az utóbbi 10-15 évben akár csak egy koncertet is láttál Scott Ianéktól, akkor lényegében mindent

hallottál abból, amit most is elővezettek. Az egyetlen újabb kori Fight 'Em 'Til You Can't kivételével 1990 utánról semmit(!) nem játszottak, ráadásul ez az old school blokk sem tartalmazott semmilyen különlegességet. Félreértés ne essék, az A.I.R., a Caught In A Most, az N.F.L., a Be All End All, a Medusa vagy a Metal Thrashing Mad nagyon is kedvesek a számomra – csak éppen ezeket vagy tucatszor hallottam már, míg a banda életműve egy rakás más klassz nótát is felvonultat, amikből párat bizony nagyon szívesen vettem volna végre-valahára. De nem, maradtak az agyonjátszott közönségkedvencek meg a két csontig rágott feldolgozás (a címüket inkább le sem írom), és ennyi. Még a Rainbow outro is ugyanaz, mint tíz évvel ezelőtt...

Ebből a szempontból tehát mindenképpen csalódtam – ami azért sajnálatos leginkább, mert a zenekar amúgy kitűnő formában van, élőben még mindig nagyon komolyan gyalulnak, és ahol én álltam, ott a hangzásuk is jobbára rendben volt. A Bush-éra negligálását még csak-csak megértem, de hogy a második Belladonna-korszakból miért nem játszanak több dalt, illetve régebbiről miért nem porolnak le végre pár csemegét, az teljes rejtély a számomra. Na mindegy, talán majd legközelebb. Vagy nem.

Az esseni thrasher Kreator szettje szintén nem szolgált sok meglepetéssel, de a New York-iakkal ellentétben legalább ők nem ragadtak bele az időgépbe, és viszonylag egyenletesen mazsoláztak terjedelmes életművükből. Hangzásban és látványban egyaránt náluk lett csúcsra járatva a mutatvány (ízlés dolga, de vizuális téren nekem kicsit sok volt a hatásvadász elem), és becsületükre legyen mondva, maga a zenekar is korrekt módon odatette magát.

Érdekes belegondolni, hogy míg anno a korai időkben szokás volt elnéző mosolylyal kommentálni az élő teljesítményüket, addig a kétezres évekre milyen gyilkosan precíz, hasító gépezetté nőttek ki magukat. A dobos Vantor rengeteget fejlődött, a finn gitáros, Sami Yli-Sirniö leigazolása pedig főnyereménynek bizonyult. A vele készült lemezek gitárügyileg határozott szintlépést jelentettek – kaptunk is ezekből ízelítőt rendszeren. Hate Über Alles (ez volt a nyitás), Hordes Of Chaos/Hail To The Hordes, Satan Is Real, Violent Revolution, 666 – World Divided, Enemy Of God, Phantom Antichrist, illetve a másik két zenekarnak és a közönségnek ajánlott Strongest Of The Strong – a teljesség igénye nélkül ez volt a 21. századi merítés, míg az előző évezredet a Phobia, a Betrayer, a Terrible Certainty és az estét záró Pleasure To Kill idézték vissza.

Érzésre úgy bő 80 perc lehetett Milléék okosan megszerkesztett, apokaliptikus színpadképpel súlyosbított műsora, ami este 11 órához érve így pont elég is volt a jóból. A végén még szikraeső villant, vas-taps, majd megindult ki-ki hazafelé - ennyi volt hát a kedd esti thrash Csepelen. ■

ALCEST SVALBARD DOODSESKADER

BP., DÜRER KERT

SZÖVEG: MILÁN PÉTER

Alapvetően jó dolognak tartom, ha egy turnéra különböző jellegű zenekarok verődnek össze, mert így lehetőség nyílik új csapatokat, hangzásokat megismerni. Igaz, nemrég azt írtam, hogy lemezen szeretek új formációkkal megismerkedni, azonban ha egy új név valamilyen megmagyarázhatatlan oknál fogva kíváncsivá tesz, akkor pozitív lehet az élő találkozás. A mára már elég nagy névnek számító Alcest két érdekes alakulatot vitt magával erre az európai túrára.

Mint a névből sejthető volt, Benelux-társulattal kezdtük az estét, ezen belül is egy belga duóval. Az Amenra vagy inkább a Church Of Ra-szerveződés sok zenészt/művészt tömörít Belgiumban, akik a legkülönbözőbb zenei és egyéb területeket járják be kiadványaikkal, fellépéseikkel. Az Amenra tagjai valamennyien nagyon aktívak, esetünkben Tim De Gieter basszusgitáros az érdekes, aki a számomra ismeretlen bandákban játszó Siegfried Burroughs dobossal alkotja a Doodseskader nevű duót. Mindketten használták a hangjukat is a koncerten.

Amit a két zenész együtt előadott, azt nehezen tudnám összefoglalni; valahogy a két album, amit előzetesen meghallgattam, nem volt olyan talányos, mint ez a koncert. Első impresszióként azt állapítottam meg, hogy olyan a zene, mintha a Godflesh egy kevésbé gitárcentrikus változatát hallanám, azonban ezenkívül ezer dolog hallható bizarr számaikban. Ellensúlyozva azt, hogy csupán ketten vannak a színpadon, a belga kettős nagyon dinamikusan játszott, sőt, mozgott a színpadon. Még Siegfried Burroughs is. A fura kinézetű, vékony De Gieter nagy pókként szökdécselt, ugrált a színpadon, s közben kiabált, ordított, mélyen hörgött, néha tán énekelt is, ahogyan az eklektikus produkció adott dala megkívánta. Márpedig ezek a dalok sok mindent kívántak, mert az elektronikától a krautrockon át a Nine Inch Nails-szerű indusztriális rockig, darkos elemekig minden volt itt, mint a búcsúban, ahogyan mondani szokás.

A duó minden téren megpróbált újítót lenni, Burroughs sem csak úgy dobolt, ahogyan az egy rockbandában illik, hanem más ütem- és ütésfajtaikat is bemutatott. Közben a zenészek mögött, a vásznon érdekes vetítések zajlottak. Sok zenekarral találkoztam már, ahol a háttérben mozgóképeket sugároztak, s mondhatom, ezek a jelenetek, színhatások, képmontázsok, kaleidoszkópszerű képsorok, melyek

között gyanítom, hogy megváltozott tudatállaputra jellemző kockák is voltak, kifejezetten érdekesnek tűntek és megfelelő látványkeretet adtak a nehezen megfogható zenének. A koncert közben az jutott eszembe, hogy bizonyos kortárs zenészek, jelesül a Doodseskader, valójában a zene dekonstrukcióját végzik. Ízekre szedik a bármily tág értelemben is hagyományosnak tekinthető formákat, szétszerelik, dekonstruálják őket, majd a kapott miriádnyi elemből állítanak össze zenei Frankensteinként egy új struktúrát, remélve, hogy életre kel az általuk felépített organizmus. Nos, élőnek tűnt amit a Doodseskader bemutatott, de számomra kicsit sok volt az elem, és a velük való játszadozás. Lemezen összeszedettebbnek tűntek.

A Metal Archiveson talált két Svalbard nem egyezett meg azzal a társasággal, amely másodikként következett ezen az estén, s mivel tovább nem kutattam, a koncerten szembesültem először a zenekarral. Angolokról van szó, s ők már jóval közelebb álltak ahhoz, ami konvencionális rock-területnek tekinthető. Mint utóbb olvastam, poszthardcore a keret, amiben a britek mozognak, s ugyan elég cseppfolyós felosztások ezek, van bennük igazság. Emellett terméshalmazuk. Mindez kiderült a koncert alapján.

A Svalbard legutóbbi lemeze, a The Weight Of The Mask egy évvel ezelőtt jelent meg, ennek a háttér-vásznát feszítették ki a színpad mögött, s valószínűleg erről játszottak a legtöbbit. A műsor nem lett volna rossz, ha a hangzást sikerül elfogadható szintre beállítani. Ez azonban a koncert végéig sem jött össze. Hiába volt elvileg és gyakorlatilag is két gitáros a színpadon, ha egyiknek a hangszerét sem lehetett hallani. Legfeljebb némi torz zúgást. Középen állt az énekesnő/gitáros, aki dallamosan is és csúnyán is énekelt, akárcsak a másik gitáros, akinek a hangja teljesen olyan volt, mintha a fiatal Tompa (At The Gates) rikácsolását hallottam volna. Egyébként kolléganője hasonló tónusban sikított. A hangzás súlyos fogyatékoságait tekintetbe véve nagyobb hangsúly esett a dobos játékára, aki sokszor egészen érdekes, nem megszokott dobképleteket, ritmusokat adott elő. Számomra ez volt a Svalbard legvonzóbb tulajdonsága. Maga a zene a crust-core, a new school hardcore és némi death metal keverékeként írható le: érződött a fantázia a produkcióban. Csak a koncertmegszólás ne lett volna annyira gyatra.

A pont 25 évvel ezelőtt alakult Alcest a 21. századi metal egyik legvegyszeribb hangzásvilágát alakította ki, s Neige énekes/gitáros/zenekarvezető az első pillanattól ezen a koncepción dolgozik. Már sokszor láttam élőben a csapatot, mindig jók voltak, de ez a fellépés különösen bensőségesre sikeredett. A csapatra mindig jellemző volt egy nagyon igényes, a zenéhez hasonlóan egyedülálló vizuális, szinte mesészerű látványvilág, ami a lemezek kiállítását és a koncerteket egyaránt jellemzi. Elég későn kezdtem el hallgatni a nyáron megjelent Les Chants De L'Aurore című ideai albumot, s nem túlzás: ez az eddigi életmű egyik legjobb darabja. Nem túl figyelmes hallgatással úgy tűnhet, hogy a csapat most is ugyanazt nyújtja, mint eddig, vagyis nagyjából a black metal és az atmoszferikus rock elegyét, azonban a dalok egészen szinten kifinomultak, s ez még magasabbra helyezi a franciáknál eleve komoly nívót.

Neige és csapata nagyon ért a hangulatteremtéshez. Roppant érdekes, hogy ugyan alapvetően metalzenéről van szó, a műfajban honos érzelmi megnyilvánulások, a melankólia, a szomorkás érzések úgy jelennek meg, hogy egyáltalán nem nyomasztóak, inkább egy keserű színezetet öltenek fel és kellemesen nosztalgikus (tehát nem frusztrációból, a jelen nyomorából fakadóan nosztalgikus) érzést keltenek a hallgatóban. Ezt képekben, festményekben, illusztrációkban és a színpadi millió megte-remtésében is érvényre tudják juttatni. A csapat egy kisebb arborétumot, ornitológiai parkot állított fel maga körül, s az oldalt elhelyezkedő függőlegesen lépcsőzetes pányvák és a közülük kiszűrődő fények egészen pazart hatást keltenek. A hátul kitett madármodellek sem keltenek múzeumi vagy panoptikumi sterilitást, inkább szimbolikus és valahogy megnyugtató volt a jelenlétük.

A zenekar elhelyezkedése nem követte a sémákat. Neige a színpad baloldalán foglalt helyet, mögötte, feljebb ült és dobolt Winterhalter, a másik oldalon, szintén felül, az állandó koncertbőgős, Indria játszott, előtte lent pedig az élő felállítás negyedik régi embere, Zero gitáros/háttérénekes állt. Erre a műfajra és az Alcestre sem jellemző a deszkák felszántása, a színpad szétválása, azonban látszott, hogy mindannyian élvezik a zenélést. Introvertált a művészetük, ilyenek

a tagok is, de a dalokat, a játékot belül valódi izzás hevíti, s ez a kitűnő hangzással megtámogatott műsorból valósággal áradt. Az új album első három dalával kezdtek, s a dallamokból áradó szépséget szinte alig lehetett befogadni, itt élőben olyan megszokszorozódott erővel hatottak a Komorebi, a L'Envol és az Améthyste tündérmesébe illő melódiái. Neige kétségtelenül múzsa által homlokon

csókolt alkotóművész/zenész, mert ezeket a dallamokat csak ilyen sugallat hatására lehetséges megírni és formába önteni.

Szerencsére az Alcest nem az a zenekar, amely elfelejti a régi lemezeket, így játszottak a kedvencemről, az Écailles de Lune-ról (Écailles de Lune – Part 2) és a Souvenirs D'un Autre Monde debütalbumról is előadták a címadó tételt. Az Alcest jelenlétét jó értelemben vett profizmus jellemezte,

ahol minden elem a helyén van, de ez nem gépiességet, hideg rutint jelent, hanem azt, hogy minden „objektív” eszköz (biztos hangszeres tudás, jó hangzás, remek színpadkép) rendelkezésre áll ahhoz, hogy a zenészeknek már „csak” élveznie kelljen a játékot. Ez mindannyiukon látszott. Zero a lágy, sajátos dallamokba sokszor besegített Neige-nek, ebben a csapatban nem adódhatott abból fakadó hiányérzet, hogy élőben kimaradnak lemezen hallható finom részletek. Indria pulzáló basszusgitárja és Winterhalter érzően, értően fifikás dobolása a ritmusszekcióba is belevitte azt a pluszt, ami az Alcest zenéjét elevenné, lüktetővé varázsolja.

Hallhattunk számokat Spiritual Instinct albumról, de a Kodama és a Les Voyage De L'Âme is képviseltette magát egy-egy számmal. Egyedül a Shelter maradt ki, de mindent nem lehet belesűriteni egy koncertprogramba. Így is dicsőretre méltó, hogy az Alcest a rádásokkal együtt kb. 90 percet játszott, ami a szinte sebészi pontossággal 60 percesre belőtt koncertek időszakában nagyon ritka jelenség. A kvartett tagjai lassanként levonultak a színpadról, Neige egyedül maradt fent és énekelte az új lemez álomszerű búcsúdálát, a L'Adieu-t. Az Alcest lemezei, koncertjei megvalósítják a művészet azon aspektusát, hogy az átélő, szemlélő, hallgató általa egy szebb világba kerül, optimális esetben ezt a megélést a koncertélmény után még hosszú ideig fenn lehet tartani. ■

EVERGREY KLOGR INNER VITRIOL

BP., BARBA NEGRA BLUE STAGE

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER

FOTÓ: GYURICZA FERENC

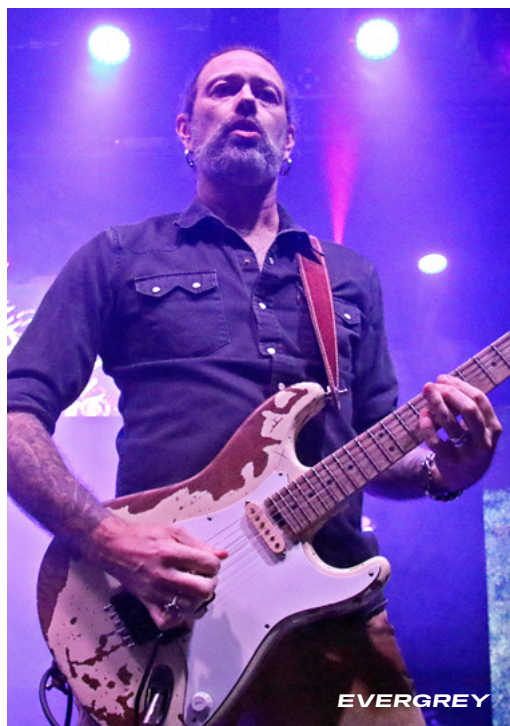
Áldom az eszem, hogy a rámtört heveny péntek esti fáradtság ellenére, magamon erőt véve idejekorán megindultam Csepelre - így ugyanis az első hangoktól kezdve láthattam-hallhattam az olasz Inner Vitriol remek műsorát, akik aztán hamar helyre is rántották a kedélyállapotomat. A meg-lehetősen civil kiállítású bolognai négyesfogatnak korábban a nevét sem hallottam, ehhez képest egy olyan kitűnő, sok tekintetben a '90-es évek második felét idéző progmetalos szettet vezettek elő, hogy csak lestem. Tekervényes, sok helyütt torzítatlan gitárokkal is operáló, szövevényesen gazdag dallamvilágú zenét játszanak ők, amiről nekem olyan régi progrock/progmetal kedvencek nevei ugrottak be, mint az Enchant, a Divine Regale, a Dali's Dilemma, illetve néhol még a Poison Seed albumos Lethal. Sőt, a váltásokban dúskáló, fordulatokban gazdag, itt-ott jazzrockos-fúziós megfajtésekkal is kacérkodó zenei alapok kapcsán a Cynic megemlégtetését sem érzem szentségtörésnek. A három remek zenész mindegyike fölülményes ura a maga hangszerének, azonban az igazi meglepetést nekem az énekes Gabriele Gozzi okozta, akit hangai adottságai alapján minden túlzás nélkül simán oda lehet tenni Dwight Hill (Divine Regale), Ted Leonard (Enchant, Spock's Beard, stb.) és Tom Mallicoat (Lethal) mellé. A zenekar érdemi munkásságának dandárja amúgy - ahogy utólag utá-

nanéztem - jó egy-másfél évtizeddel ezelőttre tehető, akkoriban egy EP-jük és egy nagylemezük jelent meg (mindkettő angol nyelvű anyag). Jelenleg ezek dalaiból, illetve egy régi olasz sláger, az Impressioni di Settembre maguk képére formált átíratából áll a repertoárjuk, de ha igaz, a reaktiválódásukat komolyan gondolva már új egy nagylemezen is elkezdtek dolgozni. Nagyon remélem, hogy ez tényleg így van, mert a csapatban igen erős zenei potenciál rejlik. A színpadi kiálláson még lehetne azért kicsit gyurmázní, de ha ezen túl lesznek, és tényleg elkészül az a bizonyos második teljes album, akkor esélyesen új prog metal kedvencet avathatok.

Zenei és látványbeli téren egyaránt nagyon másban gondolkodik az utánuk fellépett olasz-amerikai Klogr, akik a bolognaiak után engem személy olyan nagyon nem is tudtak megérinteni. Néhol alterosoztpunkos, másutt diszkréten indusztriális lüktetésű, szikár nótáikkal inkább illettek volna teszem azt a Helmet vagy a Prong elé, mint ide. A maga módján különben nem rossz, amit csinálnak, kifejezetten átgondolt szövegi és vizuális koncepció mentén dolgoznak, fókuszban a környezet- és állatvédelem témakörével. Mindezt a háttérben és kétoldalt felettébb impresszív, néhol már megrázó képsorok kivetítésévek támasztják alá - más kérdés, hogy valós fogantja vajon valóban van-e aztán a törekvéseiknek. A dalaik amúgy nincsenek különösebben túlbonyolítva, viszont pár atipikus, szokatlan dallammenetet és tempóváltást így is hallhattunk tőlük. A maga módján voltaképpen ez egy érdekes produkció volt, azzal együtt is, hogy az énekes/gitáros Rusty orgánuma nekem kicsit színtelennek, jellegtelennek tűnt. Innen kétségtelenül kilógtak, a kísérletezősebb-alterosabb színtéren viszont minden bizonnyal van keresnivalójuk.

A főzenekar Evergrey nálunk valamiért még underground szinten sem vált igazán bejáratott névvé, így kezdésükre nagyjából félházyi ember verődött csak össze a Barba kék sátrában. Viszont tény, hogy aki eljött (meglepően sokan külhonból), az legalább tényleg tisztában volt a zenekarral és annak munkásságával, nótáival. Ez is hozhatta aztán, hogy az általam eddig látottak közül ez volt a legközvetlenebb, leginkább lelazult hangulatú Evergrey-koncert - beleértve ebbe fesztiválfellépést, előzenekari vagy éppen headliner státuszú előadást is.

Az új albumban - okkal és joggal - nagyon bízhatnak Englundék, ami egyértelműen kiderült abból, hogy a 15 dalos, 95 perces program egyharmada innen került ki, és hogy még az általában a „slágerreknek” fenntartott ráadásblokkot is egy idei nótával zárták. De úgy nagytotálban is a frissebb időszakokra helyezték most a fókuszot, az egyetlen A Touch Of

Blessing kivételével kizárólag az utóbbi egy évtized terméséből játszottak. (Emiatt maradt is bennem kisebb hiányérzet, hogy őszinte legyek.) A kissé pőrőbb megközelítésű új dalok egyébként élőben nagyon jól működnek: már az albumhoz hasonlóan a koncertet is nyitó Falling From The Sun combos ováció és együtténeklés kísérte, nem is beszélve a szinte erre született One Heartról a maga már-már arénarockos refrénjével.

A közel ideálisan megszólaló két előzenekar után az Evergrey szettje is jó hangzással indult, később azonban az erre illetékes személy sajnos a hangerő túltolásának bűnébe esett – nem kellett volna. No, nem volt azért annyira vészes a dolog, meg nyilván a beépített magnó is segít ilyenkor, de tény, hogy egy kicsit visszafogottabb hangerő mellett még felhőtlemebb lehetett volna a műélvezet. Cserébe a vizuális oldal náluk is nagyon rendben volt: eleve érdekesen mutatott az egymással szembe fordított billentyűs állvány és dobemelvény (magyarán az új ütős, a turnén debütált Simen Sandnes igen látványos játékát oldalról szemlélhettük), és a mindvégig csúcsra járatott háttérvetítés is messzemenően átlag feletti nívót mutatott a maga elvontabb, művészebb képsoraival. (A menet közben beszűrt képregényes szekció pedig jópofán oldotta a többi vizuál komolyabb hangvételét.)

Az igencsak feszes időbeosztású turné kétharmadánál járó zenekar tagságán nem látszottak a fáradtság jelei, sőt átlagos önmagához képest Tom kifejezetten jókedvű volt, jó pár szarkasztikus poént is eleresztve menet közben. Hathúros társa, Henrik Danhage nevét nem nagyon szokás emlegetni, pedig nagyon ízesen játszik ez a szikár, borostás fickó, aki nem melleleg negyedszázada Englund egyik legfontosabb partnere a banda soraiban. Most is nagy átéléssel, gyakran behunyt szemmel nyomta – látszott, hogy játék közben belül tiszta tűz és szenvedély az egész ember. A billentyűs Rikard Zander nem egyszer hangszere mögül előre jöve buzdította a publikumot, míg a Gimli-szerűen törp fazonú basszer, Johan Niemann már pusztá fizimiskájával is igazi jelenség.

A turné – egyetlen nap szünettel – december 22-ig folyamatosan, estéről-estére megállás nélkül megy tovább, hát komolyan le a kalappal, ha ilyen elánnal és lelkesedéssel tudják végignyomni az egészet. Riszpekt! (A beszámoló december 9-én jelent meg a honlapon.) Ezek után remélem, a karcsú nézőszám nem szegi a szervezők kedvét, és lesz még Evergrey-koncert Magyarországon. Én összességében elégedetten távoztam: a svédeket mindig jó látni, az Inner Vitriol felfedezése pedig nem várt bónuszt jelentett ezen az estén. ■

ÉLŐ FÉNY

ULCERATE ABIGAIL SELBST PERPETUAL WARFARE BLACK MASS

BP., DÜRER KERT

SZÖVEG: MILÁN PÉTER

FOTÓ: MIHÁLY KÁROLY

Nem akarom túlzásba vinni a dohogást, de nem tudom magam elé képzelni azt az embert, aki örült annak, hogy ezt a két turnét (Ulcerate/Selbst vs Abigail/Perpetual Warfare/Black Mass) egyesítették. Egyedül a szervezők részéről látom ebben a rációt, nyilvánvalóan pénzügyi okokból, azonban elég kétséges, hogy sok ember akad, aki egyként kedveli az Ulcerate-et és az Abigailt, de a legrosszabb az volt – ezt előre megjósoltam –, hogy a Selbst rövidített programot fog játszani. Beékelni a roppant igénytelen Abigailt két olyan extrém zenei csúcsragadozó közé, mint az Ulcerate és a Selbst?! Nos...

Az estét két thrash banda kezdte, s valahogy nem éreztem úgy, hogy behatóan kellen foglalkoznom velük előzetesen. A fellépések igazolták hozzáállásomat, s noha cinikusnak tűnhet, amit írok, de engem az a fajta thrash-kalapálás, amit annak idején, tizenéves koromban szóról szóra ugyanebben a formában, hangzással, riffekkel, külsőségekkel, kiabálás énekkel, mint ahogyan a nyitó Black Mass műveli, ezerszer hallottam, a legkevésbé sem érdekel. Az amerikai trió zenéjét eleve nem lehetne egyediséggel csúfolni, de a műfajhoz szervesen hozzátartozó koppintásokat néha olyan szinten járatták csúcsra, hogy volt szám, ahol azt hittem, feldolgozást hallok (Exodus, Bonded By Blood album). Inkább hagyjuk.

Az őket követő kolumbiai Perpetual Warfare kapcsán az első benyomásom az volt, hogy ez az előző csapat, csak csatlakozott hozzájuk még egy ember, de kis idő elteltével árnyaltabb lett a kép. A dél-amerikai profibbakt voltak észak-amerikai kollégáinknál, és ha a zene náluk sem ostromolta az egeket, legalább a thrash korlátozott lehetőségeihez mérten megpróbálták maguk is hozni valamit. Kimondottan lendületes, parázs játékot mutatott be a kvartett, s a műfajra jellemző kiállások, izzó rifftirádák sem voltak rosszak. A legtöbb thrashben utazó mai banda nem tud és nem is akar a kliséktől elszakadni – ebben az irányzatban nem nehéz belülről bezárni a ketrec ajtaját –, a Perpetual Warfare legalább a kellően agresszív játékkal ellensúlyozta a thrash évtizedek óta maradéktalanul kimerített világát. Bemelegítő funkció – ennek eleget tettek.

Jött az a csapat, amely miatt elsősorban eljöttem erre a koncertre. Eleve nagyszerű dolog, hogy két olyan zenekar lépett fel ezen az eseményen, amelyek a black és a death metal legmagasabb ormain képviselik évek óta, amit tetéz az a tény, hogy a Föld két Európától egyformán távoli pontjáról érkeztek. Ez extra különlegességet adott a Selbst és az Ulcerate közös turnéjának. Jelen állás szerint a Despondency Chord Progressions az év albuma nálam, mondhatom, kevés koncer-

tet vártam annyira idén, mint e venezuelai csapatét. Figyeltem a beállást, átszerelést, s szinte „észrevétlenül” kezdtek a koncertet, legalábbis amikor elkezdtek egy számot, nekem „nem esett le”, hogy ezzel már a program indult el. Mivel ez volt a Selbst első európai élő megmértetése, ilyen értelemben is speciális volt a fellépés. Összesen tizenegy állomásból állt a turné, örvendtem, hogy a budapesti az egyik ezek közül.

Sajnos a koncert nem volt százszázalékos, egyrészt látszott rajtuk nem rendelkeznek nagy koncertrutinnal, másrészt a hangzás is elég sok kívánnivalót hagyott maga után. Az egyes szerzeményeket elég nehezen ismertem fel, inkább csak témákat, részleteket realizáltam, pedig folyamatosan hallgatom a Selbst lemezeit. Mindhárom album egészen kiemelkedő, de a kisebb kiadványok is magasan átlag feletiek, s pozitívum volt, hogy mindháromról játszottak (még ha a beékelődött Abigail miatt eggyel kevesebb számot is adtak elő). N gitáros/frontember vezetésével zajlott a black metal-viharkeltés – a csapat a műfaj egy egészen magával ragadó, nem túlzás, hogy varázsos változatát műveli. Igaz, a zene sokszor diszsonáns, nehéz, csavaros, a témák kihálásához mondhatni erre specializálódott fül kell. Sokan vannak – valójában a metalosok zöme is ilyen –, akik képtelenek egy efféle hangzásképpel rendelkező zenekart értelmezni, s ilyenkor jönnek a nagy okoskodások – saját tapasztalat –, de az özőnviszserűen áradó/áramló gitárrengetegek egészen szépséges dallamömlésekké állnak össze, s én ezeket ellenállhatatlannak találom. A Selbst szerzeményeinek olyan tere van, akkora távolságokat láttat, horizontokat derít fel, hogy az párfjárt ritkítja a black metalban és azon túl. Idén sem maradtunk jó black metal nélkül (Schammasch, Akhlys, Nubivagant, Panzerfaust, Time Lurker stb.), de a Despondency Chord Progressions anyagára egészen fantasztikus kompozíciókat állított össze a nagyon tehetséges N. Mindezt a koncerten csak mértékkel élvezhettük, pedig a Marco Ossandón nevű másik gitárossal egyetemben intenzíven játszott N. A spanyol bőgős (a nevét sajnos nem tudtam kideríteni) hangszere megfelelően döngött a gitárok mellett, Pablo Vera dobos is felkészülten ütött, azonban a gitároknak sokkal jobban kellett volna megszólalnia, hogy kellően kijöhessen a lemezekbe foglalt potenciál. Ráadásul még egy extra gond is akadt, ugyanis az egyik dalnál Marco gitárja elhallgatott és az eleve nevetségesen rövid (fél óra) programból is el kellett venni pár percet a hiba elhárítására. Öröm vagy üröm, de az új kábel beiktatása után mintha jobban szólt volna a Selbst, mint a teljes szett alatt. Sajnos csakhamar be kellett fejezni a programot, amely ugyan nem volt tökéletes, én szívből üdvözöltem a szim-

patikus zenekart. Igaz, a zene súlyos, sokszor nyomasztó, azonban az érzések, amelyeket kelt, cseppet sem azok. Várom vissza őket.

Következett az Abigail, akik miatt fel kellett forgatni az estét. A bandát soha nem hallgattam – régebben egy-két lemezt megközelítettem –, de érvényes rájuk a mondás: ha egy számot ismersz, mindet ismered. A japán trió street metalnak hívja stílusát, ami sokat elmond magasröptű művészetükről. Alkohol, partizás, csajozás, metalklisé-pufogtatás, ami a „koncepció” jó részét kiteszi: csupa olyan szövegtéma, ami engem soha, a legkevésbé sem érdekelt, fiatalabb koromban sem. A japánok azonban ismerik a tartalom és forma arany szabályát: e nem éppen intellektuális tematika mellé hasonlóan lebutított zene dukál. Nagyon nehezemre esett a Selbst után ezt a recsegős hangzású, kőprimitív zenét hallgatni, amiben nagyjából nulla ötletet véltem felfedezni. A koncert közben másodmagammal kimentem, hogy találkozzunk, néhány szót váltsunk a Selbst tagjaival, s amikor kb. negyed óra múltán visszaértem a terembe, mintha még mindig ugyanazt a számot darálta volna az utcametal-trió. Sőt, igazából olyan érzésem volt, mintha már egy hete egyfolytában ezt a kezdetleges, punkos ősborzalmat hallanám. Kétlem, hogy az Abigail tagjai megorrolnának az élesnek tűnő szavak hallatán, ha igazán következetesek, hiszen a zenével eleve nincsenek nagy céljaik, csak némi zörgést biztosítani a permanens partizás alá. Válják egészségükre. Én más dimenzióban működök.

Nagy baklövés volt, hogy annak idején a néhai Showbarlangban kihagytam az Ulcerate első pesti fellépését, de később kiköszörültem a csorbát, s megtapasztalhattam azt a nehezen leírható élményt, amit az új-zélandiak élő teljesítménye megtestesít. A trió idén egy újabb remekművel jelentkezett (Cutting The Throat Of God), de igazából az Ulcerate zenéjét, lemezeit mint egy gigantikus, elsőpró folyamat vagyok képes felfogni, s az egyes albumok között is inkább csak a sorok között érzékelem a finom átmeneteket, mintsem bármi konkrétumba bele tudnék kapaszkodni. Fogódnak az élő koncertjeiken is csak módjával akadnak; a hallgató vagy tud kapcsolódni az elképesztő hangáradathoz, vagy már a legelején kapitulál, mivel amit a déli félteke experimentális death metal-művészei előadnak, azt nem lehet konvencionális rock/metal fülekkel értelmezni. Még konvencionális extrém metal-fülekkel sem. Itt nincs dalról dalra-elemzés, rockszempontok számba vétele, úgymond normális rockzenei koncerttényezők felvonultatása. Az Ulcerate mögött csaknem a teljes extrém metal-mezőny jócskán lemaradva araszol, hallótávolságon kívül.

Pár évvel ezelőtt már láttam őket, tudtam, mire számíthatok, mégsem lehet felkészülni arra, amiben a hallójáratainknak és persze a szemeinknek része lesz, amikor ez a hármasszög foglalja el a színpadot. Az Ulcerate minden létező fronton a kiemelkedően túl teljesít, ráadásul a kevésnél is kevesebb csapat egyike, ahol az egyes ismérvek nem oltják ki, inkább erősítik egymást. Az Ulcerate zenéje úgy komplex, hogy maximálisan brutális, úgy végletesen extrém, hogy az nem megy a hangulat rovására. Összetett szerzeményekben gitártémák valóságos füzérét, kaleidoszkópját vonultatja fel Michael Hoggard gitáros, s a szövevényes gitárrengetegben meg se próbál az ember eligazodni, csak hagyja, hogy körül-folyja a hangok örvénye, átjárja a legnagyobb mélységektől a legambiciózusabb magasságokig minden szférát bejáró auditív viharok ármádiája.

Az Ulcerate abban az értelemben is unikum, hogy a csapatban valójában nincs frontember, mert bár Paul Kelland hozza a jellegzetes, mély tónusú hörgéseket, három hangszeresről beszélünk, akiknek megvan a maga elengedhetetlenül fontos szerepe a hangzás kialakításában, s ehhez a zengzetes torokhang negyedik eszközként járul. Ha Kelland basszusgitárja nem is hallatszott annyira, mint a másik két hangszer, a számok hangsúlyos pontjain hallhattuk a kondulásokat, és a hangzás tömörítése szempontjából is fontos szerepet töltött be a bőgő. Nem szóltam még a dobról, ami az Ulcerate egyediségén belül is külön helyet foglal el. Jamie Saint Merat dobolásáról, tudásáról egyszer talán külön írás fog születni, mert amit a lemezekon, koncerteken bemutat, annak leírására kevésnek bizonyulnak a szavak, jelzők. Élőben annyiban nagyobb az élmény, hogy a szem is jóllakhat eme kivételes ütős mozdulataival, cinjátékával, követhetetlen váltásaival, díszítéseivel.

Az jutott eszembe az Ulcerate zenészeinek képességéről, hogy ilyen az, amikor valaki egy tevékenységet, művészetet, „szakmát” abszolút mesterfokon sajátít el, vagyis ily módon beavatást nyer: tudása eléri azt a fokot, ahol már csak kisebb-nagyobb tökéletesítésekre van szükség, hiszen az isteni pecsét ott ég minden ember művén, kezének minden munkáján. Az Ulcerate ezt a nívót képviseli, ezen a szinten mozognak, s kémelelik az alattuk elterülő széles extrém zenei rónaságot. Ezek talán nagy szavaknak tűnhetnek egyesek számára, de amint megtekintik a zenekart élőben, minden szó, kétség ráfagy az ajakra, orcákra. Az Ulcerate ultrasúlyos death metal-határtágítása amekkora élmény lemezen/élőben, olyan szinten alakítja át az ember szemléletét, hogy mire képes a mélyen megihletett emberi alkotóerő. ■

SEPULTURA JINJER OBITUARY

BP., BARBA NEGRA

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER

FOTÓ: GYURICZA FERENC

Azt hiszem, egyezményesen jelenthetjük ki, hogy a Derrick-féle Sepultura két utolsó rendes sorlemezeivel ért zenei kreativitásának csúcsára. Ennek fényében roppant sajnálatos, hogy épp most döntöttek a roló lehúzása mellett – gyanítom, ebben komoly (és emberileg abszolút érthető) szerepe lehet a gitáros Andreas Kisser két évvel ezelőtt ért személyes tragédiának. Akárhogy is legyen, a búcsúturné elindult, Európában jelesül a hardcore/metalcore- vonalas philadelphiai Jesus Piece, a floridai death metal veterán Obituary, és az utóbbi pár évben komoly babérok arató ukrán Jinjer vendégeskedésével. Hozzánk az óvilági kanyar kb. kétharmadánál, úgy bő két és fél hét után érkezett meg a csomag, és azt rögtön az elején megírhatom, hogy a roppant sűrű menetrend ellenére fáradtság jeleit egyik általam látott zenekarnál sem tapasztalhattunk.

Az estét indító amerikai brigádból sajnos semmit nem láttam, szinte koppra az Obituary kezdésére értem be a már ekkor is közel hering-effektusos Barbába. A klasszikusrock-intrót (Pat Travers) követően aztán olyan erővel röfönt meg a Tardy fivérek póre, zsigeri, gorombán dohogó death metalja, hogy egyből a fal adta a másikat. Nem tudom, mi náluk a titok nyitja (esélyesen több összetevős a dolog), de ahányszor csak látom őket, mindig koponyaszagató módon dörrennek meg, ami nem csak brutális hangerőben, de a végtelesen nyers, ám a részleteket mégsem maga alá temető

hangzásképben is megnyilvánul. Komolyan, ahogy ezt az izzó lávafolyamként hömpölygő, iszonyat vastag gitársoundot Donald Tardy fineszcsinjátékának csilingelése megkoronázza, azt tanítani kellene. A zenéjéhez illő módon sallangmentes kiállítású Obi-brigád fő arca amúgy továbbra is a 30 évvel ezelőtti önmagát szinte tökéletesen konzerváló John Tardy, aki arcába lógó hajfüggönye mögül, hol fel-alá sétálva, hol körbe-körbe keringve durvult bele a mikrofonba. A banda zeneiségének fő sarokpontja számomra egyébként - Donald nem kicsit Bill Ward módjára húzós dobolása mellett - ősidők óta a mindenkori szólógitáros játéka. Elődei után Kenny Andrewsszal is belenyúlt a jóba a brigád, feelinges és dallamos szólói szépen tették fel a koronát a Celtic Frost-ízűen pumpálós, ráspolyos riffelésre.

A legutóbbi lemez dalai mellett az első két korongról is becsülettel játszottak, de megidézésre került a World Demise/Back From The Dead éra is. A legnagyobb ováció nyilván az ősklasszikusokat – Chopped In Half, Turned Inside Out, Slowly We Rot – kísérte, de igazság szerint én nagytótálban a későbbi eresztest sem érzem gyengébbnek tőlük, maximum az újdonság varázsát nem tudják nyújtani már ezzel a konzekvensen kötött hangzásvilággal. Kimondottan erős szűk háromnegyed órát játszottak, ennek a dupláját is bármikor megnézném tőlük.

Tardyéék keményvonalas death metal őspusztulata után a Jinjer már egy jóval agyaszabb és bekegerezálhatatlanabb produkcióval állt elő. Az ukrán négyesfogat nem az a tipikus frontcsajos banda, Tatiana sem kiállásra, sem habitusra, sem pedig hangilag nem egy átlagos teremts, és az alaposan megtördelt, váltásokkal teli zene sem feltétlenül könnyű hallgatnivaló, főleg elsőre. Jőmagam párszor láttam már őket élőben, érezhető a fejlődésük a színpadi munka és jelenlét tekintetében, még úgy is, ha a fókuszban mindvégig egyértelműen Tatiana állt és áll (és állni is fog). A célközönségük ezzel együtt nem én vagyok, otthon nem is hallgatom őket - de ezen fellépésük ettől még bizonyíték arra, hogy van ráció abban, amit és ahogy csinálnak. Sőt, egy mind ezekre megfelelően rezonáló tábor is maguk mögött tudhatnak, ami látható módon évről-évre egyre inkább gyarapszik. Mondom, nem nekem zenélnék (éppen ezért dalcímeiket se várj most tőlem), de a jelenlegi státuszuk eléréséhez befektetett rengeteg melót, tudatos építkezést és beleölt energiát ettől még mindenképpen respektálom. Kíváncsi leszek, a következő pár évben meddig tudják még tovább futtatni ezt a mostanság igencsak jól futó sikerszériát.

A Sepultura Derrick-korszaka anno nekem meglehetősen döcögösen indult, az Against és a Nation albumokról ma is azt gondolom, hogy a feleslegek lenyesésével a kettőből lehetett volna egy igazán ütős anyagot készíteni. A Roorback volt nálam a fordulópont, az

OBITUARY

innentől született lemezekkel már jóval könnyebben megbarátkoztam, a Machine Messiah és a Quadra pedig konkrétan a fő Sepu-kedvencek közé lavírozták magukat – igen, beleértve ebbe a Max-éra albumait is. Nem is beszélve arról, hogy Eloy Casagrande személyében a vége felé már egy olyan ütöst vonultatnak fel, akit az egész extrém zenei színtér legjobbjai között emlegethetünk. Sajnos erre a turnéra ő már nem tartott a zenekarral, azonban a helyére beült Grayson Nekrutman játéka sem lehetett panasz, a többieknél egy generációval fiatalabb mivolta ellenére – 22 éves, ha jól tudom – elképesztően technikás dobolással brillírozott. Tény, hogy Casagrande még erőteljesebben, energikusabban küldte a cájgot, de ezzel együtt nagyon-nagyon rendben volt mindaz, amit ez a kefelezés kölyök a felszerelés mögött összekalapált.

A Chaos AD/Roots-időszak legsikeresebb nótáival keretezett műsor (Refuse/Resist, Territory és Slave New World az elején, Ratamahatta és Roots Bloody Roots a ráadásban) a Troops Of Doom és az Escape To The Void nótákkal nyúlt vissza legrégebbre, menet közben érintve a Beneath The Remains/Arise thrashes korszakát és a Derrick-idők agyassabb lemezeit is. Feles-

legesnek egy dolgot éreztem csak, méghozzá a ráadás-blokkot felvezető dobszólót – korábban a Kaiowas vendégekkal megerősített ritmuskavalkádja már megadta, amit lehetett, én ennyivel beértem volna, teszem azt egy Mass Hypnosis vagy egy Beneath The Remains javára Grayson kalapálása helyett. Egyébként a setlist szerintem viszonylag korrekt és reális keresztmetszetet adott a nagy egészről, a Motörheadtől átgyúrt Orgasmatronnak pedig külön is örültem. Andreas gitárosi kvalitásait (és a keverős jó fülét) dicséri, hogy a Max-éra két gitárra íródott nótái hiányérzetet nem hagyva tudtak egy hangszerrel megdörrenni; az pedig újból nagyon kibukott, hogy Kisser játéka mekkora hatással volt a Voivod hangzásvilága is.

A Sepultura véglegesnek és visszavonhatatlannak kikiáltott nyugdíjba vonulása ügyében azért vannak gyanús momentumok, melyek alapján egy néhány év múlva levezényelt Cavalera-reunion szerintem nem teljesen irreális forgatókönyv. Ha ebből valaha lesz valami, akkor a magam részéről egy Halloween-receptes, Derricket és a vele fémjelzett korszakot is integráló megoldást tudnék leginkább üdvözölni. No de ennyire ne szaladjunk előre – egyelőre álljunk meg ott, hogy a zenekar aktuális felállása a banda négy évtizedét ünnepelve búcsúzott el Budapesten, egy telt házas, bivalyul megszólaló, alapos és méltó módon sikerült koncerttel. A többire meg majd visszatérünk a maga idejében, ha és amennyiben. ■

DARK TRANQUILLITY MOONSPELL WOLFHEART

BP., BARBA NEGRA

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER
FOTÓ: GYURICZA FERENC

DARK TRANQUILLITY

Göteborg és vonzaskörzetének fiai koncertek szempontjából ugyancsak elkényeztetnek minket mostanában. A közelmúltban járt nálunk az In Flames, pár napja kanyarodott erre a Dark Tranquillity, hamarosan pedig érkezik az Evergrey és a The Halo Effect is. (Az At The Gates vajon mikor ér ide?) E headliner státuszban koncertező svéd brigádok mellé rendre figyelemre méltó turnéársak csatlakoztak-csatlakoznak, szóval rendszerint érdemes időben érkezőnek. Hét közepe és dolgos munkanap lévén sajnos még így sem sikerült az ezt az estét nyitó német Hiraes programjára odaérni – ezúton is elnézést ezért tőlük és az olvasóktól is. (Jelen lévő ismerősöktől annyit sikerült megtudnom, hogy az énekesnővel kiálló melodeath brigád egy becsületes, de egyelőre azért még nem elsőprő erejűvé érett produkcióval állt elő – eléggé az út elején járnak, szóval a jövő hozhat még számukra bármit.)

A már sikeresen elcsípett finn Wolfheart élőben sajnos már harmadjára sem tudott meggyőzni, amiről elsősorban egyébként nem is maguk a zenészek tehetnek. Kezdem azt hinni, hogy vagy nem a megfelelő hangmérnökkel dolgoznak, vagy a technikai hátterük nem megfelelő – mindenesetre eddig valamiért minden találkozásunkkor tompa, kásás, minden részletet maga alá temető hangzás sújtotta őket. Így volt ez most is, amit már csak azért is sajnálók, mert lemezen hallgatva őket azért jócskán van kraft ebben a komor melódiákat sem nélkülöző, epikus felhangokkal bíró, jobbára death metal alapú muzsikában. A billentyűs témáik ezúttal is gépről mentek, ami nálam mindig vörös posztó, pláne hogy esetükben nem csak néhány kis színező szösszenetről van szó. Hét dalt játszottak amúgy, három az idei Draconian Darknessről, egyet a 2022-es lemezről, és összesen három az első kettőről. A köztes időszak három albumát ezúttal hanyagolták – ez van, ennyi fért most bele a rendelkezésükre álló kb. 35 percbe. Az utolsóként prezentált Grave-nél kezdett végre úgy-ahogy magára találni a hangzás, de itt már le kellett húzniuk a rolót, pedig innentől indulhatott volna be igazán a dolog. Szimpatizálok a bandával és drukkolok nekik, de az élő megszólalásukat a saját érdekükben nagyon rendbe kellene tenniük. És egy hús-vér billentyűs leigazolása sem tenne rosszat, na.

A finnekhez képest a Moonspell már rögtön az elején nagyon jól szólt, és még ezen is tudtak az illetékesek tovább igazítani menet közben. Három Irreligious albumos dal foglalta keretbe a műsort – Opium és Awake! volt az indítás, Full Moon Madness a zárás –, és egyben erről az anyagról is játszottak a legtöbbit e tételek képében. A 2015-ös Extinct és az ennél épp húsz évvel korábbi Wolfheart irányából volt még két-két nóta, a köztes időszak lemezeinek némelyikéről pedig mutatóba került elő egy-egy szerzemény. A két legfrissebb nekifutásról meglepetésemre nem került elő semmi (holott szerintem a legutóbbi

Hermitage a portugálok hosszú ideje legjobban sikerült korongja lett), így a tizenegy dalos szett inkább amolyan karrierösszegzésnek volt mondható, erős hangsúllyal az őket először a térképre tevő kilencvenes évek közepi dolgaikkal. (Erős sajnálatomra a Sin/Pecadóról semmit nem játszottak, pedig azt a lemezüket nagyon kedvelem).

A már említett kitűnő hangzás mellett a vizuális körítés ugyancsak a sokéves átlag felett volt az okosan kitalált vetítésekkel és az izléses fényekkel. Kifejezetten lelkes reakciókat váltott ki a közönségből a portugálok nagyjából órányi programja, aminek a mértéke, úgy tűnt, őket magukat is jólesően meglepte. A koncertet a tőle megszokott vehemenciával vezénylő frontember, Fernando mellett a Mercyful Fate-póls basszer, Aires Pereira volt a legaktívabb szereplő, de a lelkesedés a náluk kevesebbet mozgó többi muzsikuson is látszott. Az ünnepi hangulat a Vampiria/Alma Mater/Full Moon Madness záróhármasánál emelkedett csak igazán a tetőfokára – utóbbi alatt ahogy a háttérbe vetített hatalmas telihold előtt játszott a zenekar ezt a monumentális darabot, na, hát az tényleg hátborzongató volt. Kiváló koncertet celebrált a Moonspell, remélem, legközelebb headliner státuszban érkeznek majd hozzánk.

Ezen a turnén a főzenekar viszont a svéd Dark Tranquillity, akik merőben más dalválasztási koncepcióval álltak elő, mint a portugál kollégák. Igaz, nekik van is friss – idei – nagylemezük, amiről nem kevesebb, mint hat szerzeményt el is játszottak. A 18 nótás setlistnek ez éppen az egyharmadát jelentette, de ezen túlmenően is a 2000-es

évek dalai voltak náluk a fókuszba helyezve. Konkrétan az első három albumról nem is hangzott el semmi, és a személyes favorit Projector meg a Haven is csak egy számmal képviseltette magát. Kisebb hiányérzetem akadt is emiatt, legalább a The Gallery és a The Mind's I egy-egy szerzeményét még szívesen meghallgattam volna. Ugyanakkor a megidézett albumokról javarészt tényleg az ízlésemhez leginkább passzoló dalokat vették elő (Final Resistance, Misery's Crown, Lost To Apathy, The Wonders At Your Feet, stb.), szóval inkább nem panaszkodik. A hangzás és a vizuális

körítés náluk is rendben volt, azzal a megjegyzéssel, hogy a program közepe táján volt egy néhány dalnyi időszak, amikor valamiért az ének kicsit halkabb lett – az utolsó 20-25 percre viszont aztán ez újból helyreállt.

A hangulatra náluk sem lehetett panasz, a színpadon és az előtt is elégedett fejeket láthat-

tunk – külön jól szórakoztam a vigyorogva hörgés nagymestere, azaz Mikael Stanne fejszerkezetén. Őt mindig jó látni. Nem mellesleg pedig a tiszta énektémákat is nagyon klasszul hozta. Habár a zenekari felállásban a 2020-as évek komoly változásokat hoztak, a frissebb arcokkal is abszolút zökkenőmentes az élő produkció, beleértve ebbe a turnés vendégként pengető Peter Lyse Hansent is, aki régisulis, ikergitározós pózok tucatjait nyomatta Johan Reinholdszal vállvetve. Őrát nem nézve kb. másfél órára saccolom a svéd koncertjét – sokszor láttam már őket, de most is felhőtlenül el tudtak szórakoztatni, egy percig sem hagytak unatkozni, a késői időpont ellenére sem. Látjuk még egymást, ebben biztos vagyok. ■

A Monolithe 2001-ben funeral doom zenekarként kezdte a pályát, és egyből két albummal indított. Hogyan emlékszel vissza azokra az időkre és a víziókra, amelyek megformálták a csapatot?

„Akkoriban egy nagyon kis lakásban írtam meg az első albumot. Nagyon fiatal voltam. Nem voltak igazán komoly ambícióim a zenekarral, csak nagyon boldog voltam, hogy egy kiadó érdeklődést mutatott a zene iránt, és meg is jelenhetett a lemez. A Monolithe mellékprojektként indult, tehát az elsődleges cél az volt, hogy a bensőmben lévő zenét kiadjam magamból.

A 2003-as Monolithe I nagy dicséreteket kapott, és ez arra sarkallt, hogy Monolithe II cím alatt megírjam a folytatást jelentő albumot, ami 2005-ben jelent meg a Candlelight kiadónál. Ez egy olyan időszak volt, amikor nulla pénzzel a zsebünkben vettük fel a lemezeket 'csináld magad' módszerrel, és ez egyszerre volt egy nagyszerű, ártatlan korszak, egyszersmind nehéz periódus, olyan értelemben, hogy mindent úgy vegyünk fel, ahogy elterveztük. De úgy gondolom, végül elég jól sikerült mindezt megoldani. A produkció és a játék lehetne jobb is, de... olyanok lettek, amilyenek és ez is a részét képezi e lemezek bájának.”

Kordában tartott progresszivitás

A francia Monolithe a doom metal alapokon nyugvó zenekarok közül minden téren kiemelkedik, sőt, el is rugaszkodik azoktól, s teszik ezt lemezek hosszú sora óta. A Monolithe, mint szólóprojekt, 2003-ban mutatkozott be az első albummal, majd Sylvain Bégot gitáros/billentyűs/basszusgitáros/dalszerző sorra adta ki a lemezeket, s társakat is talált ambíciózus zenei és konceptuális céljaihoz. A zenekar a funeral doomtól lassan eltávolodott, és egy progresszív törekvéseket ápoló, nehezen kategorizálható zenei társulattá vált, amely ugyanakkor nem fordított hátat a doom-gyökereknek. A roppant izgalmas tizedik album, a Black Hole District kapcsán Sylvaine Bégot árult el minden fontos részletet.

SZÖVEG: MILÁN PÉTER · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

A Monolithe lassan, de biztosan, lemezről lemezre változásokon ment keresztül, a funeral doom metal mint olyan elkezdett kikopni, és a zene átadta a helyét valami másnak, változatosabbnak. Mikor érezted azt, hogy a funeral doom már nem elégíti ki a zenei törekvéseidet?

„Először is, én soha nem voltam nagy híve a funeral doom titulusnak. Még a korai időkben is úgy gondoltam, hogy ez a címke kissé korlátozó, mivel már akkor más elemek is érvényesültek a Monolithe zenéjében. A legfőbb hatásaim egyáltalán nem funeral doom zenekarok voltak, hanem leginkább az angol doom/death csapatok: a My Dying Bride, az Anathema és a Paradise Lost. Ezeken kívül a lassú és súlyos death

metalt is szerettem, erre jó példa a Bolt Thrower. De beismerem, hogy az első négy albumot le lehet írni funeral doomként, csak éppen nem a tipikus fajtából. Ezt követően fejlődés következett, ami természetes egy zenész számára. Miután néhányszor már megtettél valamit, azt követően változásra van szükséged, a zene pedig fejlődésnek indul, mert szélesíteni akarod a zenei eszköztáradat. Emellett a zenei ízlés a korral is változik. Én manapság már szinte egyáltalán nem hallgatok extrém doom metalt, vagyis nem lenne értelme egy olyan műfajban mozogni, ami nem különösebben érdekel.”

Milyen zenei és egyéb hatások határozták meg a Monolithe korai időszakát, és miként változtak ezek az évek során?

**„A ZENE SZÓRAKOZTATÁS,
ÉS SZÁMOMRA FONTOS,
HOGY HA IGÉNYES ZENÉRŐL
IS VAN SZÓ, VALAHOGY JÓ
LEGYEN HALLGATNI.”**

„Mint említettem, a Peaceville-hármas nagy hatás volt, továbbá a valóban súlyos death metal, emellett a dallamokkal is rendelkező death metal, mint a Testimony Of The Ancients album a Pestilence-től, de még a Morbid Angel lassú és baljós hangulatú részei is. Bár valójában mindig széles volt a zenei ízlésem. Régen is szerettem a '70-es évek rockzenéjét és progresszív rockját. Tizenéves koromban nagy rajongója voltam a Pink Floydnak. Azt hiszem, ez a Monolithe korai időszakában meg is mutatkozott. Gyerekként, amikor megszerettem a zenét, ez főleg Jean-Michel Jarre és Vangelis révén történt, az ismert szintetizátorzenék kapcsán. Mindezeknek köszönhetően, az idők folyamán tapasztalatra tettem szert mint komponista, amikor beépítettem ezeket a Monolithe zenéjébe, melyek között a metalvilágon kívüli hatások is szerepeltek. Ma is szeretem azt a zenét, amin felnőttem, és ezek valahogy a mai napig tükröződnek abban, amit csinálok. Ugyanakkor a kulturális háttérrel az idő előrehaladtával sokat bővült, ami meglátásom szerint normális jelenség, mert természetes dolog újabb elemeket beemelni a kulturális bázisodból. Ezt azzal is alá lehet támasztani, miszerint nem vagy ugyanaz az ember a húszas éveidben, mint amikor a negyvenes éveid második felében jársz. Márpedig egy másik ember szerzőként is másképp működik.”

„EZ EGY REFLEXIÓ A MESTERSÉGES INTELLIGENCIÁRÓL ÉS ÉRZELEMRŐL, A KIZSÁKMÁNYOLÁSRÓL ÉS AZ AUTORITÁRIUS REZSIMEKRŐL.”

A Black Hole District a Monolithe tizedik albuma, s tekintve, hogy a zene milyen összetett, folyamatosan változik, alakul, a lemezek meglehetősen gyakorisággal érkeznek. Hogyan születik meg egy-egy új kompozíció?

„Nem vagyunk professzionális zenészek, így nem vagyunk állandóan úton a megélhetés kedvéért. Ez pedig lehetővé teszi, hogy új zenét szerezzünk. Meg is őriztük ezt a ritmust, mert többnyire, amikor egy album megjelenik, a következő már folyamatban van. Nem hiszem, hogy két év hosszú idő lenne két album között, de való igaz, nem ritka, hogy zenekarok öthatévente adnak ki lemezt. Amíg van mit mondanunk zeneileg, továbbra is zenét írunk és megjelentetjük őket. Ez nem tudatosan történik; amikor kész van egy album, kiadjuk. Ennyi.

Minden zenét én írok, pontosabban csaknem a zene egészét, valamint a szövegeket is. Ami a módszert illeti, mindent én írok, minden hangszert, van, amit gitáron, más részeket billentyűs hangszereken, vagy csak egy darab papírra jegyzem fel az ötleteket, majd felvesszük a demókat. Ezt követően az énekmákon dolgozom az énekessel, vagy énekesekkel. Ez már egy olajozott gépezet; bár néha megpróbálok változtatni a metodológián néhány részletet illetően a lemezek között, hogy meglegyen a kihívás, és hogy kilépünk egy bizonyos komfortzónából, ily módon adódhatnak meglepetések, új ötletek születhetnek. Ez történt a Black Hole District kapcsán, amikor úgy döntöttem, hogy CS-80 billentyűt fogok használni.

Úgy gondolkodtam, hogy »nézzük meg, mit tudok kihozni ebből az eszközből«. Ez olyan zenei területekhez vezetett el, amelyeket korábban még nem fedeztem fel.”

A Monolithe zenéjét akár a progresszív doom metal címkével is felruházhatnánk, ami elég ritka jelenség a színtéren. Mi a véleményed a 21. század szüntelenül változó zenei formáiról, egymásba való átalakulásairól? Mit jelent számodra ma a zenei progresszivitás?

„Nem tudom, hogy a Monolithe zenéje progresszív-e, akár úgy, hogy technikás zene, akár ennek a szónak a valódi értelmében. Ez a címke általában az emberektől jön, nem tőlünk, mivel egy kicsit arrogánsnak tűnne, ha úgy állítanánk be magunkat, mintha valami újat, vagy progresszív dolgot hoznánk a metalszíntérre. Lehetséges, hogy mégis ezt tesszük? Nincs sok zenekar, amely olyan lenne, mint mi, egy sincs, hogy őszinte legyek, de nem az én dolgom, hogy csillogó bókokat aggasszak a zenénkre.

A zenei progresszivitás azt jelenti, hogy valaki újat tesz le az asztalra, akár úgy, hogy új hangzások, textúrák, stílusok születnek, vagy műfajok olvadnak össze, ahogyan te is mondtad. Hogy egy példát is mondjak, az utolsó Opeth-album valóban progresszív a szó valódi értelmében; valami mást, valami újat hoz még a zenekar diszkográfiájával való összehasonlításban is. És ami óriási: közben ez egy maximálisan élvezhető album. Nagyon nehéz olyasmit alkotni, ami egyszerre progresszív és szórakoztató is. Vannak művészek, akik, miközben fejlődni akarnak, abba a csapdába esnek, hogy túl experimentálisak lesznek, és nehéz lesz őket hallgatni. Én általában nem szeretem az experimentális zenét. Igen, eredeti, azonban ezekben az esetekben legtöbbször a zenész saját magát kényezteti, amit unalmas hallgatni. A zene szórakoztatás, és számomra fontos, hogy ha igényes zenéről is van szó, valahogy jó legyen hallgatni.”

A Monolithe-ot mindig is vonzotta a sci-fi és a disztópikus látomásos világa. Ez egy bizonyos „eszképizmus” számotokra; olyan színhelyeket létrehozni, amelyek segítenek eltávozni a „való világ” ridegségéből, vagy csupán illik a zenéhez, amit a zenekar játszik? Mi a Black Hole District koncepciója?

„A science-fiction az eszképizmus egy fajtája, kétségtelen, de mindig is erőteljes eszköze volt annak is, hogy a jelenkorról szóljon. Bizonyos mértékig mi is ezt tesszük a Monolithe-tal. Engem mindig is lenyűgözött az űr, az űr meghódítása, és általánosságban a spekulációk az emberiség fejlődéséről és jövőjéről. Tehát a Monolithe egy speciális vektorrá vált, melynek révén szert tettem egy olyan eszközre, amely ezeket a témákat taglalja. Mivel nem vagyok és valószínűleg nem is leszek regényíró, a zenének van egy intellektuális rendeltetése is. A szövegek és a zene kapcsolata képes létrehozni egy olyan erős atmoszférát, ami ugyanúgy be tud szippantani, mint egy könyv vagy egy film, ugyanakkor hasonlóan jelentőségteljes mondanivalót tud közölni.

Ami a Black Hole Districtet illeti, ez egy androidról, szól – aki a narrátor –, aki nem tudja, ki is ő maga. Egy disztópikus, nyugtalan nagyvárosban él, egy éjszakai világban, ami a megsemmisülés szélén áll, mivel a Hold letért a pályájáról és bármikor beleszapódhat a Földre. E szereplőnek visszatérő álmái vannak egy nőről, akinek a keresésére indul. Kutatá-

sának eredményeként rátalál a valódi identitására, ám üldözi egy 'visszavonult' androidokból álló rendőrség, akik agyonlövik. Ez egy reflexió a mesterséges intelligenciáról és érzelemlről, a kizsákmányolásról és az autoritárius rezsimokról. Az egészre nagyban hatottak olyan filmek, mint a Blade Runner, a Ghost In A Shell, a Dark City és a Mátrix."

Van még egy érdekes jellemzője a Monolithe-nak, mégpedig a számok szeretete (az egyes lemezeken meghatározott rendben, ugyanolyan hosszúságú számok sorakoznak), ezenkívül érzék a szimmetria, a geometria felé. Honnan ez a vonzalom a matematikai koncepciókhoz? Mellesleg nem lehet könnyű úgy zenét írni, hogy például mindegyik tétel pontosan tízperces legyen...

„A zenekarban nincsen matematikus, attól tartok. Ez az ötlet a számokkal inkább csak egy kis trükk volt annak idején. Később azonban kihívássá változott, segítségemre volt mint inspiráció a dalszerzéshez. Ez az egész az Epsilon Aurigae és Zeta Reticuli lemezekkel kezdődött, amelyek pontosan tizenötperces számokat tartalmaznak. Ki kellett találnom valami újat, hogy mindezt megfelelőképpen prezentáljam, és a következő album, a Nebula Septem finomhangolásával végül hét darab hétperces szám született. A tapasztalataim azt mutatják, hogy nehezebb rövidebb tételeket írni, de az utóbb említett albumot követően már tapasztalatot szereztem ennek folyamatában. Ez egyébként még ma sem könnyű, de mondhatom, hogy már van benne gyakorlatom. Azonban valamikor majd felhagyunk ezzel a módszerrel, hogy kitaláljunk valami újdonságot, hogy a dalszerzés újra szórakozás és kihívás legyen!”

Még az előző témánál maradva... Egy olyan dalszerzési módszer, amiről az imént esett szó, megköveteli, hogy egy bizonyos rend mentén dolgozz. Hogy éred el, hogy a zene e precíz megszerkesztettség elenére ne legyen nagyon gépies, hanem biztosított legyen az „áramlás”?

„Attól félek, erre a kérdésre csak nagyon földhözragadt választ tudok adni. Mindez sok munkát és újra csak munkát igényel. Úgy értem, nem úgy működik, hogy megírom a zenét, ami máris hibátlan és magától fog áramlani. Munkát, türelmet kíván, sok mindent i kell próbálni, kudarcokkal jár, és mindenekelet, választásokkal. A komponálás egyben kiválasztás is; kiemelni azokat a részeket, amelyektől meg kell szabadulni, mert nem bizonyulnak elég jónak, néha pedig több fejlődési útvonal között is választani kell. Emellett a dalszerkezetekkel és a finomhangolásokkal is sokat kell foglalkozni. Ez egy hosszadalmas, nagy energiabefektetést igénylő feladat.”

Érzékelek egy bizonyos linearitást a Black Hole District anyagán, ami a Those Moments Lost In Time nagyszabású fináléjában tetőzik... Jól látom?

„Úgy épül fel, mint egy film, úgyhogy a válasz igen, abszolút így van, az egész lemez ennek a koncepciónak megfelelően fejlődik. És mivel ezt akartam elérni, az album majdnem kronológiai sorrendben íródott. Az első dal, amit írtam, a Sentience Amidst The Lights volt, az utolsó pedig a Those Moments Lost In Time. Az album olyan, mint egy utazás zenei völgyeken, magaslatokon és mélységeken keresztül, amit a végén egy érzelmi csúcspont zár le.”

Három gitárral, plusz a többi hangszerrel nem lehet könnyű kiállni, főleg koncerteken, de ez minden bizonnal része a Monolithe kihíváskereső hozzáállásának...

„A stúdiós és az élő felállítás két különböző dolog, vagyis a számokat át kell strukturálnunk, hogy elő tudjuk adni őket a színpadon. Amikor írok, soha nem gondolok arra, hogy egy dal hogy fog megszólalni élőben, mert ez nagy mértékben korlátozna. Ez egy olyan probléma, amivel csak később foglalkozok. Valójában háromnál is több gitár hallható a stúdiós verzió, valamint sok billentyűs réteg, és ezeket lehetetlen pusztán hat emberrel eljátszani. Ezért úgy alakítjuk ki a dalok élő változatait, hogy el tudjuk őket játszani, ugyanakkor a lehető legközelebb maradjunk azokhoz a verziókhöz, amelyeket a közönség a lemezeken hall. De mégis maradnak érzékelhető különbségek. A koncerthangzás hamar kaotikussá válhat, ha túl sok réteggel dolgozol, így ezekből le szoktunk venni, hogy élőben még precízebb és felismerhetőbb legyen az adott tétel.”

Tervezték Monolithe-koncerteket?

„Remélhetőleg 2025-ben lesz néhány koncertünk Európában. Jelenleg még semmi sincs tervbe véve, de bármelyik promóter kapcsolatba léphet Nick Grima szervezőnkkel, aki a koncertjeinket intézi.”

Visszatérve a lemezre... Dallamos ének terén érzékelhető a fejlődés, bár tudomásom szerint Frédéric Gervais csak a stúdiófelvételeken szerepel. A dallamos ének csak afféle kiegészítés a zenében, vagy a jövőben jobban koncentráltok erre a területre?

„A dallamos ének mindenképpen a dalok lényegi részéhez tartozik. Frédéric remek munkát végzett az énekkel, maximálisan elégedettek vagyunk a lemezen bemutatott teljesítményével. Ezzel összhangban Quentin sokat dolgozott, hogy képes legyen reprodukálni Frédéric témáit a koncerteken, és hibátlanul elő is fogja tudni adni őket. A harmóniákat is szeretnénk prezentálni, mivel Vincent (*basszusgitár*), és Axel (*billentyűsök*) is tud énekelni. Mindhárman nemrégiben léptek be a zenekarba, és mivel személyükben három énekelni tudó zenész áll rendelkezésemre, a következő lemezen ki akarom aknázni a képességeiket.”

Úgy tűnik, a vizualitás fontos tényező a Monolithe számára, az új borító jól kiegészíti a koncepciót.

„Egy francia művésszel dolgoztunk, aki Guibz néven fut. Ez a harmadik együttműködésünk, mivel a Koszmodrom borítója is az ő nevéhez fűződik, valamint az első négy albumot tartalmazó The Great Clockmaker-box illusztrációit is ő készítette. Rendelkezésére bocsátottam a történetet és a zene egyes részleteit, így hozzákezdhetett a megvalósításhoz; a kezdeti elképzelést addig alakítottuk, míg elégedettek nem lettünk az eredménnyel. Ez már gördülékenyen zajlott. Guibz szeret szokatlan színekkel előállni a metalban, a Koszmodrom illusztrációján ilyen a barna és a sárga, a Black Hole District borítóján pedig a narancs. Épp ezt szeretjük benne: az általa készített borítókön egységet tud kovácsolni a mi törekvéseinkből, valamint a saját stílusából és eredetiségéből. Amikor kívülállóval dolgozunk, aki nem tagja a zenekarnak, pont ez az, amit elvárunk. Adott egy keret, amit a zenekar alakít ki, de szükségünk van a művész személyiségére és saját arculatára, amely kitölti ezt a keretet.” **HW**

VALAHOL EURÓPÁBAN

Rendkívül intenzív másfél évet tudhat maga mögött a death metalt játszó zalaegerszegi Monastery. A 2020-ban újraindult csapat az elmúlt időszakban három nagy európai turnén vett részt, Portugáliától kezdve Anglián és Németországon át egészen Szlovákiáig. Ezek a túrákon az extrém metal színtér olyan legendás hírv zenekarai társaságában léphettek fel, mint a Belphegor, az Atheist, a Cryptopsy vagy a Nile, de volt olyan helyszín, ahol az Asphyx is csatlakozott az adott turnéhoz. A Monastery dobosával, Kovács Róberttel beszélgettünk élményeikről, tapasztalataikról és a turnézás háttéréről.

SZÖVEG: GYURICZA FERENC · FOTÓ: GYURICZA FERENC, ZENEKARI ARCHÍVUM

A zenekar 2020-as újjáalakulása óta nemcsak új, illetve újrakiadott albumokkal jelentkeztek, hanem a koncertezés terén is olyan aktivitást mutattak, ami szinte példa nélküli Magyarországon. A hazai fellépések mellett ráadásul rendszeresen megfordultok a környező országokban, továbbá az utóbbi másfél évben három komoly nemzetközi turnén is részt vehettek. Ez utóbbi minek volt köszönhető?

„Az egész történetet oda vinném vissza, hogy 2023 nyarán, tehát másfél esztendővel ezelőtt két évre és két albumra szóló szerződést kötöttünk a spanyol Art Gates Records lemezkiadóval. Nem titok, nem azért kaptunk tőlük ajánlatot, mert akkora nagy ászok lettünk volna, hanem azért, mert láttak bennünk lehetőséget, amiről azt gondolták, hogy kölcsönösen

gyümölcsöző lehet mindkét fél számára. A hangsúly a kölcsönösségen van. Olyan ajánlatot, mint amelyet mi kaptunk, csak annak tesznek, akiben látják a potenciált. Ha nem látták volna azt, hogy van bennünk eltökéltség, kurázi, s még jók is vagyunk, akkor biztos vagyok benne, hogy nem keresnek meg bennünket. Persze, azt sem akarom elhallgatni, hogy egy ilyen szerződésnek ára van, de ami azóta történt, az bennünket igazol, s tulajdonképpen mindent nekik köszönhetünk. Azt, hogy a From Blood albumunk Európa minden országában, de a tengerentúlon is elérhető, azt, hogy a hallgatottságunk a Spotifyon mára túllépte a havi húszezer főt, hogy három nagy európai turnén vehettünk részt, és azt is, hogy ma már heti szinten kapjuk az újabb és újabb turnéajánlatokat vagy fesztiválmeghívásokat.”

Azt mondod, ára van egy ilyen szerződésnek. Értsük ezt úgy, hogy ti fizettetek azért, hogy kiadják a From Blood albumot?

„Igen, ez így van, de ez bevett szokás, így működik a zeneipar. Egy bizonyos szint alatt, s most nem arról beszélek, hogy ki milyen jó, hanem arról, hogy ki mennyire ismert, csak így tudsz csatlakozni egy nagyobb nemzetközi turnéhoz. Mit gondolsz, azok közül a zenekarok közül, akik egy-egy nemzetközi turné support résztvevőjeként eljutnak Budapestre, hányan járnak ugyanezt az utat? Elárulom, szinte mindenki! Összegekről nyilván nem szeretnék beszélni, hiszen mi sem turkálunk mások zsebében. Maradjunk annyiban, hogy egy méltányos összeget kértek tőlünk, amiért viszont rengeteg mindent ígértek. Igaz, hogy ezek egy része ilyen vagy olyan okok miatt nem valósult meg, viszont kompenzálásként megkaptuk a lehetőséget a turnézásra, amivel szerintem még jobban is jártunk.

Nézd, ha nem fogadom el, akkor egy másik út állt volna előttem. Az, amin nagyon sok olyan zenekar jár, aki nem hajlandó áldozni a sikerért, csak várja a csodát. Mi is megtehettük volna, hogy felkopácsoljuk a dalokat a házi stúdióink nevezett garázsban, pincében vagy műhelyhelyiségben, s aztán kiadjuk a CD-nket mi magunk, de akkor biztosan nem tartanánk itt. Az Art Gates Records munkatársai elég jól mozognak Európában, és értik a dolgukat. Megfuttatták a klipjeinket, legyártatták a termékeinket, s megtölték a zenekart a sajtóban is. Német magazinoknak, az olasz, a spanyol és a portugál Metal Hammernek adtunk interjút, azaz nem holmi, senki által nem olvasott webzinekekben szerepeltünk. S ami még nagyon fontos, folyamatosan elszámolnak felénk. Ötvenkét éves vagyok, harmincöt éve zenélek, de ők az első kiadó, akikkel ilyen korrekt üzleti kapcsolatban állunk. Jogdíjat kapunk, illetve részesedést a CD- és a mercheladásból, valamint a Spotify-meghallgatások után is.”

Utaltál arra, hogy a turnézás lehetőségét is a kiadón keresztül kaptátok...

„Igen, az Art Gates Records ugyanis turnészervező ügynökségekkel is kapcsolatban áll. Ők vetették fel, mi lenne, ha csinálnánk egy tesztet, s részt vennénk az I Am Morbid európai turnéjának három állomásán. Nagyon örültünk a lehetőségnek, s azonnal elfogadtuk, nyilván azért is, mert az I Am Morbid főnöke, David Vincent egy legenda, s mindannyiunk számára igazi példakép.

Két lengyel fellépésünk volt, valamint Budapest, és zseniális volt mindhárom koncert. Persze ennek is volt bekerülési költsége, hiszen önerőből kellett elutaznunk Lengyelországba, illetve a szállást is magunknak kellett intéznünk, de ha filléreskedem, és nem lépek meg, akkor ma nem tartanánk itt. Az I Am Morbid-os

„TUDNOD KELL, HA VALAKI LEÜVÖLTI A FEJED VALAMIÉRT, AZ AZ ADOTT PILLANATNAK, AZ ADOTT SZITUÁCIÓNAK SZÓL. LEHET, HOGY OTT ÖSSZESZÓLALKOZOL VELE, DE FÉL ÓRA MÚLVA MÁR EGYÜTT ISSZÁTOK A SÖRT A BACKSTAGE-BEN.”

miniturné után ugyanis megkaptunk életünk nagy lehetőségét, egy három évre szóló szerződést a The Flaming Arts Agencytől, aminek első hozománya rögtön egy tizennégy állomásos európai turné lett a Belphegor, az Arkona és az Atrocity társaságában.”

Mit kínált az ügynökség?

„Azt, hogy három éven keresztül minimum évi két európai turnén vehetünk részt. Ebből eddig három valósult meg, a tavaly őszi Belphegor-turné, majd ez év elején az Atheist és a Cryptopsy előtt léptünk fel tizenöt helyszínen, s végül ősszel a Nile turnéjának tizenkét állomásán is játszhattunk. Ennél azonban jóval több ajánlatot kaptunk, de mindent nem tudunk elfogadni.”

Hogy sikerültek a turnék?

„A Belphegor nagyon jól, annak ellenére, hogy kifejezetten rosszul indult. Koncerttapasztalatunk volt már bőven, s előtte is játszottunk viszonylag sokat külföldön, főleg a környező országokban, de ez azért mégiscsak más szint. Béreltünk egy lakóautót, lefoglaltuk a szálláshelyeket, s elindultunk. Nagyon vártuk, nagyon készültünk rá, de rögtön az első helyszín veszekedésbe torkollott. Svájcban lett volna a koncert, ahova mindenki késve érkezett meg, ezért nem maradt elég idő a beállításra. Mi konkrétan 10 perccel a kapunyitás előtt kezdhettük volna meg a soundchecket, ezért némi vita után ezt a koncertet elengedtük. Volt bennünk duzzogás, de utólag kiderült, hogy jól döntöttünk, ezzel ugyanis olyan gesztust gyakoroltunk, amit később mindenki értékelt. Elsősorban a Belphegor főnöke, Helmuth, aki teljhatalmú főnök volt azon a turnén.”

Ez miben nyilvánult meg?

„Leginkább talán abban, hogy a negyedik vagy ötödik koncert után üzent, hogy teljesen elégedett velünk. Rugalmasak vagyunk, nem húzzuk az időt, hanem gyorsan beállunk, s első fellépőként még hangulatot is csinálunk. Mindezt Vörös Attilán keresztül üzenete meg, ugyanis a turnén Attila volt a gitártechnikusa. Ez egyébként nekünk is nagyon jól jött, hiszen Attila nagyon sokat segített, s miután ő együtt utazott

a turnébuszban a Belphegorral, és a két másik zenekarral, így folyamatosan hírekkel is ellátott bennünket. Állandóan tudatta velünk, hogy mi a többiek véleménye rólunk.”

A nyitó konfliktust leszámítva más problémátok nem is volt?

„Csak az Arkona gitárosával volt egy kis nézeteltérésünk, de az leginkább nyelvi nehézségekből fakadt. Ezt leszámítva semmi gond nem volt, még abból sem csináltak problémát, hogy az egyik helyszínen véletlenül megettük a Belphegor számára félretett pizzákat. A sűrűlódások amúgy elkerülhetetlenek, amikor közel harminc ember két héten keresztül éli az életét összezárva. De azt is tudnod kell, ha valaki leüvölti a fejed valamiért, az az adott pillanatnak, az adott szituációnak szól. Lehet, hogy ott összeszólalkozol vele, s akkor, abban a pillanatban elküld a jó édes anyádba, de fél óra múlva már együtt isszátok a sört a backstage-ben. Ezt meg kell szokni, hiszen nincs értelme hisztizni, mert előzenekar tagjaként úgyis te húzod a rövidebbet.”

Ez azt jelenti, hogy hierarchikus rend jellemzi a turnét?

„Nagyon. Általában a turnémenedzser áll mindenki felett, kivéve néhány esetet. A Belphegor-turnén egyértelműen Helmuth volt a főnök, mindenki vigyázzba vágta magát, ha megjelent, csak Krulle (*Alexander Krull, az Atrocity énekese*) nem. Őt annak ellenére szintén hatalmas tisztelet övezi, hogy az Atrocity csak a harmadik zenekar volt a turnén. Helmuth jelenléte olyan szinten nyomasztotta a többieket, hogy valósággal remegtek tőle.

Elmondok egy történetet. A Belphegor-turné hangmérnöke egy rettenetesen beképzelt fickó volt. A hangmérnökök, aki amúgy nagyon ügyesek, nagyon értik a dolgukat, általában el vannak szállva maguktól, de ő különösen. Iszonyatosan nagy volt az arca, állandóan kiosztott mindenkit, egészen addig, amíg Helmuth meg nem jelent a színpadon. Onnantól kezdve a fickó teljesen meghunyászkodott, lehajtott fejjel teljesítette Helmuth minden kívánságát. A hierarchia a helyi

„EZ GYAKORLATILAG MUNKAHELY, MAXIMUM AZT
KÖVETŐEN ÉREZHETED JÓL MAGAD, HA LENYOMTAD
A KONCERTEDET, LEFÜRÖDTÉL, BELEBÚJTÁL
A PAPUCSODBA, ÉS FELMENTÉL A SZÍNPAD SZÉLÉRE,
HOGY MEGNÉZD A FŐZENEKAROKAT.”

szervezőkön is érződik. Volt olyan hely, hogy megé-
keztünk, és a főzenekarok tagjait azonnal meghívták
kávézni. Minket nem. Ha kértünk, persze kaptunk, de
ugye, érzed a különbséget?”

Mennyire kerültek baráti viszonyba a főze- nekarokkal?

„A Belphegor tagjaival nagyon jól összeharagultunk.
Az utolsó koncert annyira jól sült el Bécsben, hogy
a mai napig tartjuk a kapcsolatot, sőt, Helmuth szemé-
lyesen választott ki bennünket az idén ősszel lezajlott
újabb európai turnéjukra. Nagyon sajnálom, hogy nem
tudtuk elfogadni, ugyanis ütközött a Nile-turnéval,
amire viszont már előtte leszerződünk. A következő
Belphegor-turnéra viszont mindenképpen szeretnénk
visszamenni. Az Arkonával és az Atrocityvel ugyanez
a helyzet. Krulle rengeteg hasznos tanáccsal látott el
bennünket.

Az Atheist és a Cryptopsy turné talán még jobb
hangulatban telt, azért is, mert ott már mi is együtt
utaztunk a többi zenekarral a nightlinerben. Az Atheist
éneke, Kelly Shafer, vagyis az Őreg, ahogy magunk
között hívtuk, a fiainak szólított bennünket. Amikor
Milánóban vége lett a turnénak, odajött hozzánk, hogy
szeretne velünk egy képet. Érted? Kelly Shafer, az
extrém metal színtérnek az egyik legnagyobb legen-
dája szeretne velünk közös képet!? Majdnem lefostam
a bokámat! Megcsináltuk, majd kirakta a saját oldalára
azzal a szöveggel: 'Monastery - my boys'.

A Cryptopsy éneke, Matt McGachy elfogadta, hogy
szerepeljen a következő albumunkon, aminek a keve-
rését amúgy a gitárosuk, Christian Donaldson végzi.
Szerintem ezzel megint lépünk egy szintet, ami a már
megjelent Stangled in Torture című új dalunk hangzá-
sán is lemérhető.

A Nile tagjai viszont kifejezetten tartózkodóak
voltak, de nemcsak velünk, mindenkivel. Leszálltak
a buszról, bementek az öltözőjükkbe, és ott gyakoroltak
egész nap. Karl Sanders vitte a kis erősítőjét, és órákon
keresztül gitározott. Zseniális zenész, de senkit nem
enged közel magához, még csak rá sem nézett senki-
re. A dobos George Kollias ugyanígy, csakis a dobolás
érdekelt, semmi más. A basszusgitáros-énekesük, Dan
Vadim Von, aki a Morbid Angelben is játszott, pedig ret-
tenetesen mufurc ember.”

Hogyan képzeljük el egy turné menetrendjét?

„Ez zenekaron és turnémenedzseren is múlik, de
általában minden percre pontosan be van lőve. Mikor
érkezel, mikor eszel, mikor állhatsz be, mikor mész
fürdeni, mikor pakolod össze a cuccodat. A Belphegor-
turnén óramű pontosság működött minden. Ott az
Atrocity játszott utánunk, és nem volt pardon. Mire
ők lejöttek a színpadról, addigra nemcsak össze kel-
lett pakolnunk, de a zuhanyzással is végeznie kellett
mindannyiunknak. A hazai klubozás után nagyon
fura volt ebbe belecsöppenni. Ott ébredtünk rá, hogy
ez gyakorlatilag munkahely, maximum azt követően

érezheted jól magad, ha lenyomtad a koncertedet, lefűrödtél, belebújtál a papucsodba, és felmentél a színpad szélére, hogy megnézd a főzenekarokat.

Az Atheist-turnén ugyan ilyen szigor nem volt, de ott is ki volt ragasztva minden reggel a buszajtóra belülről az aznapi menetrend és időbeosztás, és ahhoz mindenki tartotta magát.”

Milyen az élet a turnébuszban?

„Na, az tényleg maximális alkalmazkodást igényel mindenkitől. Egy buszban ugyanis nagyon kevés hely van. Vannak a fekvőhelyek, amit úgy képzelj el, mint egy 180 centiméter hosszú, koporsószerű lyukat. Oda bújsz be, az a te privát szférád. Ezen kívül van két társalgó rész, az egyik fent, az emeleten, a busz hátuljában, a másik lent, elöl, közvetlenül a sofőr mögötti részen. Miután ezen a két helyen egyszerre nem fér el mindenki, ezért a turnémenedzser határozza meg, hogy ki hol, s mikor tartózkodhat. Ezt azonban nem kell mindig nagyon szigorúan venni, vagy csak nekünk volt óriási szerencsénk azzal, hogy a világ legjobb srácaival turnézhattunk együtt. Az Atheist/Cryptopsy-turnén ugyanis mindenki nagyon laza volt. Ugyan a felső rész társalgójának ajtajára rögtön kivettek egy táblát, hogy csak a Cryptopsy használhatja, ám ehhez képest Roli (Kovács Roland, a Monastery énekes, Kovács Róbert fia) és Totya (Tóth Ferenc gitáros) minden este ott sörözött velük. Ez persze jól jött ahhoz, hogy nagyon hamar össze is barátkoztunk.”

A sörözés akár tivornyába is fulladhat?

„Annyira azért nem. Az első este azonban történt egy kis baleset. Mivel lerobbant a busz, órákon át nem tudtuk elindulni. Akkor még nem volt különösebb kapcsolat a zenekarok között, senki sem ismerte a másikat, mindenki magába roskadva ült. Nos, Totya túltolta a német söröket, ezért nem találta meg a saját fekhelyét, hanem véletlenül a turnémenedzser ágyába feküdt be. Ebből persze megint volt egy kis feszítő, vagyis az a turné is balhéval indult, de másnapra mindenki elfelejtette a történeteket.”

Mennyire kényelmes a fekhely?

„Kényelmes, azzal nincs probléma, viszont rövid, és nagyon szűk. Azt képzelj el, hogy Krulle, aki közel két méter magas, minden reggel összegörnyedve bújt elő a buszból, mert nem tudta kinyújtani a lábait. Nekem ilyen problémám nem volt, viszont azt nagyon nehezen éltem meg, hogy nem tudtam felülni a fekhelyen, sőt, szinte még a fejemet sem tudtam felemelni, mert ott van közvetlenül az arcod előtt a plafon. Van egy kis klausztofóbiám, minimális bezártság-érzetem, s amikor megláttam, hogy hol kell nekem a tizenöt éjszakát eltöltenem, azt mondtam magamban, hogy ezt nem fogom kibírni. Az első este ezért úgy feküdtem le, hogy nem is húztam be a függönyt, sőt, még a fejemet is kidugtam a folyosóra. A busz persze elringat, s mivel fáradt vagy, hamar elalszol. Tulajdonképpen nagyon jókat aludtam, de elsőre sokkoló volt ez az egész.”

balról jobbra: Monastery és Nergal (Behemoth), Németh Attila és Julian (Belphegor), Németh Attila és Olivier Pinard (Cryptopsy), Kovács Robi és Pete Sandoval, Kovács Robi és Helmuth Lehner (Belphegor), Monastery és David Vincent.

Ennyi ember összezárva azért csak ad ki zajokat éjszaka. Az sem volt zavaró?

„Alapvető szabály, hogy aki ébren van, az maximális tiszteletben tartja, ha a másik alszik. Egyébként ha behúzd a függönyt, szinte semmi zaj nem szűrődik be a fekhelyedre. Én sem akartam elhinni, de valóban így van.”

Milyen szabályok vannak még a buszban?

„Tartsd tiszteletben a másik magánéletét és a magántulajdonát. A hűtőszekrényben felcímkézett kaja vagy az asztalon heverő telefontöltő nem közös cucc, hanem valakié. Ne hagyj rendetlenséget magad körül, mindig mindent pakolj el szisztematikusan. Vécéhasználat csak pisí esetén engedélyezett. Ha nagy dolgod van, szólj a sofőrnek, és az első adandó helyen megáll. Ez általában egy benzinkút az autópálya mellett. Nagyon fontos még, hogy ne legyél paraszt, például ne menj fel a buszba piszkos cipővel, sáros lábbal. Ha megteszed, a sofőr biztosan leüvölti a fejed.”

Hol tudtatok mosni?

„Sehol, de nem is számoltunk vele. Annyi ruhát vittünk, amennyire szükség volt. Ez nyáron egyszerűbb, néhány rövidnadrág, pólók, alsónemű. Télen nyilván nehezebben megoldható. Nekünk tehát nem volt ilyen problémánk, viszont az Arkona tagjai minden este ugyanabban a ruhában léptek fel, amit napközben a turnébusz mellett kihúzott kötélre kitergetve szelöltettek. Bűdösek voltak, mint a dög, de a Belphegor bőrcuccaiból is áradt az áporodott szag.” (nevet)

Tisztálkodási lehetőség?

„Ezt korábban már említettem az Atrocity kapcsán. A legtöbb klubban van zuhanyzó, ha nincs, akkor a helyi promóter foglal egy szobát egy közeli szállodában, s elvisz oda. Azt azonban ne gondold, hogy lehet pancsolni, van egy perced arra, hogy lezuhanyozz. Ezért a Belphegor- és a Nile-turnén, amiken lakóautóval voltunk, inkább a szálláson, vagy útközben, benzinkutakon oldottuk meg a zuhanyzást. Persze, olyanok is vannak, akik megpróbálják elmismásolni a fürdést, volt, hogy másnap, amikor az egyik Belphegor-zenészrel találkoztunk, még mindig látszott rajta az előző esti arcfestés maradványa.” (nevet)

Mit esztek a turnén?

„Amit kapunk. (nevet) Ez általában úgy zajlik, hogy amikor megérkezünk egy koncert helyszínére, ott svédasztalos kínálattal várnak bennünket. Szendvicsek, hidegtalák, saláták. Vacsorára mindig melegeitelt szolgálnak fel, általában két-háromféle menüből választhatsz, vege vagy vegán opcióval is. Ez már országspecifikus, az olaszoknál például mindenhol tézsza van, de azokból a legkülönfélébb változatok. A magyar gyomorhoz a német konyha áll legközelebb, a francia viszont zseniális, azt úgy képzeld el, mint a mesében a terülj-terülj asztalkámat. Olyan ételeket ettem, amikről én, aki marhára húsos, sohasem gondoltam volna, hogy valaha is lecsúszik a torkomon. Humuszt, padlizsánt, patisszont, ilyesmiket. A koncertek után pedig általában pizzát, vagy valami más gyorskaját hozatnak még a helyi szervezők.”

Volt olyan, hogy éhesek maradtatok?

„Sehol. Erre kínosan ügyel mindenki, és ugyanazokból az ételekből választhat a turné valamennyi résztvevője. A főzenekar éppúgy, mint a nyitó banda. Ebben a tekintetben a turnémenedzser és a sofőr között sincs különbség. Egyetlen alkalommal jártunk úgy, hogy mire mentünk volna vacsorázni, minden elfogyott. A Nile turnén történt, hogy az egyik koncert előtti beállítás elhúzódtott, ezért már nem tudtunk megvacsorázni a színpadra lépés előtt. Mire végeztünk, a többiek mindent meettek. Magunk közt morogtunk is, amiért így jártunk, de miután mi voltunk a legkisebb banda, nem nagyon tehattük szót. A turnémenedzser azonban odafigyelt erre is, egy óra múlva benyitott az öltözőnkbe azzal, hogy hozatott nekünk tíz adag frissen elkészített menüt. Ugyanazt, amit a többiek is ettek.”

Egy koncert sikerének egyik fokmérője a zenekaros termékek fogyása. E tekintetben mi volt a helyzet nálatok?

„A Belphegor-turnén még nem voltunk rá felkészülve, alig vittünk magunkkal valamint, ezért úgy éltük meg, hogy ez volt a tanulópénz. Az Atheist/Cryptopsy-turné viszont nagyon jól ment. Egyrészt nagy készletet vittünk magunkkal, rengeteg pólót, CD-t, s a másik előzenekar, az Almost Dead tagjaival egymást kiegészítve mi magunk árultuk azt. Amikor ők voltak a színpadon, akkor Roli ült be a pultba, amikor mi játszottunk, akkor

az ő énekesük árulta a mi termékeinket is. Emellett egy itthoni barátunk tanácsát megfogadva minden koncert után valamennyien kimentünk a pulthoz. Ennek meg is lett az eredménye, sorra jöttek oda hozzánk gratulálni az emberek. Volt, aki csak fotózkodni akart, de elég sokan vettek pólót, CD-t. Azt a turnét anyagilag nagyon jól zártuk. A Nile-turné is jó volt, bár annyira nem, mint az előző.”

Azt mondd, ti magatok árútatok. Itthon az a jogszabály, hogy a koncerteken csak olyan cég árúsíthat, amelyiknek van magyar adószáma. A turnék során találkoztatok ehhez hasonló szabályozással?

„Sehol. Sajnos, ebből a szempontból nagyon rossz híre van Magyarországnak, van zenekar, aki ezért nem jön ide. Tudni kell, hogy a zenekarok jórészt ezekből az eladásokból élnek. Ha attól a bevételtől elesnek, vagy kevesebbet kapnak, mint amivel számoltak, akkor borul a matek.”

Milyen szintű lemondást követel tőletek egy ilyen turné?

„A fő kérdés mindig a munkahely és a család. Egy turnét még meg tudsz csinálni az éves szabadságod terhére, többet azonban már nem. Ezért nagyon fontos a munkahely hozzáállása ehhez a témához. Nekünk ezzel is szerencsénk volt, hiszen én vállalkozó vagyok, tulajdonképpen a magam ura, de a többieknek is nagyon rugalmasak a főnökeik. A család már más helyzet. Mindannyiunknak felesége, élettársa van, többünknek gyerekei. Nekem a fiam mellett van egy hétéves kislányom is, akit nagyon nehéz volt ilyen hosszú időre otthon hagynom. Oké, hogy van videóhívás, de az azért nem pótolja a személyes jelenlétet.”

Volt olyan pillanat, amikor úgy érezted, hogy feladod?

„Volt, méghozzá a Nile-turnén. Az is nagyon szarul indult, rögtön az elején kiraboltak bennünket. Arra a turnéra is lakóautóval mentünk, mert túl sokan lettünk volna a buszban, illetve mi csak a turné második részén vettünk részt, egy belga bandát váltva. Barcelona volt az első helyszín, ahol becsatlakoztunk a többiekhez. Már előtte nap elindultunk, hiszen óriási volt a távolság, meg amúgy is az volt a szándékunk, hogy

egy kicsit körülnézzünk Monacóban, ahol még a Forma 1-es pilóta Fernando Alonsót is láttuk.

Onnan Barcelona felé továbbhaladva Marseille és Montpellier között kiálltunk egy parkolóba, hogy ott megalszunk. Fél kettőkor feküdtünk le, s fél háromkor arra ébredtem, hogy baromi hideg van az autóban. Ahogy felnyitottam a szemem, azt láttam, hogy az első ülésnél világít egy lámpa, s mind a két első ajtó nyitva van. Azt hittem, hogy a fiam keresgél valamit, még mondtam is, hogy Roli, mi a fenét csinálsz ilyenkor. Erre hirtelen a szemembe világított valaki, amitől teljesen elvakultam, de azt még éreztem, hogy három ember elfutott. Nyilván azonnal ébresztettem a többieket, s néztük, hogy mi történt. Semmi mást nem vittek el, mint a kesztyűtartóból azt a pénzt, amit üzemanyagra, autópályadíjakra, ilyesmire tettünk félre, illetve az iratainkat.

Ott álltunk az autó mellett, mint egy rakás szerencsétlenség, azon tűnődve, hogy most mit csináljunk, amikor hirtelen elhajtott mellettünk egy Toyota, amiből kidobták a lábunk elé az iratainkat. Nyilván nem azért, mert olyan jófejek voltak, hanem így azzal voltunk elfoglalva, s nem azt néztük, hogy kik ezek, merre mennek, mi a rendszámuk. Ez a történet eleve rányomta a bélyegét az egész turnéra, s az még csak rátett egy lapáttal, hogy miután megérkeztünk Barcelonába, s elmondtuk a többieknek, hogy mi történt velünk, minimális együttérzést sem mutattak.”

Ezek szerint a Nile-turnén nem volt olyan jó a hangulat, mint az előző kettőn...

„Közel sem, pedig technikailag és közönségileg is ez volt a legjobb. Itt kaptuk a legtöbb időt beállításra, itt volt a legjobb a hangosítás, s ha pár percet ráhúztunk a műsoridőnkre, nem szólt érte senki. A közönség is jól vette a koncertjeinket, ráadásul nagyobb helyeken léptünk fel, mint korábban. A Belphegor-turnén, Angliában volt olyan hely, ahol mindössze hetven fizető néző akadt, bár ez elég kirívó eset volt. Az Atheist/Cryptopsy 3-400 fős klubokban ment végig, sok helyen telt házzal. A Nile 6-800 fős klubokban zajlott. Itt sehol sem volt telt ház, de mindig többen voltak 400 főnél.

A feltételek tehát ideálisak voltak, viszont úgy éreztük, hogy semmilyen szinten nincs kapcsolat a zenekarok között. A Nile tagjainak tartózkodó viselkedését már elmeséltem, óriási fazonok, hibátlan koncerteket

adnak, de az emberi oldal nem működik. A másik két banda ugyanilyen volt. Az Intrepid, akik észtek, teljesen befordultak, még egymással sem beszéltek, az olasz Hideous Divinity tagjai pedig mintha nem is metalzenészek lettek volna. Tulajdonképpen nem is azok voltak, hanem orvosok, ügyvédek, ilyen jól szituált ürgék, akik minden este lenyomtak egy igen ütős technikás deathcore koncertet.

Szerintem sokat elmond a helyzetről, hogy minden turné utolsó állomásán készül egy közös kép, egy turnésalád-fotó a résztvevőkkel. A fellépő zenekarokkal, a technikai személyzet tagjaival, az árusokkal, szófő-
rökkel. Na, a Nile-turnén ilyen nem készült. Vége lett az utolsó koncertnek, és mindenki indult haza. Ezen a turnén tehát gyakorlatilag semmi kommunikáció nem volt a zenekarok között, szétesett a nyáj, és én ezt nehezen viselem. Legjobban az tette be a kaput, amikor két koncerthelyszín között 720 kilométernyi távolság volt, ezért szeretünk volna időben elindulni, de nem engedték.”

Miért nem?

„Az volt a filozófia, hogy mindenhova együtt érkezünk, s együtt távozzunk. Ezt el is fogadtuk, s a legtöbb helyen így is volt, de a 720 kilométer megtétele tényleg nagyon nagy tehernek tűnt. A többi zenekar turnébusz-szal tette meg az utat, tehát tudtak aludni, mi viszont Krisztiánnal (*Tóth Krisztián gitáros*) felváltva vezettük, így nem tudtunk pihenni. Fáradt is voltam, a hangulat sem volt jó a turnén, még bennem volt a kirablásunk keserű emléke, ott tényleg elgondolkodtam azon, hogy kell-e ezt nekem ötvenkét évesen csinálni.”

Mi billentett át a holtpontra?

„Leginkább az, hogy már nem akarok megállni, mert lehet, hogy egy év múlva itt kopogtat előttünk egy még nagyobb lehetőség, vagy egyenesen ránk rúgja az ajtót. Ki tudja, mit hoz a jövő? Ha most feladnánk, akkor az eddig befektetett pénz és idő kárba veszne. Persze erre megint lesz, aki azt mondja, hogy »ja, pénzzel könnyű«, de mindenki arra költi a pénzét, amire akarja. Ha focirajongó lennék, és eljárnék Bajnokok Ligája meccsre, mint azt teszik néhányan, az sem kerülne kevesebbe, de akár el is horgászhattam, vagy elihattam volna azt a pénzt, amit a zenekarba fektettem. Viszont az a helyzet, hogy se horgászni, se meccsre, se kocsmába nem járok, dobolni viszont szeretek.” (nevet)

A Belphegor-turné
tablója

„MÁR NEM AKAROK MEGÁLLNI,
MERT LEHET, HOGY EGY ÉV MÚLVA
ITT KOPOGTAT ELŐTTÜNK EGY
MÉG NAGYOBB LEHETŐSÉG, VAGY
EGYENESEN RÁNK RÚGJA AZ AJTÓT.”

Mit mondanak az ismerősök? Te sokáig egy 4-500 fős kis zalai településen éltél. Tudják az ottaniak, hogy egy világlátott rockzenész származik a közösségükből?

„Nem hiszem, de abban a zalaegerszegi utcában sem igazán tud róla senki, ahol most lakunk. Errefelé nem a death metal zenészek a celebek. (nevet) Van viszont egy zalaegerszegi általános iskola, ahova meghívtak bennünket. Roli a karácsonyi műsorban együtt fog énekelni a gyerekekkel.”

És hogy fogadtak benneteket a nemzetközi turnékról szóló híreket az itthoni zenésztársak?

„Ez elég érdekes. Nagyon sokan gratuláltak, de vannak olyanok is, akik fújnak ránk. Szentől szembe nyilván nem mondja senki, de azért eljutnak hozzánk ilyen olyan infók. Hogy nem értik, miért csak a Monastery mehet külföldre turnézni. Erre az a válaszom, hogy tettünk érte eleget, az elmúlt pár évben rengeteget dolgoztunk.

Amikor 2020-ban újrarendítettük a zenekart, elhatároztuk, hogy mindenhova elmegyünk koncertet adni, ahova csak lehet. Most nyilván Magyarországról beszélünk. Azt hittük, hogy tárt karokkal várnak bennünket, hiszen mi vagyunk az a zenekar, amelyik az első hivatalos magyar death metal albumot kiadta. Hát nem! Rá kellett jönnünk, hogy ez egyáltalán nem érdekli senkit, sőt, felnőtt több olyan generáció, amelynek tagjai azt sem tudják, mi az a Monastery.

Szerencsére van egy zalaegerszegi koncertszervező barátunk, Németh Ernő, azaz Mazsi, aki be tudott nyomni bennünket ide-oda. Így tudtunk lassacskán elindulni. Volt, hogy 35 ember előtt játszottunk, de amikor egy év múlva visszamentünk ugyanoda, már hatvanan voltak rajtunk, majd a következő alkalommal 100-120-an. Így építkeztünk. A nemzetközi turnéknak köszönhetően megnőtt az ázsióink. Ahova két éve még mi könyörögtünk be magunkat, oda most már hívnak bennünket. Mára eljutottunk oda, hogy itthon többnyire már csak oda megyünk, ahova hívnak.”

Státuszszimbólum az európai turné?

„Szerintem az. Látom a hozzáálláson. Két-három éve még örültünk, ha nem törölték belénk a lábukat. Egy-némely helyi hangosító szinte azzal fogadott, hogy mi a fenének jöttetek ide, csak bajom van veletek, miközben nézhetném otthon a tévét is. Ma kávéval kínálnak, amikor megérkezünk, vagy szendvicssel várnak bennünket, pedig sosem kérünk kaját, csak Erdélyben, de ott is csak azért, mert nagyon hosszú az út, mire Zalaegerszegről odaérünk.

Az a furcsa az egészben, hogy ez a változás nem annak köszönhető, hogy koncertről koncertre egyre több embert hozunk be, hanem annak, hogy a műfaj nemzetközi nagyaival közös európai turnén vettünk részt, s azt megírta a sajtó. Ezért mondom, hogy státuszszimbólum, de nemcsak az, hanem az irigység tárgya is. Pedig senki elől nem vettem el a lehetőséget, inkább próbálok segíteni mindenkinek. Továbbpaszszolni azokat a felkéréseket, amiket kapunk, de nem tudunk elfogadni. Beajánlani ismerős, baráti zenekarokat, de ez nem olyan egyszerű. Neveket nem fogok mondani, de van akit az ügynökségnél nem fogadtak el, s volt olyan, aki nem tudott, vagy nem akart élni a lehetőséggel. Mert nem tudtak a munkahelyükről szabadulni, vagy nem akartak pénzt ölni bele, de lehet ezernyi ok és kifogás arra, hogy miért ne csináld.”

A beszélgetés elején azt mondtad, a Flaming Art sokkal több turnéajánlattal bombáz beneteket, mint amennyit el tudtuk fogadni...

„Ez így van. Ma már heti rendszerességgel jönnek az ajánlatok. Tavasszal a Sinisterrel megyünk egy újabb körre, s ott már nem nyitó zenekar leszünk, hanem main support, azaz a turné öt zenekara közül harmadikként lépünk színpadra. Emellett úgy néz ki, hogy ott leszünk a 2025-ös Brutal Assault fesztiválon is. Nyilván a vizesblokk mellett felállított legkisebb színpadon, délután négy órakor, de akkor is ott leszünk.

Kaptunk egészen elképesztő ajánlatokat. Romániában nyitóbandaként felléphetnénk a Pantera koncertjén, amiért persze fizetnünk kellene, nem is keveset. Ezen még gondolkodunk. Játshatnánk Lisszabonban a Slaughter To Prevail előtt, de egyetlen koncert miatt érdemes ekkora utat bevállalni? Mehetünk volna egy tizenkilenc állomásos turnéra a Mardukkal, amit azért mondtunk vissza, mert az nem a mi világunk. Felvetődött egy Cannibal Corpse- és egy Dying Fetus-turnén való részvétel lehetősége is, ezek már jobban passzolnának hozzánk, s persze Helmuth is partner lenne abban, hogy a következő Belphegor-turnénak mi legyünk az előzenekara.”

Nektek mi a szándékotok?

„Nem tudom, de az említettek között azért van olyan, amit örömmel fogadnék el. Most inkább azon gondolkodunk, hogy jövőre meg kellene próbálnunk egy rövidebb főzenekari vagy megosztott főzenekari turnét. Nem Nyugat- vagy Észak-Európában, hanem itt, a környéken, ahol valamelyest már megvetettük a lábunkat. Szlovákiában, Ausztriában, a cseheknél, a lengyeleknél, a németeknél. A nyár végén jön az új album, azt követően pont időszerű lenne.

Közben kiadóktól is kapunk ajánlatokat, a Napalm Records egyik labelje és egy angol lemez cég is szeretné, ha náluk jelenne meg a következő albumunk, de mi nem akarunk váltani, s nemcsak azért, mert még szerződés köt az Art Gates Recordshoz. Úgy vagyunk vele, hogy inkább legyünk egy kis lemezkiadónál a zászlós-hajó, mint egy nagynál a sokadik senki.” **HW**

ÖRNATORPET

Hol lakik a sas

A szintetizátorral létrehozott dungeon synth egy nagyon különleges hangzásvilág, amely annak idején a black metal oldalhajtásaként nőtte ki magát önálló irányzattá, s az elmúlt évtizedekben sokan kezdték művelni. Legismertebb képviselője a norvég Mortuus, az ex-Emperor-basszusgitáros, aki kiválása után az első lemezein dungeon synth-zenével jelentkezett, de más kiváló albumok is születtek (pl. Wongraven – Fjelltronen). Svédországtól legismertebb és legaktívabb művésze a stílusban az Örnatorpet, melynek rejtőzködő művésze idén már a nyolcadik albumot adta ki Fordomdags címmel. Interjúnkban nagyon kimerítően beszélt minden fontos kapcsolódó témáról.

SZÖVEG: MILÁN PÉTER · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

Először, kérlek beszélj a zenei háttéről, a hatásokról, zenei formákról, amelyek felnőttél, és amelyek elvezettek oda, hogy magad is zenész legyél. A zeneiek mellett természetesen más hatásokról is beszámolhatsz.

„Azzal kezdeném, hogy nem tudom biztosan, melyek voltak a legfontosabb események, amelyek elvezettek oda, hogy elkezdtem a magam zenéjét írni, de megosztok néhány emléket, amelyek most előjöttek a fejemben, amint elolvastam ezt a kérdést. Tehát, ami a kezdeteket illeti: 1990-ben születtem, a '90-es évek végén, a 2000-es évek elején nőttem fel, otthon gyakran az akkori idők mainstream slágereit tartalmazó CD-k szóltak. Leginkább techno vagy eurobeat volt ezeken a válogatásokon, és emlékszem, hogy eléggé megmozdítottak bennem valamit az olyan számok dallamai, mint a The Lonely One Alice Deejay-tól, és az Angels Crying az E-Type-től (svéd legenda az elektronikus zenében, aki eleinte masszívan középkori lovagi külsőségeket használt, miközben a zene cseppet sem hasonlított erre a világra). Így tehát hamar rátaláltam a magam 'instrumentális' zenéjére; még ha a dalokban volt is valamiféle ének, nem ez játszotta a főszerepet – a dallam volt a középpontban, és ezek a dallamok érzelmeket kavartak bennem. Ugyanabban az időben, amikor ezeket az instrumentális dalokat hallgattam CD-n, kaptam egy használt Nintendo 64-est egy teljes The Legend Of Zelda: Ocarina Of Time játékkal, és nem is hiszem, hogy mondanom kellene, de a játék zenéje teljesen kikészített. Ez akkora klisé, hogy nem is kellene ilyet mondanom, de valóban úgy gondolom, hogy megváltoztatta az életemet. Voltak részek, amikor konkrétan elsírtam magam pusztán a zene hallatán (pedig fogalmam sem volt a történetről, mivel nem tudtam angolul), és még most is libabőrös leszek, ha meghallgatom a zene bizonyos tételeit. Valószínűleg

ez a játék az oka annak, hogy a mai napig nagyon szeretem a fantasy témájú zenéket. Meg kell említenem a japán The Moomins animációs sorozatát is, amit gyerekként sokat néztem, és aminek örületesen jó a filmzenéje. Ez is ott van a legfőbb hatásaim között, melyeknek köszönhetően zenélni kezdtem.

Természetesen nemcsak instrumentális zene hatott rám, hanem bármilyen zene, amiben általában volt valamilyen jó dallam. Az ötödik-hetedik osztály között sokat hallgattam egy Slagsmålsklubben nevű svéd zenekart, amely a britpop egy egészen szofisztikált formáját játszotta nagyon jól megírt számokkal és fantasztikus dallamokkal (a Borg Of Hate remek példa, egyike a kedvenceimnek). Emlékszem, amikor hallgattam az mp3-lejátszómon, elképzelttem magam, ahogyan billentyűs hangszereken előadom a dalt az egész iskola előtt, és mindenkire nagy hatást gyakorol a dalszerzői és játéktudásom... ajjaj! De valószínűleg ekkor vált valóra az álmom, hogy saját zenét írjak. Emlékszem, nagyjából tizenkét éves voltam, a helyi művészeti iskola kurzusára jártam, és elkezdődött a 'Hogyan írjunk elektronikus zenét számítógépen' óra, de én csak egy-két leckét vettem, mielőtt feladtam. Túl nehéz volt, fogalmam sem volt, hogyan lehetséges bármilyen hangszereken játszani, és ebből arra következtettem, hogy nekem ez nem menne.

Később, a korai tizenéves korom körül kezdtem felfedezni a metal világát. Azonnal az atmoszferikus/szimfonikus/népzene-ihlette zenekarok vonzottak magukhoz, olyan csapatok, mint az Ensiferum, a Falkenbach, a Dimmu Borgir, vagy a Finntroll. És miközben felfedeztem ezt az új fajta stílust, élveztem az újonnan megtalált 'extrém zenét', ezeknek a zenekaroknak nyugodt instrumentális tételei is voltak, és gyakran ezek tették rám a legmélyebb benyomást. Például a Dimmu Borgir szerzeménye, a Det Nye Riket, új világot tárt szélesre számomra – annak lehetőségét, hogy úgy is lehetséges

„Azonnal rájöttem, hogy ez volt az, amire vártam: egy teljes műfaj tele ezekkel a black metalos intrókkal és outrókkal!”

szépen csengő zenét alkotni, hogy megtartod a sötét, gonosz hangulatot. Azt hiszem, ez volt az első zene-darab, amit hallottam és dungeon synthnek lehetne nevezni.

Ezt követően nagyon változatos időszak köszöntött be a zenei ízlésemben a hardstyle-tól a jazzig, és egészen 2016-ig tartott, nagyjából, míg újra felfedeztem vonzalmamat a szimfonikus és folkos metal felé, azonban többet akartam a fent vázolt instrumentális szerzeményekből, amelyeket tizenévesként megismerem, így átvizsgáltam minden általam ismert régi black metal-albumot, kiemeltem az instrumentális intrókat/outrókat és csak ezeket hallgattam. Épp akkor történt, hogy ráakadtam egy beszélgetésre a 4chat/mu-n, ahol a résztvevők a dungeon synthről társalogtak. Rákatintottam és azonnal rájöttem, hogy ez volt az, amire vártam: egy teljes műfaj tele ezekkel a black metalos intrókkal és outrókkal!

Ekkortól kezdve látogattam ezeket a beszélgetéseket, és nagyjából 2107-ben ráakadtam egy 'zenei producer fórumra', és mivel éppen munkanélküli voltam, úgy gondoltam: »A pokolba is, miért nem adok egy esélyt ennek a régi álomnak, és próbálok saját zenét írni?« Így elolvastam mindazt, amit az emberek ezeken a felületeken írtak a különféle bemutató, oktató videókról, szoftverekről stb. Vettem egy MIDI-controllert és egy FL Studio példányt, pár hónappal később pedig megjelentettem az első albumomat Midwintersagor címmel.”

Az Örnatorpet zenéjét, amit dungeon synthnek hívhatunk, nagyjából az ex-Emperor gitáros Mortiiis korai lemezeitől datáljuk. Feltetelezem, hogy mint sokan másokra, rád is hatottak Mortiiis első lemezei. Mikor találkozál először a zenéjével?

„Nem hiszem, hogy hallottam volna egy teljes Mortiiis-albumot, mielőtt 2018-ban hozzáfogtam volna a magam zenéjének megírásához, tehát ha a zenémre hatással volt a Mortiiis, akkor ez valaki másnak a zenéjén keresztül lehetett, akire szintén hatással volt, és aki aztán rám is befolyást gyakorolt. Mortiiis egy olyan művész, aki számomra mindig 'megközelíthetetlen' volt a tizenéves korom zenei felfedezéseinek időszakában, egyik barátom sem hallgatta vagy beszélt róla. Rémlik, hogy amikor metallemezek után kutattam, egy pillanatra a szemeim elé került valamelyik albuma, de úgy döntöttem, hogy ez nem hozzám szól, így azt kell mondanom, hogy nem, Mortiiis soha nem játszott nagy szerepet a műfaj iránt kialakuló szeretetemben.

Később természetesen meghallgattam a munkáit, és a koraiak valóban tetszenek. Ha meg kellene említenem hasonló beállítottságú zenészt abból a korszakból (bár nyilvánvalóan nem beszélhetek a nevükben, hogy valóban hasonlóan vélekedtek-e), Henri Sorvali lenne, a Finntroll/Moonsorrow oszlopos tagja, aki Lunar Womb név alatt is adott ki zenét. A The Sleeping Green című albuma az egyik legnagyobb kedvencem a műfajban, és ez az A lemez, amire azt mondom, hogy bárcsak én írtam volna.”

Mi a véleményed Mortiiis stílusváltásairól, és arról, hogy hátrat fordított a dungeon synthnek?

„Nehéz kérdés. Nem hiszem, hogy van véleményem, mivel Mortiiis már jóval azelőtt zenélt, hogy én felfedeztem volna a tevékenységét. Megpróbáltam meghallgatni némelyik későbbi munkáját is, de nem ragadtak meg, ami így van rendjén. Azt kell tennie, amit jónak lát. Ha hátrat is fordított az irányzatnak, úgy tűnik, csak átmeneti jelleggel tette, mivel most, hogy visszatért, az élő

„A fantasy mindig a kedvenc műfajom volt bármely csatornáról lett légyen szó.”

játékával a lehető legnagyobb szeretettel viseltet e színtér iránt. Láttam őt a Dark Dungeon Festival II-n Belgiumban, ez év áprilisában, és nagyszerűen teljesített.”

Mikorra tehető az Őrnatorpet elindulása? Mi alapján választottad ezt a zenekarnevet?

„2017 körül történt, miután felfedeztem a műfajt és szereztem némi információt arról, hogy miképpen lehet számítógéppel zenét írni. Sok inspiráció ért, újonnan felfedezett projektekkel találkoztam minden nap (Forgotten Pathways, Fäntratt, Fief, hogy csak néhányat említsek), és hosszú sétákat tettem az erdőben, ahol élek, szintén napi rendszerességgel. Munkanélküli voltam és az életem mélypontján súlyos szorongásokkal és pánikrohamokkal küzdöttem, amiből mihamarabb ki kellett lábalnom, és az erdei séták, valamint a zenehallgatás sokat segített. Nagyon szentimentális személyiség vagyok, amennyire csak lehetséges a nosztalgiából táplálkozom, ezért az erdőben arrafelé kezdtem sétálni, ahol gyerekként sok időt töltöttem. Ugyanazokat az ösvényeket kerestem fel, ahol az iskolai osztályommal jártam annak idején. Egy nap mélyebbre hatoltam az erdőbe, mint tényleg bármikor korábban, rátaláltam egy tisztásra, amiről már teljesen megfeledkeztem, de rájöttem, hogy iskolás koromban sokat voltam itt. Egy kis ház állt ezen a helyen, már romos állapotban, s Őrnatorpet volt a neve, a régi fából készült tábla még mindig megvan. Ott és akkor eldöntöttem, hogy a zenei projektemnek ez lesz a neve. Ez nagyjából annyit jelent, hogy 'a sas házikója'.

Fordomdags az új Őrnatorpet-album címe, s mivel hallottam az előzőző lemezeket, ki merem jelenteni, hogy ez az eddigi legváltozatosabb lemezed, s színvonalában felülmúlja a dungeon synth irányzat legjavát. Kifejezett célod volt, hogy egy sokrétűbb anyaggal állj elő? Hogyan zajlik az alkotás? Hagyományos hangszereket is használsz vagy csak szintetizátort, számítógépet?

„Nem volt kimondott céloom, hogy változatosabb legyen a lemez, de mielőtt megjelentettem, már tudatában voltam. Még mondtam is a Nordvis kiadóknak, amikor megkérdezték, hogy jellemezzem az albumot, hogy nem olyan összefogott, mint a korábbi lemezeim, inkább e zene különféle hatásainak és stílusjegyeinek a gyűjteménye, amiket a legjobban élvezek. Ennek ellenére, amikor az első dalt írtam a lemezhez, azt akartam, hogy a régi vágású dungeon synth jegyeit hordozza, de nem egészen a tervek szerint alakult. Ma is nagyon nehezemre esik a régi mesterek nyomába szegődni, még ha olykor egyébre nem is törekszem. Ugyanakkor természetesen boldog vagyok, hogy rá tudom ütni a pecsétemet a dolgokra, amit az emberek később az én művemként tudnak azonosítani.

Arra is törekedtem, hogy ez az album a Bergtagen spirituális folytatása legyen; amikor írtam az anyagot, ez a régi lemez nagyon inspirálóan hatott rám, mivel ez a kedvencem (legalábbis amíg el nem készítettem ezt az újat). Természetesen az új album sokkal érettebb, mivel hat év telt el, mióta megírtam a Bergtagen anyagát, és bár szándékosan soha nem kíséreltem meg fej-

leszteni a dalszerzői képességeimen, vagy a játékomon, úgy vélem, minden magától történik, amikor valamivel már elég régóta foglalkozol.

Ez elvezet a következő kérdéshez, hogy általában milyen hangszeren játszom, amikor zenét írok, és erre az az egyszerű válasz, hogy semmilyen hangszeren nem játszom. Ez azóta így van, mióta elkezdtem saját zenét írni. Most is csak egy MIDI-controller billentyűs hangszerem van a számítógéphez kötve, és az összes dalomat így írom. Digitálisan kiválasztom a megfelelő hangokat, hangszereket és hangzásokat, meghangszerelem az egyes részeket, dallamokat írok, néha anélkül, hogy bármit is játszanék. Néha felöltök bennem egy dallam, vagy hangsor, kipróbálok a DAW-om zongorafelületén, meghallgatom, hogy szól, megnezem, miként hangzik különféle hangszereken, amíg elégedett nem leszek az eredménnyel. Máskor teljesen kifogyok az ötletekből, és csak megvárom, hogy mi süli ki az egészből. És néha hallok valamit egy dalban, ami igazán tetszik, fel akarom használni a témát, csak más módon, és valami teljesen mást építek fel belőle, hogy valami újat alkossak.”

Gyakran fejlesztet a felszerelésedet, hang(szer)parkodat?

„Bár nem használok 'valódi' hangszereket a zeneírásához, de van otthon néhány fizikai felszerelésem – például egy Elektron Digitakt, Korg Volca FM, és egy a '70-es évekből származó elektromos orgonám, de szörnyű rossz vagyok a kiismerésükben és a használatukban. Egyéb dolgokra már használtam őket, de nem dungeon synthhez. Általában oda lyukadok ki, hogy ahhoz ragaszkodom, amit ismerek, és amíg ez működik, addig boldog vagyok. Még előttem áll a feladat, hogy a fizikai felszerelésem segítségével is alkossak valamit, és biztos vagyok benne, hogy valamikor megtörténik. Az egyetlen változás, amit az Őrnatorpet 2018-as első albuma óta eszközöltem, az az volt, hogy vettem egy nagyobb MIDI-billentyűs hangszert és néhány csatlakozót az FL Studiohoz.”

A dungeon synth irányzatából gyakorta hiányzik az ének, az emberi hang. Ez olykor az Őrnatorpetre is vonatkozik. Azért lehet ez, mert a jól megválasztott hangszerek, hangok jobban ki tudják fejezni a kívánt hangulatot?

„Ezzel nem tudok teljesen egyetérteni. Szeretem a narrációkat a zenében, sokszor használtam ilyeneket, gyakran filmekből, audiokönyvtárakból, vagy videójátékokból származó minták formájában. Néha olyan szinten, hogy sok is az embereknek. Az emberek többsége valószínűleg úgy gondolkozik, ahogyan te; a zene önmagáért beszél, nincs szükség semmilyen énekre. Azonban én személy szerint szeretem, ha van ének a dungeon synthben, akár ének, akár beszédhang/kántálás/suttogás formájában. Ez egészen általános volt a korai dungeon synth zenében, és azok a lemezek kifejezetten jók. Természetesen az éneknek illenie kell a zenéhez, érdemben kell kapcsolódnia a dalhoz, és úgy gondolom, hogy az új lemezem dalai jobbak ének nélkül.

Ezzel szemben az előző albumra jellemzőek voltak a narráció-vezette tételek, dalról dalra, intrók és outrók formájában is megjelentek, vagy éppen magukban a dalokban, hogy elmondjanak egy történetet, és erősítsek a zene hangulatát (véleményem

szerint). Ugyanakkor a történet néha beszédhang nélkül is ugyanolyan hatásos tud lenni, és az új albumom pontosan ezt támasztja alá. Hogy egy egyszerű példát említsek, a Wongraven Fjelltronen albuma egy olyan mű, amely elegyíti a kiváló atmoszferikus zenét a beszédhangokkal, suttogásokkal, kántálás énekkel, egyben ez is egy olyan lemez, amit bárcsak én készítenem volna el...”

Az új album egyes részei mintha a hangokba foglalt szépség megtestesülései lennének. Ilyen például az egyik legjobb dal, a Bland stigar fördolda a fuvolaszerű hangokkal, de az egész hangulat megkapó...

„A dal címe olyasmit jelent, hogy 'rejtett ösvényeken'. Elképzeltem valakit, aki egy benőtt ösvényen sétál, elveszve a sűrű erdőben. A dal két részből áll. Az első részben a hárfát és a fuvolat csaknem a semmiből improvizáltam, legalábbis a fuvola fő dallamát. A hárfa háttérdallamait egy szám ihlette, amit valahol hallottam, azt hiszem, ez valamelyik ingyenes hangkönyvtárból származik, amit az emberek pl. videószekeresítéshez használnak, én pedig úgy gondoltam, jó ötlet lesz, ha felruházom középkori hangulattal, majd ráhelyezem a fuvolatémát. A fuvola témája csak úgy hirtelen bekattant, és engem is sokkolt, mennyire jól sikerült, mivel az ilyesmi nem történik meg túl gyakran. Emlékszem, miután kész lettem a dallal, a nap hátralévő részében a fejemben maradt, nagyon elégedett voltam magammal, milyen jó dallamot írtam. (mosolyog)

A dal második részét nem inspirálta semmi konkrétan, pusztán azt szerettem volna, hogy történjen valami a középész körül, és azt találtam ki, hogy egy tempóváltás, valamint néhány plusz hangszer jónak bizonyulhat, és véleményem szerint meggyőzően sikerült. A dal – legalábbis az első rész a fuvolával – a The Moomin filmzenéjére emlékeztet, amiről előzőleg már beszéltem, még akkor is, ha ez nem jutott eszembe, amikor megírtam a számot.”

A dungeon synth azok közé a zenei stílusok közé tartozik, amelyre gyakran alkalmazzák az „eszképizmus” kifejezést, mivel ez a zene gyakran idéz elő olyan érzéseket, mint elvágyódás, másvilági helyekről való álmodozás, csodás lények, tündérek jelenléte és nem utolsósorban olyan értékek megjelenése, amelyek elvesztek a materialista modern fogyasztói társadalomban. Miként vélekedsz erről?

„Igen, ezek a dolgok valamelyest rám is érvényesek. Amikor elkezdtem zenét írni, érzelmileg nehéz helyzetben voltam, és az alkotás a menekülés olyan érzetét adta, amely gyógyító erővel bírt. Segített abban, hogy kilépjek a valóságomból és a saját magam által teremtett 'világra' koncentráljak. Idővel ez egyre kevésbé szólt a menekülésről, míg inkább az alkotás örömről.

Ami az értékeket illeti, látom, hogy miért rezonálnak ezek olyan mélyen másokban, de ez soha nem volt számomra kiemelten fontos. Inkább a magam értékeire fókuszálok és arra, ami számomra lényeges, anélkül, hogy éreznem kellene a készletét, hogy reagáljak a nagy társadalmi változásokra. Azt hiszem, ami engem ehhez a műfajhoz vonzott, azok a másvilági helyek és fantasztikus témák, de nem azért, mert arra vágnék, hogy közöttük éljek, hanem azért, mert szeretem a kreativitást és a csodát, amire inspirálnak. A fantasy mindig a kedvenc műfajom volt bármely csatornáról lett legyen szó, ily módon természetes, hogy ezek az elemek átsütnek a zenémen.

Hogy összefoglaljam a témát, nem érzek erős vágyat, hogy elmeneküljek onnan, ahol vagyok, egészen elégedett vagyok a való életemmel. De tény, hogy élvezem, hogy rövid időre transzportálhatom magam elképzelt helyekre a zenén, játékokon, filmekben vagy könyveken keresztül. Ennek az átmeneti elmerülésnek az érzését tartom igazán gyümölcsözőnek, és remélem másokban is ezt az érzést tudom felkelteni a munkáimmal.”

Nagyon szép a Luciana Nedelea által készített lemezborító. A sötét vadonban lévő mágikus erdőt, kis kunyhót, hátborzongató, villámló szempárokat ábrázoló kép nagyon bájos. Tökéletesen illik a zenéhez.

„Igen, egyértelműen. Én is nagyon szeretem. Korábban gyakran dolgoztam Alessia Brusco grafikussal (Skogens Rymd Art), ő is nagyszerű festő, fantasztikus tájképei vannak, de ehhez az albumhoz másmilyen hangulatot szerettem volna, és úgy gondolom, Luciana tökéletes választásnak bizonyult. Gördülékeny volt a folyamat; az egyik közösségi média-felületen találtam rá, megnéztem a munkáit és azonnal megkérdeztem, hogy hajlandó lenne-e egy festményt elkészíteni a következő lemezemhez. Luciana kapott tőlem néhány vázlatot, ötletet, hogy milyen részleteket képzeltem el a borítóhoz, ő pedig szinte azonnal küldte a művet, amelyen alig kellett változtatni valamit. Azonnal beleszerettem.”

A dungeon synth és a black metal közötti hasonlóságokat sokszor hangsúlyozzák, nem véletlenül; sok átfedés van a kettő között, a sötét, miszteriózus dolgok iránti vonzalom kapcsán, ahogyan már esett róla szó...

„Igen, mindkét műfaj osztozik a sötét, titokzatos jelenségek iránti vonzódásban, és ezek kezdettől fogva ugyanonnan táplálkoznak. Sok black metal zenekarok vannak instrumentális részei a dalaikban, vagy teljes intrók/outrók, amelyeket a kontextusból kiemelve megkapjuk azt az irányzatot, amit dungeon synthnek nevezünk. Az a tény is kiemelendő, hogy sok '90-es években készült dungeon synth-anyagot olyan zenészek készítettek, akik black metal zenekarokban játszottak, vagyis a kapcsolódás letagadhatatlan. Én szeretem ezt, és nem hiszem, hogy a dungeon synthnek bármi másnak kellene lennie, mint a black metal kiterjesztésének (még ha némelyik lemezemről másra lehetne következtetni – időről időre hajlok arra, hogy jókedvű, vidám zenét írjak). Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy némelyek szerint a legtöbb zenémet nem is igen lehetne dungeon synthnek nevezni, inkább fantasy synthnek, és látom is, hogy miért. Csupán arról van szó, hogy amikor zenélni kezdtem, a dungeon synth volt az egyetlen létező név, amit felhasználhattam, mivel azok a régi projektek inspirálták, a címke pedig megmaradt. Azt hiszem, a black metal ma is a legkedvesebb műfajom valamennyi közül, napi szinten hallgatom, többet, mint dungeon synthet, és ha tudnék gitározni, egyértelműen black metalt játszanék.”

Véleményed szerint egy olyan zene, mint az Örnatorpet, segíthet valakinek „túlélni” a modern világ mindennapi darálóját, vagy legalább valamelyest elviselhetőbbé tenni? Egyébként a te civil életed milyen, összehasonlítva azzal a világgal, amit a zenéddel megjelenítesz?

„Már hallottam néhány embertől, hogy a zeném segített nekik ezen a téren, ezt mindig nagyon szívemengető hallani. Fantasztikus, hogy képes vagyok előteremteni a menekülés és nyugalom ugyanazon érzését, amiben nekem is részem volt más művészek jóvoltából. Nem vagyok biztos benne, hogy tudom, hogyan válaszoljam meg a kérdés azon részét, hogy a zeném miképpen segíthet a hallgatónak, de örülök, ha valóban segíthet.

A napi civil életem nem olyan, mint a zene, amit játszok, esetleg az erdő jelenthet inspirációt, mivel manapság is szeretek sétálni, valójában egy nagy erdő mellett lakom. Egy normális, közepesen nagy városban élek, elvisz a busz az iskolába, ahol dolgozom, bevásárolok az élelmiszerboltban, végzem ezeket az unalmas tevékenységeket. Szinte senkit nem ismerek a környezetemben, aki hallgatná, vagy akár csak tudná, hogy mi az a dungeon synth. Nem hiszem, hogy a zeném bármit is felvillant a napi életemből, hacsak nem azt, amit hallgatók, vagy még inkább, amin felnőttem.”

A dungeon synth-formációk nagyon ritkán lépnek fel élőben, ami érthető, hiszen a zene olyan körülményeket igényel, amelyek méltók a hangulatához. Ezzel együtt is, milyen formában tudnád elképzelni az ideális koncertet az Örnatorpettel, ha adódna lehetőség?

„Valójában nagyon nagy az érdeklődés a dungeon synth élő koncertek iránt, és ez már évek óta tart. Ha jól tudom, először Észak-Amerikában mutatkozott meg, de Európa-szerte is egyre inkább jellemző. Én például három különböző helyen is játszottam 2024-ben; a Dark Dungeon Festival II-n Belgiumban, a Union För Vårenen itt, Svédországban, és legutóbb, a Blåsvart Aftenen Norvégiaiban. Ugyanakkor én, a magam részéről nem vagyok annyira lelkes a dologgal kapcsolatban. Szeretek zenélni, megosztani ezt másokkal online, de konkrétan fent lenni a színpadon hús-vér emberként másokkal már teljesen más ügy, és nem vagyok biztos benne, hogy annyira szeretem. Még meglátjuk, mit hoz a jövő az Örnatorpen számára ezen a téren. Mégis örülök, hogy kipróbáltam, az emberek eljöttek, hogy megnézzenek, és büszke vagyok rá, hogy e speciális alkalmak erejéig kiléptem a komfortzónámból. A legideálisabb körülmények Belgiumban voltak, ahol az eseményt egy középkori kastélyban bonyolították le. Hideg volt és sötét, remek volt a hangulat ehhez a zenéhez. De természetesen egy erdő is tökéletes helyszín lenne.”

„Egy hangulat, ami megrohan, ha egy csendes, havas erdőben sétálsz, vagy látod, amikor a fény megjelenik a fák között egy ködös reggelen.”

Az Örnatorpet mind zenében, mind hangulatokban remekül visszaadja az észak-európai világot. A skandináv mítoszok, történetek tele vannak mitikus lényekkel, történetekkel, gondolom, ezek hatással vannak rád dalszerzőskor...

„A skandináv mítoszok és a nordikus atmoszféra egyértelműen hatással van a zenémre, ám ez soha nem úgy működik, hogy leülök, elolvasok egy történetet egy trollról, és úgy döntök, írok róla egy számot. Inkább arról van szó, hogy ezek a történetek és a hangulat, amelyet létrehoznak, állandóan velem vannak, vagyis természetes úton hatnak át engem, még csak erőltetni sem kell semmit. Általában inkább egy érzésről, mintsem konkrét történetről van szó; egy hangulat, ami megrohan, ha egy csendes, havas erdőben sétálsz, vagy látod, amikor a fény megjelenik a fák között egy ködös reggelen. Ez jobban inspirál engem, mint konkrét karakterek vagy események. Nem egy tündér vagy egy troll jelenik meg a dalokban, sokkal inkább ugyanazt a mágiát, misztériumot akarják megragadni, ami ezekben a mítoszokban rejlik.

Persze szeretek régi mítoszokat, legendákat olvasni, és néha kipattan belőlük egy szikra, egy ötlet, minek köszönhetően rátalálok a kreatív folyamra. Ennél is gyakrabban egy kép vagy egy festmény készlet alkotársra, amit meglátok valahol. Gyakorta úgy fejezem be az írást, hogy az egész album megalkotása közben egyetlen kép lebeg a szemeim előtt mint inspirációs forrás. Ebből nem feltétlenül lesz lemezborító, csak a kreativitás forrásaként szolgál. De tény és való, hogy olyan zene megírásáról van szó, amely ehhez az északi világhoz tartozik, még ha nem is kötődik egyik történethez sem.”

Milyen terveid vannak az Örnatorpet következő kiadványaira?

„Nem tudom, soha nem készítek előzetes terveket. Egy nap arra az elhatározásra is juthatok, hogy »lehet, hogy ezt most befejeztem«, majd eltelik némi idő, hirtelen belefogok valamibe, pár hét múlva pedig egy másik komplett albummal állok elő. Nem lehet tudni semmi biztosat. Ennek ellenére úgy érzem, valamit meg kell változtatnom a zenémben, mást kellene csinálnom. Ha mindent feladok, amit a dungeon synth műfajban alkottam, valamennyi mellékprojektet is beleértve (ez kb. huszonöt album), tehát jó lenne egyszer valami újat kipróbálni. Igazából szeretnék írni egy olyan Örnatorpet-albumot, amely a black metal-hangzás fel tendál, s ennek lehet majd esélye. Ugyanakkor valami azt mondja bennem, hogy soha nem fogom feladni a dungeon synthet. Ha lesz ihletem, hogy húsz év múlva is újat alkossak, ez esetben csinálni fogom.” **HW**

Terápiás játékszer

Négy és fél év munkájának eredményeképp novemberben jelent meg az énekes Hex, azaz a zenei színtéren rendkívül aktív Gerő András Péter által alapított, progresszív hatásokat is felvonultató modern metalos Auraleak debütáló nagylemeze, a The Spirit Matrix. A négyfős zenekar az utóbbi évek egyik legkiforrottabb, leginkább átgondolt albumát tette le elének, amely ezen felül még egy aktuális társadalmi problémát is boncolgat. A The Spirit Matrix elkészítésének körülményeire, az Auraleak zenéjére és az albumkonceptióra vonatkozó kérdéseinkre Hex válaszolt.

SZÖVEG: GYURICZA FERENC · FOTÓ: VIDA DÁNIEL & DÖMÖK LAURA

Hosszú ideje jól ismert alakja vagy a hazai underground zenei életnek, az Auraleak viszont még egy viszonylag friss formáció, amely néhány klipet dal után most adta ki bemutatkozó albumát. Honnan indult ez a történet?

„Az Auraleak megalakulása előtt közel hét évig zenéltem egy zenekarban, de amikor az a formáció véget ért, úgy éreztem, többé nem akarok részt venni egyetlen bandában sem. Teljesen elvesztettem a motivációm. Mégis, hónapokkal később, kizárólag a magam szórakoztatására újra dalokat kezdtem írni, amelyeket fel is vettem. Szerencsére rendelkeztem olyan technikai felszereléssel, amely lehetővé tette, hogy egész jó minőségű demókat készítssek. Ez pont a karantén időszakában történt, amikor bezárva éltünk otthon, és a zeneszerzés számomra afféle terápiás eszközzé vált. Három-négy dal demóját rögzítettem, majd úgy döntöttem, megmutatom őket néhány barátomnak és zenész ismerősömnek. Köztük volt Dóri (*Szöllősi Dorottya, dobos*) is, aki a dalok hallatán egyszerűen csak annyit mondott: »Ezekkel érdemes lenne foglalkozni«. Így indult el minden.”

Dórral hol ismerkedtél meg?

„Együtt jártunk egy 'csináld magad'-típusú zeneiskolába, a Roland Zenegalériába. Ő Rékasi Attilánál tanult dobolni, én pedig Csongor Bálintnál énekelni, akik mindketten a Subscribe zenekar tagjai. Minden félév azzal zárult, hogy a tanítványokat zenekarokká szervezték, és teljesen különböző stílusú dalokat adtunk elő egyfajta zenei gálán. Az egész kicsit olyan hangulatot idézett, mint amit a Rocksuli című filmben is láthatsz.”

Ezek szerint Dóri töltötte be a katalizátor szerepet ahhoz, hogy újra elkezdj zenekarban gondolkodni?

„Eleinte foggal-körömmel tiltakoztam az ellen, hogy újra zenekart alapítsak, de végül sikerült meggyőzni, és nekiláttunk társakat keresni. A gitárosunkat, Söpit (*Söptei Balázs*), és a basszusgitárosunkat, Farkas Bálintot már én hívtam meg. Söpinek van egy másik zenekara, a Kajgün, ahol instrumentális és improvizatív módon keverik a djent és a jazz stílusokat. Többek között a Fekete Zaj fesztiválon szoktak

fellépni, valószínűleg ott sodródtam be az egyik koncertjükre. Azonnal lenyűgözött, amit csináltak, ezért ráírtam, majd elküldtem neki a demóimat. A következő próbára már úgy érkezett, hogy csípőből eljátszotta az összes dalt. Dórral egymásra néztünk, és azonnal tudtuk, hogy ő lesz a befutó. Bálinttal pedig ugyanez történt, szerelem volt első látásra.”

Más lehetőség fel sem merült?

„Nem igazán. Tudtam, hogy ehhez a zenéhez nem elég, ha a gitáros csak birtokol egy nyolchúros hangszeret, ennél sokkal fontosabb volt, hogy olyan valakit találjunk, aki a technikai tudás mellett mély zenei érzékkel és tapasztalattal is rendelkezik. Ez már eleve eléggé leszűkítette a szóba jöhető emberek körét. Miután a basszusgitárosunk, Bálint is csatlakozott hozzánk, elkezdtünk komolyabban dolgozni a dalokon. Beültünk a próbaterembe, elővettük azt a négy dalt, amit korábban feldemóztam, és darabokra szedtük őket.

Az volt a célom, hogy az Auraleak ne egy szólóprojekt legyen, hanem egy valódi zenekar, ahol mindenki hozzáteszi a saját zenei világát és ötleteit. Nem ragaszkodtam görcsösen ahhoz, amit egyedül kitaláltam, éppen ellenkezőleg, izgatottan vártam, hogyan alakítják át a többiek a zenéket. Szeretünk kísérletezni, és mivel mindannyian sokéves tapasztalattal rendelkezünk a zenekari létben, egy teljesen egyedi végeredmény született. Ebben az is nagy szerepet játszott, hogy mindannyian lelkes zenefogyasztók vagyunk, akik ezerféle műfajt hallgatnak. Nem korlátozzuk magunkat csak a rockra vagy a metalra, éppúgy inspirálnak más műfajok is. Ezeket a különböző zenei hatásokat remekül sikerült összeolvasztanunk, miközben végig ügyeltünk arra, hogy a végeredmény koncepcionálisan koherens maradjon. Ez volt az egyetlen szempont, amihez mindvégig tartottuk magunkat.”

Zeneileg teljesen egyedi, progos elemekkel megtűzdelt modern metal album született...

„Ez már annyira sokrétű zene, hogy valójában teljesen mindegy, ki minek nevezi, a stílusjelzők már szerintem ódivatú fogalmakká váltak. Úgy gondolom, hogy manapság sokan a megszokott, jól bevált standardokból indulnak ki. Rengeteg zenekart hangosí-

tok, és azt látom, hogy egyszerűen nem mernek új dolgokat kipróbálni. Inkább biztosra mennek, tudják, mit szeret a közönség, és ehhez igazodva ugyanazt a zenét játsszák, gondolván, hogy ezzel nem lehet mellé lőni. Így történt, hogy 2019-re Budapesten lett vagy hétezer olyan metalcore zenekar, amelyek mind ugyanolyan hangzásvilággal bírnak. Ez számunkra is egyfajta irányítúként szolgált, csak éppen fordított értelemben. Pontosan tudtuk, hogy mit nem akarunk csinálni. Inkább az volt a cél, hogy izgalmas, újszerű dolgokat hallgassunk. Úgy voltunk vele, ha csak tíz ember hallgatja meg, amit csinálunk, már boldogok leszünk.

Nyitott vagyok a modern zenére és műfajokra, és ezekből mindig igyekszem kiszűrni azokat az elemeket, amelyek inspirálnak, majd ezeket felhasználva hozok létre valami újat. Egy időben például nagyon beleméremültem a djentes örületbe, tudod, Northlane és hasonlók. A padló alá hangolt gitáros zenék, amelyeket Meshuggah-szerűen szétcincált ritmusokkal tördelnek. Szellemiségben viszont leginkább a Tool, a Deftones, valamint a Nine Inch Nails hatott rám. Utóbbi gyakorlatilag 12-13 éves korom óta velem van, és azóta is meghatározó számomra. Az Auraleak zenéjébe többnyire ezeket az inspirációkat építem bele. Pszichedelikus elemeket és ipari zajokat,

amelyekkel egyedivé és sokszínűvé kívántuk tenni a dalainkat.”

Az album koncepcióját, a dalok szövegét tekintve nagyon szoros a kapcsolat a The Spirit Matrix szerzeményei között. Ez egy konceptalbum?

„Igen, ez egy koncepciólemez, amely gyakorlatilag egy összefüggő történetet mesél el. A dalok részben a saját élményeinkből, részben mások tapasztalataiból merítenek ihletet. Az album lényege, hogy azoknak, akik teljesen padlón vannak, és úgy érzik, hogy nincs kiút, megmutassuk, rengeteg lehetőségük van változtatni. Az egyetlen akadály, ami az útjukban áll, valójában ők maguk.”

Ez a kiüttlanság érzete a szorongásból fakad. Szorongó a ma élő ember?

„Szerintem igen, és ez is visszavezethető a karanténidőszakhoz, amikor egy-másfél éven keresztül rákényszerültünk a digitális eszközök intenzív használatára. Ez az időszak olyan mennyiségű információval árasztotta el az embereket, amit már lehetetlen volt feldolgozni. A karantén egyfajta digitális függőséget hagyott maga után: ma már szinte természetes, hogy állandóan képernyőket, kijelzőket bámulunk. Ennek eredményeként egyetlen nap alatt annyi input éri az embert, amennyit a középkorban valaki talán egész élete során sem tapasztalt. Az emberi agy és lélek azonban nem képes ennyi információt feldolgozni, szerintem ez vezet a modern kori szorongás egyik fő okához. A mai ember azért szorong, mert nem tanulta meg, hogyan mondjon nemet azokra az információkra, amelyeket valójában nem akar látni vagy hallani. Hiányzik belőlünk egy organikus

szűrő, ami megállítaná a szükségtelen és felesleges információk áramlását.

A társadalom a modernizációval radikálisan átalakult. Gondolj csak bele, miről szólnak ma a hírek! Állandóan riogatnak: járványok, háborúk, természeti katasztrófák, mintha egy nap sem telne el fenyegetések nélkül. Ebben a légkörben szinte elkerülhetetlen a szorongás. Ahhoz, hogy ezt elkerüljük, meg kell tanulnunk tudatosan kiszűrni az információkat. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha nagyon tudatos életvitelt folytatunk. Fél kell ismernünk, hogy a lelki egészségünk megóvása érdekében időnként ki kell zárunk a külvilág zaját, és el kell engednünk azokat az ingereket, amelyek csak terhet rónak ránk.”

Például rendbe kellene hoznunk, vissza kellene terelnünk a régi medrébe a társas kapcsolatainkat?

„Pontosan. Azt látom, hogy egyre ritkább az a pillanat, amikor az emberek valóban összejönnek, hogy közösen tegyenek valamit. Ma már szinte természetes, hogy az életünket Messenger-üzenetekben vagy csoportos chatekben bonyolítjuk le, mintha a szemé-

lyes találkozások teljesen feleslegessé váltak volna. Az emberi tényező így lassan kiszorul a kommunikációból, és ezzel olyan irányba tartunk, ami szerintem mindannyiunk számára káros. Hiányzik az a vibrálás, az a közvetlen energia, amit csak az igazi, élő kapcsolatok tudnak adni. Ez az elszemélytelenedés egyre inkább eltávolít bennünket egymástól.”

Milyen a visszahangja az albumnak?

„Nagyon tartottunk attól, hogy senki sem fogja érteni, amit csinálunk. Ennek ellenére olyan pozitív visszajelzéseket kaptunk, hogy teljesen ledöbbenünk, ráadásul olyan emberektől, akikről sosem gondoltuk volna, hogy egyáltalán meghallgatják a dalainkat. Ez megerősített abban, hogy minden zenének megvan a maga közönsége, csak az igazán nehéz része az, hogy megtaláld őket. Amikor öt-tíz évvel fiatalabbak voltunk, mi is ugyanazokat a nagy álmodat és illúziókat hajszoltuk, mint bárki más. Hogy a zenekarunk befut, hogy turnézzunk a világban, meg ilyenek. Az Auraleak esetében azonban teljesen más alapokról indultunk. Már a legelején tudatosítottuk magunkban, hogy ezek a dolgok valószínűleg nem fognak megtörténni.

A tapasztalataink révén tisztában voltunk azzal, hol van a helyünk a világban, ez a felismerés pedig felszabadított bennünket a megfelelési kényszer alól. Nem arra fókuszáltunk, hogy másoknak tetszen, amit csinálunk, hanem arra, hogy alkossunk egy olyan lemezt, ami nekünk fontos, ami rólunk szól. Ez az új hozzáállás mindent megváltoztatott. Ahelyett, hogy hamis álmokat kergettünk volna, a saját örömeinkre alkottunk, és ez az őszinteség, ez a szakmai önzonosság az egész projektet új szintre emelte. Már az első év alatt több lehetőség talált meg minket, és több szakmai elismerést kaptunk, mint az előző zenekarainkkal tíz év alatt összesen. Ráadásul az együttműködésünk nemcsak a zenélésben merül ki. A zenekar körüli rengeteg egyéb teendőt, a szervezést, az arculat kialakítását, a promóciót is csapatként, közösen végezzük. Ez a fajta együttműködés ad igazi erőt és kohéziót a csapatnak, és ettől válik az egész projekt különlegessé.”

Kiknek szól a The Spirit Matrix?

„Nem kifejezetten a metalzene rajongóit szeretnénk megszólítani, és nem is azokat, akik más zenei stílusokat kedvelnek. Számunkra nem a zene áll önmagában a középpontban, hanem az üzenet, amit a dalaink hordoznak. Azokat szeretnénk elérni, akik mentálisan küzdenek, akik szoronganak a mindennapok vagy a belső vívódásaik miatt. A dalainkkal erre próbálunk reflektálni, azt az üzenetet közvetítve, hogy nem vagy egyedül.

Fontosnak tartjuk megosztani, hogyan éltük meg a saját nehézségeinket, s hogy a saját tapasztalatainkon keresztül kapaszkodót adjunk másoknak. Nemcsak a problémákra szeretnénk rávilágítani, hanem megoldási lehetőségeket is kínálunk, különböző megközelítéseket, amik talán segíthetnek másoknak. A zenénk lényege nem a panaszkodás, hanem a támogatás és az inspiráció. Szeretnénk hidat építeni azok felé, akik úgy érzik, el vannak veszve, és megmutatni nekik, hogy van kiút.”

Megjelent az album, s volt egy lemezbemutató koncert is. Hogyan tovább?

„Amikor elkezdtünk a Spirit Matrix albumon dolgozni, elhatároztuk, hogy minden dalhoz készítünk

klipet, ami vizuálisan alátámasztja ezt az egész gondolatiságot. Márcsak azért is, mert amúgy videóval is foglalkozunk, s rengeteg inspiráció ér ott is bennünket. Eddig négy dalhoz készült klip, az ötödik április óta a stúdióban van, még nem tudtuk befejezni, mert rengeteg utómunka van vele. A következő év arról szól, hogy a többi dalhoz is elkészüljön a videó, illetve azt a lemezbemutató műsort, amit novemberben láthatott a közönség az Analog Music Hallban, megfuttassuk. Májusban lesz egy hétvégékre időzített turnénk, péntek-szombatonként elmegyünk vele vidéki nagyvárosokba.”

Azon az említett lemezbemutatón nagyon fontos szerepet kapott a vizuáltechnika is. Ezen a tervezett turnén is hasonló várható?

„Igen, hiszen ez számomra nagyon fontos. Ez is a Nine Inch Nails-rajongás hozadéka. A Pink Floyd után szerintem ők voltak a legnagyobbak, akik innovatív módon használták a kor technikáját. Olyan technikai megoldásokat tudtak csinálni, amit előtte még senki. Erre persze nekünk sem erőforrásunk, sem egyéb lehetőségeink nincsenek, azaz nem tudunk háromrétegű ledfalat felpakolni a színpadra, de kicsiben, apró interaktív elemekkel, hangulatot tudunk teremteni. Ebben a munkában nagyon nagy segítséget jelentett a zenekarnak Török Dániel barátunk, aki eleinte még zenei producerként funkcionált, s azóta már az Auraleak fénytechnikusa is.”

A CD-füzeten látszik, hogy arra is nagyon nagy hangsúlyt fektettetek...

„Azt szerettük volna, hogy az artwork teljesen koherens legyen a zenével és a szövegekkel. Kitaláltuk, hogy minden dalt reprezentálunk egy fotóval. Ez tudatos művészeti tervezést igényel, amit egy gyermekkori barátom, Bedynski Krisztián (*F8 Vintage Camera Shop*) vállalt el. A képeket 40-50 éves analóg fényképezőgépekkel készítette vagy ezer éve lejárt szavatosságú filmekre, s még az előhívó folyadékok is hasonló korúak voltak. A labormunka eredményét digitális utómunkával még megdolgoztuk, így kaptuk ezeket a nagyon fura hangulatú képeket, amelyek kontextusban nagyon jól passzolnak a dalokhoz.” **HW**

PENNHURST

Törésvonalon

Megjelent a Pennhurst zenekar második lemeze, a *Törésvonal*, ami ráadásul egy rendkívül meggyőző anyag lett. A sikeres, *Barba Negrában* tartott lemezbemutató után ültem le beszélgetni egy kicsit a zenekar motorjával, Horváth Imre gitárossal és Csárádi Róbert énekessel.

SZÖVEG: SZÉNÉGETŐ RICHÁRD · FOTÓ: ZENEKARI ARCHÍVUM

Srácok, három év telt el az első lemezetek, az *Őrizetlenül* óta, de van egy olyan érzésem, volt egy lemez a kettő között, amit nem osztottatok meg velünk! Hatalmas az ugrás a két album között! Mi történt veletek ebben a három évben?

Horváth Imre: „Három év alatt rengeteget tanultunk és fejlődöttünk zeneileg és emberileg is. A koncertek, a közös próbák, a tapasztalatok mind hozzáadtak ahhoz, hogy tudatosabbá váljunk a dalszerzésben és a zenekar működtetésében. Úgy érezzük, az évek alatt kiforrott a saját hangunk, és sokkal érettebbek lettünk, mint az *Őrizetlenül* idején. Nem volt 'titkos' köztes lemez, csak magunkkal versenyeztünk, hogy a második albumunk még jobban szóljon, még többet mondjon. Ez az ugrás Simon István hangmérnök munkájának és a No Silence Stúdióban eltöltött időnek is köszönhető, ami fantasztikus élmény volt.”

Csárádi Róbert: „Tudjuk, hogy szokatlanul hosszú idő egy aktívan működő zenekar esetében, mi viszont úgy érezzük, hogy jól tett az idő a lemezeinknek. Ha ezt mondjuk egy évvel ezelőtt kellett volna befejeznünk,

szerintem bőven alulmaradt volna a jelenlegi állapothoz képest. Értékesebbnek tartottunk egy lassan elkészülő, de általunk jobban megfontolt kidolgozott anyagot, mint azt, hogy évente-kétévente szinte kötelező jelleggel lehozzunk valamit. Ennek természetesen az a hátulütője, hogy a hallgatók számára sokáig nem tudtunk újat mutatni. Ezért is kellett négy dalt publikálnunk a lemez megjelenése előtt, hogy jelezzük: igen, még mindig működik a zenekar.”

Az *Őrizetlenül* mellett se menjünk el, pár gondolatot azért arról is ejtsünk! Milyennek halljátok így, három évvel a megjelenése után?

HI: „Az *Őrizetlenül* mindig különleges marad számunkra, hiszen az volt az első lépésünk a nagylemezek világában. Visszahallgatva ma is büszkéek vagyunk rá, mert akkoriban mindent beleadtunk, amit csak tudtunk. Persze most már halljuk, hogy hol voltunk még tapasztalatlanabbak, hol lehetett volna jobban megfogni a dalokat, de éppen ez a szép benne. Az *Őrizetlenül* a pillanat, ahol elkezdtünk egy utat, a *Törésvonal* pedig annak a következő, tudatosabb állomása.”

CSR: „Szerencsére az az érzésünk, hogy a mostani lemezünkkel megugrottuk az elsőt. Ha nem így gondolnánk, még mindig ülnénk rajta és lázasan dolgoznánk.”

A Törésvonal esetében úgy álltam neki a hallgatásnak, hogy ha a debüt szintjét hozzátok, már egy szavam sem lesz. Ehhez képest sikerült előrébb lépjetek. Mintha kicsit dühösebb és csalódottabb lenne a lemez, jól érzem?

HI: „Abszolút jól érzed! A Törésvonal szövegeiben és zenei világában is mélyebbre mentünk, és bátrabban kimondtuk azokat a dolgokat, amiket korábban talán kevésbé mertünk. Az elmúlt három év nem volt egyszerű, hiszen mindannyiunk életében akadtak kihívások, személyes törések. Ezek a tapasztalatok viszont nagyon inspiráltak minket, és a düh, a csalódottság vagy akár a reménykeresés mind ott van a dalokban. Ez az album egyfajta tükrünk lett.”

CSR: „Azt a célt tűztük ki magunknak a lemez elkészítése során, hogy mind zeneileg, mind szövegileg olyan üzenetet tartalmazzon, amit érdemes átadni. Mélyen bennünk lakozó dolgokat, érzéseket, indulatokat. Közös nevezőt mindannyiunkban.”

Változtak a saját, személyes zenei hatásaitok is, vagy csak máshogy álltatok a dalszerzéshez ezúttal?

HI: „Mindkettő. A zenei hatásaink folyamatosan bővülnek, hiszen mindannyian szeretünk új zenéket hallgatni, inspirálódni más műfajokból is. Ezúttal viszont sokkal tudatosabbak voltunk a dalszerzésben: nem akartunk megfelelni semmilyen külső elvárásnak, csak a saját hangunkat akartuk megtalálni. Nagyobb hangsúlyt fektettünk az érzelmi mélységekre és a dinamikára is, ami szerintünk hallatszik a lemezen.”

CSR: „Elsőre még csak annyi volt a hozzáállásunk, hogy jobbat akartunk létrehozni, mint az első lemez. Ez később finomodott, a dolgok lassan körvonalazódtak. Mindig az éppen elkészült dal adta az irányt.”

Azért kérdezem, mert míg korábban azért ráhúzható volt a Pennhurst zenéjére, hogy erre, vagy arra a bandára hajaz, addig most ez egyre nehezebb feladat. Ez tudatos törekvés volt?

HI: „Igen, ez teljesen tudatos volt. Már az Őrizetlenül után is éreztük, hogy szeretnénk tovább lépni, és valami igazán egyedit alkotni. Nem titok, hogy a zenekarok, akiket hallgatunk, nagy hatással voltak ránk korábban, de most már eljutottunk arra a pontra, hogy a saját utunkat járjuk. Nem akartunk senkihez sem hasonlítani – a Törésvonal ezért is lett ennyire őszinte, nyers, és a saját képünkre formált.”

CSR: „Természetesen a saját hangunkat keresni egy zeneileg ennyire telített világban korántsem egyszerű feladat. Folyton érik az embert olyan hatások, amikre sokszor csak a tudatalatti emlékezik, és a dal akara-

tán kívül is elkezd hasonlítani más művekhez. Nehéz ezt kiküszöbölni, sokszor nem is lehet. Ugyanakkor, mint sokan mások, mi is megpróbálkoztunk vele, mert szerintem minden művész célja, hogy valami eredetit alkosson.”

Hangzás terén is sikerült egy nagyot lépjetek előre. Mennyire volt kialakult elképzelések arról, mit akartok visszahallani, és mennyi alakult a stúdióban?

HI: „Már a stúdióba lépés előtt volt egy nagyon konkrét elképzelésünk arról, hogy hogyan szeretnénk, hogy szóljon a lemez. Simon István pedig elképesztő szakértelemmel segített abban, hogy ezek az elképzelések valóra váljanak. A közös munka során persze voltak pillanatok, amikor új ötletek születtek, és ezekkel csak még jobb lett a végeredmény. Az, hogy ilyen erős lett a hangzás, annak a tudatos előkészületeknek és Simi hozzáértésének is köszönhető.”

A lemezbemutató a Barba Negra Blue Stage-en volt, igencsak forró hangulatban. Nem túlzás, ha azt mondom, egy bitang megszólalású és látványos show-t kapott, aki aznap este megjelent. Cél, hogy a zenekart élőben ennyire látványossá is tegyétek, amikor csak lehet?

HI: „Igen, ez egy fontos célunk! Úgy gondoljuk, hogy a koncert az a hely, ahol a zenekar igazán életre kel. Szeretnénk, hogy a közönség ne csak hallgassa a zenét, hanem átélje, részese legyen annak a világnak, amit a színpadon teremtünk. A látvány, a megszólalás és a közönséggel való kapcsolat nálunk mindig kiemelt szerepet kap, és ezt a jövőben is igyekszünk tovább fokozni.”

CSR: „Ahogyan a lemez írása közben a saját hangunkat kerestük, úgy kerestük ezzel párhuzamosan a vizuális arculatunkat is. Igyekeztünk és a továbbiakban is igyekezni fogunk megteremteni azt a színpadképet, ami megfelelő kifejező erővel bír, ami támogatja a zenét, a szöveget, így alkotva egy komplex üzenetet. Törekszünk továbbá arra is, hogy aki eljön egy koncertünkre, a zenénk mellett látványszinten is egy olyan élményt kapjon, amiért remélhetőleg úgy érzi majd, hogy megérte eljönni, mert valami olyat is kapott, amit szimplán otthoni zenehallgatással nem kaphat.”

Mivel lennétek elégedettek, ha hol látnátok a zenekart mondjuk öt év múlva?

HI: „Az a célunk, hogy öt év múlva még több emberhez jusson el a zenénk, még nagyobb színpadokon állhassunk, és még többen énekeljék velünk a dalainkat. Nem titok, hogy a csillagos ég a határ, és mindent megteszünk azért, hogy a Pennhurst egyre sikeresebb legyen. Bízunk benne, hogy a következő évek kemény munkájával eljutunk odáig, ahol már nemcsak mi, de a közönségünk is büszke lehet ránk.” **HW**

„AZT A CÉLT TŰZTÜK KI MAGUNKNAK A LEMEZ ELKÉSZÍTÉSE SORÁN, HOGY MIND ZENEILEG, MIND SZÖVEGILEG OLYAN ÜZENETET TARTALMAZZON, AMIT ÉRDEMES ÁTADNI.”

BLOODY HOLLY AND THE RICKETZ

MINDÖRÖKKÉ HALLOWEEN!

Kevesen játszanak a világban horror punkot, jól meg még kevesebben. Szerencsére a magyar Bloody Holly And The RicketZ ezek közé tartozik, nem csoda, hogy első albumuk (Grand Opening) külföldön is megjelenik. Ráadásul ritkán látott egzotikus felállásban zenélnek: a férfi énekest három női zenész kíséri. Kirsch András énekes, Árendás Anita dobos és Brányi Vivien gitáros válaszolt Uzseka Norbert kérdéseire.

SZÖVEG: UZSEKA NORBERT · FOTÓ: BIRÓ EDINA

Bizony, több, mint három év telt el a bemutatkozó EP (**Slashes To Slashes, Guts To Guts**) óta. Mivel töltöttézt az időszakot? Mi történt a csapattal?

K.A.: „Rohadtul megirigyeltük az újjáalakult Guns N' Roses koncertbevételeit, és úgy döntöttük, leutánozzuk őket. Nos, a dalszerzés tempóját illetően maximálisan sikeresnek is bizonyult ez a törekvés. Azért van némi szárnalmas mentségünk az időhúzásra: először is, az EP-t még a zenekar drága kollaborátora, egyben a Junkies dobosa, Czako Dani „Gravel” gitározta fel, de ő egyéb elfoglaltságai miatt nem avanszált teljes értékű taggá, meg aztán borult volna a női hangszeresek-férfi énekes koncepció. Sajnos maximálisan meg van elégedve a nemével is, így aztán az sem jöhetett szóba, hogy beutaljuk valami spéci svájci klinikára.

Szerzésre végül leszerződött hozzánk gitárosként Brányi Vivien, azaz WN Ricket, aki ugyan black-death körökből érkezett, de egy suttagó tréner segítségével elkezdtek szocializálni. Ahhoz képest, hogy az első néhány próbán még parittával tettük, nagyon szépen halad. Aztán született hat videóklipünk, koncerteztünk Szlovéniától Borsodig, felkerültünk az angol We Are Horror Records kiadó dupla horrorpunk-válogatására, és begyűjtöttünk egy bronzérmert a Wacken Metal Battle tehetségkutatón.”

Változott időközben a zenétek?

K.A.: „Hát, a dallamosabb részek nem lettek még dallamosabbak, a kemény részek pedig pláne nem lettek keményebbek. Talán a gyorsak valóban még gyorsabbra sikeredtek. Továbbá annyit biztosan kijelenthetünk, hogy a Grand Opening debütáló LP-ként az eddigi legjobb nagylemezünk. És ha már az Ordas nagy kliséválaszok kézikönyvéből kiollózott passzusoknál tartunk, az is igaz, hogy ez a cucc tényleg csapatmunka eredményeképp jött létre.”

Á.A.: „Az EP-re kaptunk olyan észrevételt, hogy a szöveg ugyan horror, de zeneileg nem elég creepy. Szóval a creepy részek még creepybbek lettek.”

Na és a dalszerzés útja-módja, pláne, hogy az EP óta új gitárosok lettek?

K.A.: „Talán nem árulok el nagy titkot azzal, hogy a punkot én érzem leginkább magaménak, és ez nem csupán abban nyilvánul meg, hogy Rocky Cellarral ellensúlyozom a Koccintós radioaktív mellékizét. Az EP-re két dalt egy az egyben Gravel hozott, a másik három alapjait pedig én brumogtam fel otthon a fakezzemmel, basszusgitáron. Most viszont mindenki beszélt a dalszerzésbe, és Gravel – aki megmaradt többek közt dalszerző titulussal, mint Dee Dee a Ramonesban – összehegesztette az ötleteket konstans egésszé.”

B.V.: „Bár már nem Gravel a gitáros a zenekarban, a témáim nagy részét mégis ő hozta. Lévéen, hogy ez az első nem-metal zenekarom, tapasztalatom még nincs a horrorpunk témákat illetően. Két szám alap-

jaiért vagyok felelős, ami zöldfülként így is nagy teljesítmény. Számottevően, mint új tag, inkább csak a dalok formázásában volt szerepem.”

Hogy zajlott a stúdiózás?

Á.A.: „Felvételtkor kialakult hatalmas alkotói összetűzésekről nem tudunk beszámolni, ugyanis a stúdióban végül alig találkoztunk. Előre ledefiniáltuk az összes dalt, majd mindenki befáradt Gravelhez a stúdióba és feljátszotta a részét. Na jó, a vokál felvételekor ketten is lent voltunk Marielle-lel egyszerre. Mivel az elmúlt két évben folyamatosan adtuk ki a dalokat, nem volt sietős a munka.”

Mindig érdekelt, hogy a koncerteken jellemző smink és ruhaköltemények rajtaköz vannak-e a próbateremben ill. a stúdióban is, vagy ezek csak a közönség szórakoztatását szolgálják, és nincs rájuk szükségetek, hogy mondjuk dalrói hangulatba kerüljétek?

K.A.: „Régebben dalszerzés előtt mindig lástam a színpadi ruháimat a retékágyásba, továbbá egy döglött cickányt tartottam magamnál CBA-s reklámszatyorban, hogy megihlessen a halál bűzös lehelete. De aztán amikor elárulták, hogy ez a módszer már lejárt lemez, elkezdtem a konformisták példáját követni. Amúgy épp elég felszenvedni a színpadi szerkökat koncert előtt, illetve megválaszolni önmagának a 'hova a faszbba tettem a kesztyűmet/kontaktencsémert' jellegű kérdéseket, miközben van öt percünk az átszerelésre és a dekor kirakására.”

Á.A.: „Szerintem Marielle rövid úton eltávolítaná magát a zenekarból, ha minden próba előtt ki kéne maszkoljon minket a műsebekkel... Ez ugyanis az ő feladata szokott lenni koncertek előtt, és rá kell szánni az időt, amiből próba előtt sincs túl sok.”

B.V.: „Számomra így is rendszeres kihívás, hogy mit veszek fel aznap, mikor próba van. Próbákon egyre többször készítek fotókat, videókat egyéb tartalmakhoz, és az átlag irodai öltözet sosem kompatibilis hozzá. Ha meg munkába érkeznek neccharisnyában és tátongó sebekkel a homlokomon, lehet, hogy kapnék pár furcsa pillantást.”

Az első interjúnkban elhangzott, hogy nem lenne ellenetekre, ha külföldi kiadó gondozná a kiadványaitokat. Ezt a célt szemlátomást elértétek. Hogyan? És akkor mi szükség van a H-Musicra?

Á.A.: „Félig-meddig a szerencsén múlt a dolog. Az angol We Are Horror Records (WAHR) egy instagramos cover album felhívására jelentkezünk még évekkkel ezelőtt. Az a kiadvány végül nem valósult meg, később viszont A HorrorPunk's Not Dead vol.3 válogatás készítésekor Dan Phillips, a WAHR vezetője keresett meg minket, hogy küldhetnénk egy dalt az anyagra. A Slice Slice Baby ezen jelent meg. Amikor a Grand Openinghez kerestünk kiadót, egyértelmű

volt, hogy vele mindenképp szeretnénk egyeztetni.

A H-Music úgy jött a képbe, hogy a Wacken Metal Battle környékén velük is elindult egy beszélgetés, és igazából ők is támogatták a külföldi kiadó ötletét. Így végül összehoztam a két felet, így lett egy kiadói kollaboráció. A lemez gyártása itthon készült a H-Music felügyelete alatt, a WAHR pedig főleg a külföldi terjesztést viszi.”

Szintén '21 tavaszán még azt nyilatkoztátok, nem akartok magyar nyelvű szövegeket. Most meg mégis? Hogy történhetett ez?

K.A.: „Norbert, már-már irritálóan tüchtig vagy, nem is emlékeztem, hogy ilyesmit hordtam volna össze! De hogy válaszoljak: valóban, a költői rutin viszonylagos meglete ellenére is idegenkedtem a magyar szövegektől. Egyrészt, mert hasonló tematikájú dalokban, mint a mieink, azért elég könnyű rettenetesen hangzó sorokat írni, másrészt pedig egy dalszöveg megalkotásakor kevesebb a művészi szabadság, mint versírás során. Például nem írhatok bele büntetlenül olyan kifejezéseket, mint sperhaki, sezlon, húbelebalázs vagy rátarti. De aztán úgy döntöttem, hogy ennek dacára is teszek egy próbát, és úgy néz ki, működött a dolog. Úgyhogy nem elképzelhetetlen, hogy lesz még ilyesmire példa a jövőben.”

Á.A.: „Három és fél év hosszú idő! Továbbra is az angol nyelv marad a fő vonal, az angol kiadó miatt mindenképpen. Én el tudnám képzelni viszont azt is, hogy egy dal elkészüljön magyarul és angolul is. Ismerve Nózi szövegírását, ez biztosan két különböző dal lenne.”

Hogy kerültek a képbe a vendégek?

Á.A.: „Zolit (aka Takony) a CPgből még szegedi egyetemi éveim alatt ismertem meg. Abban az időben a Variola nevű zenekara ment nálam nagyon, ott ő volt az énekesgitáros. Feldobtam az ötletet a többieknek, hogy hívjuk meg vendégeskedni, amiből az lett, hogy miután elvállalta, át is küldött egy alapot, hogy csináljunk vele, amit jónak látunk. Ebből lett az első magyar nyelvű dal, a Feregárat. A felvételhez ki kellett várni, míg Zoli hazalátogat az USA-ból, viszont szerintem abszolút megérte.”

B.V.: „Harsányi Zsolti (aka Kommandante Klit) a Türböwitch gitárosa, régi cimborra. Nekem már több közös bulim is volt vele még a Necratory-, Paragon Zero-korszakomból, olyan koncertre meg nem tudok elmenni, ahol ő ne lenne jelen. Szervezett nekünk bulikat az Insane Hellride Entertainment gondozásában, Bloody koncerten meg akárhánszor volt, mindig ott csapatta az első sorból. Egy igazi rock 'n' roll-arc. Igazából fogalmam sincs, hogy hogyan, de kialakult egy jó viszony a Türböwitch és a Bloody között így az évek alatt. Mikor vendégeszénen gondolkodtunk, hamarabb esett a választásunk Zsoltira, minthogy kész lett volna a második magyar nyelvű dalunk, a Halottakról jót

(vagy rosszat). Amikor már a dal vége felé értünk, és már csak a szóló hiányzott belőle, akkor egyértelművé vált mindannyiunknak, hogy Zsolti KELL IDE. Szerencsére igent mondott a felkérésünkre, és megünnepeltük ezt egy vasárnap reggel tízkor kezdődő klipforgatáson, a Nightmare in Budapest szabadulószoza patológiáján, ahova hozta magával a fél zenekarát. Nem mellesleg olyan szólót írt, hogy felköthetem a gatyámat."

Két dal is van az albumon, melyek címe közismert diszkóslágerekre utal. Mi okból döntöttetek ezek használata mellett?

K.A.: „Sajnos rendszeresen gyötörnek olyan gondolatok, mint például 'láttam egy habzó szájú rókát, több is veszett Mohácsnál', vagy hogy 'szemétszállító voltam az ókorban, úgy emlegettek, mint a Római Birodalom kukása'. Nos, ugyanez sajnos angol nyelvű dalcímek esetében is működik, és mivel a Scary-Scary Lady és a Slice Slice Baby még profilba is vág (ez utóbbi pláne), úgy éreztem, bűn lenne nem felhasználni őket. Egyesek szerint épp ezzel követtünk el bűnt, de nem lehet mindenkinek megfelelni, na!"

A Slice Slice Baby emellett a Föld túlnépesedésére vonatkozó megoldási lehetőségeket járja körül, és egy sokkal emberközelibb, őszintébb verzió mellett teszi le voksát, mint amilyen mondjuk a laborvírus vagy a bombázás. Meséljete meg erről, kérlek!

K.A.: „A nyitódal mélyfilozófiai mondanóját talán leginkább a 'think globally, kill locally' sor összegzi legbeszédesebben. Ez ugye egy környezetvédelmi szlogen moder-

nizálása, melyet olyan celeb-aktivisták is magukénak érezhettek, mint Jeffrey Dahmer vagy John Wayne Gacy. Márpedig ők tradicionális eszközökkel küzdöttek a széndioxid-kibocsátás visszaszorításáért. Amúgy a szerzői jogi problémákat elkerülendő, a dal végén megemlékezünk Vanilla Ice-ről is, aki ugyan nem hasonlószerű környezetvédő, ellenben az Ice Ice Baby című sláger – azaz Jég, jég, csecsemő – szövegírója. Ezt csak arra az esetre jegyeztem meg, ha a TikTok-generáció is olvasná az interjút valamilyen okból kifolyólag, és ennek hatására a mi dalainkra tátoznának rá a videóikban."

Az Absinthe with Jack üzenete felfogható feministaként is, bár nem vagyok benne biztos, hogy a legősibb mesterség kapcsán minden érintett egyetért abban, hogy az – ahogy elhangzik – az élet igazi sója. Erről is szeretnék többet hallani.

K.A.: „Ez a dal valóban nem annyira feminista, minsem szabadelvű-pacifista üzenettel bír, amivel önkéntelenül is szikofrén helyzetet teremtettünk önmagunk számára. Hasfelmetező Jack hiába harcolta ki munkásságával a legenda titulust, ha egyszer nem volt más, mint egy bigott pöcs. Gyilkolt volna prostituáltak helyett járdán e-rollerező, vietnami papucsos legénybúcsúsokat!"

A Rosegarden a szerelem kritikáját fogalmazza meg, ha nem csalódom. Mi ihlette ezt a dalt?

K.A.: „Nem mi, hanem ki. Sajnos ezt nem árulhatom el, mert kurva nagy balhé lenne belőle, úgyhogy csak nevezük őt Zeblákovits Jolánnak. Amúgy Váchartyánon lakik a Petőfi utca 13-ban, közvetlenül a resti mellett. Amúgy nem en bloc a szerelem kritikáját fogalmaztam meg a dalban,

hanem a belőlem kiváltott szerelemét. Anyám sakál volt, apám tasmán ördög, a járókám skorpióktól hemzsegett. Ezek után kikérem magamnak, hogy valaki ShyGys-fiút csináljon belőlem hasonló geil érzelmek előcsiholásával!"

Két, a keresztény vallásokhoz erősen kapcsolódó dalt is találunk az albumon. Míg a Christmas Chainsaw Massacre kiindulópontjának el tudom képzelni, hogy Andrés szívből rühelli a karácsonyt, ahogy az számos közösségi médiás posztjából kiderül, a Jesus Christ Vampire Hunter talán több magyarázatot igényel, hogy a gyanútlan hallgatók megértsék, amit sokszor hallottam már a Bloody Holly and the RicketZ kapcsán, de nem tudom, ti magatok mondtátok-e valaha: hogy nem kell ám mindent komolyan venni.

Á.A.: „Az egyik szlogenünk a véresen komolytalan. Amolyan útmutatás, vagy heads up a zenekar értelmezéséhez. Nem is tudom, van-e olyan szövegünk, amit érdekes szó szerint kezelni. Talán a koncertek dátumát és helyszínét a posztokban."

B.V.: „Egész évben a Halloweent ünnepejünk, most komolyan, tudnál minket ezek után komolyan venni?!"

K.A.: „Közvetlenül egyik dalszöveg sem kötődik a valláshoz, nagyanyám, aki egy 20. századi inkvizítor volt, még holtában is megégetne, ha a kereszténységgel viccelődne. Ő az a fajta poltergeist lenne, aki nem leveri a keresztet a falról, hanem felszegel hármat. A Christmas Chainsaw Massacre inkább a decemberi vészidőszak giccscunamijára adott válaszreakció – különös tekintettel a családi filmekre. A Jesus Christ Vampire Huntert pedig az azonos

című Oscar- és Golden Globe-díjas mozi ihlette, melyben a Megváltó visszatér a földre, hogy levadássza az napfényre immunis vámpirokat.”

A White Magic Killsben négy előadó/zenekar neve is elhangzik. Miért pont ők? És összefoglalnátok, mi a problémátok a fehér mágiával, vagy úgy általában a spirikkel?

K.A.: „Nos, G.G. Allin, a Slayer, a Mercyful Fate és a klasszikus Mayhem garantáltan alkalmas rá, hogy pusztítsa kisugárzásával távol tartsa a fanatikus ezotériákat. Tudod, akik akaraton kívül hangtál-meditációs, oroszlánfóka-jógás meghívókkal bombáznak, a horrorfilmeket és a mikrot pedig a Sátán találmányának tartják. Amivel semmi baj nincs, ha otthon csinálják a négy fal között, de egyesek még mindig rendszeresen traktálnak a vonzás törvényével és az egymilliószoros nappal. És kurvára nem törődnek velem, hogy ez utóbbit minden átmulatott szombat éjszaka után átélem. Előbbit pedig gravitáció fedőnéven ismerem.”

Á.A.: „Tízmilliószoros nap, ne kisebbítsd!”

A Plan 9 megható főhajtás a megannyi trash horrort rendező, hovatöbb kultikus Edward D. Wood Jr. emléke előtt. Meséljete róla, hiszen nem mindenki ismeri az általa készített filmklasszikusokat!

K.A.: „Ahogy a Ramones nélkül nem létezne punk rock, legalábbis nem ebben a formában, úgy Ed Wood nélkül sem született volna meg a trágyahorror műfaja. Első filmje, a Glen vagy Glenda még valamiféle pszichedelikus szociodráma, ugyanakkor szerintem minden mindfuck-film ősatya, tökéletesen kaskai élmény minden egyes képkockája. A Szörny menyasszonya azonban már tősgyökeres zs-horror, ahol pazarul tetten érhető a mester ars poeticája, miszerint 'nem az apró részletek számítanak'. Tudniillik a Lugosi Béla által alakított örült tudós másfél centi mély udvari tavában egy sufnituning óriáspolip él, akinek tökéletesen inaktív csápjai közt rendszeresen szörnyethalnak az arra ólálkodó idegenek. Igazi meseterműve azonban a 9-es terv a világúrból, melyben emberi külsővel megáldott idegenek papírmásé ufókkal nyomulnak a temető felett, hogy aztán három embert tökéletesen indokolatlanul feltámasszanak a halálból, és vámpír-zombi hibriddé változtassanak. Érdemes amúgy megnézni a szinkronos verziót is, ugyanis – tartalomhoz a forma alapon – a DVD-forgalmazó cég munkatársai adták hangjukat a szereplőknek.”

A The Very Last Supper újabb önreflektív dal. Akartok róla beszélni, vagy ez már a fizetős kategória, és nekem nincs hozzá megfelelő képzettségem?

K.A.: „Az egyik leggyakoribb kérdés, amit szimpatizánsainktól megkapok, így hangzik: »Nem megerőltető három csajjal zenélni?«

Erre szemrebbenés nélkül szoktam rávágni olyanokat, hogy »dehooooogy, teljes a harmónia, a faszik százezerszer nagyobb primadonnák.« Ilyenkor érzem csak igazán, hogy sokra vihettem volna kormányzóvölként. Na, jó, az iménti kijelentés tényleg igaz, csak hogy van egy másik oldala is: olykor jobban kell bírnom a felém áramló savat, mint egy kocka-Lada akkumulátorának. Nos, gondoltam, mint a zenekar férfúji Ripley hadnagya, egy dalszöveggel én is kedveskedem a kis xenomorfoknak.”

Á.A.: „Azért ha az interjúban eddig eljutott a kedves olvasó, már körvonalazódhat benne, hogy nekünk csajoknak sincs ám egyszerű dolgunk a frontember művész úrral. Plusz mit tehetünk, ha folyamatosan érkeznek a magas labdák? Amúgy én négy éve próbálom átvenni ezt a fogalmazási stílust, hogy ne kelljen minden poszt szövegéért öt kergetni, de lehetetlen, úgyhogy maradunk így, ő meg néha kinyír minket egy-egy dalban.”

Koncertek kapcsán mi várható?

Á.A.: „December 28-án lesz egy évszázó buli a Hey Ho Let's Go Radio Show szervezésében az S8-ban, tavasszal pedig szeretnénk még néhány lemezbemutató bulit, ezekről majd hírt adunk a Facebookon.”

És mik voltak az eddigi legjobb ill. legrosszabb koncertélményeitek?

K.A.: „A legjobb a tiszaujvárosi koncertek mellett a két ideai nagyszínpados buli volt a Barba Negrában a Junkies előtt és a Wacken Metal Battle-ön. Utóbbit némi lelkiismeret-furdalással említtem meg, ugyanis Anita sportszerűléséből kifolyólag csak színikritikusként nézte az előadást, helyette Gravel ugrott be a dobok mögé. Kimondottan rossz élményt nem tudnék felidézni, inkább csak egzotikus: történetesen, amikor a mi drága bögösünk, Marielle Ricket nagymamája az első performanszuk után odajött gratulálni. Utána egy hétig csak kesztyűsbáb segítségével tudtam kommunikálni.”

Á.A.: „Az egyik legjobb a fentiekben kívül még a két évvel ezelőtti halloweeni koncert az Aurórában, ahol úgy bepörgött a közönség, hogy a fejük fölött dobálták a dekornak szánt fekete zacskóba csomagolt 'hullát'. Szerencsére csak szivacs volt benne. Nekem mondjuk a Wacken Metal Battle koncert a rosszaz között is listás, ugyanis a kőjült gerincservem miatt előző este vált egyértelművé, hogy nem fogok tudni játszani. Így baromira nagy lelkiismeret-furdalásom volt, hogy egy ilyen fontos eseményen hagyom szarban a többiekét, és úgy kell lejátszaniuk a bulit, hogy sosem próbáltak Gravellel. Stresszesebb volt, mint ha játszottam volna.”

B.V.: „Kifejezetten rossz élményünk nincsen. Egy-egy klub bulit tudnék berakni ide, ami csak azért volt kellemetlen, mert se kifele, se befelé nem volt megfelelő a hangosítás. Ezek az események viszont fejlesztik a szájról olvasási képességünket, és Mariellel is többet simulunk össze a színpadon,

csak hogy lássuk mit játszik a másik. Most, hogy belegondolok, lehet, hogy szándékos lenne a hangosító részéről?”

Vagy bármi más zenekari sztori, amit szívesen megosztanátok az olvasókkal?

B.V.: „Ha a zenészkarrierünk zátonyra futna, még tánckar simán lehetünk. Az ideai Grossmann horrorfilm-fesztiválon ugyanis végigtáncikáltuk a szlovéniai Ljutomer utcáit egy mozgó teherautó platóján a Surf Truckerz koncertjén, amit pár száz vonuló zombi követett. Ezen fesztiválon délután, verőfényes napsütésben játszottunk, amin annyira kitikkadtunk, hogy utána estig ita-loztunk 'hidratáció' fedőnéven, ezt követően gondolkodás nélkül felpattantunk arra az autóra. Főhősünk, Nózi, végigkamerázta a menetet, de hála az égnek, letörölte a videókat a telefonjáról, mielőtt még felszinkronizálta volna a felhőbe, így nem tud zsarolni minket a tánccal, tehát egyelőre marad a zenélés...”

András, lesz-e folytatása a Krákgójatok, varjak! című versesköpe-tednek?

K.A.: „Tervezem, de ezt sem fogom elkapkodni, lévén, hogy a könyvírás többnyire egy nagy energiabefektetést igénylő, de mérsékelt jövedelmező műfaj. Ellentétben ugye a horrorpunkkal.”

Esetleg arról mesélnétek még, hogy ki mi egyébbel foglalkozik a BHATREN kívül, netán, hogy miféle emberek is vagytok, mi a kedvenc étele-tek-italotok, vagy milyen jegyben születtetek, és az mennyire jellemző rátok?

K.A.: „Marielle ötvös, tetováló, és a zenekar MacGyvere: akkora technikai zseni, hogy képes kecskedudával atomhasadást előidézni. Például a Grand Opening borítóját is ő rajzolta. Emellett rendszeresen Fukusima-zöld, üdítőnek álcázott élelтеленes lötytyökkel érkezik a próbákra. WN faipari mérnök, aki nemcsak hisz a modernkori rabszolgaság intézményében, de serényen gyakorolja is azt. Éjjel 3-tól hajnal 4-ig dolgozik, azaz egy órával munkaidő megkezdése után fekszik le, ha lenne alvási igénye. Hobbija a vidéki lét, a kertészkedés, és háromhetes hullák kihantolása. Anita (Bobi Ricket) a menedzseralkatú élőlények főcsoportjába tartozik, ismeri az olyan bizarr fogalmakat, mint 'határidők', 'tervezés', 'egyeztetés', 'ügyintézés'. Ő is a technikai túlképzés áldozata, mind analóg, mind digitális síkon. Én meg egy csuda kedves fickó vagyok, és remekül tudok szarvasbögést imitálni egy öszszecsévélt Hammerworld segítségével. Ja, és Méréleg jegyben születtem, ezért hogy megfeleljek az asztrológiának, hitelesen játszom a döntésképtelen konfliktuskerülő lúzer szerepét.”

Á.A.: „Még szerencse, hogy dalt írt róla, hogy nem hisz az ilyesmiben!” **HW**

AD INFINITUM

A mélyponttól a megváltásig

Merész zenei kalandra vállalkozott a közelmúltban kiadott negyedik, Abyss című albumával a Melissa Bonny énekes köré szerveződött Ad Infinitum. A új dalokból teljesen eltűntek azok a szimfonikus részek, amelyek korábban markáns módon határozták meg zenei arculatukat. Gyuricza Tamás Marcell kérdéseire Melissa Bonny és a gitáros Adrian Thessenvitz válaszolt.

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: S TEFAN HEILEMANN

Meglepetéssel tapasztalom, hogy az ősszel megjelent Abyss teljesen nélkülözi a szimfonikus elemeket. Ez egy igen jelentős váltás a korábbi albumokhoz képest, így az Ad Infinitum számomra ma már egy erőteljes riffeket és fülbemászó dallamokat előnyben részesítő, de a kísérletező attitűdtől sem mentes modern metal zenekarnak tűnik. Egyetértetek ezzel?

Melissa Bonny: „Alapvetően igen. Az Abyss olyan album, ami megmutatja, hogy kik vagyunk, s ma hogyan látjuk magunkat. Eltöröltük az összes olyan szabályt, amiket korábban saját magunk elé állítottunk, ugyanis nem akartunk olyan dalokat írni, amelyek a saját múltunkra emlékeztetnek bennünket is és a közönségünket is. Nem azt a képet akartuk felmutatni, hogy néhány évvel ezelőtt hol jártunk, hanem azt, hogy hol tartunk most.”

Adrian Thessenvitz: „Én szintén ezt tartom a legfontosabb változásnak az eddigi albumokhoz képest. Nem azért történt így, mert tudatosan kerültük volna a szimfonikus elemeket, az volt az elképzelésünk, hogy csak ott fogjuk színesíteni velük a dalokat, ahol annak valóban értelmét látjuk. Ezért a dalírás során nem is számoltunk szimfonikus hangzással. Úgy voltunk vele, majd a legvégén, miután szinte teljesen összeállnak a dalok, majd hozzátesszük, ahol szükségesnek látjuk. Ebből az lett, hogy rájöttünk, egyáltalán nincs is szüksége a daloknak ezekre a szimfonikus hangmintákra. Azt vettük észre, hogy azok nélkül jóval erőteljesebb a dalok, sokkal közvetlenebb módon fejtik ki a hatásukat. Emiatt az Abyss egy teljesen új irányt jelent számunkra.”

Talán nem voltatok elégedettek az első három albummal?

MB: „Dehogynem. A saját maga idejében a Monarchy, a Legacy és a Downfall is nagyon jól sikerült. Abban a pillanatban, amikor kiadtuk őket, teljesen önazonosak voltak velünk, de miután a képességeinkkel együtt az ízlésünk is változott, nemcsak lemezről lemezre fejlődünk, de már mást gondolunk a zenéről is.”

AT: „Szerintem ezt úgy lehetne legjobban kifejezni, mintha fotóznád önmagadat. Csinálsz magadról egy fotót tizenhat évesen, majd tizennyolc éves korodban, s aztán huszonöt évesen is. Amikor ezeket később előveszed, örömmel állapítod meg, milyen jól néztél ki akkoriban, de azt is tudod, hogy addigra már más ember lettél.”

Ezért hagytátok el az új album címéből a „chapter”, vagyis fejezet szócskát?

MB: „Nem, ennek teljesen más oka volt. Az első három album valójában egy trilógia, amelyben történelmi személyekre és az ő történeteikre koncentráltunk. Emiatt azok az albumok szorosan összetartoznak, ezért is kapták a sorszámokat. Az Abyss, valamint az utána következő két album, a Surface és az Elysium szintén egybefüggő lesz, de nem kapcsolódnak az első három lemezhez, hiszen ezeknek a szövegei már a lelki állapottal foglalkoznak. Egy érzelmi utazást mutatunk be a mélyponttól a megváltásig. Ennek az útnak az első szakasza az Abyss, ami egy komor, sötét állapotot mutat be, amit az eddigieknél sötétebb témák, s persze maga a cím is jelez.”

Mikor kezdtetek el az Abyss dalain dolgozni?

AT: „Tavaly decemberben. Gyorsan haladtunk, a dalok nagyon hamar megszülettek, aztán elmentünk Dániába, Jacob Hansen stúdiójába, s ott vettük fel a teljes albumot.”

Négy kislemez előzte meg az Abyss kiadását, egy tízdalos albumnál az nem annyira szokványos. Nem féltetek attól, hogy ezek után már senki sem veszi meg a lemezt?

AT: „Valóban volt erről vitánk a kiadóval, mi ugyanis még több kislemezt szeretnénk volna, ötöt. Megjelöltük azt az öt dalt, amiket a legjobbnak tartottunk az albumról, s azt kértük a kiadó munkatársaitól, hogy döntsék el ők, milyen sorrendben hozzuk ki ezeket.

Nekünk is volt elképzelésünk, de hallani akartuk olyanok véleményét is, akik jól értenek ehhez a dologhoz, hiszen mindig is ezzel foglalkoztak. Az Outer Space volt az, amit elsőnek javasoltak. Ez már azért is nagyon érdekes, mert mi a dal megszületése pillanatában úgy voltunk vele, hogy tökéletes lenne kislemezeknek. Szóval ebben teljesen egyetértettünk, mint ahogy abban is, hogy a My Halo legyen a második kislemez. Az öt single kiadását viszont már nem támogatták, így végül négy kislemez jelent csak meg. A két említett, valamint a Surrender és a Follow Me Down.”

Melyik dal lett volna az ötödik?

AT: „Az Altermath. Ki is próbáltuk élőben, Csehországban, a Rock Castle fesztiválon adtuk elő először még a nyáron. Úgy játszottuk el, hogy előtte sehol sem volt hallható, és azt láttuk, hogy bejött az embereknek.”

MB: „Valójában az egy exkluzív ajándék volt a részünkről a Rock Castle közönségének, hiszen az első koncertünket ott adtuk, még 2021-ben.”

Rengeteg az olyan zenekar a színtéren, amelynek női énekes van, és nagyon sokan játszanak szimfonikus metalt. Szerintetek miben rejlik az Ad Infinitum egyénisége?

MB: „Ezt a kérdést átpasszolom Adriennek, küzdjön meg vele ő.” *(nevet)*

AT: „Talán éppen most alakítjuk ki a saját egyéniségünket azzal, hogy elhagyjuk a zenénkből a szimfonikus elemeket. Én korábban sem úgy tekintettem magunkra, mint szimfonikus metal zenekarra, mivel annál jóval változatosabb a zenénk. Tipikus frontcsajos zenekarnak sem nevezném magunkat, ugyanis Melissa esetében nem az az érdekes, hogy nő, hanem az, hogy egy nagyszerű énekes. Ő nem azokat a női énekszólásokat használja, mint általában ezeknél a zenekaroknál szokás. Ő nem csak egy szoprán énekes, annál sokkal változatosabb a hangszíne.”

Szerintetek sikerült az Ad Infinitumnak megtalálnia a maga helyét a mai színtéren?

BM: „Szerintem igen. Ha egy zenekar képes arra, hogy saját hangzást alakítson ki magának, jó úton jár. Az új albumunk kapcsán több kritikus is azt írta, hogy a hangzás alapján is felismert bennünket. Erre nagyon büszke vagyok, mert ez azt jelenti, hogy van saját arcunk. Szerintem egy zenekar fejlődésében az a legfontosabb pont, hogy ezt elérje.”

AT: „Szerintem az is nagyon fontos, hogy a koncertjeinken egyre többen éneklünk velünk együtt a dalainkat. Ez ugyanis azt mutatja, hogy a zenénk eljutott az emberek szívéhez.”

Melissa ismertsége segítette a zenekar karrierjét?

AT: „Természetesen. Szerintem anélkül nem értünk volna el ilyen gyorsan ilyen sikereket. Már rögtön az Ad Infinitum megalakulása után olyan kapuk nyíltak meg előttünk, amiről a legtöbb induló zenekar csak

álmodik. Olyan lehetőségeket is kaptunk, amelyek biztosan az ő személyének szóltak.”

A zenekar elindítása egyértelműen Melissa nevéhez köthető?

MB: „Abból a szempontból igen, hogy az én ötletem volt, de az Ad Infinitum nem egy projekt, hanem egy valódi zenekar. A srácok már az első album dalainak írásában részt vettek, és ez azóta is tart, vagyis nem arról van szó, hogy csak a koncerteken lépünk fel együtt. Erre kitaláltunk egy nagyon hatékony módszert, amit még a Downfall albumnál próbáltunk ki először, s nagyon bevált. Dalszerző kurzusokat tartunk, ami azt jelenti, hogy mind a négyen beülünk egy szobába, s együtt írjuk meg a dalokat.

A covid-járvány alatt, illetve a köztünk lévő nagy földrajzi távolság miatt erre korábban nem volt lehetőségünk, de akkor elhatároztuk, hogy ezentúl csak így dolgozunk.”

AT: „Melissa kulcsfigurája a zenekarnak. Ő alapította és ő az énekes, nagyon sokan vele azonosítják. Melissa szerepe azért is ilyen fontos, mert a más zenekarokban megszerzett tapasztalatai inspirációt jelentenek a számunkra, amit fel tudunk használni a zeneszerzés során.”

Melissa, mennyire vagy képzett énekesnő?

MB: „Pár éven keresztül egy kórusban énekeltem, s mellette jártam énektanárhoz is, de magamat is képeztem. Ha valami megtetszett, azt mindig meg akartam tanulni.”

A durva ének mennyire teszi próbára a hangodat?

MB: „Ez nagyon sok mindenben múlik. Leginkább azt szenvedem meg, ha nagyon száraz a levegő, s meleg van. A fesztiválok ebből a szempontból nem igazán jók, hiszen azok általában nyáron vannak, néha negyven fok körüli melegben. Ráadásul a szabadtéri helyszíneken olykor még szálló porral is tele van a levegő. A durva ének ilyenkor rengeteg erőt vesz ki belőlem, amit kardió edzéssel igyekszem pótolni.” **HW**

THAW

SÚLY ÉS KÍSÉRLET

A Thaw a rendkívül mozgalmos lengyel underground-élet azon formációi közé tartozik, amelyek nem horgonyoznak le egyetlen műfaji kiszögellés mellett, s erről a 2010 óta kisebb-nagyobb szünetekkel folyamatosan alkotó zenekar lemezei kapcsán a vállalkozó szellemű hallgató maga is meggyőződhet. Kétségtelenül mélyre kell ásni a Thaw zenéjének eléréséhez, de a kisebb kihagyás után megjelent Fading Backwards album megéri a befektetett időt, türelmet, fájdalmat. Haldor énekes állt rendelkezésünkre.

SZÖVEG: MILÁN PÉTER · FOTÓ: ZENEKARI ARCHÍVUM

Kérlek, beszélj a Thaw kezdeti időszakáról. Milyen tervek, elképzelések hívták életre 2010-ben a zenekart?

„A zenekar a gitárosunk, Artur aktivitásával vette kezdetét. Eredetileg duóként funkcionált a Thaw az akkori énekesrel, és a Decay című első demó ez a felállás készítette. Nem sokkal ezután személyi változások történtek. Az Advance felvételének megjelenése után, immáron teljes felállással, koncerteket adott a Thaw. Ezt követően további személycserékre került sor. Elértük 2024-be, és a Thaw ma is játszik.”

A Thaw legutóbbi albuma, a Grains 2017-ben jelent meg. A hosszú kihagyást az okozta, hogy fel kellett tölteni az elemeket, vagy más okok játszottak közre?

„Nem született olyan döntés, hogy szünetet tartunk, vagy függhesszük a zenekart. A hosszú szünetre egyértelműen azért volt szükség, hogy friss energiával térhessünk vissza. Mindnyájan különféle zenei projektekből veszünk részt, nem éreztünk nyomást. Nem lett volna értelme csak a megjelenés miatt kiadni egy újabb albumot. A lényeg az volt, hogy érlelődjön az anyag, és minden fázis jelentős mennyiségű időt vett igénybe. Az a legfontosabb, hogy mindnyájan elégedettek vagyunk az eredménnyel.”

Fading Backwards címmel ez év ősszel jelent meg a Thaw új albuma. Hogy zajlott a dalszerzés? Térj ki minden részletre, ami érdekes lehet.

„Az a legfőbb dolog a Fading Backwards kapcsán, hogy nagyon meg vagyunk vele elégedve. A dalszerzés folyamata hagyományos módon zajlik nálunk. Általában Artur jelentkezik egy kompozícióval, amit aztán analizálunk, eljátszunk a próbák során. A zene alaprétegét jobbra élőben vettük fel a stúdióban, ahol együtt, ugyanabban a szobában játszottunk. Ezután hozzátettünk még gitárokat, valamint az elektronikát, ami a Monochrom stúdióban zajlott. Ezt követően megpróbáltam felvenni az éneket, amit teljesen egyedül végeztem. Csak a harmadik nekifutásra voltam teljesen elégedett az eredménnyel. A korábbi verziókat letöröltem, mielőtt bárki hallhatta volna őket.”

A 21. század zenei klímájának egyik jellemző vonása a műfajok egymásba olvadása. Különböző zenei formák kelnek egybe, ami természetesen az extrém zenére is érvényes. Mivel a Thaw is része ennek a folyamatnak, kíváncsi vagyok, miként vélekedsz a jelenségről.

„Azt hiszem, fel kellene hagynunk a zene kategorizálásával. Olyan időszakban élünk és alkotunk, hogy a zenéhez való hozzájárás a világ minden tájáról sokkal nagyobb, mint bármikor korábban a történelemben. Úgy vélem, jó lenne tudomásul venni, hogy az a kifejezés, hogy 'zenei stílus', már enyészik el, és megengedhetjük magunknak a szabadságot a maximális kreativitás érdekében. Fel-nőtt emberként nem érdekel, hogy a főiskolás barátaim szerint nem vagyok elég 'true'. És ha valaki így gondolja, az az ő problémája, nem az enyém.”

A Fading Backwards hallgatása közben szinte fizikailag lehet érzékelni a „hangzás erejét” a vaskos zajfalakat, a gitárokat, és ami ezeket kitölti. A lemez akár önmagában a vaskos hangzás segítségével „el tudná adni magát”; a pulzáló ritmusokkal, a brutális gitárokkal és a zajbetétekkel. Melyik fontosabb a zenekarban? A zene gigantikus hatást keltő megszólalása, vagy a jól etalált kompozíció?

„A Thaw-ban mindkettő fontos. A kompozícióknak jónak kell lennie, enélkül nem lenne értelme a következő lépésnek. Mindeközben a zene hangzása, amit létrehozunk, harmonizál magukkal a kompozíciókkal. Példának okáért ezt a zenét nem lehet akusztikus gitáron megírni. Fontos számunkra, hogy ez a hangzás egyenesen a próbahelyről érkezik. A stúdióban megpróbáljuk ezt megfelelőképpen elcsípni. Természetesen a végeredményt tekintve mindig vannak megjósolhatatlan fejlemények, de mindent az elejétől építünk fel.”

A Thaw masszívan kísérletező zenekar, ami magában foglalja az ambient-hangzásokat, az elektronikát, a drone-t és a black metalt is. Van egy bázis, előre átgondolt koncepció, ami az adott dal kiindulópontjaként szolgál?

„Mindenképpen egy adott ötletből indulunk ki egy-egy dal esetében, mely köré azután az egész tétel kiépül. Azonban kétségteljesen vannak olyan esetek, amikor a kísérletezés átveszi a vezető szerepet a kompozíció fölött, és olyan irányba viszi, ami előzetesen nem volt tervbe véve. Az egyik nagy előnye a Thaw tagjaként zenélni, hogy itt nincs kalkuláció, csak hajlandóság a nem ortodox megoldások kiaknázására.”

Említetted, hogy az album jelentős részét élőben vettétek fel. A stúdióban az improvizációknak, a spontaneitásnak is van tere?

„Igen, mint mondtam, a kompozíciók alapja már a stúdiózás előtt készen van, a stúdióban ezek megfelelő előadására koncentrálnunk. A felvételek során adódhatnak nem tervezett tényezők, több olyan fontos részlet került elő, amelyek a számok külső érzékelésére vonatkoznak.”

Mivel a kísérletezés a Thaw zenei eszköztárának fontos részét képezi, kíváncsi lennék, miképpen vélekedsz a 21. század experimentális felfogásához a '90-es, és különösen a '80-as évekéhez képest.

„Azt hiszem, a kísérletek mindig is jelen voltak a zenében. Új technológiákat használtak (szintetizátorok, digitális és analóg effektek), a zongorát elhangolták... Manapság, a számítógépeknek köszönhetően, korlátlan hozzáférésünk van a hangszerekhez, effektekhez stb. Számomra a legnagyobb különbséget az jelenti, hogy a túlzott mennyiségnek betudhatóan ma sokkal könnyebb elveszni a kísérletekben. Ami a hallgatók és a zenészek hozzáállását illeti, nagyobb nyitottság mutatkozik 'valami másra'.”

Feltételezem, hogy a Thaw legénysége a továbbiakban is folytatja majd a műfaji határok lebontását. Gondolod, hogy a dekonstrukciós tevékenység a „végtelenségig” vihető, vagy ennek is megvannak a határai? Egyébként látjátok a Thaw további lépéseit?

„Én személy szerint nem gondolkozok ezen. A Thaw-ban való játék ereje és élvezete a méricskélés hiányában rejlik. Fogalmam sincs, milyen lesz a következő album. Azt az utat követi, mint a Fading Backwards, vagy egy kicsit gyorsítunk? Több elektronika és kísérlet lesz? Nem tudom. Idővel kiderül.”

Szerinted van egy szál, amely mentén elhelyezhetők a Thaw lemezei, vagy mindegyik önmagában áll?

„Úgy gondolom, minden album más. Egyértelműen a Grains volt a legerperimentálisabb és legeklectikusabb lemez. Ugyanakkor tiszta lekiismerettel ki merem jelteni, hogy a Fading Backwards a kedvencem és mindig nagyon fontos album lesz számomra.”

Az ének nem megszokott jellegű a Thaw világán belül. Milyen szerepet játszanak az énektémák a zenekarban, és miként változtak a dolgok az új lemezen ezen a téren?

„Ezen az albumon az ének a legteljesebb mértékben különbözik az összes korábbi lemeztől. Sokat beszélgettünk a kísérletekről. Az ének korábbi verziói (amelyeket letöröltem) hagyományos sikolyok voltak, de szerintem nem illettek a zenéhez. Egy bizonyos ponton elkezdtem effektekkel kísérletezni, amelyek módosítják az éneket, valamint vocoderekkel, és az eredmény pontosan olyan lett, amelyet szerettem volna. A legtöbb énektéma ezzel a módszerrel született. A gépek javaslatot tettek, hogy miként használjam az érzéseimet.”

A lemezborítók érdekes vizuális színezettel járulnak hozzá a Thaw összképéhez. Mit szimbolizálnak ezek a hol elmosódott, hol árnyaszerű, másutt geometrikus illusztrációk?

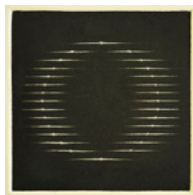
„Egyikünk sem foglalkozik grafikai tervezéssel, ezért kell minden alkalommal keresnünk valakit, aki segítségünkre van abban, hogy a zenét látványtervvé alakítsuk. Amikor látunk egy képet, ami megfelelően reprezentálja az albumon hallható érzéseket, azt azonnal észleljük.”

A lengyel extrém vagy underground zenei színterek nagyon gazdagok, változatosak a black metaltól a death metalig, a progresszív zenekaroktól a kísérleti formációkig stb. Mit tudnál elmondani a lengyel zenei színtér sok évtizedes kreativitásáról, forrásairól?

„Úgy tűnik, igazán szeretjük a metalt Lengyelországban. (mosolyog) A '80-as, '90-es években egyértelműen több düh volt bennünk a körülöttünk lévő szürke világnak köszönhetően. Kétségtelen, hogy nem ez az a hely, ahol a legkönnyebb volt élni. A helyzet ma már teljesen más; egyéb dolgok elől menekülünk, más dolgok inspirálnak bennünket. Ugyanakkor most már mindenhez hozzá tudunk férni, ami Európa ezen részében korábban korlátozott volt. Emellett ma is sok minden van, ami frusztrál és idegesít bennünket, a metal pedig segít együtt élni ezekkel az érzésekkel.”

Koncerttervek?

„Nemrég fejeztük be az első lengyel turnénkat. Lassanként további koncertlehetőségek is felbukkannak hazánkban és külföldön egyaránt. Remélhetőleg minél több embernek be tudjuk mutatni az új albumot.” **HW**

„Itt nincs kalkuláció, csak hajlandóság a nem ortodox megoldások kiaknázására.”

FAUN

A Faun pogány labirintusa

December elsején első alkalommal adott koncertet hazánkban a világszerte egyre népszerűbbé váló pagan folk zenekar, a német Faun. Az 1998 óta, tehát immár több mint negyedszázada meglévő társulat zenei irányvonaláról, életfilozófiájáról, valamint a világunkról alkotott elképzeléseiről az alapító énekes, Oliver Pade, azaz Oliver s. Tyr beszélt Gyuricza Tamás Marcellnek.

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

A dalaitok a medieval music, tehát a régi vagy középkori zene műfajához állnak a legközelebb, de nagyon sok a saját szerzeményed is. Tanultál klasszikus zenét?

„Igazából egyikünk sem tanult zenész, ha azt a szó valódi értelmében nézzük. Én középkori irodalmat tanultam, vagyis a dalszövegeket illetően van alapképzetségem, de zeneileg nincs. Népköltéssel valamennyien foglalkoztunk, de azt is el kell mondanom, hogy könyvekből nem tudsz megtanulni dalszöveget írni, és tradicionálisnak tűnő zenét komponálni sem. Vannak tanárok, akik értik és egyszerűen oktatják is a zeneelméletet, de zenét szerezni csak hallás után lehet, ebben a stílusban pedig különösen. Régen is így kezdtek el zenélni az emberek.”

Téged mi vonzott ehhez a zenei világhoz?

„Németországban nagyon népszerű a középkori kultúra, tele az ország középkori piacokkal, boltokkal, vannak ünnepek, és sok helyen tartanak középkori tematikájú kiállításokat is. Én már gyermekkoromban elkezdtem dolgozni ilyen helyeken, rengeteg mindennel foglalkoztam. Voltak tűz show-ím, zsonglorködtem és színházakban is felléptem. Ez egy nagyon szép kultúra, könnyen magába szippantja az embert, nagyon is élveztem, de mivel már előtte is zenéltem, így az a része kezdett el egyre jobban érdekelni. Gitározni vagy énekelni korábban is szoktam, a középkori régi hangszerekkel azonban csak itt ismerkedtem meg, de hamar megkedveltem őket.”

„CSAKIS ARRA TUDTAM GONDOLNI, HOGY EZ EGY GYÖNYÖRŰ VILÁG, ÉS NEKEM ITT VAN A HELYEM.”

Szóval gyermekként szerettél bele valamibe, amivel ma már hivatásszerűen foglalkozol. Mondhatjuk azt, hogy az álmaid váltak valóra?

„Igen, én is így gondolom. Azt érzem, hogy nagyon szerencsés fickó vagyok. Tudod, néha előfordul, hogy az embernek valóra válnak a vágyai. Én mindig hittem benne, hogy követnem kell az álmaidat. Ott bizsergett bennem az érzés. Nem terveztem el tudatosan, hogy mit fogok tenni annak érdekében, hogy ez az egész sikerüljön, mindig ösztönösen cselekedtem. Csakis arra tudtam gondolni, hogy ez egy gyönyörű világ, és nekem itt van a helyem. Egyre jobban megkedveltem ezt a kultúrát, egyre jobban beleszerettem ebbe a középkori milióba, s egyre jobban érdekelt ez a világ. Aztán rátaláltam egy nagyon jó zenészre, aki nagyon sok mindent megtanított nekem. Nélküle a Faunt sem tudtam volna létrehozni.”

Az egyik fő hangszered a hárfa, amiről azt gondolnánk, hogy inkább női, mintsem férfi hangszer. Miért ezt választottad?

„Nos, a hárfa nagyon erőteljes hangszer, és varázslatos is, nagyon sok embert megérint. Hosszú ideig valóban az volt a fő hangszerem, de már nem játszom rajta annyit, mert néhány éve itt van velünk Adaya, aki sokkal jobb hárfás, mint én. Nekem mostanában már a lant a fő hangszerem.”

Az alapítók közül mára egyedül maradtál a csapatban. A Faun a te projekted?

„Nem igazán. A Faun mindig valódi zenekar volt, bár az tény, hogy én vagyok a legrégebbi tag, s én intézem az ügyeket. Tudod, zenésznek lenni, zenészként élni nem egyszerű dolog. Ez egy nagyon intenzív életmódot igénylő elfoglaltság. Van évente legalább ötven koncertünk, így egy évben körülbelül száz napot töltünk úton. Sokat vagyunk stúdióban is, vagyis az év kétharmadát teljesen leköti a Faun. Ha családod van, ezt egyáltalán nem könnyű elfogadni, hiszen szeretnél minél több időt eltölteni a gyerekeiddel. A távozásoknak egyrészt ez volt az oka, de minden személyesrétől egyeztetünk előnyt kovácsolni, többek között azzal is, hogy olyankor hangszert is váltottunk.”

Te megtalárod az örömet ebben a vándorzenés életmódban?

„Igen, talán azért is, mert hasonlít a középkori trubadúrok életére. Ők is vándorló zenészek voltak, mi is azok vagyunk. Az életünk nagy része erről szól. Én nagyon szeretek utazni, új országokat és új kultúrákat felfedezni, mert az rengeteg inspirációt ad számomra. Amikor két éve Törökországban volt koncertünk, hoztunk magunkkal egy kis török zenét. Ugyanez volt Angliában is, de bárhol járunk, mindenhol ér bennünket új hatás. A turnézás egyszerű lehetőség arra, hogy helyi zenészekkel találkozz, és ötleteket szerezz tőlük.”

Magyarországon most léptetek fel első ízben...

„Igen, és tiszta örület, hogy teltházás lett a koncertünk. Ez igencsak egyszerű dolog, s nagyon is vártuk már az első találkozást a magyar rajongókkal, már csak azért is, mert a magyar népdalokat is nagyon szeretjük. Valamikor régebben játszottunk is egy régi magyar népdalt.”

Annak ellenére, hogy játszottatok magyar népdalt, a zenétek alapvetően mégiscsak skandináv és germán eredetű. Szerinted mitől érdekes a Faun zenéje egy magyar rajongó számára?

„Szerintem a világban mindenhol elkezdtek az emberek kicsit jobban a saját gyökereik felé fordulni, egyre inkább keresik az olyan kapcsolódási pontokat, mint a természet, a nemzeti identitás vagy a család, és ebben a tekintetben nem látok különbséget a nemzetek között. Az teljesen mindegy is, hogy honnan származunk, mert a saját múltunk és az identitásunk mindannyiunkat érdekel. Mindez azért nagyon érdekes, mert a modern világunk éppen ellentétes ezzel a szemlélettel. De hiába válik mind modernebbé a világ, hiába ural le mindent az internet, és hiába nyer teret magának egyre több ponton a mesterséges intelligencia, mégis azt érzékelem, hogy nem akarjuk elveszíteni a kapcsolatot a gyökereinkkel. Vágyunk arra, hogy visszamenjünk a természetbe, ez képletesen és a maga valójában is igaz. Vágyunk arra, kapcsolatba lépjünk a természettel, hiszen igazán mély érzelmeket azzal tudunk magunkból kiváltani. Szerintem ez nagyon is jó dolog, s úgy érzem, hogy szüksége van rá a világnak.”

Miről szólnak a Faun dalai?

„Előfordul, hogy archaikus szövegekből indulunk ki, például a mitológiákból, és azokhoz írunk zenét, illetve van olyan is, hogy a szöveget is saját magunk

írjuk a tapasztalataink és élményeink alapján. Ezeket szintén igyekszünk oly' módon megfogalmazni, hogy egy régi világ képét öltse magukra. És persze minden dalunkban találsz a pogány világnézetre utaló hivatkozásokat is. Ez nem tudatos döntés volt, így alakult. Az évek során az vettük észre, hogy minden dalunkban van egy kis pogány utalás, ami nemcsak számunkra nagyon fontos, de úgy tűnik, az embereket is érdekli."

Üzeneteket fogalmaztok meg a ma emberének, vagy inkább egy régi világról nosztalgiáztok?

„Szerintem a dalaink nagyon fontos üzenetek a ma élő emberek számára, mivel kezdjük elveszíteni a kapcsolatot természeti elemekkel. Mi arra hívjuk fel a figyelmet, hogy szükségünk lenne arra, hogy szorosabb kapcsolatot ápoljunk a bennünket körülvevő környezettel, a természettel. A ma élő embereknek nagyon nagy szükségük lenne rá, hogy szemléletet váltsanak, s közelebb engedjék magukhoz a természet erejét. Szeretnénk ennek az üzenetnek a közvetítőivé válni, s igyekszünk is a dalszövegekben megfogalmazni ezeket a gondolatokat, de nem olyan egyszerű ez. Hiába szeretnénk a kelták szent szövegeit eljuttatni a ma élőkhez, ha azokból nem maradtak ránk írásos források."

„A POGÁNYSÁG SZERINTEM SOKKAL TÖBBET JELENT, MINT HINNI A TERMÉSZETI DOLGOKBAN.”

Számos ember összekeveri a pogányságot és a természetközeli világnézetet. A Faun inkább pogány zenekar?

„Igen, inkább pogány zenekarnak mondanám magunkat, mintsem naturalistának. Szerintem a zenekarunk többet ad, mint csak a természetközelség. A pogányság valójában egy természeti vallás. Vannak természetközeli elemei, ugyanakkor nem csak hisz benne, hanem próbálja megérteni és használni is azokat. A pogányság ezért szerintem sokkal többet jelent, mint hinni a természeti dolgokban."

Az emberiség történetét gyakran alakították vallásháborúk. Szerinted a mai világban megfér egymás mellett a keresztény és pogány kultúra?

„Nem látom, miért ne lehetne így. Szerintem a probléma ott jelentkezik, ha csupán egy istenben hiszel, nevezd bárhogy is. Ha több istened van, akkor nincs probléma befogadni még egyet. Mint ahogyan azt a vikingek is tették. A vikingeknek rengeteg istene volt, s amikor keresztényekkel találkoztak, azt mondták: még egy isten? Nincs baj vele, hozzátok csak, elfér ő is a többiek mellett. A pogányság valójában nagyon nyitott vallás. Nincs bajom az egyistenhívő személyekkel, amíg tisztelik a többi vallást. A kölcsönös tisztelet minden embert megillet, bármilyen is legyen a hite. Szerintem ez alapvető, s nemcsak a vallások tekintetében."

Ha jól értem, akkor te is pogánynak vallod magad?

„Hitem szerint az vagyok. Nem vagyok keresztény, de mint az előbb is mondtam, nincs bajom velük. Nem kritizálok senkit, de annyit megjegyeznék, a probléma mindig abból keletkezik, ha valakinek a hite fanatizmussá válik, vagy ha egy vallás elüzletiesedik.”

Sokszor definiáltuk már a természettel való kapcsolatunkat. A híres francia filozófus, Jean-Jacques Rousseau azt mondta a XVIII. században: „Vissza a természethez!” Szerinted miért nem valósult meg ez azóta sem?

„Mert az emberek kényelmesek, és valamilyen szinten lusták is lettek. Úgy vannak vele, hogy miért ne választanák ezt a kényelmet, amit a modern technológia biztosít a számukra. Sok időbe telik még, mire felfogjuk, hogy ezzel elvesztjük a természetet. A fejlett technológia ugyanakkor veszélyt is hordoz magában, szerintem emiatt alakult ki sok embernél az ADHD-szindróma, a figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar. Túl sok és túl gyors impulzus ér bennünket, sokan azzal töltik az idejük nagy részét, hogy az internetet, a közösségi média oldalait böngésszék, s azért nem képesek kitaróan figyelni, vagy másra, az

interneten kívülre összpontosítani. Ez olyan betegség, amit a XXI. század hozott magával. Én is elfoglalt vagyok, de igyekszem mindennap legalább egy órát sétálni az erdőben, hogy kapcsolódjak a természethez. Szerencsére mára egyre többen ismerik fel ennek a szükségszerűségét. Vanak középkori zenei fesztiválok, ahol mi is gyakran fellépünk. Ott többnyire azok az emberek adják a közönség nagy részét, akik már felismerték, hogy mit jelent, ha végleg megszűnik a kapcsolatunk a természettel. Ülnek a tűz körül, hallgatják a zenét, figyelik a fellépőket, hogy miről szólnak a dalok, s közben beszélgetnek egymással.”

Tönkreteszi a XXI. század embere a saját környezetét?

„Már tönkre is tette, s ez borzalmas. Most volt az amerikai elnökválasztás, ahol ez a téma is szóba került. Rengetegen vannak, akik még mindig nem ismerték fel, hogy a természet veszélyben van. Nem fogják fel, hogy változik a klíma, egyre nő

„ÉN OPTIMISTA VAGYOK, AKKOR IS, HA MOST NAGYON SÖTÉT IDŐKET ÉLÜNK. ÚGY HISZEM, HOGY NAGYON ÉRTELMES LÉNYEK VAGYUNK, MI EMBEREK, AHHOZ, HOGY MEGOLDÁST TALÁLJUNK A BENNÜNKET FENYEGETŐ VESZÉLYEKRE.”

a levegő hőmérséklete, ami miatt természeti katasztrófák fenyegetnek. Szerintem komoly veszélynek vagyunk kitéve, és nagyon szomorú, hogy milyen sokakat egyáltalán nem érdekel mindez. Szerencsére egyre többen ismerik fel a környezetünk állapotának fontosságát, vagyis talán van még remény arra, hogy elkerüljük a világvégét.”

Mit tanácsolnál, mire vigyázzunk a legjobban a világból?

„Szerintem talán az lenne a legfontosabb, hogy felismerjük, bármit teszünk, annak van hatása a környezetünkre. Amikor kivágok egy fát, akkor kevesebb jó levegő lesz körülöttem. Ha mehetnék tömegközlekedési eszközzel is, de mégis a saját autómat választom, úgy sokkal több széndioxidot termelek, és több füstöt bocsátok ki. Nem élhetünk úgy, hogy ezentúl nem vágunk ki egyetlen fát, vagy soha többé nem használunk személyautót, de tisztában kell lennünk a hatásaikkal, hogy megfontoltabban cselekedjünk.”

Nagyon sok nyelven szólalnak meg a dalaik. Azt mi alapján döntöd el, hogy éppen milyen nyelvet használj?

„Általában németül énekelünk, hiszen a saját nyelvünket szeretnénk használni, úgy tudjuk a legkönnyebben kifejezni magunkat. Elfordul, hogy az angol vagy a kelta mitológiából dolgozunk, olyankor praktikusabb az angol, ugyanis vannak szavak, amelyek nem hangzanak jól németre átültetve. Vannak archaikus szövegeink is, például viking eredetűek, olyankor azt érzem, hogy ragaszkodnom kell az eredeti nyelvhez, mert ha nem így tennék, ezek a dalok elveszítene a varázsukat.”

A zene fontosabb a számodra, vagy a szöveg?

„Ez nagyon nehéz lenne megválaszolni. Szerintem ugyanolyan fontos mindkettő, mert zenész és énekes is vagyok. Szerintem egy dal akkor működik jól, ha a zene és a szöveg tökéletesen illik egymáshoz. Olyankor válik varázslattá. De ez csak az én véleményem, biztosan vannak zenészek, akik szerint csak a zene a fontos, vagy azt mondanák, hogy nyolcvan százalék a zene, s csak húsz a szöveg.”

Mi a véleményed a globalizmusról?

„Lehetőséget látok benne, mert hozzásegít bennünket ahhoz, hogy az egész világ megismerje a zenénket, viszont rengeteg veszélye is van, például a környezetszennyezés, a gazdasági kizsákmányolás vagy a túlnépesedés. Túl sokan vagyunk már, kicsi ez a bolygó ennyi embernek. Talán jobb lenne, ha most is úgy élnék a világban, mint egykor. Kis törzsekben, 100-200 fős közösségekben, az a túlnépesedésnek biztosan elejét venné. Erre persze már nincs lehetőség, ezért szerintem az közelebb vinne a megoldáshoz, ha felhívnánk a globalizáció veszélyeire az emberek figyelmét.”

Nemrég az Egyesült Államokban is jártatok, amit a globalista világ központjának tartunk. Milyen benyomásokkal tértetek onnan haza?

„Nem ez volt az első turnénk Amerikában, s éltem is korábban ott pár évet. Amerika fura világ. Egyrészt nagyon modern, és egyáltalán nem figyel oda a környezetre, csak rombol. Az ott élők között ugyanakkor sok a kreatív ember. Zenészek és képzőművészek, akik hatalmas inspirációval rendelkeznek, de tudósok is. Számomra ez volt az egyik legérdekesebb dolog, látni, hogy Amerikában mennyi rossz és mennyi jó dolog van.”

Szerinted mi lesz velünk, emberekkel hosszú távon?

„Ez egy nagy kérdés. Én optimista vagyok, akkor is, ha most nagyon sötét időköt élünk. Úgy hiszem, hogy nagyon értelmes lények vagyunk, mi emberek, ahhoz, hogy megoldást találjunk a bennünket fenyegető veszélyekre. Hogy rátaláljunk arra a technológiára, amivel úgy tudunk energiát termelni, hogy ne pusztítsunk el semmit. Hogy megvédjük magunkat és a világot. A változástól azonban mindenki fél, és persze vannak olyanok is, befolyásos és gazdag üzletemberek, akik ragaszkodnak a régi technológiákhoz, mert az olaj- és szénbirodalomból van rengeteg pénzük.”

Egy zenekar működtetése ma már nem képzelhető el gazdasági tevékenység nélkül, ti is saját lemezkiadót alapítottatok. Mondhatjuk, hogy a Faun üzleti vállalkozás is egyben?

„Nos, én nem így látom, azaz nem igazán. Nem nagyon akarunk üzleti vállalkozással foglalkozni, de zenészként van néhány kötelezettség, ilyen a lemezkiadás is, amit vagy rábízol egy profi cégre, vagy felvállalod saját magad. Mielőtt saját kiadót alapítottunk volna, a Universal Musicnál voltunk, ami a világ legnagyobb zeneipari vállalkozása. Jó volt velük a kapcsolatunk, de jobbnak láttuk, ha a saját magunk főnökei leszünk, mert úgy magunk hozhatjuk meg a zenekar működésével kapcsolatos döntéseket. Most kezdjük kiépíteni a stábunkat, jelenleg éppen fotóst keresünk, akivel együtt dolgozhatunk a jövőben. Nem akarunk nagy üzleti vállalkozássá alakulni, nem fogunk más zenekarokat menedzselni, vagy mások albumait kiadni, csak egy kis szabadságot akartunk magunknak.”

Az utóbbi időben egyre több olyan zenekar lép színre, amely természetközelinek mondja magát. Mi a fő különbség a Faun, a Heilung vagy a Wardruna között?

„Először is azt szeretném elmondani, hogy én személy szerint nagyon örülök a Heilung és a Wardruna sikerének. Szerencsére nagyon sok olyan ember akad, akik szeretnék őket hallani, s ez nagyon jó dolog. Azt is el kell mondanom, hogy barátok vagyunk és nagyon szoros kapcsolatban állunk egymással. Ami a kérdést illeti, arra azt mondanám, ők megmaradtak a saját világukban, régi északi zenét játszanak, a Faun dalai pedig egy szélesebb palettán mozognak. Persze, mi is írunk viking dalokat, de vannak germán, kelta vagy éppen görög hatásaink is. Mi nem akartunk leragadni egyetlen ponton, sokkal többre vágytunk ennél, mondhatni az egész indoeurópai kultúrkörre akartunk összpontosítani.”

A Baldur című dalotok olyan zenekarokra emlékeztet, mint a Corvus Corax, az In Extremo vagy a Schandmaul. Azzal a zenei világgal milyen a kapcsolatod?

„Nagyon jó. Mint mondtam, én már egészen fiatalon felléptem középkori fesztiválon, de a Faunnal is volt sok koncertünk, itt Németországban ilyen rendezvényeken. Volt, hogy közösen az általad is említett zenekarokkal. Ha elmész egy középkori fesztiválra, nem tudod kivonni magad annak hangulata alól. Hatalmas parti, rengeteg italozás, nagy barátkozás jellemzi ezeket a rendezvényeket. A Faun azonban alapvetően nem erről szól, nekünk inkább mélyebb és misztikusabb dalaink vannak. Van persze néhány olyan is, amire tud táncolni egy középkori fesztivál közönsége, s ez jó dolog, de vannak más zenekarok, amelyek inkább valók egy ilyen rendezvényre, mint mi.”

Mi alapvetően metalúság vagyunk, és az első magyarországi koncertetek szervezője is olyan cég volt, amelyik általában metalzenekarokkal foglalkozik. Szerinted ez a közönség nyitott arra a természetközeli világra, amit képviseltek?

„Teljesen. Nem csináljuk olyan régóta, de négy-öt éve elkezdtünk heavy metal fesztiválokra is játszani, és csak jót mondhatok az ottani közönségről. Játszottunk a Hellfesten és a Wacken Open Air fesztiválon is, s nagyon jól sikerült mind a kettő. A heavy metal fesztiválokra járó emberek nagyon nyitottak, és örülnek annak, ha tíz heavy metal játszó zenekar mellett láthatnak végre valami mást is. Mondjuk egy folkenekart, a Faunt.” **HW**

SAPIENS

Tánc a világ végén

A Sapiens egy alapvetően elektronikus zenében gyökerező projekt, melyet Fodor „Fodi” Zoltán énekes (Storm The Studio, ex-Nomad/ Godlam/Bedlam) és Persoczki „Perso” Gábor hangszeres (ex-Cadaveres de Tortugas/ManGod) hozott össze. Első albumuk azonban rejt nem kevés rockot is, és a komoly, fajsúlyos mondanivaló miatt is metalosok is szeretni fogják. Uzseka Norbert tette fel kérdéseit a duónak.

SZÖVEG: UZSEKA NORBERT · FOTÓ: ZENEKARI ARCHÍVUM

Hogy lett a Sapiens?

Perso: „Fodi keresett meg az ötlettel, hogy csinálna valami mást, mint eddig, kis frissítésként, kalandozna egyet, és engem kellően elvetemültnek gondol ahhoz, hogy benne lennék egy ilyenben. És hát igaza lett, kaptam az alkalmon! Egyrészt Fodi személye miatt, mondhatni rajongóként, másrészt mindig is vonzott a stílusok keverése, nem nagyon megy a skatulyában gondolkodás és itt legálisan csaponghatam kedvemre.”

Mi volt meg előbb, a zenei koncepció, vagy az, hogy együtt akartok zenélni, lesz, ami lesz?

Fodi: „Van egy pár kedvencem, ami elűt a Storm stílusától és tudtam, hogy Perso is csípi ezeket, plusz bejönnek a saját dalai, úgyhogy feldobtam neki az ötletet, és nem kellett kétszer mondani. Elektronikus zenei projektnek indult, legalábbis az volt a terv, de aztán visszakúsztak az akusztikus hangszerek is, szóval inkább úgy mondanám, hogy volt egy kiindulópont, aztán közben alakult, hagytuk, hadd vigyen minket a zene meg a közben zajló beszélgetésünk zenéről, az életről, meg minderről.”

P: „Egy-két dalról volt szó, aztán valahogy jött az egyik a másik után, hogy kéne még egy ilyen, ide meg illene egy olyan, így pikk-pakk pár hét alatt összeállt az anyag. A műfaj meghatározását, hogy ez meg mi a rosseb, inkább rád bíznom, Norbi, te vagy az újságíró, küzdj meg velem. Annyit tudok segíteni, hogy közben poénkodtunk ilyen nonszensz besorolásokkal, hogy 'pozitív dark', meg 'szomorú diszkó', esetleg 'future retro', vagy 'rétegpop'... Hát, ez van.”

Mint hogy mindkettőtöket egyértelműen a rock/metal színtéren ismernek legjobban, ám a Sapiens egyáltalán nem metal, melyik dalokat javasolnátok a régi Bedlam- meg CDT-fanoknak, hogy hátha azok tetszenek majd?

P: „Szerintem a keserédes hangulat, a hideg, elidegenedett zenei elemek és a néhol szarkasztikus, vagy egyenesen beszélős szövegek miatt a nyitott rocke-

reknek simán átjöhet a dolog. Távol álljon tőlem, hogy ilyen félistenekhez hasonlítsam magunkat, szóval értesetek jól, de például akinek egy Faith No More belefér, vagy NIN, vagy hasonló stíluskavalkádok akár alter/grunge-vonalon, annak ez sem lehet akadály.”

A Homo sapiens értelmes embert jelent, a borítón pedig egy mesterséges intelligencia által kreáltnak ható arc látható. Ezt hogy kell érteni?

F: „Egyfajta jövő emberét, vagy emberi jövőt próbáltunk megidézni, a gépiesebb zenéhez illően, de inkább a klasszikus sci-fi szellemében, ahogy a '70-es, '80-as években gondolkodtak erről. Nem mindig értünk egyet az MI használatával – bár az is csak egy eszköz –, úgy gondoltuk, hogy ide, ehhez a témához illik. Persze kapott azért egy kis utómunkát a kép, hogy így is összeolvadjon ember és gép közös műve.”

Fodi, te ugye Japánban élsz, és sajnos elég ritkán látunk itthon, szóval hogy tudtátok egyáltalán összehozni az anyagot?

F: „Ugyanúgy dolgoztunk, mint az STS-sel, megkaptam a zenéket Persótól, tettem rá éneket, és így alakítottuk. A távolság már nem úgy manapság...”

És hogy zajlottak a felvételek?

F: „A zene Persónál készült otthon, aztán nyáron Fehérváron két nap alatt rögzítettük az éneket Szószó barátunknál.”

Milyenek az eddigi visszajelzések?

P: „Őrületre nem számítottunk, eleve önszórakoztató projektről van szó, meg tisztában vagyunk vele, hogy ez ilyen két szék között a pad alá stílus, rockereknek diszkó, diszkósoknak meg túl réteg, de pont olyan emberektől kaptunk nagyon jó visszajelzéseket, akiknek adunk a véleményére, úgyhogy még pozitív megjelentések is értek minket. Akinek nem tetszik, az meg nem mondja, csak lapoz, de ez így is van rendjén. Annyi jó zene van, mindenkinek jut bőven kedvére való.”

„NINCSENEK BOSZORKÁNYPEREK,
MEG NYILVÁNOS KIVÉGZÉSEK,
LEGALÁBBIS ERREFELÉ, DE IGÉNY
AZ LENNE RÁ...”

Fodi, a dalszövegek szerintem egyenes folytatásai azoknak, amikről a két STS-lemezen énekeltél, de mindig tovább is lépsz. Érdekelne, mi mindenről szól a Sapiens-anyag?

F: „A Sapiens projekt egyik kiinduló oka az volt, hogy több szöveg gyűlt össze a Storm-anyagokhoz, és szerettem volna ezeket dalokká formálni. Az utóbbi négy évben lecsapódott tapasztalatok, kérdések lettek szavakba öntve, különböző szimbólumokkal... A világ és én is benne egy felgyorsult módon változunk, és ezeket próbálom megörökíteni így vagy úgy, szem előtt tartva, hogy esetleg mások ugyanezeket a dolgokon gondolkodnak vagy mennek éppen keresztül a saját életükben.”

Érdekes, hogy a '80-as években gyökerező zenével, sok gépi effekttel, retro-futurisztikus hangzásokkal énekelték arról a jelenről, ami máris messze meghaladta a '80-as években elképzelt jövőt... Mi van most? Mi lesz a Homo sapiensszel?

F: „Első körben szerintem meg kell kérdeznünk önmagunkat, kik vagyunk, és ha az megvan, onnan könnyebb minden. Nagy félreértése az emberiségnek érzésem szerint, hogy azt gondoljuk, mi külön állunk a környezetünktől, megpróbáljuk uralni, miközben szerves részei vagyunk. Egymástól függünk egy módon. Szintén emberi kapcsolatainkban inkább a közös pontokat kellene hangsúlyozni a különbözőség helyett. Szerintem mindenki tisztában van vele, mik a helyes dolgok az életben, de úgy gondolják, ha másoknak meg lehet szegni látszólag következmények nélkül ezeket a szabályokat, akkor nekem is jogom van hozzá. De ez csak erősíti a paranoiát a világban. Például, ha békét szeretnénk, akkor békésnek kell lennünk belül, dühből nem lehet békés világot teremteni.”

P: „Ne tévesszen meg a sok modern kütyü, az ember társadalmilag, viselkedésileg kb. ugyanott tart, mint pár száz vagy ezer éve. Nincsenek boszorkánypercek, meg nyilvános kivégzések, legalábbis errefelé, de igény az lenne rá... Ugyanazok a törzsekben gondolkodó

ősemberek vagyunk, és ezt nemhogy gyengítené a modern technika, hanem inkább erősíteni látszik, de legalábbis közeledés nincs a láthatáron sem. Annyi, hogy nem kőbaltával ütjük a szomszéd törzset, hanem új eszközöket kaptunk hozzá. A motivációnk ugyanaz. Mindenesetre a társadalmi fejlődéshez a személyes fejlődésen át vezet az út, de az ősi ösztöneink uralása egyelőre túl nehéz feladatnak bizonyul. Elég megnézni, hogyan fordul ki önmagából, vagy inkább pont mutatkozik meg igazi valójában, aki egy kis hatalomhoz jut. Hogy mi lesz ebből, az meg kb. kötél tánc egy cérnaszálon.”

Nagy siker volt Magyarországon is egy Sapiens című könyv, Yuval Noah Harari műve, mely az emberiség rövid történetét meséli el. Van köze a zenekarotoknak ehhez?

F: „Igen. Miután eldöntöttük, hogy együtt csinálunk pár számot, az egyik első beszélgetésünk alkalmával szóba került Harari műve, és utána írtam a Persónak, hogy nevezzük Sapiensnek a projektet. Aztán az is maradt.

P: „Az a könyv is egyfajta tény alapú, de mégis fikció arról, hogy akár úgy is történhetek a dolgok, illetve, hogy hogyan tovább, ezért abszolút illet a sci-fi témánkba. Az ezt követő könyve, a Homo Deus pláne, de a Deus nevet használni talán kissé túlzás lett volna, khm...”

Ezen túl is felmerül egy csomó irodalmi utalás a szövegekben, egy Philip K. Dick-könyv címe meg egyenest dalcímbe köszön vissza. Meséljete ezekről, vagyis, hogy mi ilyesmik hatottak az anyagra.

F: „Ha hallok, olvasok valamit, ami valamilyen szinten beindít egy témát, vagy passzol ahhoz, amin éppen gondolkodom, akkor általában belekerül a készülő szövegekbe. A covid alatt rengeteget olvastam, PKD szinte összes műve megfordult a kezemben akkoriban.”

PKD nekem is nagy kedvencem, igazi látnok volt, de már '82-ben elhunyt. Szóval érdekelné, hogy mondjuk a mai irodalomban, vagy más, kortárs művészetben van-e olyasmi, ami hat rátok, amivel párhuzamba vonható a Sapiens?

P: „Inkább a sci-fi klasszikusokra fókuszáltunk, ez is hamar a koncepció része lett. Asimovtól a Szárnyas fejvadászig. Meg a – hívjuk így – keleti gondolkodók örökérvényű meglátásai bukkannak fel itt-ott, nem annyira szándékosan, egyszerűen azért, mert hasonlóan látjuk a dolgokat.”

A Csak a felhők című dalban azért olyan idézet van, ami még engem is meglepett: Szenes Iván Orchideák című dalszövegére utalsz két helyen is. Az hogy jött?

F: „Talán a borító miatt poénkodtunk a Lila orchideákkal. Aztán kíváncsiságból végighallgattam, hogy mai füllel mit mutat, és megfogott a tisztasága, az akkori kor ártatlanabb szelleme. Aztán azon kiindulva próbáltam egy kicsit modernebb, de ugyanannyira romantikus dolgot írni.”

A Mexikói patthelyzet dalhoz animációs klip készült. Mit kell tudni róla?

P: „Annyit tudok elmondani, hogy Alessel, aki ilyen animációs izékkal foglalkozik, régóta terveztünk egy közös klipszerűséget, már a szólócucaimhoz is volt róla szó, de aztán most jött el az idő, mert ehhez a cyberkompatibilis zenéhez abszolút illik a nagy közös kedvencünk, a Szárnyas fejvadász világa. Eredetileg szöveges videó jellegben gondolkodtunk, csak szöveg nélkül (*nevet*) – vagyis hogy valami mozogjon a zene alatt. Dumáltunk, hogy mit lehet kihozni aránylag egyszerűen – mégse várhattuk el, hogy egyből egy Chihirót vagy Ghost in the Shellt összedobjon szabadidejében

„INKÁBB A SCI-FI KLASSZIKUSOKRA FÓKUSZÁLTUNK, EZ IS HAMAR A KONCEPCIÓ RÉSZE LETT. ASIMOVTÓL A SZÁRNYAS FEJVADÁSZIG.”

– és ez lett belőle. Amikor először küldött át képeket, leesett az állunk, mi már egyszerűbbel is beértük volna. (*nevet*) Aztán Ales elküldte nekem az alapanyagot, meg Fodi is vett fel hozzá, rólam is kerültek elő videók, én meg összeváltam az egészet klipnek. Remélem csinálunk majd még ilyesmit, mert nagyon bejött!”

Van remény rá, hogy koncert is legyen?

F: „Remény mindenre van!”

P: „De nem sok.”

És hogyan tovább?

P: „Ez annyira nem tudatos, alakul. Már így is túlmutat ez az egész az eredeti terven, jóval többet adott, mint gondoltam, zeneileg és emberileg is. Ha lesz kedvünk még közösen dalokat csinálni, akkor biztosan csinálunk, miért ne?”

Perso, te szólóban addát ki zenéket az utóbbi években, mi a helyzet azzal az oldallal?

P: „Még év elején elkezdtem összerakni egy anyagot, aztán elragadt a Sapiens, és sok ötletet át is csoportosítottam oda, de két régebbi és egy új dalt hamarosan kiteszek. Az újnak az az érdekessége, hogy élő dob – vagyis dobos, a dob nem annyira él – van benne, László Jimmi, a The Joystix dobosa játszott fel, akit régóta bele akartam rángatni valamibe, illetve Szószó rá is gitározott a végére. Most, hogy így belegondolok, úgy látszik 2024 a kooperációk éve!”

És Fodi, hogy áll a Storm The Studio? Lesz még koncert, lemez? ...

F: „Idén nyáron dolgoztunk pár új nótán, a Storm egy nagyobb és ezáltal lassabb projekt, természetesen szeretnénk újabb koncerteket, dalokat csinálni.”

Tudtok adni nekem egy öt- vagy tíztételes listát olyan zenékről, amelyek hatottak a Sapiensre, és bár nem metalok, mernétek a metal felől érkező hallgatóitok figyelmébe ajánlani?

F: „Részemről a Puscifer, Crosses, Tomahawk, Turnstile, House of Protection.”

P: „Ezeken kívül minden, ami Reznor (filmzenék és pláne a How To Destroy Angels), Billy Howerdel szólólemeze, de még ide tenném a Carpenter Brut, Gunship féle darksynth vonalat is, hangulatilag mindenképpen. Most a nyilvánvaló nagyokat, Depeche Mode, Cure, Bowie stb. nem sorolom, az alap.” **HW**

tengeri püspök

INTROVERTÁLT PROG-STONER-GRUNGE

*A jobbára veszprémi Tengeri Püspök 1998-ban alakult, de nagyon sokáig inkább csak maguknak zenélgettek az aktuális tagok, így bemutatkozó albumuk, a *Disconnected* csak most készült el. A progresszív, stoner és grunge témákból sajátos elegyet szövő zenekarból Varga Péter gitáros és Bartalis Dávid énekes válaszolt Uzseka Norbert kérdéseire.*

SZÖVEG: UZSEKA NORBERT · FOTÓ: BOBÁL KATI

Kérnék szépen némi összefoglalót a zenekar eddigi pályájáról!

Péter: „1998-ban alakult a zenekar, kezdetben hárman voltunk, az alapító tagok: Nagy Sándor dobos, Hohl Szabolcs basszusgitáros, Varga Péter gitáros. Énekesünk egészen 2005-ig nem volt. Lejártunk próbálni pusztán a zenélés örömeért, minden különösebb elvárás, célkitűzés nélkül. Közeli barátokon kívül a létezésünkről sem tudott senki, és ez bennünket egyáltalán nem zavart. Pallagi Attila énekes érkezésével önmagunkhoz képest felpezsdültek a dolgok, készültek felvételek, volt évente néhány koncert, de ennek Attila 2008-as távozásával vége szakadt. Akkoriban csatlakozott a csapathoz Cseh Balázs és Horváth Barna. Majd 2016-ig ismét visz-

szatértünk a heti rendszerességű zeneterápiás foglalkozásokhoz. A kétgitáros felállásban sokkal több hangszerelési lehetőség volt, ekkor születtek meg a ma játszott dalok korai instrumentális verziói. Egy nap megjelent próbán Bartalis Dávid, és húsz másodperc alatt meggyőzött minket, hogy arra született hogy a Püspökben énekeljen. *(nevet)* Végül Hohl Árpi érkezett a mai felálláshoz, akivel az ifjonti hévünkben világmegváltónak szánt Sunrow zenekarunk háromnegyede újra együtt volt. Egy dalt leporoltunk abból az időből, a koncertprogram része *Eső* címmel.”

Ami mindenkiben felmerül: mi az isten-csudája az, hogy Tengeri Püspök, honnan jött ez?

Péter: „Szerettünk volna valami mehökkentő nevet találni, illetve a B terv az volt, hogy megtaláljuk a világ legrosszabb zenekar nevét. Végül egy könyvben ráakadtunk a tengeri püspök sztorijára, illetve az illusztrációra, ilyen béna szörnyeteget ritkán látni.”

A zenekar indulásakor jellemző irányhoz képest hogyan változott mára a zenétek?

Péter: „A zenekar mindenkori tagjainak személyisége, habitusa, zeneisége tükröződik a korábbi és mostani dalokon. Annyi bizonyos, hogy a korábbi lassabb, melankólikus, kissé depresszív dalokhoz képest, most sokkal intenzívebb és energikusabb a megszólalásunk.”

Ha olyasvalakinek kellene leírnotok a zenéteket, aki még sosem hallotta, mit mondanátok neki?

Péter: „Időnként megkérdezek embereket, miután először hallottak minket, az első benyomásairól. Leggyakrabban a grunge és a stoner kifejezések hangzanak el. Én inkább a progresszív jelzőt használom, de attól sokan megijednek, hogy valami nagyon bonyolult, elvont dolog. A skatulyázásnak nem vagyok különösebben híve, zenéről beszélni nem könnyű, meghallgatni sokkal egyszerűbb.”

Amúgy kik-mik az alapvető kedvencek, inspiráló erők?

Péter: „Őt szuverén egyéniség alkotja a csapatot, nehéz lenne olyan zenekarokat megnevezni, amely mindannyiunk szívében ugyanott helyezkedik el. A zenei ízlésünk is elég szerteágazó. A '70-es évekből talán a Led Zeppelint és a King Crimson tudnám megemlíteni. A grunge korszakból a Soundgarden és az Alice in Chains hatolt igazán mélyre. A 2000-es évekből leginkább Tool, és a Perfect Circle. Az utóbbi években az örületbe kergetem a többieket a Mastodon iránti rajongásommal, illetve az Opeth is egyre gyakoribb vendég lett a lejátszási listámon. Közös nevező ezekben a zenekarokban, hogy mindegyik bátran keresett új, járhatatlan utakat.”

Hogyan íródtak a dalok?

Péter: „Az alapötletek Barnától és tőlem érkeznek. Időnként ketten együtt is leülünk, kidolgozni a gitáros részeket, tudjuk egymást inspirálni és nagyon jól ismerjük a másik gondolatmenetét. Ha tetszik a többieknek, akkor közösen gyúrjuk hosszasan, gyakran évekig, mire elnyerik végső formájukat. Jellemző ránk, hogy néhány év elteltével darabokra szedjük, és átírjuk kisebb-nagyobb mértékben őket. Jelenleg is két régebbi dal van nagyjavítás alatt.”

Az mit jelent, hogy „a lemez a Hangfoglaló program támogatásával jött létre”? Hogy lehet ilyesmi támogatást elnyerni?

Péter: „Két évvel ezelőtt megbeszéltük, hogy nem kötünk több rossz kompromisszumot a stúdiózás során. Inkább elkezdtünk gyűjtögetni, majd egy hirtelen ötlettől vezérelve a határidő előtt egy nappal beadtuk a pályázatunkat a Hangfoglaló Program támogatására. Legnagyobb meglepetésünkre behívtak minket az élő meghallgatásra, ahol három saját szerzeményt kellett előadni. Valamit biztosan megláthattak bennünk, mivel a 200 jelentkező zenekar közül bekerültünk a támogatott tizenöt produkció közé. A pályázatban stúdióklótségre és videóklip készítésre igényeltünk támogatást, illetve segítettek minket fesztivál fellépések lehetőségével is.”

„A ZENÉBE BELEFELEDKEZÉS SZÁMOMRA AZT JELENTI, HOGY KITŰNŐEN ÉRZEM MAGAM A BŐRÖMBEN.”

Hogy zajlott a stúdiózás?

Péter: „A felvétel a Proville Stúdióban készült, az utómunkát az ASH Sound végezte. A lemez hangmérnöki és zenei produceri feladatait Horváth Attila (*Subscribe*) látta el, míg az ének felvételeit Csongor Bálint (*Subscribe*) irányította. A felvétel célja az volt, hogy a lehető legjobban visszaadja a zenekar élő megszólalását. Ennek érdekében a zenei alapokat egyszerre rögzítettük, hogy a dinamika és tempó finom változásai, valamint a zenekari összhang jobban érvényesüljenek az elkészült anyagon. Az Attilával való közös munka gördülékenyen zajlott: tökéletesen ráértett arra, mit szeretnénk elérni, és ezt saját ötleteivel egészítette ki, magabiztosan irányítva a felvétel teljes folyamatát. Bálint az ének felvételek során hasznos tanácsokkal segítette Dávid munkáját. Az eredmény egy tiszta, mégis dinamikus hangzás lett, pontosan olyan, amilyet elképzeltünk.”

Akár nagy vonalakban, akár konkrétan dalokra bontva el lehet mesélni, mikről szólnak a szövegek?

Dávid: „A szövegek nem konkrét dolgokról szólnak, inkább egy képet vagy benyomást festenek le, amit éreztem, amikor meghallottam az adott hangszeres témát, amiből kiindultunk. Sok esetben olyan témákat dolgoz fel, amik az eddigi életem során történtek és úgy érzem, hogy valamilyen módon reflektálnom kell rá. Ezek olyan dolgok, amiket máig nem tudok vagy csak nehezen tudtam elfogadni, feldolgozni vagy a 'helyén kezelni'.

Ettől függetlenül kitérek számomra fontos értékekre is, mint a barátság, az alkalmazkodás vagy az összetartozás. Azért nem mondom ennél egzaktabban, mert a dalszöveg sem az.

A Disconnected cím az introvertált természetemhez köthető, illetve ahhoz, hogy annak ellenére, hogy általában nagyon jó emberek vesznek körül, valahogy mégis sokszor egyedül érzem magam és nehezemre esik kötődni.”

Magam a Dürerben talákoztam veletek, de a Rockmaratonon, a Fekete Zajon és a Fishing on Orfún is láthattak titeket sokan. Milyenek voltak ezek a koncertek?

Dávid: „Szerintem a Fekete Zajon játszottunk a legjobban, és a zenénkre leginkább nyitott közönséggel is ott találkoztunk. Nagyon jó élmény volt mindenkinek, oda mennék vissza a leginkább.”

Péter: „Mindegyiknek megvolt a maga bája, egyrészt egy klubkoncerthez képest többen voltak, másrészt nyilván nem miattunk érkeztek oda, de mindegyik koncerten jó fej volt a közönség, és utána kaptunk nagyon pozitív visszajelzéseket. A Fekete Zajt én is kiemelném közönség és az egész rendezvény hangulata miatt.”

És milyen volt a Live Session tévéfelvétel az A38-on? Mennyire volt zavaró a közönség hiánya?

Dávid: „Nagyon furcsa volt, nem is éreztük annyira azt az előadást, nekem ez a felvételből is lejön. Egyértelműen nem vagyunk hozzászokva az ilyen fellépésekhez.”

Péter: „Engem egyáltalán nem zavart, nálam a koncertek alatt amúgy is 'lemegy a függöny', csak a zenére és befelé figyelek.”

És hogyan tovább, mik a következő lépések?

Dávid: „Számokat írni. Én nagyon szeretnék magyarul írni szövegeket, de egy kicsit tartok tőle, illetve lehet, hogy behozzuk a zongorát a zenébe. Ambíciózus tervek ezek ahhoz képest, hogy a feleségemmel be kellene költöznünk egy jelenleg félkész házba és 2025 derekán várhatóan apai örömök elé is nézünk.”

Péter: „Most, hogy végre megjelent a lemez, készülünk a január 17-i lemezbemutatóra, amelyet a Dürerben tartunk a kitűnő Dead Gray és Alva zenekarok társaságában. Utána alig várom hogy nekiálljunk a félbehagyott dalok megírásának.”

A színpadon jellemzően a zenébe belefeledkezve játszatok, Dávidon kívül nem igen láttam még tőletek nagy bemozdulást, miközben bőbületes erejű a zene. Hogy van ez?

Dávid: „Szerintem a zenekarban mindenki viszonylag visszafogott, no bullshit arc. Az az érzésem, hogy nekünk ez az alapjárat.”

Péter: „Ez egyrészt abból adódik, hogy a dalokat úgy írtuk meg, hogy elegendő kihívást jelentsen eljárszani őket. Sok a páratlan ritmus, az egymásra reflektáló gitártémák, direkt trükkökre írt kiállások. Így nem unjuk meg, mindig van egy jóleső izgalom, hogy sikerül-e egyszerre befejezni őket. (nevet) Másrészt inkább introvertált személyiségek vagyunk, annak ellenére, hogy színpadon állunk. A zenébe belefeled-

kezés számomra azt jelenti, hogy kitűnően érzem magam a bőrömben.”

És milyen emberek vagytok?

Dávid: „Szerintem egy kicsit a zenekar minden tagja furcsa a maga módján. Ezt természetesen pozitívumként említem meg. Mindenki eléggé kompromisszumkész és szerintem az értékrendünk is elég egzakt és hasonló.”

Péter: „Mindenki erős karakter, nagy adag kreativitással és kitűnően fanyar humorérzékkel.”

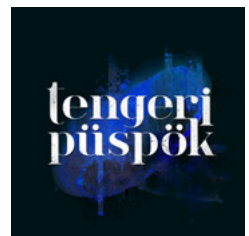
Mivel foglalkoztok, ha nem a Tengeri Püspökkel?

Dávid: „A csapat nagy része mérnök vagy műszaki területen dolgozik, Péter az egyetlen, aki művészeti vonalon mozog. Én télen síelek, nyáron hegyikerékpározok, amíg be nem szippantott a család-munka-zenekar háromszög, aktívan sportoltam. Ugye, aki Eplényben lakik, annak adott a lehetőség.”

Baráti társaság ez egyben, vagy „csak” a muzsikálás hoz össze benneteket?

Dávid: „Elsősorban a zene hozott engem össze a fiúkkal, bár Balázst már ismertem régebből. Szerintem mára barátsággá fejlődött a kapcsolatunk, ha rendszeresen nem is járunk össze. Mentségemre szóljon, hogy mással sem szoktam.”

Péter: „Árpi, Balázs és Barna együtt tologatták a csattogós lepkét, egy utcában nőttek fel. Én 18 évesen találkoztam velük, négy évig zenekaroztunk együtt, és barátok is lettünk. Szerintem nagy hatással voltunk egymásra. Utána életünk más kanyarokat vett, de évek múltán is úgy vettük fel a fonalat, mintha előző nap találkoztunk volna. Dávid pillanatok alatt beilleszkedett közénk, egyszer pizzát enni is eljött velünk.” **HW**

TRUST

Tisztelgés a Saga előtt

Kis hazánkban számos tribute zenekar létezik. A legtöbbjük a nyilvánvaló nagyok (Guns N' Roses, AC/DC, Black Sabbath stb.) előtt tiszteleg, dolgozza fel és játssza a számaikat. Nyáron egy olyan csapat alakult, amely viszont egy egyáltalán nem nyilvánvaló, ám de legendás bandát választott, hogy a munkásságát ápolja, új életre keltse. A kanadai progresszív hard rock legenda, a Saga negyvenhét éve létezik, pályájuk a prog műfaj történelmének fontos része. A Trust együttes megálmodójával, Kovács Tamással beszélgettünk.

SZÖVEG: CSELÓTEI LÁSZLÓ · FOTÓ: ZENEKARI ARCHÍVUM

Még a nyár elején sétáltam be az óbudai Duna Autó szalonjába, hogy egy nemsokára érkező, új MG modellről érdeklődjek. Az autók között bökláztam, amikor odalépett hozzám egy komoly, úriember fazonú értékesítő. Az első pillanattól megtaláltuk a közös hangot. Miután az autó témát alaposan átbeszéltük, valahogy szóba került a zene. Innentől aztán nem volt megállás. A beszélgetéseink során kiderült, hogy ezer éve dobol és éppen egy tribute banda alapításán töri a fejét. Alig telt el néhány hónap és örömmel értesített: összeállt a csapat! Az év végére már néhány koncerten is túl voltak, látszik, nagyon komolyan gondolják a zenélést. Ezért újra elmentem Tamáshoz, hogy kifaggassam a 2024-es év történéseiről.

Hogyan jutott eszedbe, hogy éppen a Saga dalainak feldolgozásához, újbóli életre keltéséhez keress partnereket, alakíts zenekart?

„A Saga már 16-17 éves korom óta jelen van az életemben. Az ő zenéjük volt az első élményem a progresszív rock világában. Rajtuk keresztül ismertem meg ezt a műfajt.”

Emlékszel a pillanatra, amikor először talákoztál a zenéjükkel?

„Egy VHS kazettának köszönhetem az egészet. Még a '80-as évek elején történt, hogy valahogy a kezembe került ez az élő felvétel. Az In Transit koncert kiadvány első hallásra-látásra szerelem, egy varázslatos pillanat és élmény volt számomra.”

Akkoriban már doboltál? Esetleg rögtön felmerült, hogy az ő dalaikat kéne játszani?

„Abban az időben már jártam dobtanárhoz. Bártfai Gyuri, a Prognózis dobosa oktattott. Ott ültünk a próbahelyen és együtt hallgattuk a Heads Or Tales albumot, hogy megfejtjük, hol, milyen dobtémák vannak pontosan?”

Zenekar is lett végül?

„Akkor még nem. A '80-as évek második felétől jóidőre, kb. egy évtizedre kiesett az életemből a muzsikálás. Persze zenéket hallgattam, például rengeteg Genesis-t, Pink Floydot, Rusht. A Saga belesimult mindebbe, nem koncentráltam rá különösebben. De aztán idén év elején valahogy ismét nagyon megérintett a zenéjük, és rögtön jött is a gondolat, hogy játszani szeretném a dalaikat.”

A doboláshoz mikor és miért tértél vissza?

„Nyilván hiányzott a zenélés, a próbaterem, a színpad. Már vagy 15 éve dobolok az Oldschool Rock Bandben. Itt mindenféle klasszikust játszunk az AC/DC-től a P. Mobil-dalokig. Már régóta éreztem, hogy kellene egy kis változatosság.”

Hogyan indítottad el végül a Saga projektet?

„Idén februárban írtam ki a Facebookra, hogy keresek öt, elszánt 'idiótát' a tervem megvalósításához. (nevet) Bár nem hittem volna, mert a Saga meglehetősen bonyolult, nagy tudást kívánó zenét játszik, de áprilusra össze is állt a banda.”

Könnyen sikerült társakat verbuválni?

„Nagyon érdekes, mert sok volt a szkeptikus hang a zenészek között. Ki fogja ezeket a témákat énekelni vagy elgitarozni? De aztán megérkeztek a megfelelő arcok. Az énekes, Stámusz Ferit például úgy találtam, hogy régebben egy Santana tribute zenekarban játszottam vele együtt, ahol vokálzott és ütözött. A fia Bécsben végzett hangmérnök.

Gondoltam, megkérem Ferit, hogy szóljon a fiának, szeretném, ha a Saga stúdiófelvételekről le tudná venni az ének sávokat, hogy legyen mire gyakorolni majd az új énekesnek. Erre Feri azt mondta, nem kell bonyolítani a dolgokat, eljön ő énekelni.

„EGYSZER CSAK OTT VOLTUNK A PRÓBATEREMBEN, ODAÜLTÉM A DOBOK MÖGÉ, BESZÁMOLTAM ÉS... MEGSZÓLALTAK A NÓTÁKI!”

(nevet) Rózsa Zoli gitárost - aki talán még nálam is nagyobb Saga fanatikus - szintén egy korábbi projektből ismertem. Minden Saga-album megvan neki. Ő ajánlotta az egyik billentyűst, Csörnyei Vilit. A basszusgitáros pozícióra többen is jelentkeztek, de eszembe jutott Kmety Zsolt, akivel szintén zenéltem már együtt és egyébként hosszú ideje a Panama zenekar tagja. Nagy örömmre igent mondott.

És van még egy billentyűsünk, Verbay Zsolt, aki nagyon komoly tudású muzsikus, klasszikus zeneti végzettséggel. Végül pedig Szántó Piroska vokalista csatlakozott a csapathoz.”

Emberileg is megvan az összhang?

„Igen, és ez számomra nagyon fontos. Jó lemenni próbálni, együtt lenni a többiekkel. És persze, emiatt jól is haladunk. Áprilisban próbáltunk először. Most már tizenkét dal van a repertoárban, amit koncert szinten elő tudunk adni.”

A Saga negyvenhét éve létezik és ezalatt huszonkét stúdióalbumot adott ki. Hogyan választottátok ki a tizenkét dalt?

„A banda zeneti vezetője Rózsa Zoli. Vele közösen raktuk össze a listát. Amolyan best of programot igyekeztünk összeválogatni, ami felöleli a zenekar teljes munkásságát és egy-egy korszakot fémjelez. Játsszuk az On The Loose-t, a Catwalkot és ezekhez hasonló, nagy slágereket, de az újabb lemezekről is szerepelnek dalok a műsorban, mint például az Only Human, Trust, How We Like It stb.”

Milyen volt az első próba?

„Már napokkal előtte tiszta gyomorideg voltam. Próbáltam fejben összerakni, mi lesz, hogy lesz. Mindenki megkapta az első három dalt, amit otthon gyakorolni kellett. Nagyon féltem, hogy káosz lesz. Aztán egyszer csak ott voltunk a próbateremben, odaültem a dobok mögé, beszámoltam és... megszólaltak a nóták! Mindenki rendesen felkészült, tudta a feladatát. Óriási érzés volt! Még most is libabőrös leszek a gondolatától!”

Miért Trust lett a zenekar neve?

„A Trust a 2006-os Saga stúdióalbum címe, egyben címadó dala is. Demokratikusan választottuk, hat-nyolc ötletet dobunk be és mindenki szavazhatott. Végül erre esett a választás.”

Merész vállalkozás egy ilyen legendás, ám de itthon talán kevésbé ismert rockzenekar számaira együttest építeni. Szerinted hány embert érdekel ma Magyarországon a Saga, aki el is megy a koncertjeikre?

„Az első koncertünkön rögtön teltházat csináltunk. Kis helyet választottunk, de az érdeklődés sokkal nagyobb volt a vártnál. És sok zenész is eljött, gondolom szakmai kíváncsiságból. Az igazi célunk az lenne, hogy megismertessük ezt a fantasztikus muzsikát a zeneértő és szerető emberekkel.”

Felmerült-e esetleg, hogy saját dalokat írjatok?

„Igen, már volt erről szó. Én ezt a témát egy kis fenntartással kezelem, bár alapvetően semmi sincs kizárva. Lehet, hogy később, próbaképpen egy-két dalt összerakunk, de ez nem igazán rajtam múlik majd, hiszen nem vagyok egy nótáíró alkát.”

Mint rajongónak, melyik a kedvenc Saga-korszakod?

„A '80-as évek első felének albumait nagyon szeretem. A Heads Or Tales a kedvenc lemezem, talán azért, mert akkor talált rám a banda. De a 2000-es években is számos klasszikus született. Nehéz lenne igazán kedvenc korszakot meghatároznom.”

Mik a távolabbi célok a zenekarral?

„Ahogy már mondtam is, az alapvető célunk megismertetni a Saga munkásságát a hazai közönséggel. Mi egy elég nagy létszámú zenekar vagyunk, komoly technikai igényekkel, ezért igazán kis helyeken fel sem tudunk lépni. Emiatt jó lenne közepes vagy nagyobb klubokban, illetve fesztivál színpadokon bemutatkozni. Tervezzük, hogy kiválasztunk egy helyet, ahol rendszeresen játszunk majd. Talán valami múvház lenne erre alkalmas, ahol egyfajta Saga-klubot képelek el, ahol a rajongók találkozhathának, beszélgethethének és élvezhetnék a kedvenc zenekaruk nótáit.”

Láttad-e már a Sagát élőben?

„Bizony! Éppen a közelmúltban, Stuttgartban sikerült elcsípnünk a bandát. Lenyűgözött az a lelkesedés, energia és hihetetlen rutin, amivel játszottak. Az alapító énekes, Michael Sadler már 70 éves, de a koncerteken még mindig mindent belead. Mindent úgy énekel, ahogy a lemezen! Szerencsére klubturnén voltak, így egészen közelről figyelhettük őket. Kb. 1500 ember zsúfolódott össze a csarnokban. Hatalmas élmény volt! Azt nagyon sajnálom, hogy 1982 februárjában nem lehettem ott, amikor éppen a Saga együttes programjával nyitották meg a Budapest Sportszarnokot. Azért, ha némi késéssel is, de bepótoltam a lemaradást!” (nevet) **HW**

K A J G Ü N

A jazz-metal punkjai

A Kajgün egy négytagú formáció, mely a jazz, progresszív, pszichedelikus zenékből épp úgy merít, mint a metal különféle irányzataiból. A Söptei Balázs (gitár, fretless basszusgitár), Mesterházy Győző (dob), Czimmermann András (szaxofon, fúvósok és szintetizátorok) és Tóth Ádám (theremin, elektromos hegedű) felállású zenekar ének nélküli, tisztán improvizációra épülő muzsikát játszik, így nincs két ugyanolyan koncertjük. Oddha Raur címet kapott, novemberben megjelent második albumukról Uzseka Norbert kérdezte ki őket.

SZÖVEG: UZSEKA NORBERT · FOTÓ: ZENEKARI ARCHÍVUM

Hogy alakult a zenekar? És mi fontos dolgok történtek eddig a Kajgünnel?

Győző: „A Vantával éppen kollabokon gondolkodtunk, és a Modefet (Ádámék kétfős jazzprojektje) régóta meg akartuk kérni egy együttműködésre. Aztán ahogy erről beszélgettünk, nem is emlékszem már, ki által, de felvetődött az ötlet, hogy ez ne csak egy kollab legyen, hanem egy önálló, koncertező formáció. Kezdetésnek lementünk egy próbatereembe kipróbálni, hogy egyáltalán van-e kémia így négyünk között, fekszik-e a dolog mindenkinek. Feküdt.”

Söpi: „A fontos dolgok, amik eddig történtek: megszületett most már két stúdió album (Daogoad, Oddha Raur), számos koncertalbum és -videó, ami ugye összefügg azzal, hogy nagyszerű klubokban és fesztivá-

lokon játszottunk. De mindez nem jöhetett volna létre a közönség nélkül, akik megerősítenek abban, hogy művészi szempontból jó ösvényen járunk.”

Hogy lett a név, illetve hogy születnek a dalcímek? És mi köze mindehhez a Kajgün névgenerátornak?

Söpi: „A nevet közösen szavaztuk meg, már nem emlékszem, ki dobta be, de jó volt, mert nem tudtad konkrét evilági élményhez csatolni. A dalcímeket legtöbbször Ádám találja ki, saját logikája alapján. A névgenerátor igazából egy poén, nagyjából leképezi a dalcímeink véletlenszerűségét, még talán rá is tesz egy lapáttal. Egy véletlenszám-generátor van mögötte. Egyébként saját célra is használtuk, az Ujgo Gosus cím

például ennek szüleménye. Ha Kaliforniában élsz, talán még a gyerekednek is adhat sz keresztnevet ez alapján.”

Ádám: „Elsősorban azért adunk érthetetlen (de nem értelmetlen) címeket, hogy ezzel se kössük meg a hallgató, a befogadó fél felfogását. Úgyis köt hozzá egy érzelmet, eseményt, hangulatot. Bár az a helyzet, hogy igyekszem sugallni a címekkel, és pár visszajelzésből ítélve többnyire át is surran az eredeti gondolat. Szerencsére a generátor nagyobb homályban tart mindannyiunkat.”

Hogy írnátok le ezt a zenét olyasvalakinek, aki még sose hallotta?

András: „Nagyon nehéz körülírni a zenénket. Mindannyiunk zenei világából jutott bele valami, mint egy nagy kondér, melyben folyton fortyog a cucc. Söpi és Győző a durvább vonalakat, az inspiráló vázat hozza, és egyértelműen a ritmusszekciót teremtik meg, melyre Ádámmal közösen teszünk fel dallamosabb díszeket, különböző lelki hangulatokat. Táplálkozunk a '70-es évek progresszív és krautrockjából, a korai ambient és elektronikus zenékből, a világzenéből, ill. természetesen a black és doom metal elemeiből, valamint a dark és olykor free jazz motívumaiból. Ezek így együtt adják a Kajgünt.”

Tekintve, hogy milyen nagyban épít a zenétek az improvizációra, egyáltalán lehet nálatok dalszerzésről beszélni?

Söpi: „Dalszerzésről a szó szoros értelmében nem beszélhetünk a mi esetünkben, mindent ott és akkor találunk ki. Persze megvannak a dolgok, amiket szabad és nem szabad ilyenkor csinálni (leginkább tonálisan), de az egész egy döntéssorozat, minden mozdulat (vagy meg nem mozdulás) egy döntés, ezek formálják a zenét. Persze nem egy légüres térben történik ez, reagálunk egymásra, valaki behoz egy témát vagy ritmust, és azt együtt formáljuk tovább. Majdnem olyan, mint egy dalszerzői folyamat, csak nincs elnyújtva időben.”

Ádám: „A free jazz szabad alkotói folyamatát emeltük át egy teljesen más zenei közegbe. Játék közben fejben már 2-3 körrel messzebb járunk, és a többiek rezdülései, jelzései segítenek terelni a zenét.”

Felmerül a kérdés, hogy ilyen szintű zenei összhangoz milyen embereknek illetve muzsikusoknak kell lennetek?

Söpi: „Az első, ami eszembe jut, hogy szerencsés embernek kell lenni. Én például nem tudnám elképzelni tetszőlegesen négy embernek, hogy azt csinálja, amit mi. Ehhez pont mi kellünk. Kell hozzá valami közös történet is, ami összeköt (pont most volt szó róla, hogy András és Ádám 2001 óta zenélnek együtt, és én is kb. akkorra datálnám, hogy Győzővel elkezdtünk közösen zenélni), hogy meglegyen a zenei együtt lélegzés. A zenei tudás (ritmusérzék, hallás, hangszer meglovasítása, skálák/akkordok ismerete) is fontos, de nem elsődleges.”

Azért is kérdezem, mert minimum ketten a zenekarból a metal irányából érkeztek, de itt annyi minden más van, hogy érdekelne, hogy találtatok rá erre a sok különféle egyéb muzsikára, s hogyan tanultatok meg játszani is.

Ádám: „Sokat számít a hosszú időn át igen széles körű befogadás és értő zene hallgatás. Magunk kedvenceit megtaláljuk minden zenei közegben. Engem az ambient meg az elektronikus zene már a metállal egyidőben, a '90-es években megtalált. Később a világ-

zene, majd az északi, instrumentális és letisztult jazz felé fordultam. Ha nem is használjuk egy stílus teljes eszköztárát; pár motívummal, jellemző megoldással meg tudjuk idézni valamelyest azt a közeget. Belső chütkön például egymás után szerepelt a Zeal & Ardor, Frontierer, Altin Gün, Imperial Triumphant, Monkey3 vagy épp a Black Particles.”

Magamon nyilván azt tapasztalom, hogy nagyon magával tud ragadni ez a zene, az „utaztatós” jelző abszolút helytálló. De érdekelne, bennetek mi zajlik, mikor készül a muzsika? Mennyiben hat rá az aktuális hangulatotok, bármi, ami épp foglalkoztat?

András: „Valóban, az improvizáció a természeténél fogva ad egy elszállós jelleget az egésznek, amiben mind a négyen boldogan lubickolunk. Ugyanakkor valahogy mindig érzi az ember, hogy meddig mehet el. Akárcsak a való életben egy érzelmektől fűtött eszmecsere során. Tudjuk, mikor kell váltani, megpihenni, felpörögni, kapaszkodókat találni és megnyugodni. Ami viszont igazán tetszik a Kajgünnel közös munkában, az a katarzis élménye, melyet a lemezeinken szereplő próbálkozásokban talán a hallgatóink is éreznek. Számomra az ehhez vezető út a legérdekesebb a közös zenebonában!”

Az Oddha Raur a második stúdióalbumotok. Hogy zajlottak a felvételek?

Söpi: „Két stúdiós alkalom felvételeiből válogattuk össze az Oddha Raur tételait. Mindkét alkalommal egy teljes napot töltöttünk a budapesti Csend Stúdióban, és kötetlenül, kísérletezve játszottunk. Felvétel indul, lehet játszani. Persze ezek jó lehetőségek végre együtt ebédelni, kávézni, dumálni, mert nagyon ritkán találkozunk. Érdekes, hogy a Daogoadnál is ez volt a megközelítés, viszont hangulatában teljesen más lett a végeredmény.”

Az album egyes dalai kapcsán van olyasmi, amit megosztanátok? Miből indult ki, mi inspirálta, miért lett az a címe, ami, vagy bármi egyéb?

Ádám: „A Raur felvételekor némileg szorított minket az idő, viszont akkorra már teljesen egymásra hangolódtunk. Felszabadult hottolás volt, mintha egymás után játszottuk volna ki a lapjainkat, még ez is itt van a pakliban, odafer! A Gurro középső részénél meg Söpi - ahogy előtte említette is - letette a gitárt. Én azt hittem, ezzel csak viccelt, de tényleg. Ott találtuk magunkat a nagy üres térben. A Daogoad pedig tudatos palindrom (visszafelé is ugyanaz, mint előre); ezzel is arra utal, hogy ebben a zenében bármikor bármelyik pontból bárhová elérünk.”

Mit kell tudni a lemezborítóról?

Győző: „A borító a zenéhez és a dalcímekhez hasonlóan szinte teljesen random, koncepciómentes dolog, csupán a színválasztás és a szerkesztés volt tudatos. Egy olyan szoftverrel rajzoltam, amiben az ecsetvonások vastagsága és lendületessége az éppen hallgatott zene frekvenciái alapján változik, azokra reagál. Rajzolás közben ezt a lemezt pörgettem direkt, hogy a borítón látható formák valamennyire a lemez anyagának kétdimenziós leképezései legyenek.”

Van pár hangszer a lemezen, ami kevésbé ismert a metalfélezenén: EWI, Fender Rhodes, theremin... Mit kell ezekről tudni, és hogy lehet őket felismerni a zenében?

András: „A Fender Rhodes zongorát talán nem kell jobban bemutatni, hiszen meg-megjelenik néha metalalbumokon is felismerhetetlen hangzásokban, de leginkább a jazz, a progrock és az ambient zenék alapvető hangszere. Nagyon szeretem a lágy és hullámzó hangfekvését, ill. azt, hogy félelmetesen és titokzatosan tud szólni Söpi durva gitárhangzására kontrázva vagy épp Ádám torzított hegedűjével. Mindenféle effekteken átjátszva viszont hihetetlenül új világokat tud nyitni ebben a térben.

Az EWI (Electric Wind Instrument) valójában egy fúvós kontroller, amely egy fizikai modellezésű szintetizátort vezérel az esetünkben. Mindkettő csodálatos eszköz külön-külön is, de együtt nagyon inspiráló, valódi hangszer élményt adnak. A fizikai modellezés véleményem szerint az egyik legfejlettebb szintézis az elektronikus zenében. Ennek segítségével tudunk megidézni valódi vagy épp valódinak tűnő fúvós és pengető hangszereket, melyeket a befűjt levegővel tudunk modulálni. Ebben az a nagyszerű, hogy fúvással sokkal finomabb, élethűbb triggerelést és dinamikát tudunk elérni, mint billentyűk lenyomásával. Ezáltal nagyon kreatív hangzásokat lehet megalkotni.”

Ádám: „A theremin a legelső elektronikus hangszer, jóval más szintetizátorok előtt hozta létre kb. száz éve egy szovjet zsidó feltaláló (és ügynök), Leon Theremin. A mágneses erőter elvén, mintegy fordított rádióként működik: jobb kézzel a hangmagasságot, bal kézzel a hangerőt (és egyéb paramétert) állíthat szajta. Az egyetlen hangszer, amely fizikai érintés nélkül kelt hangot. Rock közegben korábban a The Gathering, majd az Avatarium, legutóbb meg a Ghost (Meliora lemez kezdése) nyúlt felé (és sokan mások). A hangja néha egy hajlékony nád, máskor egy vérszesen suhintott ostor, átvág mindenben. Mint a legtöbb monofón szintinek, ennek is félelmetes mélye és kiváló szóló hangszínei vannak; az ingyenes telefonos app, a Moog Aniwave hangjához hasonlít.

Már érdekelt egy jó ideje, nézegettem is etherwave példányokat, csak azok hangja (lásd az '50-es noir, majd '60-as sci-fi filmeket; pl Star Trek főcímmzene) egysíkúnak, kezelésük meg igen nehéznek tűnt. Amikor a Moog kihozta a kisebb, de egyben nagyobb tudású thereminit, akkor nem volt kérdés, hogy ki akarom próbálni. Ebben van már egy kicsi szint modul (nagyon hasonló az ingyenes telefonos app Aniwave-hez), pitch correction, skálaállítás, hangolhatóság – tud preseteket is. Bekapcsolható rajta az eredeti, nehéz theremin játékmód is, de én adott alaphangon, skálával, némi korrekcióval használom; kivéve, amikor direkt káoszba fordult részt kíván a zene. Érdekes még, hogy világszerte szinte csak női művészek játszanak rajta magas szinten; annyira számít a finom mozdulatok aprólékos irányítása. Ezért is passzol kiválóan a hegedű mellé. Pár éve vettem online leckét az egyik, még élő főgurutól, Lydia Kavinától is – ő még az eredeti feltalátólól tanult kislányként. Mellette még a német (szorb) Carolina

Eyck és a stájer osztrák Dorit Chrysler játszik elképesztően ezen a hangszeren; illetve magyarok közül Illényi Katica (minő 'véletlen', ő is hegedül).”

Koncerteken játsszátok a rögzített szerzeményeket, és ha igen, mennyire a felvételhez híven?

Söpi: „Nem szoktuk őket játszani.”

Ádám: „Egyáltalán nem és attól tartok, nem is lennénk képesek pont ugyanúgy eljátszani őket. Viszont így minden koncertünk garantáltan új utazásra hív, beleértve minket is.”

András: „Ez amúgy az egyik alappillére a koncepcióknak.”

Egyáltalán: milyen egy Kajgün-koncert?

Söpi: „Mindegyik más. Koncerten is improvizálunk, ezért nemcsak a közönség nem tudja, hogy mire számítson, de mi sem. Az utazás az egyetlen, ami állandó.”

Ádám: „Közös élmény a nézőkkel; mi nagyon élvezünk egymással zenélni és ez szerencsére másoknak is maradandó élményt jelent. Nálunk nincs megszokásból, alibivel lenyomott félóra. Egymásra figyelünk, témákkal építkezünk, alakítjuk az irányt és a hangulatot is. Ránk is hatással van az adott helyszín, közönség. Igyekszünk is rögzíteni minden egyes fellépést hanggal, videóval. Youtube-csatornánkon már egész terebélyes a live playlistünk.”

Ennél a zenénél mintegy magától értetődőnek tűnik, hogy háttérvetítést, egyéb vizuális effekteket használjatok. Vannak ilyenek?

Söpi: „Két példát emelnék itt ki. Az egyik a 2023-as holt szezonos koncertünk, ahol számítógéppel (nem MI-vel, hanem matematikai képletek segítségével) generált pszichedelikus képsorokat vetítettünk. Ez egy kb. 60 perces videó volt, amelyet előre meg kellett csinálni, és olyan számításgénye volt, hogy hosszú éjszakákön keresztül futtattam a scriptet, ami létrehozta végül a képeket, melyeket egy másik scripttel videóvá fűztem össze. A másik példa a 2024-es Fekete Zaj Bestiarium buli volt az A38-on, ahol a Bestiarium Hungaricum illusztrátora, Németh Gyula rajzolt élőben a koncertünk közben, és az ő improvizatív rajzait vetítették ki. Ehhez még képzeld hozzá az A38 csodás fényeit.”

Hogy fogadja ezt a zenét a közönség?

Söpi: „Többször megfigyeltem, hogy az emberek lelkesen bólogatnak a zenénk ritmusára. Személyes, vagy online visszajelzésekéből azt látom, hogy pozitív a fogadtatása annak, amit csinálunk. Akinél betalál, annál nagyon, viszont nem túlzok, ha azt mondom, hogy ez a rétegenek rétegenéje.”

Ádám: „Mivel a rock/metal közegben szokatlan az improvizáció, sőt a legutolsó centire megtervezett minden műsor; így a nézőknek is nagy élmény bevonódni a

közös alkotásba. Legváratlanabb emberektől kapjuk a legszebb jelzőket."

Mik voltak az eddig legemlékezetesebb fellépéseitek?

Ádám: „Még 2021 végén játszottunk a győri Betonban; ott (is) elkaptunk valami nem evilági, fura, egyszerre nyomasztó és felszabadító energiát; szerintem a videón is átjön, mekkora hévvel játszottunk.”

Söpi: „És pont a '21-es győri buli éjszakáján történt, hogy a hangcuccokat vittük vissza a próbaterembe, és az Arkas zenekar tagjaival plusz a sofőrrel hajnali fél négykor bent ragadtunk a teherliftben, az Arzenálos buliszervezők szabadítottak ki. De számomra mégis a '23-as Holszezon koncert a legemlékezetesebb. Néhány perccel a színpadra lépés előtt tudtam meg, hogy Riki Church meghalt, és annak ellenére, hogy csak néhányszor léptünk fel közösen, nagyon megrázott a hír. Az egész bulit ennek a hatása alatt játszottam végig, és még most is kihallom a felvételből azt a hangulatot, amiben akkor voltam. Hasonlóan érzelmekkel átitott, bár jellegében más volt a 2024-es auróras koncert, mely egy jótékonysági esemény volt a Pyøba és a Grace of Kairós társaságában. Egy leukémiás tizenéves lány gyógyulására gyűjtöttünk, és ez nekem személyesen nagyon sokat jelentett.”

András: „Számomra az Aurórában rendezett koncertünk volt a legemlékezetesebb, melynek jelentőségét az is emelte, hogy jótékonysági koncert volt, ahogy Söpi is említette. Valahogy ott éreztem igazán azt a zenei világot, melyet mindig is szerettem volna megvalósítani, amikor még réges régen zenélésről álmodoztam. Az akusztikus és elektronikus hangzások boldog egyesülése volt az, úgy hiszem.”

És hogyan tovább? Koncertek, bármi egyéb?

Söpi: „Ami jelenleg a csőben van, az egy következő live album. Jövőre szeretnénk megint bevonulni a stúdióba, ezúttal egy hosszabb, többnapos sessiont tervezünk. Hogy mikor láthattok minket legközelebb koncerten, jelenleg nem tudom, de ha gyakran ránéztek az oldalunkra, ott mindenképp megduhatjátok.”

Külföldi lemezkiadás ill. koncertek kapcsán vannak próbálkozások?

Ádám: „Természetesen, de még semmi konkrét. Addig is igyekszünk minél erősebb zenei anyagokat felvenni, kéméletlenül válogatunk.”

Söpi: „Egyfelől még fel kell épülnie a közönségbázisnak, a magunkfajta produkciónál ez lassan bontakozik ki, de megéri kivárni. Ugyanakkor Bécs városát szeretnénk első körben meghódítani, ami kézenfekvő volna, mert ketten is ott élünk a zenekarból.”

És van olyasmi, ami nem terv, inkább álm, de nagyon szeretnétek egyszer majd megvalósítani a Kajgünnel?

Ádám: „Szerencsére Söpi dolgozik már ideje egy igen merész ötleten; ami bár elsőre álmnak tűnt, most már egész konkrét terv. Szeretnénk jövő nyárig nyélbe ütni; valami nagyon hozzánk passzoló, egyben csodás, egyszeri alkalomról van szó. Na tessék, így lövöm el az összes puskaporunkat!” *(nevet)*

Söpi: „Ehhez még annyit tennék hozzá, hogy nem én vagyok ennek a bizonyos merész és egyelőre titkos ötletnek a magja, hanem egy vizionárius barátunk és jóakarónk.”

Más zenekarokban is érdekeltek vagytok. Ezekkel mi a helyzet?

Söpi: „Az Auraleaknek most jelent meg a bemutatkozó lemeze, a The Spirit Matrix. Ez nagyon más zene, mint a Kajgün, disztópikus modern metal, melybe némi elektronika is keveredik. Legközelebb 2025 január 11-én a Stagediving Fesztven tudsz minket elcsípni Budapesten.”

Győző: „Az Entrópia Architektúrával épp az idej utolsó koncertünkre készülünk a Turbinában a Pozvakowski és a Hiraeth társaságában, emellett új dalokat írunk, amiket remélhetőleg nemsokára fel is veszünk.”

András: „A Kajgün mellett a Hyperfiction nevezetű dark-electro-punk formációnkat hegesztjük két társammal már jó ideje, és egyre inkább koncert képessé érik. Reméljük, hogy jövő tavasszal be is tudjuk mutatni majd a közönségnek. A Kajgünhöz hasonlóan hibrid magyar-osztrák zenekarról van szó...”

Ádám: „Jó két éve verődtem össze a néhai nyíregyi Viative (Relikvia) maradvékával. Épp saját demón dolgozunk; már az Entrópiával közös termünkben. Nem feszülünk rá, néha kifejezetten terápiás kezelés egy-egy próbás hétvége. Négyünk közül hárman Bécsben (vagy mellett) élünk, ahogy Söpi is részben. Emellett évente egy-kétszer Paradise Host név alatt játsszuk a halifaxi britek dalait, itt basszusgitáron kísérem a honi bánatmetál szcena kiválóságait. Velük is jól esik minden próba, koncert. Remélem még idén megjelenik egy évek óta teljesen kész elektronikus anyagunk is (addig fedje még a homály). Mostanság hangmérnök kurzusokat veszek; utána pontot szeretnék tenni az évek alatt halmozódó, leginkább ambient, chillout ötleteimre.”

Ha könyvekkel, filmekkel, vagy más, nem zenei művészi alkotásokkal kellene leírni a Kajgün zenéjét, mik lennének azok?

Ádám: „Jodorowski Dűnéje, ami sosem készült el. Vagy egy hetekig tartó, világtól elzárt szűfi meditáció; egy kietlen és elfeledett kanyon feletti romos templomban - mint performansz, nekem többször ez a kép ugrik be.”

Söpi: „Nekem egy film ugrott be, a Kubrick-féle 2001: Űrodüsszeia. Könyvet, vagy képzőművészeti alkotást nem tudnék mondani, de kíváncsi lennék, másoknak mi jut eszébe.” **HW**

Lemmy Kilmister – Janiss Garza

Lemmy – Fehércsikláz

KIADÓ: TROUBADOUR BOOKS
ÍRTA: UZSEKA NORBERT

Már harmadszor jelent meg magyarul a Motörhead énekes-basszusgitáros-vezérének életrajzi könyve, melyet amúgy még életében befejezett, de nyilván az azóta történtek kapcsán kapott még pár oldalt a könyv. Plusz bekerült egy előszó Lars Ulrichtól (a Metallica dobosától, ha valaki nem ismerné...), mely jobbra ugyanaz a beszéd, amit Lemmy temetésén mondott.

Lemmy, akit amúgy Ian Fraser Kilmister néven anyakönyveztek, 1945. december 24-én született, és 2015. december 28-án hunyt el. Életműve, egész élete, személyisége máig legendás, és pont azért nem mondom, hogy kövendő példa sokak számára, mert amit ő végigcsinált, abba ezerből 999 ember egy éven belül belehalna. A rock & roll életforma kétféleképpen jár, számos fizikai törvényt meghazudtoló megtestesülése volt, akinek egy orvosi vizsgálat alkalmával állítólag vért találtak a vénáit kitöltő alkoholban. Tisztán emlékszem, milyen döbbenet volt a halálhíre. Még csak 70 éves volt, az isten szerelmére, azt hittük, örökké fog élni. Na, hát az emléke azért remélhetőleg addig fog.

Ez az életrajz zömében Lemmy saját szavaival fródtott, de egy Janiss Garza nevű rockújságíró nő jegyezte le. Jobbra előbeszéd stílusú a szöveg, és az írásban alaptól kicsit fura, de a fordítás miatt is az. Nyilván én egy adott fajta rockszlenghez vagyok szokva, amit részben épp a Hammer alapozott meg a lap kezdeteitől fogva, és a Fehércsikláz emiatt valahogy idegennek hat. De miután hozzászóltam a stílushoz, már faltam az oldalakat. De volt még pár dolog, pl. hogy Dee Snider (Twisted Sister) nevét végig rosszul írják, csak a Lemmy halála után íródott fejezetben jól. Megnéztem, az angol eredetiben is így volt, és nem tudom, volt-e ennek bármi oka Lemmy részéről, de kétkem. Szóval az ilyen hibák metalrajongóként eléggé tudnak bosszantani.

Lemmy viszont remek mesélő, gördülékenyen, mókásan, kendőzetlen őszinteséggel beszél a múltjáról, gondolatairól. Kicsit túl gördülékenyen is, mert a végére érve azt éreztem, hogy baszki, ekkora életműt ennyivel nem lehet elintézni! Mi sztorik maradhattak még ki ebből a könyvből?! Miket nem mesélt még el a Császár?! Komolyan csak ennyit bírt mondani a különféle lemezekről? Örök kedvencemről, az 1916-ról még viszonylag bővebben mesél, de az azért tényleg elég sok újdonságot, nem várt dolgot hozott a Motörheadbe, nem csoda, hogy Lemmy annyira büszke volt rá.

Minthogy Lemmy még a '60-as években kezdte a pályát, a könyv elején emlegetett személyek és zenekarok zöme nekem is idegen, de a Hawkwind korszaktól kezdve azért tisztul a kép. Ám nyilván a Motörheaden van a hangsúly. És baromi érdekes látni, hogy míg kívülről nézve a banda alapnak számít, a legnagyobbak egyike, Lemmyék ezt nem egészen így élték meg. Rengeteg

bizonytalanság volt a pályájukon, túl a sok megélt viszontagságon, tagcserén, akármin is. Eleve van némi csavar abban, hogy ha valaki ekkora rakenroll arc, hogy lehet, hogy kb. az összes menedzser meg lemezkiadó átkúrta őt? De ezt a bölcs öreg Lemmy kellő önironiával és önkritikával meséli el. Meg hát a pálya vége felé elégedett volt a kiadóval és a menedzserrel is, nem szólv a Motörhead remek utolsó felállásáról.

Lemmy mindenkiről őszintén beszél, a hülyeségeiről és a jó oldalukról egyaránt. Nyilván akit rühelt, az megdölgözött érte, és annak aligha kellemes ezt a könyvet olvasnia, de a többség alighanem úgy érzi, hogy a göré szeretettel volt írta. Ideértve a közönséget is. Sok zenész igyekszik benyalni a hallgatóinak, Lemmy sose tett ilyet, legalábbis a könyvben semmi ilyet nem látni (a sokmindenre kapható női rajongók persze más elbánásban részesültek, de túl sok részletet azért itt nem árul el a meseter). Kő egyenes és őszinte a rajongókkal szemben is, átjön, mennyire hálás volt nekik, de az is, hogy az idiotákat nem szívelte, és megvolt rá a módszere, hogy leszerelje őket. Jól tette.

Szóbakerül valamennyire Lemmy maganélete is, már ha lehet ilyesmiről beszélni egy olyan fazonnál, aki után maradt ugyan egy-két zabigyerek, de családot sosem alapított, ellenben mindig nyíltan vállalta, hogy imádja a nőket, és élvezi a velük való együttléte. Nyilván még életében is kapott a pofájára ezért a vallásos-erkölcsös népektől, nem szólv a feministákról, de van valami egyenes, karakán őszinteség és tisztelet a nőkhöz való hozzáállásában is, ami alighanem igazibb, mint az álszent prédikálás.

Szóval tartalmas könyv ez, jókat lehet rajta derülni, tényleg nagy fazon volt Lemmy. Úgyhogy elő a kedvenc Motörhead-lemezded!

Hayley Campbell

Minden élők és holtak

KIADÓ: MULTIVERZUM
ÍRTA: UZSEKA NORBERT

Közhely, hogy a mi nyugati kultúránkban a halál tabu. Nem illik szóba hozni, a többség retteg tőle, igyekszünk elrejtetni. Miközben persze a tévé, a hírek tele vannak gyilkolással. De talán ki lehet jelenteni, hogy a legtöbb metalrajongó többször találkozik a halállal a kedvenc zenéi (dalszövegek, lemezborítók stb.) miatt, mint az átlagember. Hogy ez azt is jelenti-e, hogy az átlagmetalos nyitottabban, kevésbé rettegve, felkészültebben áll a halálhoz, arra azért nem vennék mérget.

Visszont Hayley Campbell könyve nem egyszerűen a halálról szól. Az az alcíme, hogy „A balzsamozóktól a hóhérokig – Mindazokról, akiknek mestersége a halál”, és bár vannak metal nóták sírásókról, hóhérokról, de ugyan, ki énekl meg azokat, akik balzsamozók a holtakat, akik feltakarítanak a gyilkosságok helyszínén, akik boncolják a tetemetek, hogy megtudják, mi okozta a halált, vagy épp akik elvégzik a hamvasztást? Róluk s még másokról szól ez a könyv, azokról, akiknek a halál a mindennapjaik része, akik azzal keresik a kenyerüket, hogy valahol rejtve, ahol senki

nem látja, megadják a végtisztességet a holtaknak.

Hayley rengeteg időt, kutatást ölt ebbe a könyvbe, s mint előszavában írja, ez végül őt is megváltoztatta. Pedig mondhatni, hogy neki aztán nem volt újdonság a halál: az apja az az Eddie Campbell, aki Alan Moore egyszerre zseniális és gomorforgató képregény-klasszikusát, a From Hell – A Pokolból-t illusztrálta. Hayley kislányként látta a korabeli felvételeket, képeket Hasfelmetező Jack áldozatairól (rőla szól ugyanis A Pokolból), majd egy osztálytársra halála miatt is korábban találkozott az elmúlással, mint sok más ember. És mindig vonzotta a téma, s nem is csak az, hogy mi van a halál után, hanem, hogy hogy zajlik a halál, és mi történik a holttestekkel. Utóbbiról írta ugye a könyvét, és elég megírta, amire végül jut. De ahhoz végig kell ám olvasni a könyvet, úgy nyer értelmet, úgy válik hitelessé.

S persze Hayley sem csak szimpatikus, a munkájukat valami mély belső megértéssel, uram bocsá' szeretettel végző emberekkel találkozott a könyv kapcsán. Van pl. egy hóhé, aki elég sajátos magánmitosz épített fel magának Istenről, és hogy ő maga miféle munkát végzett a halálsoron. Ám még őt sem ítéli el Hayley, egyszerűen csak elmeséli a történetét. De a legtöbbjüknél tényleg azt találta, hogy kegyelettel, tisztelettel bánnak a holtakkal, amit persze mindenki remél a szeretteinek meg agának, ha egyszer majd feldobja a bakancsot. Ám a legtöbben mit sem tudunk arról, hogy valójában mi zajlik. Hát már csak ezért is érdemes elolvasni ezt a könyvet.

De szólok előre, hogy még metalos fejjel is megerhelő olvasmány. Ad, nagyon is sokat, de ez akkor sem valami fennkölt ezoterikus vagy vallásos írás, hanem csak a tényekre szorítókozó, minden újságírói fogása és helyenként már-már szórakoztató stílus mellett is realista könyv.

Körmöczy Péter – Mester Csaba

Cadaveres de Tortugas: A mi utunk

KIADÓ: MASTER LAB COMICS
ÍRTA: UZSEKA NORBERT

A székesfehérvári Cadaveres de Tortugas a '90-es években a honi underground szintér egyik legfeszább és legtöbbet mozgó bandája volt. A korszak modern metaljából és a hardcore-ból egyaránt merítő csapat szénné turnéztta magát, és minden egyes albumuk látványos előrelépést hozott zeneileg is. Ahogy a nevük, néhány dalcímük is spanyol nyelvű volt, ez adott némi extra fűszert, de ha valaha láttad őket színpadon, amúgy sem felejtet el soha az élményt.

A pályájuk csúcását, de egyben sajnos végét is jelentő Versus album épp 20 éve jelent meg, s most kapott egy gyönyörű vinyl újrakiadást. Ennek örömeire született ez a fekete-fehér képregény is.

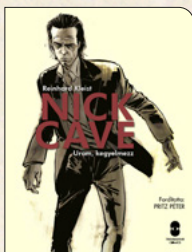
Ahogy a Master-Lab Comics csapatától megszokhattuk, a sztori nem szüntiszta zenekari történet, hanem ez

MÉDIARADAR

a füzet még egész szorosan követi a valós eseményeket is. Más kérdés, hogy a képzeletbeli szál viszont az egyik legborultabb, amit Mester Csaba rajzol és Tóth-Laboncz Attila író-ötletgazda eddig kitalált (meg persze Körmöczy Péter, Körmí, a CDT gitáros-énekes-vezére, aki a képregényt írta). Egy Stefan Otto Dietz nevű náci katona szelleme követi mindenrovára a CDT-t, és igyekszik keresztbe tenni nekik, ahol tud. (Milyen véletlen, hogy az ipse nevének kezdőbetűi a legendás-kulitikus crossover banda nevét adják ki, haha.) Aztán persze a Cada valóban sok viszontagságon ment keresztül '93-as megalakulásától kezdve, bár érdekes módon Zombi halálát nem annyira mutatja meg a képregény. Talán így helyes. Akárhogy is, az underground mentalitás, a CDT zenéjének groove-ja és súlya tökéletesen átjön a sztorin és Mester Csabi rajzain. Felbukkan számos szereplő a csapat múltjából (köztük a Hammer két Laciája is, a Tankcsapda és a Bedlam stb.), mi több, maga Lemmy is, nem szólván a Slayerről. (Hanem némi feddés jár a készítőknél az elgépeléséért, hibáért. Mi az, hogy Trash-Mosh Club?! Pont egy ilyen képregényben ne legyen már ilyen szarvashiba!)

De szóval, ha ismerted a CDT-t, ha része voltál a '90-es évek underground-jának, vagy szimplán csak olvasnál egy kib...ott jó hc/metal képregényt, akkor szerezd be ezt a füzetet!

Mester Csaba

The Bedlam – A turné; Országjárás vaktában

KIADÓ: MASTER LAB COMICS
ÍRTA: UZSEKA NORBERT

A Master-Lab Comics összes eddigi kiadványát tudtam értékelni, de egyértelműen ez áll a legközelebb a szívemhez. Minthogy régi nagy kedvenceim, a Kazincbarcikairól indult The Bedlam történetét meséli el. Első kézből, elvégre sokáig az író-rajzoló Mester Csaba volt a basszusgitáros a kulitikus bandában.

A csapat a '80-as évek végén indult, és '95-ben oszlott fel, volt néhány meghatározó erejű demójuk, és egyetlen albumuk, az Inside Ash, amit minden idők legjobb magyar metal lemezei között tartunk számon sokan. A Bay Area-thrash felől indultak, aztán a grunge felé távoztak, és vagyunk úgy páran, hogy ha egy őrült tudós felnyitná a koponyánkat, az agyunkban egyértelmű nyomait találná a Bedlam zenéjének.

Ami a képregényt illeti, az a Master-Labnál megszokottaktól sok ponton eltér. 50 oldalas (a legtöbb hasonló, zenekari vagy művész-sztorijuk rövidebb), és Mester Csaba jellegzetes, ezer közül felismerhető stílusa itt még nem alakult ki. Merthogy ezt a füzetet eredetileg a '90-es évek végén írta és rajzolta meg. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy kevésbé tetszik, mint amiket az utóbbi években láttam tőle, a humora, a lényegre törő, azt jól megragadó egyszerűsége itt is megvan. Viszont az arcképek, fazonok kevésbé jól felismerhetők, mint a mai stílusában. Emellett őrült képzeletbeli szál sincs költve a sztoridhoz, még ha vannak is, hm, pszichediába hajló, művészebb

képek, meg kikacsintások, apró poé-nok. És persze van egy rakat további szereplő abból a korszakból, pl. Nagy Ferő, a Tankcsapda, de még Beavis és Butthead is feltűnnek. OK, az mondjuk pont nem valós rész. De ami a lényeg, a Bedlam története, zenéjének hangulata, az egész '90-es évekbeli életérzés baromi jól átjön ebben a képregényben. Úgyhogy 10 pontos ez is, mint a demók és az Inside Ash.

Mester Csaba – Tóth-Laboncz Attila

Brant Bjork Trio: Desert Revival

KIADÓ: MASTER LAB COMICS
ÍRTA: UZSEKA NORBERT

A Brant Bjork Trio még nyáron koncertezett Budapesten, annak öröme jelent meg ez az angol nyelvű, fekete-fehér képregény.

Brant Bjork anno a Kyuss dobosaként lett ismert, és onnan való kiválása (vagyis a Welcome to Sky Valley album) után is folytatta a stoner rockot, pl. a Fu Manchuban, de idővel énekelni meg gitározni is elkezdett. De pl. ő dobolt a Josh Homme gitáros nélkül felálló Kyuss Lives! két budapesti koncertjén is. Szóval a sivataginak is mondott stoner rock egyik alaparca, aki manapság ugye trióban tolja a pszichedelikus és blues hatásokkal is színesített muzsikáját.

A képregény az ő története, ill. úgy szórmentén a stoner rockról is elmond ezt-azt. Persze nem lenne igazi Master-Lab Comics a cucc, ha csak a tényekről olvashatnánk, úgyhogy van itt némi kitalált, kelően sivatagi részlet is, amiktől csak még feelingesebb lesz a sztori. Mely egy generátoros sivatagi dzsemmelésbe fordul a végén, olyanba, amilyenről anno a Kyuss legendássá vált. Hát, frankó lenne egyszer eljutni egy olyanra, de addig is hallgassuk Brant anyagait, meg hátha jön még felénk koncertezni!

Reinhard Kleist

Nick Cave – Uram, kegyelmezz

KIADÓ: TROUBADOUR BOOKS
ÍRTA: UZSEKA NORBERT

Nick Cave nem metal énekes, de punkként kezdte, hogy aztán az isten háta mögötti ausztrál kisvárosból származó lázadóbból napjaink egyik legnagyobb előadója legyen. S még ha zenéjével nem annyira kapcsolódik is a metalhoz, rengeteg metal zenészre is hatással volt, és máig olyan öntörvényű, megfjejtethetlen alkotó, akihez fogható kevés van.

Reinhard Kleist német képregény-rajzoló Nick Cave életének nagyobbik felét dolgozta fel ebben a vaskos kötetben. Magától értetődő módon kontrasztos fekete-fehérben, ami nem csak Cave külsejéhez illik, de kompromisszumokat nem ismerő, kiszámíthatatlan kanyarokkal teli zenéjéhez és pályájához is.

Ha láttad valaha az embert, tudod, hogy karakán, szinte félelmetes fazon,

meglátszik rajta, hogy megjárta a poklokot, oda-vissza jópárszor. Egy dolog, hogy ahonnan származott, ott semmi nem volt, ott csak középszerű, unalmas élet várt rá, de később annyi mindent kellett feladnia, hogy még olvasni is durva, megélni, főleg túlélni meg nem sokan tudták volna. Iszonyat áldozatok hozott a művészetéért, és iszonyat fontos dalokat, lemezeket írt.

A képregény eredetileg 2017-ben jelent meg, két évvel Cave egyik fia halála után, de az már nem szerepel benne, pedig a teljes képhez nagyon is hozzátartozik. Ott a könyv címében ez az „Uram, kegyelmezz”, és hát nem nehéz úgy olvasni a történeteket, hogy Cave kihívta az Urat, az meg b...ott kegyelmezni, de a kötetből kiderül, hogy ennél sokkal-sokkal bonyolultabb, rétegzettebb kettejük kapcsolata.

Ahogy rétegzett maga a képregény és benne a sztori is, hiszen nem szimplán életrajz. Alapvetően egyes Nick Cave dalokra, dalszövegekre épít, de meg Cave kábitószerszámait is erősen nyomtatott rajta. Szóval sűrű, sötét, felkavaró képregény ez, számos egyedi, zseniális részlettel, melyekről Kleist épp annyira tehet, mint Cave. Ha Cave dalai nem fogtak is meg, hát a zene, a művészet erejének, súlyának ábrázolása miatt valószínűleg akkor is be fog nálad is találni ez a könyv. Ha nem így lenne, ezt a lapot sem olvasnád.

Alig használt képregények #7

KIADÓ: HKCOMICS
ÍRTA: UZSEKA NORBERT

Az Alig használt képregények egy képregényantológia sorozat, mely az idők során sokat változott, de mindig érdekes cuccok kerültek bele. A hetedik füzet, melynek zöme fekete-fehér, a horrorra koncentrált, és jó változatos lett.

Egy Lovecraft sztorival kezdődik, melyet Füle Zoltán és Szabó Attila illusztrált, és mely nem annyira kapcsolódik a Cthulhu-mítoszokhoz, sőt, a szerző stílusában megvilágít némi irónikus humor is. Az Esik az eső, egyre esik egy Ray Bradbury novella háttérzongatóan erőse sikeredett képregényes feldolgozása, Márok Attila erősen kontrasztos rajzaival – kicsit a magyar képregény hőskorát idézi.

Barta Szabolcs Vacsoravendég című műve színes, s amúgy is ez a legvéresebb darab az antológiában – bár némi fekete humor ebbe is jutott. Gombalovasnál az mindig adott, ő itt néhány oldalon különféle szuperhősokról mesél, az ő életük kevésbé közismert oldalairól. Plusz kapunk tőle két, meg ezeknél is ütősebb sztorit a mohácsi busókról.

Végül Tájlor egyoldalasait olvashatjuk Ómenke, a kamasz ördög kalandjairól. Ezekben nyilván a humoré a főszerep.

Ha megveszed a füzetet, azzal a honi metalélethez hasonlóan szervező képregényes undergroundot támogatod, és ezért jó pont jár pl. a Valhállában, Nagy Cthulhu pedig megígérte, hogy az ilyen jófejeket csak a legvégén falja fel, miután végzett az értetlen-érdektelen többséggel. ■

OLD SCHOOL

Válogatás az Új Metal Hammer H magazin 1994. decemberi számának tartalmából.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: POSTA JÁNOS

LAPTAPÍR
RÉGI LAPSZÁMAINKAT
ELÖLVASHATOD A LAPTAPÍR.HU-N!

AZ ÍGÉRET FÖLDJÉN

„Az Empire lemez sikere drámai módon megváltoztatta az életünket. Nehezen szoktunk bele, hogy nagy pénzek állnak a házhoz. Mindannyian olyan családokból származunk, ahol a pénznek hatalmas értéke volt, pontosan azért, mert mindenki keményen megdolgozott érte. Egyikünk sem az a kimondott milliomos csemete. Egyszerre bekerültünk a legmagasabb adófokozatba, és hirtelen valahogy az emberek máshogy kezdték kezelni bennünket, mint korábban. Nagyon-nagyon furcsa dolog volt ez.”

– Geoff Tate, Queensryche

DERZSI VEZÉR ÉS HADA

„Mi továbbra is az élet árnyékosabb, fonák oldalát igyekszünk bemutatni a szövegeinkben. Számomra a rockzene ma is a lázadást jelenti. Ma nem kevésbé undorító dolgok történnek a háttérben, mint régebben, a körülmények sem jobbak, teljes a zűrzavar, úgyhogy van miről írni. Én ma is hiszek abban, hogy ez a stílus, a heavy metal egy

férfias zene, amely tartást és erőt ad. Én elismerem a rapet, minden új zenét meghallgatok, de játszani mást már nem tudok.”

– Derzsi Bálint, Diktátor

KERESZTÚTNÁL A BANDA

Beszéljünk arról a filmről, amit nemrég Kanadában forgattál... – „A film címe Holdfény és Valentino, és egy olyan szobafestőt játszom benne, aki meghitt kapcsolatba kerül egy frissen megözvegyült asszonnyal. Őt Whoppi Goldberg alakítja. Minden összejött ahhoz, hogy elvállaljam a felkérést. Klassz forgatókönyv, klassz szerep, klassz partner... és még az időzítés is sikerült!”

– Jon Bon Jovi

RENDÜLETLENÜL TOVÁBB

Milyen érzés egy évtizedig ezen a pályán lenni? – „Talán nem hiszed el, de számomra nem tűnik tíz évnek. A múlt nagy része egyébként is a homályba vész, elsősorban csak a szép dolgok maradnak meg, az egész olyan, mintha az ember álmodta volna. De én mindig is a jelennek éltem, sohasem terveztem hosszú távra előre. Ez nekem így jó, és erre bizonyíték az elmúlt tíz esztendő.”

– Bobby Elsworth, Overkill

MISS RÖFI ÉS A RÖNTGENSUGÁR

„Ezt a Kim Basinger-es sztorit hadd tegyem már tisztába! Az egész 1982-ben indult, mikor épp New Yorkban tartózkodtam, és valaki szólt, hogy az egyik stúdióban áll a felvétel, mert nem érkezett meg az énekes. Kicsit már be voltam tépve, és így lazán azt mondtam, hogy éppenséggel lemehetek én is énekelni. Le is mentünk a stúdióba azonnal, ahol az énekescsaj már befejezte a munkáját, és el is húzta a csíkot. A nótá aztán meg is jelent valami lemezen, és

egészen el is felejtettem volna dolgot, ha négy évvel ezelőtt nem futok össze a producerrel valahol Los Angelesben. A fickó megkérdezte, hogy tudom-e ki énekelte a nótában? Mondom: »Kicsoda?« Erre ő: »Biztos ki fogsz akadni! Madonna volt az énekesnő!« Tényleg kiakadtam... Mondtam is neki egyből, hogy azonnal ki kellene adni a nótát újra, hiszen ennél tutibb siker nincs: Madonna egy nótában Ozzy Osbourne-nal! Gondolom, aztán a fickó megpróbálta megszerezni Madonna engedélyét, de nem sikerülhetett, és így Kim Basingerrel felénekelte újra a számot. A nóta így is fenn volt a slágerlistán, és akkoriban mindenki azt kérdezgette tőlem, hogy sikerült-e megdugnom Kim Basingert? Nem hittek nekem, mikor mondtam, hogy nem is találkoztunk! Haha! Képzeld, ha tudták volna, hogy ki volt az eredeti énekesnő! Haha! – Szóval, Madonna és Kim Basinger után itt van Miss Röfi... – Tudod, Miss Röfi egy igazán nekem való csaj. Egy igazi rockszutyok. Minden álmom az, volt hogy egyszer vele énekelhessek! Haha! Miss Röfi tényleg vadnak született! Haha!”

– Ozzy Osbourne

HANGPRÓBA

AKELA: A félelem születése

Mára teljesen világossá vált, hogy az Akela egy már többé-kevésbé kialakult és fanatizmusig hűséges rajongótábornak (vagy inkább falkának?) készíti a lemezeit. A kívülállók számára az Akela ebből vagy abból az okból kifolyólag elfogadhatatlan, és a megkövesedett állásponton az új lemez sem lesz képes változtatni.

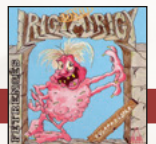
– Lénárd László / 8

BLACK-OUT: Fekete-kék

Az album egy érdekes találkozás eredménye, ötvözet, melybe Kowalsk beletette önmagát, egy elég depresszív, szorongós, furcsa világnézetet és kicsit rekedtes, nem Geoff Tate-i, de hosszú távon egész jó hangját (fekete), melyhez a Csányi testvérek és Andrics Laci olyan zenét hozott, mely bővelkedik dallamokban, jó útemekben, és felszabadultabb, nem mindig oly' lehangoló (kék).

– Uzseka Norbert / 8

IRIGY HÓNALJMIRIGY: Fetrengés

Nagy utat tette meg az Irigy Hónaljmirigy, míg a Tüzesvíz rockmulató alkalmi társulásából lemezszereződéssel büszkélkedhet, profi szórakoztatóvá vált. Ki hitte volna, hogy a borgózs pincelklubban többek között Dio-nótákat szlovákuul nyomó, nemcsak a levegőtlenességgel, a cigarettafüsttel, hanem a hangszerekkel is küzdő rockerekből a hazai rockélet egyik legeredetibb színfoltja lesz? – Cselötei László / 9